UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 10 06 05 007 5

DR
558
M45A3
18--

Mehmed 'Akif, Bozoklu, Paşa
Tabsira

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

3188
11/10

Meḥmed ʿĀkif, Bozoklağı

Paşa

Tabṣıra

DR
558
M45A3
18--

LIBRARY
OCT 28 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

اصحاب عبرت وحيرته نمايان اولديغى وجهله بو
عالم كون فساده تصاريف زمان ووسائل اسباب
ابن وان ايله رونماى مرآت ظهور اولان صور تماثيل
حوادث يوميه ووقايع كونيه‌نك اغرب واعظمى
مرآت جامعيت دوليه‌ده هويدا وبعض كره
اقتضاى استعداد وقت مفت ايله برماده جزئيه دن
نتيجه نتايج وخيمه متولد وپيدا اوله كلديكى مسلم
اولمغله بو قبيلدن اوله‌رق اشبو ايكيوز اللى ايكى
سنه‌سى ماه محرمنده اثناى سور ختان همايونده
عهده مأمور بتمده بولنان امور خارجيه نظارتنه

متعلقاً وقوع بولان برقضيهٔ دعوای یانت وصغیر
صداقت ایله طنین انداز مسامع دولت اوله‌رق
صاغلقله اولمسون ملکیه ناظری اولان پرتو پاشا
همت بدکارانه سیله کرشوکت اسلامیه وهتك ناموس
سلطنت سنیه‌یی موجب برصورت غریبهٔ غیر
مسبوقه‌یه منقلب اولمقدن ناشی اربابنه باعث
اعتبار اولمق و یکرمی اوچ سنه‌دن برو باب عالیده
بولندیغمدن معلومات صحیحه اوله‌رق بومناسبتله بالاقتضا
پاشای مرقومك علی طریق الاجمال درج اولنان
بعض احوال وافعالنه بزدن صکره خیرخواهان دولت
وغیرتکشان دین وملت بالاطلاع خیر وشردن
قنغیسیله تذکیری مناسب ایسه اویله‌جه یاد ایتك
اوزره کیفیت حال خارجدن بیغرضانه و بیطرفانه
قلمه النور کبجه علی وقوعه ثبت صحیفهٔ املا
قلنه‌رق (تبصره) اسمیله توسیم و برمقدمه وایکی
مبحثه تقسیم اولنمغله مقدمه قضیهٔ آتیة الذکرك
ظهورندن عزل وانفصالنه دکین وقوعاتی مبیندر
شویله که ماه مذکوردن برقاچ آی اول قاضی کوی
اهالیسی فرنکلرك اولراستیجاریله اوراده تمکن

وتكثرلرندن وانسلاب امن وراحتلرندن طولايى
دفع ورفعلرينى باعرضحال استدعا ايتمش اولدقلرينه
بناء اسكدار محافظلغى عهده لرنده بولنان قپودان
پاشا وكيلى مشيرپاشا بونلرى بك اوغلى طرفلرى
كبى مناسب محلاره قالديرمق اوزره فرمان عالى
صدوريله اكثريسى قالديريلوب انكلتره لى جورجل
نام خبيث اوچ آى مهلت المق حسبيله هنوزا ورادن
كيتمامش اولديغندن بركون بن ساحلخانه مده اوطورر
ايكن مشير مشار اليهك اسكدارده محافظ وكيلى اولان
كتخداسى طرفندن برقواص كلوب قاضى كوينده
دفترخانه كتبه سندن نجاتى افندينك صبى اوغلى
عادت اطفال اوزره قريهٔ مزبوره كنارنده قوزى
اوتلادركن مرسوم جورجل صبئ مرقومك
يدنده كى قوزى يه صاچمه طولو تفنكنى اتوب
چوجغى سكز يرندن يارالمش وجراح معاينه سيله
جروح وقروحى كشف اولنمش اولنديغنى مخبر
اسكدار قاضيسنك برقطعه اعلامنى اعطا ومرسومك
دخى اخذ وكرفت اولنه رق باب عالى طرفنه
كوندرلديكنى افاده وانبا ايتمكله خبيث مرسوم بياغى

چاپقين مقوله‌سندن اولوب مقدملرده دخی قریهٔ
مذکوره سوقاقلرنده وشوراده بوراده تفنك انداختيله
بعض حيوانات اولديرمش و برابكی کره نسوان
وصبيانه راست كلوركن حفظ خداده بولنوب حتی
اهالیٔ قریه‌نك سالف الذكر شكايتی بومثللو شيلردن
اقتضا ايدرك كندوسی كويا تفنكی بيلديرجنه اتدم
ديمش ايسه‌ده قيون قوزی اوتلايان وچوجق
اوينايان محلده بيلدرجين اولمق احتمالی اولمديغندن
غيری نظام اوزره مستأمنانه ويريلان اوتذكره‌لرينك
وقتی دخی منقضيه اولمش اولديغندن ولو قوزی‌یه
اتمسه بيله محل وموسم صيدك غيريده بويله‌بی
محابا تفنك اته‌رق اهل اسلام اولادينی ضرب
وجرح ايلمسيله فی الحقيقه متهم وپوليچيا تعبير اولنان
نظامات بلده‌نك رعايت ووقايتی هر دولتده مهم
وملتزم اولوب بومقوله‌لرك حقنده تخفيف مواخذه
دها زياده ادبسزلكلر وقوعيله انحلال اساسه
سبب وعلت واجنبيلرك سبب خشنودی وسربستيلری
ضمننده كندو خلقمزك رنجش وازاری مخالف اطوار
حكمت وحكومت اوله‌جغی دركار ومرسومك

قباحتنه كوره برقاچ كون طمرقده شويلجه مسافرتی
برشی دیمك اولمیه جغی بدیدار اولدیغنـه مبنی لاجل
التأدیب ترسانهٔ عامره‌ده حبس اولنمق اوزره مشیر
مشارالیه طرفنـه كوندریلوب متعـاقباً انكلتره‌لی
كوچك پیزانی ورود ایله باب عالیده‌كی محبوسمزی
سفیربك استیور دیجك انك یوك قباحتی اولدیغندن
بن شمدی ترسانه‌یه كوندردم ابتـدا وار سن بنم
طرفمدن ایلچی بگه سؤال ایله كه انكلترلر بورایه
تجارت ایچونمی كلیور یوخسه صید وشكار ایتمكه
وآدم اورمغه‌می كلیورلر جوابیـله اعاده قلنمش
وبونی متعاقب باش ترجمان نورلیقو پیزانی كلـوب
استدیكنده اعلام مذكور اوقوندیرله‌رق چوجوغك
افاقت بولوب بولمیه جغی معلوم اولمقسزین مرسومك
دفعةً صالیویرلمیه جكی افاده اولندقده واقعا قباحتی
وارایسه‌ده بن كندیسنی طمرقده كوردم ضابطان
عسكریه طرفندن خیلیجه دوكلمش اولمغله چوجغك
حالی نوجهله اولورایسه حكم شرعیسنه راضی یز
دیو تعهد والحاح ایلدیكنده اثوابجمز محمد اغا یانته
ترفیق اولنه‌رق چورجیلك دوكلـدیكندن خبرم

بوغیدی ترجمان شو یله سویلیور اقتضای شرعیسی
صکره اجرا اولنمق اوزره شمدیلك تسلیم اولنسون
دیو مشارالیه طرفنه کوندریلوب متوالیاً کوچك
پیرزانی ینه کلەرك سؤالکزی ایلچی بکه تبلیغ ایلدم
جورجیلك قصور وقباحتنی اعتراف ایله برابر
صالیو یرلمسنی رجا ایدیور دیمکله کندوندن اولجه
باش ترجمانی پیرزانی کلوب یانه ادم ترفیقیله ترسانه یه
کوندرلدیکی بالاخبار ممنوناً عودت ایتمشیدی
بووجهله مرسومك ترسانه یه ارسالندن تخمیناً
ایکی ساعت کچمکسزین تخلیهٔ سبیلنه موافقت
اولنەرق مشارالیه دخی اول صالیو یرلمسنی امر
ایتمشیکن صکره نه مطالعه یه مبنی ایسه افندیدن
تذکره اولمدقجه صالیویرمم دیمش اولدقلرندن
اولوقت ترجمان مرسوم بزم ادمه وار افندیکه
بویله خبر ویردیو کوندرمش اولسه تذکره دخی
یازیله جغی درکار ایکن مرسومی قورتارەمامسی
باش ترجمانجه کوجنه کلدیکندن ویاخود مطلق
خباثتندن سن بنی بوراده بکله بن بك اوغلنه کیدوب
کلەیم دیو آدممزی ترسانه ده براغوب کندیسی

صکره دن تحصیل وقوف ومعلومات ایلدیکم وجهله
بك اوغلنده بعض انکلیز بازرکانلریله مذاکره
وفزلبلرك اتش جوالهٔ الفتی استغنا کی کافریله ایقاد
فتیلهٔ مخابره برله زبانهٔ زبانهٔ تحریك واغوا اولان
شرارهٔ رأی وتدبیرلرینی ایلچیسنه بیلدیردکدن صکره
اخشامه یقین بن ترجمان اوطه‌سی کتبه‌سندن
خالص افندی ایله اوطورکن چیقه کلوب مشارالیهك
تذکره استدیکنه دائر حرف سویلمکسزین همان
قپودن کیررکن بز اسپانیه لیمز پورتکزلیمز ادمرزی
دوکرسکز حبس ایدرسکز استدیکمز وقتده و یرمزسکز
دیه‌رك یایقره‌یه تصدی ایتمکله مشارالیهك مرسومی
صالیو یره‌دیکی اکلاشلدیغندن ادمکز عرض وادبیله
کزرکن دوکیلوب حبس اولنمز کلان حقنده‌کی
اعلامی کندك اوقو یوب قباحتنه واقف اولدك
دیردیمز بی باك وبی پروا اعلام شرعی حقنده
زباندازا اولدیغی هرزه وهذه یان کافرانه‌سی پك
اغریمه کتمکله بونصل ادبسزلکدر سن دلی
اولمش سن سنکله صحبت جائز دکل وار نره‌یه کیدرسن
کیت دیو عنف وآزار یمه تردیفا مومی الیه خالص

افندی اواردژان یعنی حقـوق ملل نامیله بیلنرنده
معروف ومعتبر اولان کتاب افرنجیدن سوزاچه رق
بعض مرتبه مباحثـه یه مباشرت ایتمش ایسـه ده
چونکه اوروپاده بزی دول متمدینه دن عدایتدکلرندن
ترجمان مرسوم اوسوزه کوره دکلـدر جوابیـله
سویلنه رك یقیلوب کیتدی

ایرتسی کون صـباحلین کلوب ایلچی بك سزکله
مخابرۂ رسمیه یی قطع ایتدیکنی مشعر تقریر کوندردی
دیو یانمه برکاغد براقعله بوصورت نقش دیکر اولوب
بونك اوزرینه ترجمان ایله محاوره عبث اوله جغندن
ارتق دولتجه اقتضاسنه باقلمق اوزره بروطرفـدن
فقط کندوسی بیلور دنیله رك اواوجهله عـودت
ایتدیکندن صکره تقریر مذکور اچلدقده ترجمه سی
برابر بولنمفین مألنده کویا مرسومك حبسیله نقض
عهد ایتمش اولدیغمزدن بتله قطع مخابره ایلدیکی
مندرج اولمقدن ناشی صورتحالی مشـیر مشارالیهه
یازوب بعده محل سور همایون اولان کاغـدخانه یه
عزیمتله طوغری ملکیه مميزینك خیمه سـنه واردم
استفنا کیله تنهاجه طرح میناسی صحبت ایدرلرایمش

بعد القعود قضیه‌نك اولنان باشلنه‌رق نهایت
پونسوونی شویله بر مناسبسزلك ایتمش دیو ماده‌نك
بودرجه‌یه تحملی اولمیوب نقض عهد لقردیسی
ایسه بالکلیه باهر البطلان اولدیغندن غیری پك
صیق طوتسه مثلا بکرمی درت ساعته قدر شویله
اولمز ایسه مخابره‌یی کسرم دیو بر نسنه تکلیف
ایتمکسزین طامدن دوشر کبی بردن بره بویله تقریر
کوندرمسی عادتدن خارج واصول سفارته مغایر
بر وضع غریب ایسه‌ده مادامکه تهور وتعجیل ایله
ایشی بومرتبه‌یه کتورمش اولدیغندن ضروری
بر ترضیه لازم کلمکین بچه کتمك اوزره اولان فریق
پاشانك رتبه‌سی واوستریا دولتنه یوك ایلچیلك
مأموریتی پونسوننك رتبهٔ سفارتنه کوره از
کلیه‌جکندن لاجل الترضیه سفارتخانه‌سنه ارسالی
خصوصی خاکپای عالیدن بالاستیذان اولوجهله
پونسیانه اخبار وارسال اولنه‌رق رسم ترضیه‌نك
اجراسندن صکره سفرایه ضیافت سنیه کونی
کندیسی خیمه کره‌مدعو اولدیغندن اولکون بزدخی
کورپورز لقردی یتردیو افاده ایلدیکمده مکر

پونسونی استغنا کینك تعلیمیله مقام صدارت
وطرف سر عسکری یه و علکیه پاشاسنه دخی
بشقه بشقه تقریرلر کوندرمش وبنم ورودمدن
اول رکاب همایونه عرض ایله جورجیلك تخلیهٔ
سبیلنه ارادهٔ سنیه تحصیل اولنمش اولدیغندن
پاشای مزبور ترجمان و ایلچینك اوضاعندن
قطعا متأثر ومنفعل اولمقسزین بنم افادهمه مقابل
فریق مزبق بونی حکایه ایدرك نعل باز کون
طورنده پاشالر بزلك حالی عجایب مشیر پاشا بر تذکره
کوندرمش اسکدار محافظنده کی کتخدامی بو ماده
ایچون عزل ایده جك ایسه کز بنی تکدیر ایتمش
اولورسکز دیه رك صانکه بز کتخداسنك عزلنی
استیورز کبی شیلر یازیور جانم صقلدی بویله
شیده نهالك اقتضا ایتمز شمدی فریق پاشا
کوندرملك لازم کلسه انکلتره ایلچیسی دعوته کلیه جك
ایمش فریق پاشایی کوندروب بلواره رق کتورمشلر
دیو حوادث وحقارتی موجب اولور پونسونی بورایه
کلدیکنده لسانی ا کلاشیلوب ا کا کوره مذا کره
ایدرز بلکه هیچ رضیه به حاجت قالمزدیمکله ایلچیٔ

مرسومك طرز وطورینه وباخصوص نقضی
عهد ادعاسنه نظرا اول باول بونکله بر مکالمه
اقتضا ایدوب بودخی بنمله قطع مخابره‌یی اعلان ایتمسی
جهتیله بکا کوره ممکن اوله‌میه‌جغی مثللو مقام
صدارت وسرعسکرینك دخی ایشی اولمدیغندن
مصلحتی دولتجه التزام حصراً وقصراً کندیسنه
دوشه‌جکندن مرسومی ساخلیخانه‌سنه ویاخود
چادرینه دعوتله پشین نقض عهد لقردیسی اوزرینه
مثلا عهود وشروطك عقد وفسخی انجق دولتلرك
یدنده اولوب یوخسه بنفسه بر مأمورك قول
وفعلیله اوله‌میه‌جغنه وحتی بن بالفرض نقض عهد
ایتدم سوزینی تلفظ بیله ایتمش اولسه‌م دولتجه
ورسماً سویلمیورم دخی دیسه‌م ینه قبل التصدیق
حکمی ثابت اولمیه‌جغی بدیدار ایکن بونصل بیهوده
لقردی اولدیغنه دائر منستر وجه اجوبهٔ مسکته
وجورجلك تهمت واقعه‌سنه وبو قباحته مشیر
پاشانك مهلتیله زیر ادره‌سنده اولان محلده متجاسر
اولمش اولدیغنه مبنی بکا کوره ایکی ساعت ومشیر
پاشایه کوره ضابطجه ترسانه‌ده ایکی کون حبسندن

بو مرتبه شكايت وادعاحقه مقارن اولدیغنی مشعر
مدافعهٔ ملزم ایله مرسومك دعواسنی ابطال
ایدرك نهایت بر ترضیهٔ مناسبه‌یه قرار ویرمسی
واجبه‌دن ایكن بو صورتلرك بر ینی خاطر وخیالنه
كتورمدیكندن ماعدا ضیافته دها برقاچ كون
میدان اولوب بو مثللو موادك ایسه اوزادقجه
تشنشی مجرب وایلچیٔ مرسومك حق وناحق
هرنه ایسه خارج ادعادن تقاریر متعدده ایله
اعلان شكایت ایتدكدن صكره سفرایه قارشو
بلا ترضیه دعواسندن تنزل ایده‌میه‌جكی معلوم
ومع هذا روسیه ایلچیسی دخی برابر مدعو اولدیغندن
بینلرنده اولان منافسهٔ خفیه اقتضاسنجه انك یاننده
بو صحبته كیرشیوب وبالفرض كیرشدیكی صورتده
دخی البته ملایمت كوسترمیه‌جكی مجزوم ایكن
مصلحتی بویله ایلرویه اتمسندن واستیفا كیله
برون برونه صحبت خفیه ده بولندیغندن وعلی
الخصوص كلمات حكمیهٔ مرتضویدن (ما اضمر
احد شیئا الا ظهر فی فلتات لسانه وصفحات
وجهه) مصداقنجه ناصیهٔ حال ولایحهٔ قیل

وقاتندن سوء نيت ونفاق ضميرينى اكلادم لكن
اوكونلرده كه ماه ماتمده حسب القدر فرقت ثمرهٔ
فؤاد ايله مصاب ومتألم اولديغمدن بومعامله دخى
طبيعتيله ايراث كلال وملال ايتمكله سز بيلورسكز
جوابيله قالقوب چادرمه كلدم وايرتسى كون
استغنا كينك يونسونى يى چراد مقدده اولديغنه دائر
بعض اخبارات محرمانه وقوعنه مبنى بكلكجى وكيلى
صارم افندى بى كوندروب انكله بوخبرى كندوسنه
بيلدرديكمده استغنا كينك فسادندن تجاهل ايله
تسكينى بنه كندوسنه حواله ايده لم ويونسونى يى
اسكات ايده مز ايسك شواكتأب افندمز حضرتلرى
استغنا كى بك شوقدرجه ايش كوره مدى ديرلر
يوللو سوزلر له غيرت ويره لم ديو رأى ايتمش
وعنايت ايدرلر جوابيله افندئ مومى اليه تكرار
كندوسنه كوندرلمش ايسه ده مرسومه بو واديده
حرف واحد سويلديكنى فسادينك ارتوب
اكسلمامسندن وحين ملاقاتده كنديسنك دخى
اصلا صحبتنى اجمق استما مسندن استدلال ايتدم
وبركون صكره بزانى كنديسنى كوروب انكلتره دولتى

دولت علیه‌نك التنی اوستنه کتوره‌جکدر دیواغزینه
کلان هزیان متجاسر اولدیغندن اولوقت باری
استقناکی پی پونسونی به ارسال ایله وقت سفر
واثنای خصومتده بیله قاله النه میان بو یله مقالات
مکروهه‌نك تفوهنه ترجمانك تصدیسی کندیلکندن
ایسه نه جسارتدر یوق اکر ایلچی بکك امر یله
ایسه نصل اساندر بزده بونك ترضیه سنی استرز کبی
دیر بجه سوزلرله یاغی ایلچی و ترجمانی صوجلاندیرلمق
ممکن ایکن مرام ومقصود بشقه اولدیغندن فقط
ترجمان دولت علیه‌یی کپازه‌می ظن ایدیورسکز دیو
یوان برایکی اقردی سویلدیکنی بنه کندیسندن
دکله‌دم بعده ضیافت سنیه کونی فرانسه ایلچیسی
امرال دوسن ایله اوستریا ایلچیسی بارون اوترمز
بزم چادرده مسافر اولمغله بعدالطعامکه اخشامدن
صکره‌جه استقناکی یانمه کلوب ملکیه ناظرینك
چادرینه تشریف ایدرك مسافرلریکزله نصل
بکنديکز یوللو صحبتله پونسونیه دخی براشنالق ایتمکز
مناسب اوله‌جغندن ملکیه ناظرینه دانشدم واز
سویله کلورلرسه کندیلری بیلور دیورلر بیورین

کیدەلم دیمکله پونسونی ضیافت سنیەیە مدعو اکلمش
مسافرمز بولندیغندن کندینك ایتدیکی حرمتسزلکه
باقیوب بو رعایت و تنزلی بن اختیار ایدرم لکن شاید
اشنالغی المیەجق و یوزینی چویرەجك اولور ایسە
بن بر وجهله تحمل ایدەمیوب البتە بر اغزلقردی
سویلرم صکره دها فنا اولور اکر او یله ایتمیەجکنە
تعهد ایدر ایسەك کیدەیم دنیلدکدە اتمامك کرکدر
دیمش ایسەدە بن قوی‌لشدیردك ایستدیکمدە بز بو
صحبتدە ایکن ایلچیٔ مومی الیها قالقوب وارلم
ملکیە ناظرینە و مسافرلرینە و زینە ایدەلم دیملریلە
بندە برابر کیدەیم دیدیکمدە امرال دوسن چادرلك
اورته یرندە توقف ایلە پونسونی طرفندن بر بد
معاملە اولنمیەجغی معلومم اولوب اولمدیغنی سؤال
ایتمکلە استغنا کینك یوزینە باقدم پونسونیدن بو
تربیەسزلکی بن مأمول ایتمزسز نیچون بو یلە
سویلیورسکز دیو فرانسزجە امرال دوشنە جواب
قیدندە اولمش ایسەدە کرلك دوش و کرلك لسان ترکی یە
اشنا اولان بارون اشترمز ایکیسی بردن بو مادەدە
یولسزلق رعایتسزلك بتون بتون پونسونی طرفندن

اولمشیکن بو وجهله تزلد افندینک نه احتیاجی وار
پونسونبینک طوتدیغی مسلکه نظرا بو خصوصده
دخی بلکه بر رابطه سزلق ایتمسی مستبعد اولمدیغندن
افندینک ناموس واعتبارینی وقایه برابر کتمسنی بز
مناسب ومستحسن کورمیورز پشین زماروب استمزاج
ایدلمدی اکر بدالک ایتمیه جکنی اکلارسق خبر
کوندرریز اولوقت کلسون کوریشسون یوق اکر
حسن معامله ایده جکنی سن اوزرینه الورسن او بشقه
دیدکلرنده طرف دولت علیه دن بجده مصلحتکذار
اولوب سور همایونه مدعوا درسعادته کلمش اولان
ماورویانی حاضر بالمجلس اوله رق اولدخی ایلچیء
مومی الیهمانک سوزینی تصدیق ایلدیکنه واستغناکی
قطعیجه تعهد ایله اوزریمه الهمم دیدیکنه مبنی بن
توقف ایتدم انلر کندیلر استغناکی عجله ایله
ایلچیلردن اول ملکیه ناظرینک خیمه سنه کتمکله
غالبا ینه برخباثت ایتمک کرک که ایلچیء مومی الیهما
واررکن پونسونی خیمه نک اوکنده چیقوب بونلرله
ایاقده خفیفجه براشنالقدن صکره تکرار چادره
کرمکسزین صنایع ناریه تماشاسنه دخی باقیه رق

همان اورادن صاويشوب سفارتخانه سنه كتمش اولمغله بوطوطمه كوره بن برابر كتمش اولسه‌م بلكه ايلچئ مومى اليهمايه دخى اشنالق ايتمكسزين براغوب كيده‌جك وكافر استغناكى بنى انك اياغنه كوندروب محقر ايده‌جك ايمش قاتله آه ايشته ملكيه نوازلغك عطسهٔ وعدكون ايله سؤال مذاكره‌ده مصلحتى تعليق ايتمش اولديغى ضيافت سنيه كونى قبل الطعام هيج صدور صحبته منصب اولميوب طعامدن صكره دخى حال منوال اوزره اولمغله يوم مذكور دخى بويله‌جه كچوب كتدى بوارالقده پونسونينك التماسنه مبنى جورجيلك ضابطان عسكريه طرفندن ضرب وتكديرى قضيه سندن بحثله مستأمنان حقنده بومثللو معامله نك منع ودفعى طلبيله فرانسه وروسيه واوستريا وپروسيا ايلچيلرى جانبلرندن تقارير رسميه تقديم اولنمش ايسه‌ده بونلر مرادلرى نظارت امور خارجيه‌دن شكايت ايتمك اولمديغى مشعر بعضيسنك مكتوب مخصوصى وبعضيسنك باش ترجمانلرينه تعليمنامه لرى اولديغندن غيرى پونسونينك حركتنى جميع سفرا تعييب وتزييف

وخصوصا بخله مشير پاشانك عزل وتبديلنلرادعاسنده اولمسنی ایسه بتون بتون تقبیح وتهجین ایله حرسوءلك بووضعنه كندی دولتی دخی راضی اولمور دكل بلكه انفصال ایده جكنی كرارا ومرارا وعلنا وصریحا افاده و بیان ایلدكلرینه وعلی الخصوص انكلتره دولتی ایله متفق اولان فرانسه دولتنك بیوك ایلچیسی جمله دن زیاده دعواجی اولدیغنه مبنی پونسونینك قوللاندیغی لسانه اصلا سامعه دار اعتبار اولمق اقتضا ایتمیه جكی كون كبی اشكار ایكن چونكه بوماده دانشقلی دوكش اولدیغندن مشیر پاشا ایله ایكیسی حقنده بعض سوء تعبیرات كستاخانه یی وكویا دولتی طرفندن كله جك مأمورین ایله رسما تكلیف ایتدكه قانقسزینی شمدیدن عزلنه مساعده بیورلمزایسه دولت علیه كندوسنی مقاسمه مخاطره سنه القا ایتمش اوله جغنه دائر یاوه كویانه برطاقم ترهاتی متضمن پونسونی طرفندن و یریلان تعلیمنامه نك ترجمه سنی پیزانی كتوروب ملكیه پاشاسنه اعطا ایلدیكنده تلقی بالقبول ایدرك كیفیتی بخله مذاكره ایتمك دكل ترجمه یی بیله كوسترمكسزین درحال مابین

همایون کتبه‌سندن داما‌دی وصاف افندی
وساطتیله خاکپای همایون شاهانه‌یه عرض وتقدیم
ایتمش‌ایدی ماءولی کی جواب عالی یه ظفریاب
اوله‌مدیغندن ضروری میدانه چیقاروب لکن
بو بابده مناقص واشاغیسی یوقاروسنه اویماز
اقاویل ایله مشحون تعلیمنامه‌لرك اردی آره‌سی
کسلمیه‌رك هرکون بردانه‌سی کلوب عرض اولنمقده
بعضیسی کوریلوب بعضیسندن هیچ خبرم اولمامقده
اولدیغی حالده عمم مظهر افندی مرحومك
نصیحتی اوزره بزینه دوه یوریشندن ایرلیه‌رق
باب عالیدن پونسونیك سالف‌الذکر قطع مخابره
تقریرینه جوابا جورجلی ضرب ایدن یوز باشینك
تأدیبندن ماعدا بوخصوص ایچون بر ترضیهٔ
مناسبه‌یه دخی موافقت اولنه‌جغنی متضمن اصول
اوزره قلمه آلدیردیغم تقریر رسمی یی رکاب همایوندن
بالاستیذان پونسونی یه ارسال ایتدیردم لکن ملکیه
بلیه‌سنك دلخواهی وجهله وقتلرچوب پونسونی
ضیافت سنیه‌دن برکون صکره لوندره‌یه قوریو
چیقارمش اولدیغندن بن کیفیتی دولتمه یازدم شمدی

رسما ترضیه استدم دولتمدن کله جك امره
منتظرم دیو جواب ویرمکله امرال دومن برقاچ
کره سفارتخانه سنه کیدرك بونك خائنی الدب یوله
یاترمغه خیلی سعی ایتمش ایسه ده استغناکی خائنی
خارجیه ناظرینك عزلی ملکیه ناظرینك مطلوبیدر
سن ترضیه طلبیله اول کی ادعادن نکول ایتمیوب
ایاق باصرسك بهرحال خارجیه ناظری عزل اولنوب
بوصورتده روسیه لویه قارشو دولت وملتنه تحصیل
شان ایتمش اولورسك دیو اخبارات خفیه ایله
پونسونی یی پدرینی تحریك وافساددن حالی
اولیوب باب عالیده هرکسك معلوم ومشهودی
اولدیغی وجهله بیزانینك طاشدیغی تعلیمنامه لرك
ملکیه بلاسی طرفندن ایکی ال ایله اخذ وقبولی
وهیچ بردفعه الزام والتمامه دائر سوز سویلیوب
حال وقال ایله تضییقنك ایما واشرابی دخی
استغناکینك قولنی مؤید اولمغله پونسونی بتون بتون
امیده دوشدیکندن امرال دوسته موافقت ایتمیوب
حتی بوجورجل ماده سی دکل بن دولت وملتمه
خدمت ایده جکم دیدیکنی لسانندن ایشیدنلر روایت

ایتمکده واستغنا کی یالکز بو خباثته اکتفا ایتمیه رك
برطرفدن صورت صداقت ودرایتده انکلیز دولتی
بر پرمق ایله جهانی بولاندیریاکلش دولتدر ایلچیسنك
مطلوبنه موافقت اولنمدیغی حالده احتمالکه
طرابلس غربده اولان دونمای همایونی واحتمالکه
اقدکز بوغازینی ابلوقه ایدر واحتمالکه مصر
والیسنی ایاقلاندیریر دیو ملکیه بدخواهنك جان
قولاغیله دکلدیکی محتملات باطله یی اشاعه باشلیوب
سرعسکر پاشا حضرتلرینی دخی کورمکجهسز
مقدما انکلترالیلرله برابر اسکندریه نك فرانسهلو
یدندن نزع واستخلاصنده بولندیکز انکلتره دولتنك
قوت ومکنتی ونصل آتشین مزاج اولوب وجمله
دولتلرك بونلردن نه درجه خوف ایتدکلرینی هرکسدن
اعلا واقوای بیلورسکز و بودقیقه لری کمسه یه صورمزسکز
ذمینلریله عطف معاملات ایلدیکندن اولدخی
ضروری تصدیق ایدر بو وجهله خبیث مسموم ایلاندن
ودیلاندن کلان فساداتی یورتمکده ومصلحت یولیله
طوتمدیغندن سوزچوغالقده اولمق حسبیله وظیفهٔ
مأموریت ومقتضای صداقت مطالعه سی حالده

براقیوب سرور همایوندن باب عالی‌یه دخی كلمش
اولدیغندن مشیر پاشایه بر تذكره تحریریله جوبجل
ماده‌سنه دائر بعض مذاكرات ایچون مآ كپای
همایون شاهانه‌دن بالاستیذان امور ملكیه
اوطه‌سنه تشریفلرین التماس ایلدم فی الحال
استحصال رخصت سنیه ایله تشریف بیوردقلرندن
بندخی واروب بو خصوصك صحبتنی آچه‌رق كان
ملكیه راهبه‌سنی بیلیوركبی استغنا كینك درجهٔ فساد
وخباثتنی بیان ایلدیكمده بن انی اوتوز ییلدر بیلورم
میدانه چیقاران سز سكز دیمكله واقعا اویله اولدی
لكن بو بحث اخر شمدی یونسونك رابطه
سزلغندن وبو مقوله تحریكاتدن نشأت ایدن
زهاتنه واستغنا كینك تبسمات ابلسیه‌دن عبارت
اولان مغلطه وسفسطه‌سنه باقیلو بدءعزلمز تقدیرنده
دولتعلیه‌یه ذل اعظمی موجب اوله‌جغنه ودنسترو
تبدیلی بهر حال پولتیقه‌یه طوقنه‌جغنه دائر
محذورات حالیه واستقبالیه‌یی واول واخر بو ماده‌دن
بر ترضیهٔ مناسبه‌دن غیری هیچ بر شی لازم كلیه‌جكی
دركار ایسه‌ده شاید تعدیش ذهن همایونی مؤدی

اولور ایسه باری استعفای عاجزانه‌مله عزلم اهون
اوله‌جغنی بر برسو یلدم فقط استعفا کزدن شو کتمآب .
افندمزی مکدر اولمزمی دیمکدن غیری برسوز
سویلمیه‌رك سز صحبت ایدك بن ابدست الایم دیو
قالقوب بشقه اوطه‌یه کیتمکله مشیر پاشا ایله سرفرو
پردهٔ تعجب وتفکرده ایکن هله چوق کچمکسزین
دغل ودیفل ینه یانمزه کلوب نهایت سرعسکر
پاشانك ذات وزمانی جهتیله طرابیه‌ده‌کی قصر
همایونی یونسونی دعوت وملاقات ایدرك طلب
ترضیه‌یه اماله وارضا ایلمسنی تنسیب ایتمکین ناچار
بو قرار ایله عودت ایدوب وداع ایدرکن شو
استغنا کینك اوزرینه خفیفجه وارسه‌کز بو ماده‌یی
بتورر اما وارمیورسکز دیدیکمده سزدن وسوسه‌سی
وار بنده صقشدیرسم قرار ایدر بوکا ایش کوردرمك
ایچون جورجل ماده‌سنده سنده شبهم وارایدی
لکن ملکیه ناظرینك حسن شهادتیله امنیتسزلکم
برطرف اولدی یوللو سوزلرله پشین بونی تأمین
ایدك دیو رأی ایتمکله بنم مرادم مرسومك
فسادینی منعه اقتداری وار ایکن کندیسی دخی

مادەنك علو لنمسنى استديكندن منع ایتمك دکل
بلکه ارخای عنان ایلدیکنه تعریضی اولوب بوخسه
مرسومی قاچرەجق صورتله تهدید واخافه دیمك
اولدیغندن ومع مافیه تصلّ جری وجسور کافر
بلغار اولدیغی جمله نك معلومی اولدیغندن ماعدا
بالفرض والتقدیر فرار ایدەجك اولسه بیله کندی
قولی اوزره اوتوز بیلق مفسدت پیشه نك فرارینه
تأسف اقتضا ایتمیەجکی واضحاتدن اولمغله برابر
ارائه ایلدیکی تأمین صورتی بالکلیه مقوله‌ٔ
لاطائل وعلی الخصوص قلمده اولمیان معنایی
لسانه کتورملك بکا کوره امر مشکل ایکن دست
خطا کشاده پای صواب بسته بقالم بونك التندن
نه چیقار دیەرك اظهار موافقتله بالضرور اوطه یه
کلدیکم کبی مرسومی جلب ایدوب تعلیم وتلقین
اولندیغم وجهله تأمین وتطمین ایلدیکمده وارەیم
تشکر ایدەیم دیو خواجه سنه کتمش ایدی بینلرنده
نه صحبت ایتمشلر ایسه ایرتسی کونی بکا هیچ خبر
ویرملکسزین بونسونینك سفارتخانه سنه کیدوب
کویا سرعسکر پاشا ایله ملاقاته ارضا ایتمش اوله یور

حالبوكه برايلچی نقدر حديد وخشن اولسه ونه درجه منفعل ومتشكی بولنسه بنه اعظم وكلای دولتدن برذاتك دعوتنه اجابتدن وخصوصا قصر همايون شاهانه‌ده ملاقات حرمتندن استنكاف وامتناع ایتمیه‌جكی مرتبه‌ٔ بداهتده بولنديغندن غيری البته مرامنه موافق برجواب الق اميدنده اوله‌جغندن پونسونبك عدم اجابتی محتمل اولمامغله ابتدا ملاقاته ارضا سوزينی قبول ایتم ثانيا كنديسنك رأيیله استفنا كينك تأمينه بن ابتدار ایتمش ايسه‌م استفنا كينك پونسونی‌يه سرعسكر پاشا ايله كوريشوب شويله سويله وبويله اصرار ايله ديو تعليمات وتلقينات ايله اولكی مفاسد قلبيه‌سنی بوكره دخی شفاهاً ورجاهاً تأميد وتأييد ایتمیه‌جكندن بنی كيم تأمين ایتكه بندن خبرسز مرسومك سفارتخانه‌سنه كتمسنه رخصت ويرلدی بوبويله ایكن ملكيه يادكاری ثمرهٔ تأمينی كوريكزمی ديو بكا جيله‌ٔ جلوه ایتكله هزار كونه سخن دردهان لب خاموش فحواسنجه ترك الجواب جواب قاعده‌سن اختيار ایتدم فرداسی كون سرعسكر

مشار اليه قصر همايون مذكوره عزيمتی پونسونی
دخی دعوته اجابت ايله آمدجی وكيلی رفعت بك
حاضر ومفسد مرسوم دخی ترجمان اولديغی
حالده سرعسكر مشار اليه طرفندن ايراد اولنان
كلمات تأليفيه پونسونی يه اثر ايتميه رك سالف البيان
تعليمنامه زده يازديغی سوزلری بالمشافهه دخی ذكر
وتصريح ايله ادعای سابقنده اصرار وشوقدر كه
جورجلك ترسانه يه ارسالی عقيبنده تخليه سبيلی
ايچون طرفندن آدم كوندرلديكنی انكاره مجال
اولميوب مشير پاشا ايسه صاليو يرمديكندن بشقه
ايرتسی كون سفارتخانه دن كوندريلان حكيمه
دخی جورجلی كورمكه رخصت ويرمامش اولديغندن
بحثله بندن شكايتی مشار اليهدن اقل اولديغنی
اقرار ومشار اليهك منصبی اولان بولی سنجاغنه
ارسالنی تذكار ايتمش اولغله اشبو ملاقاة تدبيری
پونسونينك لسانی سرعسكر مشار اليه كركی كبی
اكلايوب بالذات حضور عالی يه عرض وتبليغ ايتمك
قصدندن و پشين استغنا كينك كتمسی پونسونی يی
اطرافيله اوقوتمق غرضندن ناشی اولديغی بديدار

اولدی سخن اینست که این بیت مشرهدن درده
چاره قابلدر خرسز اودن اولورسه مشکلدر
بعدالمجلس مبر مومی الیه ایله برابر مرسوم بزم
ساخلخانه یه کلوب بروجه محرر جریان ایدن محاوره یی
حکایه دن صکره چونکه پونسونیدنك بنم حقمده
اشتکاسی خفیفجه اولدیغندن کویا بندخی فی الواقع
تقصیرات مشیر پاشانك اولوب انی مؤاخذه اقتضا
ایلدیکنه شهادت ایلدیکم حالده مشار الیهك
منصبنه اعزامیله پونسونی یه ترضیه حاصل اوله رق
بن قورتلمش اوله جغمی وادئ خلوصده افاده ایتمش
ایسه ده ابتدادنبرو طوتیلان اصولك علت غائیه سی
بوخصوصك قبارمسیله بنم عزل وتبدیلم مقصدینه
مقصور اولوب مشار الیهك عزلی حسب الاشتراك
مقصود بالغرض قبیلندن اولدیغی دلائل متعدده
وشواهد متجدده ایله عندمده ثابت ومحقق
وبوماده ده بکا کسه نك دینه جکی اولمیه جغی پونسونیدنك
بیله اعتراف ضروریه سندن مستبان ایسه دخی
تبریهٔ ذمت فائده ویرمیه جکنه لسان حال ولهجهٔ
مصلحت ناطق اولدیغندن ماعدا مرسومك

كوسنزديكی تدبير كليا مخالف مشرب حقير اولغله
بنم سعی وغيرتم كندی نفسم ايچون اوليوب
عهدہ مدہ بولنان مأموريتك عرض وناموسی يعنی
شان وشوكت سلطنت سنيه يی محافظه امنده منحصر
اولديغندن بعينه بنم كبی مشير پاشانك دخی قدر
واعتبارينی وقاية چالشدم كرچه ادم كوندرديكمده
جسورجلی ويرسه لر بويله اولزدی لكن بورايی
برنجه دريوخسه اجنبی يه نسبتله انلری اتهام ايتمك
ايمدن كلمزديو قطعيا جواب ويردم سرعسكر
مشارانيه مجلس ملاقاتی تفصيلا خاكپای همايون
شاهانه يه عرض وافاده ايدرك بركره دخی وصاف
افندی كوريشوب سويلشمش ايسه ده ينه اولكی
جوابلر انوب بووجهله يونسوبنك ميل وملايمندن
ناشی حاصل اولمش وكيفيتك لوندره ده بولنان
بكلكجی نوری افندی يه تحريريله ايراد تسويه سندن
غيری نيجه بر تدبير قالمامش اولديغندن ركاب همايوندن
بالاستيذان وقوع حالی علی التفصيل قلمه الديروب
بن دخی بيلديكم قدر حذف وايصال ودولتجه رأی
وتعليم واقتضا ايدن محللرينی الحاق واضافه دن

صکره ملکیه کیج ناظرینه کوندردم اوته دنبرو
کوزی کوردیکی مسوداته قلم قارشدیرماق محال
درجه سنده بذل رقم وسماحت قلم ایله متصف
ومتکیف اولان افندی حضرتلری بلمم نه اولدیکه
بو مسوده حقنده اظهار حست وحسنت ایله برنقطه
وضعنه الی وارمیوب ضرب ناطق وطلاقت لسانی
شهرتکیر اولان قوال قلمك اغزی ودیلی قوریمله
برطبع چون حرکات سپهر ناهموار مدیحه سنه ماصدق
اولان مشرب مقوسنك منطقه معتدلهٔ راستیدن
انحراف کلیه مائل ودائرهٔ حمیت وخط استوای
حقانیتدن بعد حقیقی ایله خصوص اسائه واصل
اولدیغنی بو هیئت ایله برقاندخی اثبات واظهار
ومعاً مرکز مأموریتنده عدم خلوص واستقامتی
سکوتیله اقرار ایلدی نحال ایسه مصلحتك کسب
نزاکت ایتمسنه مبنی بو تحریراتك لوندره یه عادی
پوسته ایله ارسالی موافق اولمیوب مخصوص
قوریی ایله بعثنده دخی قرتنه جهتیله تأخر
ایده جکندن بلغراد محافظی یوسف پاشا طرفندن
ذمدت جبزانه واندن بجه کوندرلمك اوزره تاتار ایله

محافظ مشارالیهه تسیار اولنوب اوستریا دولتی باش
وکیلی پرنج مترنیق طرفندن دخی لوندره‌یه ارسالی
نمچه ایلچیسی جانبندن یازدیرلمش وفرانسه ونمچه
و پروسیا ایلچیلری بالاتحاد دولتلری طرفندن لوندره‌ده
اولان ایلچیلره تعلیمات کوندرلمك اوزره بو بادرهٔ
نادره‌یی اولدیغی کبی‌ده دولتلرینه بیلدیره‌جکلرندن
باب عالیدن بوکا دائر اوراقك صورتلرینی دخی طلب
ایدوب واقعا مصلحت زور ایله دولت علیه‌نك یدندن
چیقار یلوب دول اجنبیه‌یه دوشرلمش اولدیغندن
حقیقت حال اطرافیله اکلاشلمق ایچون بروجه
مشروح پونسونی طرفندن و یریلان وباب عالیدن
اعطا اولنان تقریرلرك وتعلیمنامه‌لرك دخی بنم
کوندردیکم اوچ قطعه کاغدك صورتلری سفرای
مومی الیهمه و یریله‌رك جمله‌سی دولتلری طرفنه
تحریرات چیقارمغله بو شجرهٔ خبیثهٔ مفسدت قوهٔ
ناحیهٔ استقراردن وایه‌دار وصدمهٔ صلاح وصداده
مقاومتله قابل برك و بااصرار دکل ایکن ملکیه
دشمنك آب وتاب ترتیبیله استدیکی کبی دولانوب
حوادث نشو ونماسی غرته جیلره بادهوا برسرمایه

اولمق اوزره بتون اوروپایه بایلدی وزوایای مثلثهٔ
واقعه نك نسبت صحیحه ایله اعظم اضلاعی اولانه
ضلع ثالث عجب الاثار هرنقدر ظل افکن شکل
انکار اولسه دخی مرتسم سطح ثبوت اولان مقیاس
احوال عمود منبج کبی ابرهین هندسه ایله واصل
مرکز یقین اولمغله اصحاب اسأتك ضیایای صدور
وخفایای سرائری هرطرفده طویلدی مع مافیه
ایاق پاطردیسیله طرف سلطنت سنیه دن بنی قوپاره
مدقلرندن پابوجلرینه طاش کیروب یعنی بونسونی
بهرحال دولتدن مرامی اوزره مأموریت
الهمیه جکندن بین الناس رزیل ورسوای اوله جغنی
وملکیه پاشاسی دخی البته بونك سرپندیسی
کندیسنه طوقنه رق قوردیغی خیل خیل کندی
اباغنه طولاشه جغنی اکلایوب استغناکی کافری
ایسه بیلدیکمی بیلدیکی خیانت وفضاحتك اوزرینه
محتملات فاسده سنك دخی اصلی فصلی چیقمدیغی
کبی المدن قورتیله میوب ازیله جکنی جزم ایلدیکندن
لوندره یه کیدن تحریراتك جوابی کلمکسزین ا کاذیب
واغلطهٔ ایام ایله اورته لغی بولاندروب بنی عزل

ایتدیرمنك چاره‌سنی دوشنه‌رك پونسونی مالطه‌دن
دوننما اصماره‌مش فرانسه دوننماسیله برابر بوغازه
كله‌جكلر ایمش وشویله بویله اوله‌جقمش دیو بك
اوغننده كندینك نشر ایتدیكی اراجیف حوادث
مسموعه‌سی اولمق اوزره خیلی تلاش وتأسفلرله
ملكیه پاشاسنه نقل وروایت ایتمكه باشلدی

منقبه (هزل آمیز) برتاریخده داغستان خانلری ایران
اوزرینه عسكر چكوب ارزنجانك اكثر محللرینی ضبطایله
تبریزی دخی محاصره ایتدكلرنده تبریز حاكمی خدا
داد خان مراغه وموش وحكاری طرفلرندن وسائر
محللردن استمداد ایچون مكتوبلر اطاره ایدرك
دیوان كاتبنه امدادمز یتشنجه‌یه قدر تبریز اهالیسی
محاصره‌دن صقیلوب الهجه‌لق ایتماملك ایچون
اون اون بش كون قدر شونلری اوتمغه برتدبیر
اولسه دیدیكنده دیوان كاتبی بن انی یپارم دیوب
لیلا مخفیجه بش التی تاتار اخراجیله بونلرك
بعضیسنی صباحلین وبعضیسنی اویله وایكندی
وقتلری بشقه بشقه تبریز قپولرندن نعره‌لرله كیروب
سؤال ایدنلره مثلا موش پاشاسندن وفلان محلدن

شوقدر بيك عسكر كليور خدادادخانه انك خبريله
كلدم ديو سويلك اوزره هر برينه تنبيه وتعليم
ايدرك بو وجهله هر طرفدن مژده تاتارلرينك
ورودیله تبريز اهاليسى چالنوب طوب وتفنك
شنلكلرى ايتدكدنصكره اواخشام خانه سنه كلديكنده
باباسى ميرزا ازمان اى اوغل بو محصوريتله حالمز
نه اوله جق داغستانليلره استيان ايله تبريزيمى
ويره جكسكز يوخسه اخچه ايله بوخچه ايله يالواره رق
دفعك برچاره سنى مى بوله جقسكز ديو حسبحال ايتمكين
ديوان كاتبى بابا نيچون انديشه ايديورسون بوكون
تاتارلر كلدى فلان يردن شوقدر وفلان يردن شوقدر
بيك عسكر كليور داغستانليلرى شويله كسر بويله
بچررز ديو شوق وشادمانى ايله جواب ويريجك باباسى
خانه خراب سك بچه بوسنك كندى يايديغك يلاندر
سو ينه سو يليورسك ديمش انك كبى استغناكى
كافرى نقل وحوادث ايلديكى محلده ا كافر اختراع
ايلديكك ارجوفه درياته يا نه نيچون سو يليورسك
ديمديكندن بو مقوله اكاذيب ايله تخديش ذهن
همايونه چالشدقجه طرف اشرف شاهانه ده مسكنت

مشاهده ایلدکلرندن بشقه سفرای اربعهٔ مومی الیهم
جانبندن چونکه بو ماده باب عالیدن لوندره یه
وکندی طرفلرندن دولتلرینه یازلمش اولدیغندن
بعدازین تفوهات واقعه یه سمع واعتبار وتبدلات
نابرجاسمتنه اطالهٔ انظار واقطاراتمیه رك لوندره دن
کلهجك تحریرات رسمیه یه ترقب اوغمسنی بالذات
وبالواسطه حضور عالی یه عرض ایلدکلرنده انلره
دخی کماکان اصول متانت اوزره جواب صواب اعطا
بیورلهرق حاصلی اوائل قضیهدنبرو پونسونی
طرفندن بنم علیهمه وضع وترکیب اولنان مادهٔ
شکایت وادعانك صورت وهیولاسی غل وغشدن
عبارت وملکیه علتنك معلومات حالیه وقالیهسی
دخی اعراض طامهدن کنایت اولوب خصوصا
استغناکینك اغراض لازمهٔ جبلتی فساد وخیانتی
بالجمله نظر صحیح ایله معلوم عالی بیورلدیغنه مبنی
عقل مستفاد وایجاب استعداد شاهانه مقتضاسنجه
کماینبغی ملکهٔ ثبات ایله اقامهٔ حکمت عملیه یه
همت سنیه معطوف ومشمول بیورلمقدن ناشی
ارتکاب مکر وصبر والتزام ضدخیر ایدنلره ضروری
بر تلاش نهانی کلهرك ضروری نه یاپاجقلرینی بیلمز
اولمشلر ایدی بو اثناده امرال دوش طرفندن

باش ترجمان لابيره و يريلوب نظارت امور خارجيه
مقامنه تقديم اولنان برقطعه تعليمنامه نك ترجمهٔ
مآلی خلاصه سنده مقدم ومؤخر بونسونی یی
اخلاصه هرنقدر سعی ايتمش ايسه ده مثمر اولميوب
انجق بونك متصدی اولديغی تكليف عنيف ناموسی
سلطنت سنيه يه طوقونه جغندن و بودفعه الديغم
تحريرات رسميه ده اولكی بيلديكم كبی ذات
شوكتسمات شاهانه نك تمامیٔ اقبال واستقلالی
فرانسه دولتنك مطلوب وملتزمی اولديغی تأييد
اولنوب انكلتره دولتنك نيت وافكاريدخی بومركزده
دائر بولنديغنه اشتباه اولمديغندن بونسونينك
تقبيح معاملاتی قريباً لوندره دن ورود ايده جكی
عندمده امر مجزوم ومقاسمه لقرديس ايسه
مجنونانه بركلام باطل اولمغله طرف سلطنت سنيه دن
هيچ بركونه تبديل اصول بيورلميه رق اظهار
وقار وتأنی بيورلمسنك لزومنی خيرخواهانه اخطار
ايتمكده اصلا متردد دكلم دنيلمش اولديغنه وفی الحقيقه
اشبو تبليغات صريحه نك معلومات ومطالعات
حاصله يه توافقنه بناء وصاف افندی يه برتذكره
تحريريله بودفعه امر ال دوش طرفندن ويريله رك

منظور عالی بیورلمق اوزره ترجمه سی تقدیم اولنان تعلیمنامه نك مآل ومؤداسنه وفی الواقع اوروپانك هرطرفنده سلطنت سنیه نك تمامیت ملك وتقویت نفوذ واستقلالی درمیان اولنمقده اولدیغنه نظراً یونسوننك مقالات واقعه سی غزته جی لسانی کبی رطب ویابس ترهاتدن عبارت اولمق لازم کلدیکندن وبالاقتضا رسمی تقریر بیله تبدیل ایتدیرلمك مسبوق الامثال اولدیغندن پیرانینك تعلیمنامه ترجمه لری اولمق اوزره باب عالی یه ویرمش اولدیغی کاغدلردن مغایروطرف دولت علیه یه زل ونقیصه یی موجب تعبیر دیه نك اخراجیله اصل مطلوب ومدعا نه ایسه انك بیلدیرلمسنه دائر مستروجه اقتضا ایدن اجوبهٔ حاضره دن صرف ذهن ایله اوراق مذکوره نك تعبیرات مزبوره ایله قبولنه مجبوریت یوغیکن باب عالیدن عینی عیننه تلقی بالقبول اولنمسی طوغریسی چوق لایقسز اولمش اولدیغنی بیان ایله ضمناً ملکیه مدیرندن بو قدرجه برشکایت کوستردیکمده تذکره مك مآل نفس الامریسی تمامجه مقارن تصدیق عالی بیوریله رق بو ماده نك

لوندره‌دن كله‌جك جوابه كوره ارادهٔ پولتقه‌سی
حصرا رأیمه حواله بیورلدیغندن ماعدا فیما بعد
ملكیه ناظری طرفندن امور مأموره‌مه قطعا مداخله
وتعرض اولنمیوب بالفرض بعض مطالعه‌سی اولسه
بیله اول امرده بنمله مذاكره ایتمدكجه سوز
قارشدیرمامسی امر وفرمان بیورلدیغندن بو وجهله
تنبیه اولندیغی اشعار بیورلمق حسبیله ممنون
ومتسلی اولمشیدم لكن بو صورت اچیقدن اچیغه
ملكیه خودبیننك كبر ونخوت و حسدنه طوقنمغله
عفریت اولوب انجق تذكره‌ده یازدیغم سوزلره
جواب بوله‌مدیغندن قلم ایله مدافعه و مقابله‌دن
عاجز و بنمله معارضه ایسه خوف هراس
اقتضاسیله كلیا عاجز ومع ذلك بو شكایت
واستقلال مأموریت ایلرملك لازم كلور ایسه
لا محاله كندوسی چوق شی غیب ایده‌جكی امر بارز
اولمقدن ناشی عظیم اضطرابه دوشدرك هم شناعت
حالیه‌سنی باصدرمق وهم بلیهٔ استقبالیه‌سنك
اوكنی كسدیرمك ایچون مغالطهٔ جزار حلم كبی
مقدمات مصنعهٔ زمینكارانه ایله صورت حقنه

شمرتلكدن وبای وجه كان عزل وتبدیلی استحصاله
مجموع قوای خیل و خدعه سنی صدق اعمالدن
غیری چاره بوله مدیغندن بو اندیشه وافكارده ایكن
اشبو تذكره قضیه سنك دردنجی و ماه صفرك
یكرمی بشنجی جمعه ایرتسی كونی شوكتأب افندمز
حضرتلری رامی قشلاسنه تشریف ایله مأمورین
بندهلریتی دخی استدمش اولدقلرندن اوراده
اجتماع وملاقاتمزده غلظت چین در چین جبیننددن
هیجان كین بركین خصمانه سی عیان اولمش ایسه ده
قوردیغی دام ودانهٔ اهانته همان اولكون دوشه جكمی
طوغریسی مأمول ایتمزایدم مكر اوجه تیرنجان
تدبیر وترتیبنی تدارك ایتمش اولدیغندن قلاب اضافت
ایله قلبا وقالبا كندیسنه مدار تقلیب هر كار اولان
مقاوب امداد واعانت وارشادیله یالكز جه حضور
همایون شاهانه یه چیقوب مسموع ومعلوم اولدیغی
وجهله كویا پوانسونی ابله اتحاد ایدرك بنم علیهمده
اولدی دیو بن كندویه افترا ایتمش اولدیغمدن
ویردن كوكه وبلكه لامكان عدمه قدر صداقت
واستقامتمدن بحثله اغلیوب سزلیه رق دیله دیكی

کبی ایچون جرابث وشکوا وعرض بغضادن بشقه جورجل ماده‌سی هر نقدر لوندره‌یه حواله اولنمش ایسه ده تسویه‌یه قبول ایتمیه‌رك اظهار شدتله عزلنی تکلیف ایدرلر احتمال محالنده وکأن انکلیز او الان مصر والیسنه معاون وموافق دکل کبی بو ماده ایچون دولت علیه ایله بوزیشوب مصر والیسیله اویوشه‌جغنه دائر وسائر اوهام خیالاتدن مرکب محذورات ومحتملات دخی سرد واتیان ایدرك حاصلی بر قاج کوندنبرو از برالدیکی اقوال مزبوره‌یی تمامجه قرائتله خاکپای عالی‌یه تعبیره مجال بولندیغندن کافهٔ دعواده مجرد بزه کندی شاهد اوده واحد اوده زورینه اولمق اوزره ینم عزلمله یرینه قائممقام سابق خلوصی احمد پاشانك نصبنه ذهن همایون ملوکانه‌یی اماله ایتدیرمش وبعده استفار عالی وقوعنده سرعسکر پاشا دخی اقبالنه حرمتاً کندیسنه مروج ماشاء اولدیغنه مبنی ماه ربیع الاولینك ابتداسی پنجشنبه کونی اجرای عزل وتبدیلمه ارادهٔ سنیه متعلق اولمش اولمقله انقباض شدید ایله کیدوب انشراح جدید ایله کلشندن

وبنی سونلردن بعض ذواتك تذكرهماده سندن حریفی سزه پك طارلمش غالبا شكایت ایتمك كرك دیو اخبار محرمانه سندن وسائر قرائن حالیه دن عزلمی تفرس ایدوب صكره جمله ایله برابر خاكپای همایونه یوز سوریله رك باب عالی یه عودت ایتدم وملكیه نازله سی اورادن كلدیكی كبی اشته كندینك وانكلتره دولتنك خاطریچون خارجیه ناظرینی عزل ایتدیردم برقاچ كونه قدر اجرا اوله جقدر دولتی طرفنه تحریراتنی وقوریرینی حاضرلیوب همان اجرا اولندیغی كبی چیقارسون دیو استفنانكی واسطه سیله بونسونی یه تبشیر ایلدیكنی ایرتسی كون ایشتدم هرنقدر اربابنه عیان ایسه ده شوراسنی تحریر و بیانده حق الانصاف معذور ومسلوب الاختیارمله ملكیه پاشاسی بنم علیهمه بونسونی ایله اتفاق واتحاددن كلیا برائت ذمت كوستروب حالبوكه ادلهٔ سائره دن بشقه بونسونینك چالشدیغی عزل وتبدیلمی زمین وزمان ایله كندوسی بالالتزام خاكپای عالیدن استحصاله ازدل وجان همت ایلمش اولمغله مرسوم ایله اتحادینی فعلا اثباته بوندن

زياده دليل واضح التعبير و برهان قاطع التزوير اولميه جغی ظاهردر فی الواقع پازارایرتسی کونی بونسونی کندیسیله الفتی اولان هالك هکیم رازينك اوغلی رازی یی مخصوصجه عرض خاوص ایچون بکا کوندروب کویا بیزمزده وقوعبولان اویغونسزلق قضانوعندن اولدیغنی واوته دنبرو ذاته اولان حرمت ورعایته خلل کلدیکندن طرفمزدن دخی مقابلهٔ بالمثل مأمولنده بولندیغنه دائر خیلی چرامونیه لر ایتمش وجانب راستکویانه مزدن سوزك طوغریسی بوخصوصده کندینك قول وفعلی پك یولسز اولدی حقه مقرون دعواسی وار ایسه کیرو طورمسون لکن مفسد ومحرك القاسیله اوقدر تهور واصرارلر وتعلیمنامه نامیله ترجمانه ویردیکی کاغد پارچه لرنده مشیر پاشا ایله بنم حقمده استعمال ایلدیکی رعایتسز سوزلردن اقتضا ایدرایدی سایهٔ شاهانه ده حائز اولدیغمز رتبه دن اسقاطه دولتی دخی مقتدردر کلدر کندیسی نرده قالدی واومقوله یرده بیرین اوضاعه صلاحیت واستحقاق ندن حاصل اولدی هله لسانه الدیغی

مقاسمه لقرديسنه هركس شاشوب عقللر طوردی
دولت تربیه‌سی وسفارت آدابی و پولتیقه اصولی
بومیدردیو وافرکلامدن صکره هرنه ایسه مأمور بیننده
اولان مناسبت دولتین طرفینك روابطیله قائم اولمغین
دولت علیه ایله انکلتره دولتی میاننده رابطهٔ
مصافات برقرار اولدقجه بو مناسبت دخی بالطبع
دائم بوللوجواب و یریله‌رك مرسوملك بو معاملهٔ
فرنکانه‌سیدخی مسموعم اولان تبشیرخبرینی تأیید
ایتمش اولمغله اشبو محاوره‌یی فرانسه قرالندن
طرف اشرف شاهانه‌یه هدیه ترتیب اولدیغندن دائر
امرال دوستك کوندرمش اولدیغی ورقه‌یی مشعر
تقدیم ایلدیکم تذکره‌یه دخی جواب عالی ظهور
ایتدیکندن انهٔ عزل چوغالق حسبیله ولم یبق
من الشئ غیر تأسفی واوشتان ایکی بکیت تأسفاً
مصداقنجه الم واندوه ایله نسیم رضادن غیری پیاجق
قالمامش ایسه‌ده دول اجنبیه‌یه قارشو کوزکوره
وموجب‌سزیره دولت علیه‌مزه عرض عیب وعار
ولحوق شین وشنار ایله زالت وحقارت وقوعنه
طیانه‌مدیغندن برکره دخی عقلم ایدیکی وکوجم

يتديكي قدر ماوجب عليايي ادا ايچون صالي كوني
برمفصل تذكره تسويد ايدوب مألنده شو جورجل
قضيه سندن طولايي سرهمايون شاهانه يي تصديع
ايتمامك نيت عاجزانه سنده ايدم لكن عليهمده
دولتلر بو ماده يي الت ايدرك حق بندكانه مده تغيير
توجهات شاهانه يه چالشمقده ومعناً شان وشوكت
شاهانه مقتضاسنه مغاير كتمكده اولدقلرندن
حسب العبوديه عرضحاله مجبور اولدم معلوم عالى
بيورلديغى اوزره ابتدا پونسونبنك بركونه ترضيه
تكليفنده اولمقسزين دفعة قطع مخابره يي اعلان
ايتمسى وثانيا ويرديكي تقريره باب عاليدن جواب
المقسزين دولتنه قوريرچيقارمسى وثالثا دولتنك
متفقى اولان فرانسه دولتنك بيوك ايلچيسى امرال
دوسن كبي معتبر ادم عرض توسط ايتدكجه قبول
ايتمامسى ورابعا جواب ويريلان تقرير رسميده
يوزباشينك اخراجندن بشقه ترضيهٔ مناسبه يه دخي
موافقت اولنه جغى بيلديرلمشيكن دولتندن تحريراته
انتظار شكلنده ترضيه دن استكناف ايتمسى
وخامسا قصر همايون شاهانه يه دعوتله سرعسكر

پاشا حضرتلری کبی شیخ الوزرا برذات بلند
اعتبار طرفندن کندیسنه بوقدر تلطیفات وتنزلات
وقوعنده ومشار الیهك ملاقاة وافاداتیله رعایت
کامله وبلکه ترضیهٔ کافیه دخی حصولندن صکره
ینه بری برینه وفقره سی فقره سنه اویمازوقوللاندیغی
تعبیرات بی ادبانه جهت صلاحیتی بیلمز صاچمه
سوزلرله ترجمانه ویردیکی تعلیمنامه لرنده کی تفوهات
تلفظ تکراردن فارغ اولمامسی جملهٔ اداب سفارته
منافی ومعاملات دولیه یه مخالف شیلر اولدیغنه
مبنی قول وفعلی جمله سفرا طرفندن تعییب وتقبیح
اولنه رق نهایت بومادهنك لوندره دن تسویه سی
نورس افندی یه وسفرای اربعه طرفلرندن دولتلرینه
یازلمش اولمغله مرسومك حالا ادعای سابقندن
نکول ایتمامك طورنده شمدیکی محرمانه سوزلرینی
ایلروده دولتندن کله جك مأمور یتله رسما سویلیه جکنه
دائر صورت اخافه دن تفوهات فاسده دن غرض
مجرد تکلیفنی قبول ایتدیره بیلورایسه زعمنجه
روسیه لویه قارشو دولتنه شان تحصیل ایتمك وعکس
تقدیرنده یعنی بوراجه مرامنی یوریده میوب دولتندن

دخی استدیکی مأموریت الهٔ ایدیغی حالده چونکه
ابتدای سفارتندن برو پارلمنتوده ممنوح اولمدیغندن
بوماده وسیله‌سیله استعفا ایدرك کان بزم ادمز
ایچون شوقدر بوقدر چالیشوب بالاخره سفارتنی
ترك ایتدی دیو ملتی عندنده کندیسنه باعث اعتبار
اولمق داعیه‌سندن عبارت و بودرجه طینتسنه
استغنا کینك تحریك وافساد یله باب عالینك مماشات
وملایمتی سبب وعلت اولوب یوخسه پارلمنتوده
سلطنت سنیه‌نك بقایای اقبان واستقلالی انکلتره
دولتنك منفعت مخصوصه‌سندندر ودولتمز بواصولده
بصیرت اوزره اولملیدر دیو چاغره باغره سویلنمکده
وکان روسیه‌لو دولت علیه‌یه تغلب وتحکمندن بحث
اولنمقده ایکن شمدی بو یله برمادهٔ جزئیه ایچون
منستر و جنرال عزلی تکلیفیله سلطنت سنیه‌نك
استقلالنه طوقنه‌جق وروسیه اوجانبندن دولت علیه‌یه
بزمی تغلب ایدرز یوخسه سزمی ایدیورسکز دنیله‌جك
ورسمی تکلیفلرینی دولتعلیه قبول ایتمدیکی حالده اولوقت
کندولرینه دها اغر دوشه‌جك صورتی اختیار
ایتمیه‌رك بهرحال دولتجه واوروپاجه مطالعه ایله
غایت مافی الباب مثلا نوری افندی طرفندن انکلتره
قرالنه ویاخود باش وکیلنه بعض جرامونیالی اعتذار

کبی بر ترضیهٔ مناسبه یه راضی اوله جقلرینه شبهه
یوغیکن ملکیه ناظری ایله استغناکی بیننده کویا
انکلتره دولت وملتی پونسونینك اوزرنده بولنان
بیوك ایلچیلك اعتبارینی وقایه یاخود جسورجلك
ضرب وحبسنه انفعالا اظهار حدت ایتملری
احتمالیله سفر مصر و بوغاز ودونغای همایون
اوزرینه بعض تفوهات تذکر اولندیغنی مسموع
عاجزانه‌م اولوب حالبوکه اوروپا موازنه‌سنی کلیا بوکا
مخالف اوله‌رق ازجمله انکلتره لو یکرمی سنه فرانسه لو ایله
برابر لهلو یی ایاقلندیرمش ایکن روسیه اوو دا ثارك اتنی
اوستنه کتورمك اوزره دیلدیکنی یاپوب هیچ بروجهله
امداد واعانه‌یه مجاللری اولمدیغی ومؤخرأ غزته جیلر
پروسیا ایمپراطوری طرفندن لهلونك امحای حکومت
وملتنه دائر کلمات علینه وقوعنده اشبو حکومت
وملتنه یمعاهده‌یسله کندولری ضامش اولدیغندن
هر نقدر غیرت و یرمشلر ایسه ده سس چیقاره مدقلرندن
وکچنلرده له قطعه‌سندن روسیه ونمچه و پروسیا
دولتلرینك حمایت مشترکه‌لرنده اولان قراقویه
اختلالنك دفعیچون پروسیالو طرفندن عسکر
کوندرلدکده ینه انکلتره وفرانسه غزته‌لری دعوایه

قیام ایتمشیکن بونلر استدکلری کبی اختلالی دفع
وتسکین ایدرك دولتین مشار الیهما فقط لفظی
مراد بر پروتستودن غیری برشی یپامدقلری
واسپانیا قرالیجه سنه لدالحاجه اللی بیك عسکرله
امداد ایتمك اوزره قرالیجهٔ مشار الیها ایله دولتجه
رسماً عقد معاهده ایتمشلر ایکن متوفا اسپانیه قرالنك
قرنداشی دون قارلوسك قرالیجه یه غلبه سندن
روسیه لو جانبندن بونلره اکر طرفکزدن مداخلهٔ
عسکریه واقع اولور ایسه مصلحته بنده قاریشورم
دینلدیکنه مبنی متعهد اولدقلری امدادی اچیقدن
ویره میه رك فقط لوندره ده وولنترلر یعنی کوکللو
عسکره ارادهٔ رخصتله جانی استیان قرالیجه نك
امدادینه کیتسون دیمکدن غیری سوز بوله میوب
الان دون قارلوس جنك وجدال اوزره اولدیغی
وبلجیقایی فلمنك دولتندن تفریق ایتمشلر ایکن
بش سنه در فلمنك دولتنه تصدیق ایتدیرمدکلرندن
حالا سور یوب طوردیغی ومسبوق الامثال اولمامق
اوزره برقاچ سنه اول ایرانلو مع ضعف خصم
روسیه لو کبی بر دولتك ایلچیسنی یارالمشیکن

فقط عباس میرزا طرفندن توقیرلی بر ترضیهٔ
رسین ایله قپانوب ایران وکلا سندن هیچ
برینك عزلنی موجب اولدیغی وایکی سنه حلبده
مصرلولرك ضرب و رسوای ایلدکلری انکلتره
قونسلوسیچون بر کونه دعوا و نزاع وقوعی ایشیدلمیوب
انکلتره دولتی وسعت حوصله ایله حضم ایدرك
قونسلوسك دخی یدیکی طپاق یاننه قالدیغی و ایکی
اوچ سنه دنبرو روسیه لو علیهنه تهیه سی سویلنان
انکلتره دونماسنك کورلدیسی شو یلجه بر ایکی
دفعه بوغازه کلوب کتمکدن عبارت اوله رق روسیه لو یه
موازنه ایچون خلیج قسطنطنیه یه بکلك سفینه لر
ادخالنه استحقاق ادعاسنده ایکن له الحمد او مثللو
وضع و تکلیفه بیله متصدی اوله مدیغی دولتعلیه ایله
روسیه دولتی بیننده اولان معاهده و اتفاقیه نك
اوزرینه کاه چناق قلعه سی معاهده سندن و کاه
شوندن بوندن بحث ایدرك کرك درسعادتده و کرك
پترسبورغده تمام بش کره پروتستو ایتمش ایسه ده
هر دفعه سنده طرفندن الدیغی جوابلرله عاقبت
لسانی کسوب صوصدیغی و علی الخصوص روسیه لو

علیهنه غزته لرله جهانی طولدیروب همان جنـکه
چیقاجق کبی کورینورکن طورانمغه مقتدر
اوله مدیغندن غیری سفارتله روسیه یه کوندریجکلری
معهود کاتبی امتزاجسز اولدیغندن روسیه لو قبول
ایتامکله ضروری مقدما سفارتندن روسیه لونك
خوشنود اولدیغی لوردورامی تکرار تعیین وارسال
ایلدیکی قضایای معلومه دن و فرانسه لونك اتفاقیله
بیله انکلتره دونغاسی بوغازه کلوب کتدکجه فرانسه
دونغاسنك برابر بولنمسی وکذلك روسیه اتفاقندن
طولایی انکلترهلونك عسکره کی پروتستولرینه فرانسه لونك
قارشمامسی مزایای دقیقه اولمغله بو صورتلرله
انکلترلونك شدت خصومت کوستردیکی روسیه لو
ایله معامله سی بیله بر یله درکدیده قاله رق الیوم
روسیه لونك هنده تعرضی قورقوسندن برطرفدن
محضا مساعدۀ دولت ایله نهر فراطده اعمال ایلدیکی
واپورلر له تسهیل مخابره یه چالشمقده و برطرفدن
دخی پترسبورغده ایلچیسی وساطتیله روسیه لو یه
قلنمقده اولوب حاصلی مشاغل کلیۀ
داخلیه سندن بشقه دقایق حالیه وطبیعت

پولتيقه‌يه و مزاج عصر اقتضاآتنه نظراً
شمديلرده وجهاً من الوجوه دولت عليه ايله
بوزشمق ايشنه الويرميه‌جكندن ماعدا ايچلرده
زنپاره‌لكده باصقين وبرن باش وكيللرينك قانونلرى
اوزره محاكمه‌سى بيله آيلرجه سورينه‌رك دولتلره قارشو
عيب اوله‌بوردى بوكسيلوب بتورلسى تعجيل اولنمشيكن
اسافل ناسدن اولان چورجل كبى بر متهم واونه‌دنبرو
هردولتده هزار بار امثالى سبق ايتمش وايتمكده
اولان بر مادهٔ غير اهم ايچون پارلمنتو مجلسنده زير
وبالاسى نيجه كره سويلنشلمكسزين وخصوصا
طرف دولت عليه‌دن سابقا ولاحقاً كوستريلان
بوقدر مراعات ومصافاتك والحالة هذه دوستانه
عرض اولنسان ترضيه وبخصوص النصوص روسيه
اتفاقى دقيقه‌سنك اوزرينه بالتهور وبى شكر
وتأمل دولت عليه ايله روابطك خللى واليوم
روح الوقت اطلاق اولنان اعتقاد حرمه حكمنجه
اوروپانك هرطرفده بقاسنى مستلزم اولان آسايش
عليه‌نك اخلالى وماهيت قوام وزندكانيلرى اولان
تجارينك تعطيلى امر عظيمى كوزه‌المق اوزره

همان اظهار خصومتله دولت علیه علیهنه قیام
ایلمسی محاذیرینه دائر مطالعهٔ واهیه‌یی مغروبی
معناشیلر اوله‌جغی لدی الاقتضا بالاطراف بحث
وتدقیق صحیح ایله اثبات اوله‌جغندن بشقه
بالفرض والتقدیر تخالیط ایام وعدم اطراد احوال
عالم جهتیله ذکر اولنان محاذیر مخیله‌نك
برندن بری ظهور ایده‌جك اولسه بیله بهرحال شمدیدن
اوله‌میوب نوری افندی‌یه کوندریلان تحریراتك جوابی
ورودیله پونسونینك مراجعه تکلیف رسمی وقوعی میانه‌رلك
انك اوزرینه دولت علیه طرفندن عدم قبول خبری
لوندره‌یه وارد قدن وبلکه برقاچ کره مخابره جریانندن
صکره نهایت کارده اولمق اقتضا ایده‌جکی درکار
وبین الدول امور اجنبیه نظارتی پك معتبر ومرجح
برنازك مأموریت اولوب سفارت پایه‌سی بروجهله
معادل وموازن اوله‌میه‌جغندن وملکیه ناظری
استغنا کینك ملاحظه‌سی وجهله انکلتره دولتی
پونسونینك اوزرنده بولنان بیوك ایلچیلك اعتبارینی
وقایه ایده‌جك اولدیغی صورتده دولت علیه‌نك
انلرك مافوقنده اولان نظارت خارجیه منصبنك

قدر وقيمتنى محافظه ايتمامك هيچ جائز اولمامق لازم كله جكندن فلاجرم انكلتره قابينه توسنك و پارلمنتوسنك رأيى سفارتخانه ملاحظهٔ ناقصه سى كبى اولميه جغندن دولتجه عزلزى نه انكلتره دولتى تكليف ايده بيلور ونه دول سائره تجويز ايتميه جكى ظاهر وباهر ايسه ده فرضا تكليف اولنه جق و بلامدافعه قبول بيوريله جق اوله يه اورسه بين الدول نظارت خارجيه كبى مأموريت معتنانك ايلچى سوزيله تبديلى شئ اختيارد ن ايسه بارى انكلتره دولتنك تكليفيله اولمسى اهون اوله جغى بديدار اولوب انجق شايد خاطر همايونى بركونه حدشه يى موجب اولديغى صورتده سربرهٔ حاشه نظرا يالكز بنم عزلمله مطلوب حاصل اوله جغندن مشير پاشايه طوقونمامق اوزره استعفاى بنده كانه مله عزلم اوروپا دولتلرى احوالنه دخى موافق اولمسيله هم شان وشوكت شاهانه يه اوقدر طوقنميوب وهم موازنهٔ خارجيه دخى كوزه دلمش اوله جغى واضحاتدن ايسه ده اول واخر ايتديكم سعى وغيرت عاجزانه م و بووجهله عرض واشعار ينه متجاسر اولديغم مطالعات حقيرانه مدن مقصود

اصلی مستندانهم ذات موهوب الوجودیمه عائد
منفعت مخصوصه غرضنه مبنی اولمیه رق مجرد مبلغ
عقل وادراکم قدر وظیفهٔ صدق واستقامت واداى
وجیبهٔ حق ولی نعمت املنه منحصر اولوب یوخسه
جاه وجلال جمله سی سلطنت سنیهٔ سرمدی
القرارك اولمغله هر حالده امر و فرمان حضرت
من له الامر کلمز دیو ختم کلام ایدرك چهارشنبه
کونی تبییض وتقدیم ایده جك ایدم لکن صالی
کونی بکلکجی وکیلی صارم افندی کلوب ارضروم
والیسی اسعد پاشانك قپو کتخداسی بولندیغندن
اکا دائر بعض مصلحت ضمننده باب عالی یه کتمکلکمی
تکلیف ایتمکله بن دقیقه بدقیقه عزلم خبرینه منتظر
اولدیغمی سویلدکجه نه احتمال دیو تسلیم ایتدیکنه
مبنی الندن قورتیله مدیغمدن چهارشنبه کونی
باب عالی یه کیدیلوب فرداسی پنجشنبه کونی دخی
تذکرهٔ صدر اعظمی ایله عزلم اخبار اولنغین
تبییض وتقدیم اولنه میه رق اویله جه قالدی بومعلومدرکه
منصب ومأموریت امانت وعاریت اولمسه الدن
کتمز و بقاسی اولسه پشین بکا انتقال ایتمزدی و برده

اولجه حد سیآت سابقه ایله توطین نفس ایتمش اولدیغمدن غیری بعض جهتلرله کندمده یأس وفتور بولدیغمدن انفصالدن غمناك اولمامق لازم کلور ایدی لکن دولت علیه یه بوش بوشنه عارض اولان ذل ونقیصه‌دن غایتله داغ بردل اولدیغمدن ماعدا سرور وکدر وخجار نشئه نه اولور ایسه اولسون هر شیئك ابتدا کور یلوب بنیانی نفوس بشریه‌ده اوقع وتأثیر وتأثری ابلغ اولوب خصوصا وصاف فضل اتصافکدر عالم صورت هیچ (بیت)
ماورای شماتت دوشمن نیست وهیچ زر نیست
ازرنجت وحده وارباب عنانك دیدیکی
کبی عزل وانفصالم حقد وحسده وداعیهٔ تفرد بلاسیله مصلحتی بو پرسیه کتورنجه یه قدر چاپشوب هم خصم وهم حاکم اولان وسامعهٔ عالم سیآت عظیمه‌سیله طولان تاتار بدکارینك سوزیله وقوعبولدیغندن تذکرهٔ سامیه‌نك ورودنده مضموم ومکدر اولمدم دیسم یلان اولور له الحمد بنم اوزریمه ذاتا وزمانا بونك برطینت صالحه وخدمت فاضلهٔ مرجحه‌سی اولمیوب کرچه ریاستمده بنده

سلطنت سنیه یه دلخواهم کبی خدمت ایده‌مدم
ایسه لدی الموازنه نقصان نقصانه اولرجحان
مسئله سنه علم عالم شمول شاهانه محیط اولمق
حسبیله انك اشتکا وانهاسندنصکره بر کره‌ده
بو حقیری سویلتمك محاکمهٔ جناب شهنشاهی
وعدالت تحقیقات حضرت پادشاهی مقتضاسندن
ایدی انجق اقتضای شیوهٔ قدرله مزاج نازنین
حضرت نبوته وقوع تأثر حکمتی مثللو فسون فسانه‌سی
قلب همایون ملوکانه یه مورث اثر وخفقان
وضیق صدر نفسانیتله تواتر نفس قیل وقالندن مرآت
ضمیر عالی بالطبع مغبر اولوب وقت قدر دخی حلول
ایتمش اولدیغندن خلاج سلیمانك بحث بد برتو
هزارنکاری پیرساحت مصرعی حسبحال عاجزانه‌م
اوله‌رق عزل وتبدیله ارادهٔ علیه تعلق ایتمش
ایسه‌ده ماهیه اون بیك غروش معاش احسانیله
حق مستمندانه‌مده لوازم شیمهٔ کریمهٔ بنده پروری
اجرا بیورلدیغندن ماعدا ابتدای نشأتمدنبرو من غیر
لیاقة مستغرق اولدیغم نان ونعمت حضرت
پادشاهینك حتی مغز استخوانمده جایگیر اولمغله لیل

ونهار دعای عمر وشوکت شاهانه‌یه مواظبت
فریضهٔ ذمت ومتحتم صدق وطوتیدر همان جناب
حق ذات همایون شهریارانه‌سنی خطاردن
مصون ومحفوظ ایلیوب دشمنلرك قهر ایلیه
مبحث برسر دشمنش قطع کردم که مقطع ازین
جای خوشتر نباش (مبحث اول) استفنا کیله
پونسونینك بواعث خصوصنی ومتحتم مادهٔ معارات
اولان پرتو کرای پاشانك سبب نفسا نیتی بیانده‌در
بو استفنا کی دنیلان کافر ماجرا مقدما اثنای فترتده
برارالق افلاق و بغدان و یوده‌لقلری قائممقاملغنده
قوللانلمش ایسه‌ده مؤخرا اناطولی طرفنه نفی
واجلا ایله منفیا اقامت اوزره ایکن روسیه سفری
اچیله‌رق صدر اسبق سلیم پاشانك اردوی
همایونه مأمورا درسعادتدن حرکتی کونی
تشییع وداع ایچون جمله ایله برابر داود پاشایه
کیدلدکده اوزمان حقیر دیوان همایون بکلکجیلکی
مأمور بتنده بولندیغمدن مشار الیه حین وداعده
مرسوم استفنا کی ترجمانلق خدمتیله اردوی
همایونده وکذلك منفاده اولان ترجمان اسبق

يقوندا كي دخي باب سرعسكريده استخدام اولنمق اوزره عفو واطلاقلريني سرعسكر پاشا ايله برابر خاكپاى همايون شاهانه دن بالاستدعا مساعدهٔ سنيه ازران بيورلديغي بيانيله باب عالي يه كلديكم كبي همان ايكيسنك دخي اطلاق فرمانلرينك اصداريله سرعسكر مشار اليهه تسليمني بالذات بكا امر وتنبيه ايدوب باب عالي يه عودتنده رئيس وقت اولان پاشاى مزبور خانه سنه كتمش بولنمغله البته انكدخي معلومي اولمسي وخصوصا وكيل وقتك اراده سيله يازيله جق فرمان عالي جانب رياستدن استيذانه محتاج اولمامق ملاحظه سيله درحال يازيلان فرمانلر كتخدابكه رسيد ايتديريله رك طرف سرعسكري يه كوندريلوب ايرتسي كون بوكا اخبار اولندقده مكر كندوسنك معلومي اولمامغين صدر اعظمك مرادي استغناكي بي استصحاب واوخبيثي واسطهٔ صلح ايدرك روسيه لو ايله بلا محاربه اويوشمق نيت خاصه سنه مبني اولديغندن مرسومك اردوي همايونده بولنمسي قطعا جائز اولمديغندن بحثيله كندويه دانشلمقسزين اطلاق

امرینك اصدارندن اظهار انفعال ایدوب فرمانلو
دخی هنوز محلنه کتمامش اولدیغندن مرسومك
فرمانی طرف سرعسکریدن بالاعاده اردوی همایون
مأموریتی فقره‌سی طی واخراج ودرسعادته کلمسی
قید وادراج ایله بکیدن یازدیرمش ایدی بوطریق
ایله مرسوم استانبوله کلوب فی‌الاصل بیمزده
معارفه یوغیسه‌ده سرعسکر پاشایه مناسبت
قدیمه‌سی اولدیغندن انلره کیدوب کلدیکجه اره‌صره
بنمله دخی کوریشوب وچونکه کندوسی عثمانلیجه
اوقیوب یازمش وایو فرانسزجه بلکله کتب
افرنجیه‌دن چوق شی مطالعه ایتمش اولدیغندن
صحبتنه اعتبار اولنور ایدی سلفم نجیب افندی
وقتنده انکلتره وفرانسه وروسیه دولتلری جانبلرندن
بالاتفاق طرف دولت علیه‌یه تکلیف اولنوب
هنوز محاربه‌سنه بدأ اولنمیان حدود یونان
ماده‌سی ریاسته مأموریتم ظهوریله بکا انتقال
ایلدیکندن دول ثلثهٔ مشارالیهم سفراسیله عقد
اولنان مکالمهٔ رسمیه مجلسلرنده وکرك سائر مکالمه‌لرده
فرانسه لساننده طلاقت ومهارتی جهتله دیوان

همایون ترجمانی اسرار افندی ایله برابر بونی دخی
ترجمانلقده استخدام ایدرك بش سنه منفاده اقامتله
منكوب ومكنام اولدقدنصكره قومی بیننده ازسرنو
كندویه تعیین وتمیز ویردكدن بشقه سیسام
جزیره‌سی بكلكنك بابرات عالی عهده‌سنه احاله‌سی
وبونك قزینی الوب كندوسنی قپوكهیاسی ایتمك
شرطیله بغدان ویوده لغنك شمدیكی استورزه
ویوده‌یه استحصالی خصوصنه همت ایتمش اولدیغمدن
ظاهر حالده بندن پك ممنون ومتشكر ایكن وقتا كه
برسنه اول خولهٔ قزم ورزلهٔ لومدن پنسایوطاكی
نام منحوسك سوق والقاسیله ملكیه ثانیه سنك نصب
ایتدیرمش اولدیغی پطریقدن ملتجه اشتكا وقوعیله
عزلی لازم كلنه‌رك قاعدهٔ قدیمه اوزره خلفنك
انتخابی بابی ورلدی كندولرینه حواله اولندقده
بوندن اولكی پطریكوقتنده استغناكی پطریقخانه‌یی
استیلا ایله دیله دیكی كبی متره پولیدلك عزل ونصبندن
ومواد سائره‌دن لاینقطع اقچه‌لر المغه الشمش
اولدیغی مثللو بویكی پطریق دخی عدم اهلیت
وكمال عجز ومكنتسدن بالكلیه زمان اختیارینی

حاميسى اولان مخذول مسفورك يدادبارينه تسليم
اتمكدن ناشى كارنبودمست مثلنجه بوكره ده بودار
وسنادزدان اكا منحصر ومنقل اولوب استغنا كى
ايسه افچه ديو بلديزه كندلرو بولسه پاره ايله
اولادينى صاتر غايت كوش كوز بركا ور اولمق
حسبيله پازارلغه طيانميه رق يكى باشدن پطريقخانه يى
النه الىق داعيه سنه دوشديكندن كويا مذهبنده
متعصب وملتنى مستصحب اولمق ادعاسيله پطريقخانه
مجلسنده كاه ايشان نصايح مسيحيه ده كريه قسيسانه
ايله كوزلرى صولوغنا سترەدن نشانه وكاه چلبيان
مرامنى قلادۀ كردن حصولى اتمك اچون غبار
تقلب اغيارك زعمنه خبالۀ صداقتى زنار بند بهانه
اوله رق حاصلى پطريقلغه قورديغى سابقا قيصريه
متره پوليدينى مؤلف اناجيل اربعه يه بازش ايدركبى
ثنالرله ارغنون تدبير مصنعى هر پرده دن چالمش
وصداى ناقوسى بحث معارضه سيله كليساى
جمعيت طولمش ايسه ده اصحاب مجلس برمنهم
بواهنك سردتلاش ونهانكك هرشعبه سى زير بم
غرضدن مركب اولدقلرينى اكلادقلرندن انامل

رد ایله سامعهٔ قبولی سد ایدرك بالآخره جمله نك
انتخاب واختیار ایلدیکی سیروز متره پولیدی لیغور یوز
اتفاقی لیغوفت ینقولاکی یه مناسبتله دوشمش و بو
صورتله استغناکی خدمت املندن محروم اولدیغندن
ماعدا الندن کلسه برقشق صو ایله بو غمق درجه سنده
لغوفته غیض عداوت قدیمه سی اولدیغندن اکا
متعلق اولان راهبك پطر یقلغندن وفی الاصل
لغوفتك بکاتردینی چکسه مز ایکن پطریقخانه
مصلحتنك بالطبع النه کیرمسی جهتیله حسب النظاره
طرفنه برقات دخی تحصیل مناسبتندن پیچ وتابه
دوشمکین پناپوطاکی مبتزلیله بالاتفاق چونکه
پطریق سابقك جماعت متره پولیدان ومتولیان
مثللو صنادید قوم عندنده اعتباری اولمدیغندن
میخانه جی و بقال وحمال مقوله سندن بیك قدر اوباش
واسافل جمع واستصحاب ایدرك هنکام ایله
باب عالی یه کلوب پطر یقمزدن خوشنودز دیو
جغرشدیرمق اوزره برفساد طوشوسنی قورمش
اولدیغی انیده خبرالنوب درحال سرعسکر پاشایه
برتذکره تحریر یله باب عالیجه اقتضا ایدن تدبیرینه

دخی مباشرت اولنمقده ایکن کندیسی کویا رنك
ویرمامك زعمیله متجاهلانه بزم اوطه‌یه کلوب
کوردیکی کبی دفعةً وای ملعون اویاندردیغك
فتنه‌یی بوراده تماشا ایچونمی کلدك الن شوکافری
دیو متجلدانه برمعامله‌ٔ شدیده کوستردیکمده
زجای ستیز ونه‌پای کریز ماصدق حالی اوله‌رق
بلا انکار امان افندم شمدی واریر تسکین ایدرم
دیولرزان وحرسان متشبث وامان استیمان اولغین
وارکافر نصل افساد ایتدك ایسه اویله اصلاح ایت
دنیله رك یانه آدم ترفیقیله پطریقخانه‌یه کوندریلوب
واقعا ترتیب ایلدیکی جمعیتی تفریق وتسکین ایتمش
وعتبهٔ علیادن بالاستیذان ملتجه انتخاب اولنان
متره پولید سابق الذکرك پطریق نصب وتعیینیله
قیل وقال بتمش ایسه ده خبیث مرسوم هربار بنم
یانمده رؤسای سائره ایله برابر پطریق سابقك
جهلی و بن کل الوجوه عدم لیاقتندن بحث، واشتکا
ایدوب ملکیه ناظرینه دخی وادقجه کرچه
پطریقك براز جهلی وار اما حوار یسون دخی
اوقور یازار دکل ایسه ده دین آینده صلابتلری

وار ایدی بو د انلر کبیدر دیو منافقـانه مداهنه لر
ایلـدیکی معلومم ایکن ملتجه لزوم عزل وتبدیلنده
دخی مجرد خبث نهاد وحرص عناددن ناشی بین الملة
بو وجهله القای شورش فساددن بشقه طور وآداب
رعیته مخالف بره نارفتـهٔ فضـاحت وشـناعت
احداثنه جسارتله فرع سلطنت سنیه یه کفتکویی
مؤدی اوله جق وحسب المأموره بتون طرفنه
طوقنه جق صورتده واقع اولان خبـائث وخیانتنك
اوزرینه بردخی کندوسنه اولکی کبی (بوزویرمکه)
کوکلم راضی اولمدیغنه مبنی مقدملرده ارالق
وقوعبولدقجه تسـامح واغماض ایلدیکم بعض لاء
بالیـانه حرکتنه اسـتناد ایله متصدی اولـدیغی
او یغونسز ایشلرندن ترك تجاهل ایله اقتضاسـنه
کوره مؤاخـذه ایدر اولدیغمدن (متنبه) اولمق
لازم ایکن بو وجهله دیزکننی چکدیکم کوجنه کله رك
طینت خبیثـه سـنده (مستکن) اولان خیـانت
وکفران نعمتی اجرای قصدینه دوشمك ومقدما انکلتره او
معاونتیـله اسکندریه نك استخلاص قضیه سـنده
سرعسکر پاشانك وبعده چناق قلعه سنده عقد اولنان

انكلتره معاهده سنده وحيد پاشا مرحومك
معيتلرنده بولنديغندن اولوقتدنبرو انكلتره‌ليلرله انس
والفت دعواسنده اولوب باخصوص يونان حكومتنى
اصل ميدانه چيقارن انكلتره او اولديغنه بناء بالطبع
انلرك پولتيقه‌سنه ميل ومحبت ايتمك ملابسه‌سيله
پونسونى ايله آميزش واختلاطه اولكيدن زياده
كرميت ويره‌رك مجرد خيانت واهانتدن ناشى كويا
روسيه طرفدارى اولان لغوفت واسطه‌سيله
بن روسيه اونك مجلوبى اولديغمى احيانا مرسومه
وبالمناسبه امرال دوستنه القادن خالى اولميوب
ملكيه پاشاسى دخى وادئ زمينكاريده كان بويله
روسيه‌لودن طولايى بنم حقمده شبهه‌لنمش كبى
اولدقلرينى كنديسى بالتقريب اكلاديغنه دائر
محرمانه سوزلره كرشديكندن عندمده معتبر وملتفت
اوله‌رق اوتوز يللق مفسد وكمراه مجلس واحدده
بردانه مصلح وخيرخواه اولديغنى بعض دقايق
احوالدن استنباط ايلیوب حتى بردفعه استغناكى
بوايلچيلره شويله وسزه بويله فسادلى سوزلر
سويلمكده اولديغى اكلايورم پونسونى كوندزلرى

خواب وخياله وكيجه‌لرى وهم روبال ومقولهٔ اسباب
اغواله مبتلا اولديغندن بونك مفاسـد ومكايدينى
قبوله مستعد اولوب لكن امرال دوست عقللى
ورابطه‌لى ادم اولمغله اوشللو هواجز هرزه
خوارانه‌يه فريفته اولماق كركدر بلم سزنه‌ديورسكز
ديو برتذكره يازديغمده بين المأموريه يك ديكره
يازيلان تذكره‌لرك اجوبه‌سنى هامشنه يازلمق عادت
جارى ايكن مجرد استغنا كى‌يه كوسترملك ايچون
تذكره‌مى نزدنده توقيف ايدرك بشقه‌جه برتذكره
تحريريله كوياطرفمزه كمال وثوق وحسن ظنندن
بحثله اوكونا تفوهات اولسه بيله اعتبار واعتماد
ممكنميدرديوللوبين الاقران والافكارتأويل وتوريه‌لى
جواب ايله اغفال قيدنده اولوب خبرحديدباش
كبى نافله اوغراشمغى جائز استديكندن على حاله
ترك ايتمشيدم فى الحقيقه مطالعه‌مه موافق امرال
دوست دولت عليه ايله روسيه دولتى بيننده اولان
معاهدهٔ اتفاقيه اصولنجه نظارت امور خارجيه
طرفندن روسيه‌لويه بشقه جه حسن معامله‌نك
لزومنى تعقل وتسليم ايله مفسد مرسومك

سوز ینه قطعا قولاق اصمامش ایسه ده یونسونیك
مقتضاسی سن وسالی اولان ضعف دماغ (وسستی)
شعور وادراکندن ماعدا کیم بیلور جمعیت ذهن
وذاهلنه مدار اولمق اوزره می یوخسه کیجه یی
کوندوزه قاتوب ایش کورمك قورندیسنده‌می نصل
ایسه خلاف طبیعت ومغایر عرف عادت کوندز
اخشاملره قدر اوزان وقتنده قریب یعنی سحری
یتاقدن قالقه‌رق تا بصباح تك وتنها اوتورمغی
اعتیاد ایتمش وحالات (منامیه) ومنسامیه وتماثیل
(وهمیه) رنکنده مطالعات تیره ومتصورات
خیره‌سی حواس ومشاعرینی استیعاب ایله ظلمت
قید اندوه سوداویه‌ده قالدیغندن بونوا چوق
یشامش ایسه ده کون کورمامش برغریب مزاج
اولوب حتی پارلمنتو مجلسنده وکلای ملت طرفندن
استانبولده سأرلری ایش کوریور بزم ایلچیمز
اویویور دیو عننا ذم وقدح اولندیغی کندوسنك
دخی مسموع ومعلومی اوله‌رق ینه خوابنی ترك
ایده‌مدیکندن وبو صورتله اکثر وبلکه
هرخصوصده رأی وملاحظه‌سی عادت عجیبه‌سی

گبی معکوس ومنکوس اولوب روسیه‌لو یی دخی
طبعاً سوءقصدسی ادعاسنده اولدیغنه مبنی خبیث
مرسومك مفسدتی بونك (وهن) وفساد ذهننه
توافق وتأثیرایدر برقاتدخی بونك اوزرینه مشغول
مالخولیا اولدیغی بعض امارات واقعه‌دن تفرس
واحساس اولنمش ایسه‌ده بومجلو بیت لقردیسی
اسلاف رجال حقنده دخی سویلنمش براسکی افترا
اولوب ناپولیون پوناپارطه‌نك جنتمكان سلطان سلیم
خان حضرتلرینه ورود ایله آمدجی اوطه‌سنده
مقید اولان نامهٔ مخصوصه‌سنده دخی صراحةً
مسطور ومحرر اولمغله تخدیش خاطر ایده‌جك
نسنه اولمدیغندن غیری بونسوندیك بیلنان مزاج
مشوشنه‌كوره اخلاط قریبه ومریه‌دن عروق
افكارنده حاصل اولان سوء ظن رديه‌سی (مفتحهٔ)
تأمين وتدبير ايله مندفع اوليه‌جغندن بيهوده
اوتكلفلره دوشيوب فقط خصمانه يدينه پولتيقه‌جه
برسررشته ويرمامك خصوصنه اهتمام اولنمقده
ايدی مقدمه‌ده بيان اولنديغی وجهله جورجل
ماده‌سی اسبقناكی‌يه سرمايهٔ دستكاه فساده اولمغله

(تاپورجد وجهلر) ایله طوقندیغی قماش بد رنك
خیانتی اسنادومشتریسنه بکنديروب استدیکی بهایه
صاتدی و پونسونی طرفندن مفسدت مشروحه
سببیله علیهمده بولنمغه استعداد اولدیغندن بشقه
استانبولده اقامت اوزره اولان انکلتره قونسلوسی
وتجاری کندیدن خشنود اولمیەرق هربار خواب
کران واوضاع تابسامانی ذم وهجو ایله لوندره‌یه
دخی یازمقده اولدقلرینه نظرا بوماده کندیسنه
خدمت سفارتده قصور ورخاوت کلیه‌یه حمل ایله
پارلمنتوده دها زیاده مذمت ومذلت اولمسیله تعبیر
اولنه‌جق رؤیای هائله کبی کلدیکندن خرخره‌
(استثقالی) افکار ودغدغه‌ٔ کابوسی استشعار
مفسد مسفورك وترجمانی اوله‌جق ملعونك صلصله‌
تحریك واغواسیله جامهٔ خواب تشویش وتدبیرندن
برندن بره سراسیمه طوروب شخص مصروع کبی
نه‌یاپدیغنی (بیلمیەرك) فنادهٔ دهلیز خذی وخذلان
اوله‌جق صورتده ساحهٔ سوء اطوار واستکباره
برتاب ایدر ایمز هله پرتو پاشاقوجا قلیوب تیزالدن
روی مرامنه رشحه باش استمالت وبازوی (سست)

امرینه تمیمه بند تقویت اوله رق برطرفدن دخی
دخی (عزایم) وطلسمات زمین وزمان اعمالنه مشغول
اولمغله بالاخره انقلاب واضطرابنی تسکین (هنریله)
نیجه زماندنبرو کندویه درد درون وداغ مکنون
اولدیغی سیمای احوالندن نمایان اولان شهرت
انفرادی بوسایه ده تحصیل وتکمیل ایلدی چنین
کاروکردو نشوشرمسارنه آرزوی خلق ونه از کردکار
(لعنت) ونفرت اول امانی کاذبه واول اشتهار
ملادت آثاره که فدای غیرت دین ودولت واضاعهٔ
جمعیت ملت خسرانیله حاصل اوله نعوذ بالله
ومن شرور انفسنا ومن سیأت اعمالنا چونکه مقدما
پاشای مزبوری ریاستنده (وحضرده) تربیت
(واستخدام) ایله آمدی اوطه سنه چراغ ایدن
غالب پاشا مغایرت مشرب جهتیله عم مرحومی
سومیه رك اوائل نشأتندن یعنی مکتوبی وآمدی
اوطه سنده عم خلفادن وغالب پاشا سرخلیفه وآمدی
بولندیغی زمانده تاوزارتنه قدر بتون وقتی سوء
معامله واظهار غیظ ونفسانیت ایله کچورمش
اولدیغندن بعدوفاتها (اونفد) مشوش عدوان

الفيض (بتوارث) حكمنجه بو شرالخلق قريمي الاصله وعمم مرحومك حالى بوحقيرناتوانه انتقال ايلمش وطبايع امم واقوامى مبين اولان (كتب) اخلاقيه ده متبين اولديغى وجهله تاتار طائفه سى قسوت قلب وغلاظت طبع وشدت غدر وخيانتله مجبول وشيمهٔ مروت وموددن بى نصيب برقوم مستحق اللوم اوله رق حافظ الله بوخصال ذميمهٔ مادرزاد صاحب ترجمه نك عنا صراربعه سى وامهات (خطيه) اطلاق اولان حرصى وضدكبير قواى فعاله سى اولديغندن فضله اوله رق غايتله مميل وحيطت ومنسافق ممتكن برداهيهٔ دهيا اولمق حسبيله مدخر ماهيت ومدفون اوطن طبيعتى اولان دستمايه يى بعض عامه يه مال (موروثى) اولان بضاعهٔ (بقاى) خاصه يى دخى ضم وعلاوه ايلديكندن ونصارا طبيعتندن بشقه غا بابيمزده هيچ برمناسبت سماويه دخى اولمديغندن يلديزمز بارشماهش اولوب انجق صدر اعظم رؤف پاشا حضرتلرينك صدارت اوليسى هنكامنده بونك تعيين وعطيه ووقوفى كسيله رك اوطه دن اخراج

ایله برمدت پاشاسنك دیوان کتابتیله اناطولی
طرفنده کشت وکذاردن صکره درسعادته کلوب
یلان کبی سوربنه‌رك برتقریب ایله ینه اوطه‌یه
کیرمش اولدیغنه وسابقا ولاحقا اردوی همایونده
ودرسعادتده کیفیت حالنی بلنلر بیننده غالب پاشانك
معهود پرتوی عنوانیله شهرت سابقه‌سنه مبنی
اوطه‌ده بولندیغمز اثنالرده وبعده آمدجیلك
وبکلکجیلك کبی معیت منصبلرنده (قسری)
وضروری ترکیه‌سنی دوزلتمك دسیسه‌جبرنفس واهتمام
عظیم ایله نجهها عمتا وهی باختی مشابهه کان
دراهم محوسهٔ ددائن وحساستندن کلیا بی‌وایه
وتهی مایه کوریمامش زوراکی التزام تحمل ایتمکدن
ناشی کرچه بعض بطانهٔ حال وشاننه وقوف تامی
اولان ارباب وقتی الداده‌مامش ایسه‌ده بنم کبی
ظاهربینی ومن لم ینتفع بظنه ینتفع بعینه مثله سندن
غافل نشین اولنلری اینانديرر کبی اولمشیدی

Fazıl Paşa, Mustafa
Bir eser-i siyasi

بر اثر سیاسی

فاضل مصطفی پاشا

[پارسده اقامت ایتدیکی صره‌ده مرحوم فاضل مصطفی پاشا طرفندن ذات شاهانه‌یه تقدیم اولنان عریضه‌در]

صاحب و ناشری
باب عالی جاده‌سنده زمانه کتابخانه‌سی صاحبی
مبافه

درسعادت
باب عالی قارشوسنده دکرمنجیان «ادب» مطبعه‌سی
١٣٢٦

پارسده اقامت ایتدیکی صرهده
مرحوم فاضل مصطفی پاشا طرفندن ذات شاهانه‌یه
تقدیم اولنان عریضه‌در

پادشـاهلرك سراینه اك کوچ کیرنشی طوغریلقدر آنلرك اطرافنده بولنان کیمسه‌لر طوغریلغی کندیلرندن بیله صاقلارلر چونکه بونلر حصرانظار ایلدکلری حکومت لذتی ایچـنده و مرکزنده یاشـادقلرندن اهالینك چکدیکی زحمت ینه اهـالینك تنبللکلرندن ظن ایدرلر ودولتلرك ضعفه دوشـمه‌سی؛ چاره‌سی بولنمیان وقوعات کونیه‌دندر زعمنده بولنورلر .

مبالات فاسده‌یه دوشمکسزین طوغریلغی کورمك ایچون جسارتلی برصداقت لازمدر وطوغری‌یی پادشاهه‌سویلمك‌ایچون دها زیاده جسـارت وصداقت ایستر وبو صداقت بنده‌کزده هیچ بر زمان اکسك اولمدی. بونی اثبات ایچون کرك ذات شاـ هـانه‌لرینك وکرك بنده‌کزی دیار غربته نفی ایتدیرمکه سبب اولانلرك حافظه‌لرینه مراجعت ایدرم .

واقعا بو صداقتك وذات شاهانه کزه درکار اولان اختصاصمك آثار علمیه‌سنی کوستره بیله‌جك، یعنی وطنمزك اصلاحنی وبلکه دها طوغریسی تکرر حیاتنی مستلزم اوله‌جق مناسب خدمت دها اله کچمه‌دی. لکن دولتلرك یوزندن نقابنی قالدیروب ادارە‌نك سیاستنی وحکومتکزك یاره‌لرینی ذات همایونلرینه الك اول بنده کز عرض ایلدم وبنده کزك جملهٔ افکارم ذات شاهانه کزك خدمتکزه منحصردر کرك ذات همایونکزه اولان اخلاصمدن وکرك وطنمه محبتم اولدیغندن ظاهرده وباطنده بزی محاصره ایدن فنا-لقلری اوزاقدن سیره اصلا تحملم قالمدی وقلب شاهانه کزك متصف اولدیغی فرط مروت مجزومم اولمغله دها وقتی ایکن بر چاره بو-لنوب کندومزی قورتارمقلغمز ایچون شو فنالقلردن هیچ برینی کتم ایتمیه‌رك برکره دها افاده ایلمکی وظیفهٔ تابعیتمدن عد ایلدم.

شوکتلو افندم! دولتکزده خرستیان تبعه‌نك اظهار ایلدکلری اختلال اثرلری بالجمله بزم خارجده‌کی دشمانلرمزك فساداتندندر بونکله برابر ادارهٔ حاضره‌نك دخی مدخل کلیسی واردر. زیرا بر زمانلر اجراسنده بأس اولمیان حرکتلر بوکونده هرجنس تبعه‌یه ظلم وغدر کورینور. اوروپالیلر ظن ایدرلرکه ترکستانده ظلم کورن و بلا چکن و هر درلو تحقیر اولنان یالکز

خرستیان ملت محکومه‌سیدر . حال بوکه بویله دکلدر. مسلمانلرکه اجنبی دولتلرك هیچ بریسی آنلری حمایه حددنده بولنمز. آنلر ملل غیر مسلمه‌دن زیاده زیاده ازیلوب خراب اولمشلردر. مسلمانلر متصف اولدقلری مردانه صبر وانتظار ایله شمدی‌یه قدر بو بلالری چکدیلر. اوروپالیلر ایسه بونی بیلمزلر و حالبوکه مسلمانلر زمام حکومت النده اولان ذات شاهانه‌کزك قانندن اولملریله تحت سلطنتکزه اولان محبت ومطاوعتلرینی اوامر قرآنیه‌دن عد ایدرلر. لکن شوکتلو افندم مساعده بیورك سزه سویلیمکه آرتق ملت اسلامیه‌ده نه فداکارلق ایده‌جك و نه‌ده بلا چکه‌جك حال وتحمل قالمدی. ناخوشنودلق صدالری هر نه قدر تسکین اولنمق استنیلور ایسه‌ده ینه‌هر طرفدن ایشیدیلیور. ایمدی آنلری تا بودرجه مأیوسیته دوشرمك هم سزك سلاله‌کزه وهمده کندولرینه پك مضر اولور .

خاصةً رضای شاهانه‌لرینه وبلکه وکلانك دخی رضالرینه مخالف دوشر اولدیغی حالده اصول ادارهٔ حاضره‌نك سیاٌتندن اولان وحتی ذات همایونلرینك قدرت ومعلومات شاهانه‌لری مسلم ایکن منع وبلکه کسب وقوف ایتمك اقتدار همایونلرینی سلب ایلیان ظلم وتعدیلر اراسنده ترك سلاله‌سنه کوندن کونه برتناقص عارضه‌سی دوشمشدر. بو سلالهٔ علیه‌دن بولنمقله افتخار ایدن بعض

بندكان صداقتكارانكز محبت وطنيه‌لری ايجابنجه بوملتك اويله آز المقده اولديغنی كوروب بحق تأسف ايتمكده‌درلر. لكن بونك برباشلو سببی اصول عسكريه‌نك يولسزلغی اولمقله برازبنده كزی الك زياده قورقودن بوماده دكلدر. بلكه يقين زمانده كوره‌جكمز احوال آتيه‌مز ايچون بنی پك قورقودن شی ملت محكومه‌لرده كورلديكی كبی بزم عثمانلی ملتنه عارض اولان سؤ اخلاقدركه هر كون آرتمقده و درينلشمكده و يايلمقده‌در .

شوكتلو افندم! درتيوز سنه اول بزم بابالرمز شرق دولتنی بريوزندن قالديره‌رق وقسطنطينك تختكاه عالم اتخاذ ايلديكی بلدهٔ مشهوره‌يه كمال شان ومظفريتله كلوب اوتوره‌رق تاريخجه بوقدر شانلی فتوحاته نائل اولملری يالكز غيرت دينيه وشجاعت عسكريه‌لرندن ناشی اولميوب بلكه غيرت دينيه وشجاعت عسكريه آنلرك اخلاق مليه‌لرينك عكس شعاعی ايدی. چونكه آنلر ضابطلرينه مطيع ايديلر. لكن بو اطاعت كندولری طرفندن اختيار وقبول اولنمش برسربستلك وحريت اساسنه مبتنی اولمقله هر برينك قلبی وعقلی آزاده‌لك حالنده ايدی بيلمم نه خلقی آزاده‌لك ونه جبلی علويت برلشوب كندولكلرندن بر نظام ياپار و آنلرك جانلی اولان اخلاق ومشربلرينی منتظم حاله قويار ايدی. وفضل وكمال آنلرده مسكن طوتمشيدی . ايشته اصل سبب بودركه

نابجـا حركتلره مظهر اولورلر و آنلرك حركاتی سزه معلوم دكلدر تركستـانده افكارمليه قوتی اولامق حسـبيله برچوق كوچك مأمورلر يولسزحركتلرندن طولايی قطعـاً مسـئول طوتلمزلر. بوحالده او مقوله مأمورلری ايسـتدكلرينی ياپمقدن كيم منع ايده بيلور؟ بنابرين سزك تبعه كز ايكی قسـمدر بر قسـمی ظالملردركه يلامانع ديلدكلری ظلمی ايدر و برقسـمی مظلوملردركه دائمـا تعدی التنده ازيلورلر و برنجی قسم سزك حامل اولديغكز قدرت بی‌نهايه‌دن استفـاده ايله انواع منهياته متجاسر اولورلر و ايكنجی قسم بوظالملرك مقـارنتيله حسـن اخـلاقدن تباعد ايدرلر چونكه بوطاقم مظلوملر ظـالملرك هر ايسـتديكی شيئك اجراسـنه مألوف وهرنوقت حاللرندن خاكپای همايونكزه عرض شكايت ايده‌جك اولسه‌لر كندولرينه عاصی و ادبسز معـامله‌سی ايديله‌رك عرضحـال ايتمكدن ممنوع اوللريله اخـلاقلرينه بر نوع آلچاقلق كلور و معـلوم شـاهانه‌لركزدركه آلچـاقلق عاقبتنده قورقاقلق ذهنلره ضعيفلك كتورر .

عثمانلو قانی اولقـدر فتوت ومروته مالكـدركه اخلاق بو مرتبـه بوزلمش ايكن بيله وطن پرورلك وغيرت وحميت وفداكارلق وشـجاعت عسـكريه واولومدن قورقمامق وتأنی

آنلر اویله عظیم بر دولته سهولتله مظفر اولدیلرکه اول اثنـاده آنده‌ده حکومت ظلمیه جریان ایدر وبناً علـیه ذلت وسائر هر درلو معایب ومعصیت دستور العمل ایدی

واقعـا بو عالمده دنیاده حسن اخـلاق ملتلر نزدنده فردانه بولنور برقوت اولمیوب سیئـات دخی حکم و فرمان یوریدور ایسه‌ده آنجق اولـکیسی بر اصل اسـاسـدرکه دولتلراونسز پایدار اولمق قابل اولمیور چونکه شـو حسن اخلاق غلبـا یالکز کندویه مخصـوص برخاصه جهتندندرکه فیروز بخت اولدقجه ترقی و تقویت بولوب حال بو ایسه سیئات آرتمقله بلاسین بولور .

شوکتلو افندم! بزم ملتمزده اخـلاق حسنه‌نك کوندن کونه بوزلسی فنـالغه عدم تنزل و ناموس وحمیت صفتلرینك ازالسی وطن پرور اولان و سزك شـانکزی و وطنمزك سعـادتنی آرزو ایدن جمله غیرتکشلره باعث اندیشه‌اولمقده‌در ایـدی بو اخـلاق حسـنه بزم ملتمزده نصل بوزلمسون‌که آنلرده وطنداشـلری اولان ملل غیرمسلمه‌نك اوغرادقلری بلیه‌لری برلکده چکرلر و هردرلو ظلملره و حقسزلقلره و طوعریدن طوغری‌یه ذات همایونکزك نظر اداره‌کز آلتنده اولمیان کوچك مأمورلرك ایسـتدکاری کبی اجرا ایتدکلری

دن حکومت مستقله‌نك محافظه‌سنه اقدام ایتمامك خصلت نازكانه‌سی بزلرده بولنمز. بز برقومزكه دنیایه باقوب یالکز فكرمزك بیوكلكیله تعجب ایدرز یاخود فكرمز تعلق ایتمزسه مبحوت قالیرز. بوسببله ادارهٔ حاضره برمدت دها دوام ایدرسه ملت حاكمه ایچنده حكومت ایشنه یرایه‌جق آدملر پك كوج بولنور. باری ملل محكومه بعض مساواتسزلق ملابسیله بزدن ایو برحال امتیازده اولسه‌لر نه ایسه لكن ایواه‌كه اویله دكلدر.

حالبوكه شوكتلو افندم بوزمانده دولت عثمانیه‌نك اداره‌سی اك درایتلی وتربیه‌لی آدملرك النده‌در لكن اك ناموسلی واك صادق كیمسه‌لری بكلر. بتون اوروپا اهالینك تربیه‌سیله مشغولدر وبو آرزوده متوسط بولنان دولتلربیله اولبابده زیاده‌سیله همت كوستره‌یورلر. بوكا مثال اوله‌رق ذات شاهانه‌كزه اسوچره‌ینی كوستره‌بیلورمكه اهالینك ایچنده اوقویوب یازمق بیلمیان بر آدم بولمق كوجدر وانكلتره دولتی‌كه كندینی اداره ایدن حكومت امتیازات حاكمه‌سنی تدریجله ترك ایتمكده غایت آغر طوراندیغی حالده یكرمی بش سنه‌دنبرو اهالیسنه علوم نافعه تحصیل ایتدیرمك ایچون پك بیوك همتلر ایلدی. پروسیا دولتنك صادو محاربه‌سنی قزاندیغنه سبب پروسیا اهالیسنك اوستریالودن زیاده معلوماتلی اولدیغیدر. ایمدی اوروپا دولتلری بوقدر فداكارلقلر

و ترك ملتنـه مخصوص اولان وهرشـيدن زياده مسـاوات عموميه قاعده‌سنى بزه‌سوديرن صفوت ومرحمت اوصافى حالا ملتمزدن زائل اولميوب قالمشـدر. آنجق بوفضائل باقيه اليوم جارى اولان موانع ومشكلاته قارشو طوروب الى آخرالايام قاله بيلورلرمى وپادشاهم معلومك اولسونكه بونلركده زائل اولديغى كون آرتق بزم خرابيت واضمحلالمزك هيچ چاره‌سى بولنه‌مز .

دولت عثمانيه ده بولنان ملل مسلمه وغيرمسلمه اخلاقنك اولوجهله بوزلمقـده اولديغنى بيان صرده‌سـنده آنلرك فطانت فطريه‌لرينه عارض اولان فنالقلرى دخى خاكپاى شـاهانه‌كزه بيان ايتمكه كندومى مجبور بولورم.

شوكتلو افندم بزم اجـدادمز روم‌ايلى‌يه كلدكلرنده فنون ومعارفده اوقدر ايلروولمش دكللرايدى لكن برعقل سليمه‌مالك ايديلركه صاغلام وقوتلى اولان روحك ثمره‌سيدر وبرعقل فعاله مالك ايديلركه بيندكارى تحيـلاتلرك اوكنـده فرارايدن اينجه فكرلى قومده اوخصلت يوغيدى ؟

ايواه‌كه عقول سـليمه ابناى وطنه تشبث اموروده ميدان ويرميان برحكومات مسـتقله منكنه‌سى آلتنده ازيلوب قالور سزك حكومتكزده ملت عثمانيه خلاف جبلتلرى ايكن روملردن زياده ادارۀ اسـتقلاليه اثرينه ذاهب اولديلر بزكه ترك قومى‌تز استانبولك اسكى روملرى كبى صورتى‌درايت كوستروب صكره

طرفندن تعویض ایده‌جکلرندن بو معاشلرك حدنصابنده ویریله مامسندن قاچ‌کره قلب همایونلری متأثر اولمشدر لکن دولت علیه‌نك مضایقهٔ مالیه‌سی حقیقتده باقیلسه اویله کدر وحیرت ویره‌جك درجه ده دکلدر وسزك حکومتکز شول‌دولتلردندرکه نفوس موجوده عددلرینه نسبتله موازنه‌جه اك اهونی ومعتدل صورتده تعین ایدرلر ایمدی موازنه یوقدر متوسط ایکن‌سبب نه‌درکه دولتکزی ازمکده در بونك سببی اولاویرکونك پك نظامسز یولده تحصیل اولنمسی وثانیاً اهالی غایت‌جاهل وتنبل اولملریله بوفقر وفاقه‌یه دوشمسیدر وحکمت بودرکه سائر حکومتلر اهالیسنجه خفیف کورینان یوکلری بیله‌سزك اهالیکزك قالدیرمغه اقتدارلری قالمامشدر ·

صنعت وتجارت و زراعت کوندن‌کونه اول درجه آزالمقده‌درکه کویا اهالی احتیاجنی حسدن قالمش و دفع احتیاج نه‌اولور ایدوکی صنعتنی بسبتون غائب ایتمشلر ظن اولنور·زیرا آنلر بو خرابیتی کوردکلری حالده درایتلری قلمامیور و بو خرابیت آنلری هیچ بر تشبثه سوق ایتمیور ؟

شوکتلو افندم· بوراده آوروپالولر بزم هم ملتمزی و همده مذهبلرمزی شکایتدن خالی اولمیورلر و دیورلرکه بزم

اختیاریله ایلرولمکده اولدقلری حالده بز کیرو قالمغه نصل راضی اوله‌لم ؟

پادشاهم؛ یاخالی قالوب طوره‌جق ویاخود دوامسز بش اون محقر و متکاسل چوجقلردن بشقه کیمسه رغبت ایتمیه‌جك مکتبلری هریرده چوغالتمق تدبیری دولتکزده نشر علومه کافی اولور ظن بیورمیکز ؟

ملتلرده برنجی وضع نظام ایدن وجمله نظاماتی متولد اولان و آنك یرینی هیچ برنظام طوتمیان شی حریت ماده‌سیدر اسارت آلتنده بولنان برملت بیهوده تحصیل معارفه رغبت ایتمز وهر نه زمان برملتك حقوقی کفالت قویه تحتنده استحکام بولورسه حسن استعمال ایچون اولوقت کسب کمالاته سعی ایدر وجهالت واسارتله مألوف اولان ملتلر هم احمق وهمده خائن اولور ؛

ایواه شوکتلو افندم حال حاضره نظر بزده‌کی بلیه یالکز اخلاق حسنه‌نك تدنیسی ایله ذکاوت فطریه نك اشاغیلمسی قضیه‌سی اولمیوب برده فقر دینلان بلای هولناك ایله دخی اوغراشمقده یز . خزینه نك مضایقه‌سی نتیجه کره کمال تأسفله منظور همایونکز اولدی وعسکر ومأمورلرك معاشلری وقتیله ویرلمدیکندن قاچ دفعه‌لر اظهار کدورت بیوردیکز وممالك شرقیه‌ده ایلغی مرتبهٔ کفایه‌ده اولمیان مأمورلر احتیاجاتنی اهالی

ملتمز عسکرلکدن بشقه شیئه الویرمز و توکل اعتقادی
چالشقانلغمزه مانع اولیور. حالبوکه بزم سلالهمز سائر ملتلرك
عینیدر اکرچه بزم اجدادمز صفت قهرمانهٔ عسکریه ایله باشلا-
یسهده بو حرکت کندولرینه برموقع اتخاذ ایتمك ایچون لازم
ایدی و آنلر بو حرکتلرنده یالکز اولمیوب کندولرندن اول
کلان فرانق و جرمانیالولر ایله عربلره تقلید ایتمشلردر.
انسانلرك ماهیتلری حرکات عسکریهدهده و اجرای
صنایعدهده بردر بنابرین شجاعتله موصوف اولان هر قوم
کندولرینی محاربهیه سوق ایدن سببلر زائل اولوب راحتقالدقده
زراعت و صناعته پك اعلا یارارلر فرانسه و انکلتره اهالیلری
ایکی اعلا مثالدر بزم مذهبمزه کلنجه ارادهٔ ازلیهٔ الهیهیه تسلیم
کردن مطاوعت ایتمك بختنده سائر مذهبلردن فرقلی دکلدر
خرستیان مذهبندهکی عفو کناه اعتقادو قضا و قدره ایمان
ایله توکلك عینیدر حواریوندن پطروس اثنای وعظنده
انسان ید قدرت الهیهده چوملکجینك الندهکی چوملك چا-
موری کبیدر دیمشدر ایشته بو اعتقاد خرستیانلری ینه
کسب ثروت ایچون اینانلمز درجه اعمال عقلدن کیرو
قویمدی و بو بابده بزده آنلره تقلید ایتمك مقتضای عقل
وحکمتدر .

بزم ملتمزی سائرلری کبی صناعتکار و فعال ایتمسکه مانع اولان سبب مجرد اصول ادارهٔ ملکیه‌مزك یولسزلغیدر. هر قنغی محلده‌کی انسان کندی امثالنی حقارتله قوللانه بیلور او انسان کندی عقلنك وارضك محصولاتنی چیقارمق ایچون زحمت احتیاری طرفنه گیتمز و هر قنغی یرده‌که ظلم و تعدی هرطرفده حکم ایده هرکس کندی سعی ایله قزاندیغی شیدن کندوسی استفاده ایده‌میه‌جکنی ادراك ایتمکله چالشمز اولور ایشته ١٧٨٩ سنه‌سنده ظهوره کلان اختلالدن مقدم فرانسه‌ده حال تمامیله بویله ایدی . شو کوزل فرانسه‌که سزبو کون تعجبله باقارسکز وبنده متعجبم ایشته بوفرانسه مناسبت موقعیه‌جه دنیاده برنجی ایکن اطرافنده‌کی صنایعده یکتا اولان ملتلرك کندویه تأثیری اولمدی و ترویج صنایعه اقدام ایدر برچوق بی نظیر وکلانك اداره‌لرنده دخی‌بولندی فائده ویرمدی بوصنایع سهرباز ق اولمیان نیجه یرلرده غایت دقت وهمتله تجربه کوردی اما اهالیده حریت اولمدیغندن نهال صنعت اورالرده ثمره کوسترمدی. ایالتلرك بعضیلرنده انسان اولدیغی کوجله آکلا- شیلان برکویلی آدم اورمانلرده کزوب حیوان پوستلری کیو بیاغی برلباس اکا کسوهٔ فاخره کورینورایدی ایشته اختلال مذکوردن یعنی استحصال حریتدن اوتوزسنه صکره ؛ اوت

افندم حسابم طوغریدر تمام اوتوز سنه صکره هرشی تبدیل صورت ایلدی و فرانسه ملتی حریت سایه‌سنده دنیانك اك فعال و اك زنکین ملتلرندن معدود اولدی .

بونك سببی اولدرکه ملتلر مادةً دخی حریتله معمراولورلر وهر نره‌ده‌که محافظهٔ حقوق اولنمز اوراده عاقبت ییه‌جك اتمك بوله‌میه‌جق درجه‌یه اتیلور .

شوکتلو افندم هرنه‌زمان بردولت شو ذکر ایتدیکم حال برملاله کلیرسه وهرنه وقت فضائل جبلیه وخصائل ذکائیه‌سی کوندن‌کونه تنزله یوز طوتارسه وهرنه دمکه خلقی فقرعمومی استیلا ایله خزینهٔ دولت بومضایقه‌یه دوشر ایسه اول وطنده یشایان غیرتکارلر و تبعهٔ صادقه‌دن اولانلر یالکز اصلاحات طلبیله اکتفا ایتاملیدرلر بزده‌شمدی‌یه قدرقاچ دفعه اصلاحات وعد اولندی و همده اجرا ایدلدی وحالا بنده‌کز شو سطرلری یازار ایکن ینه اصلاحات وعد اولنمیورمی میدی ؛ بوکون بز بر درجه دها ایلرو کیدوب بوعریضهٔ رسمیه‌مزی کمال احترام ایله خاکپای همایونکزه تقدیم ایده‌یورز ؟

شوکتلو پادشاهم تبدیل اصول اداره ایله دولتی قورتاریکز نظامات سربستانه ایله تزیین ایدرك شونی خلاص ایدیکز لکن اویله نظامات سربستانه‌که صحیح و واسع ومنبت اوله وکرك حین

اجراسنده وکرك بلا تغیر دوامنده اقتضا ایدن هردرلو تأمینات
ایله احاطه ایدیله اوت پادشاهم اول نظام سربستانه ١٨٧٦م و
خرستیانلرك كافهٔ حقوقده ووظائفده مساواتنی متضمن اوله‌-
جغندن آوروپالولرك حاکم ومحکوم بیننده اجراسنی محال ظن
ایتدکلری اعتدالی حصوله کتوره‌جکدر .

آه شوکتلو افندم شمدیدن کوره‌یورمکه سزك
مستشارلریکز اولان خائنلر و جاهللر نظام سربستانه
لفظنی نه‌درلو معناره چکه‌جکلردر آنلر نظام سربستانه
پادشاهك استقلال و قدرتنی الندن آلوب آلت منزله سنه
تنزیل ایدر سوز یله ذات شاهانه‌لرینی و مسلمانلره الك
سوکیلی اولان دینلرینی و البسه‌لرینه قدر بیله عادتلرینی ترك و
تبدیله اجبار ایدردیه‌رك خلقی الدادوب قاندرمغه چالشه‌جقلردر
بومستشارلر جاهل یا خائن هر نه ایسه سز آنلرك رأیلرینی
تحقیرایدیکز و اهالی دخی آنلرك القا آتنه قولاق‌ویرمسونلر
نظام سربستانه‌دنیلان شی یالکز قوت استقلالیه‌یی محدود قیلر
یعنی برمستقل قوتك لزومندن زیاده اولان جهتلرینی قهرایدر
و پادشاهدن آنجق شو حالی رفع ایدرکه پادشاه الدانمز وفنا‌-
لق ایتمز اولور و ملت حقنده نظام سربستانه ملتك ناموس و
صلاحنه مغایر هیچ بر شی جبر ایتمز و بلکه مالی و ملکی

حفظ ایتدیکی کبی دین مقدسی دخی وقایه ایدر و مکانده امنیت حاصل ایتدیردیکی کبی حریت شخصیه یه دخی کافل و ضامن اولور .

دیکر یولده ملاحظه اولنورسه نظام سربستانه آز وقت ایچنده و طبیعتیله اوروپا ملتلریله بینمزده اولان مناسباتی اصلاح ایدر . شوکتلو افندم کیم بیلمز که اجنبی مأمورلرینك بزم امور داخلیه مزه ایتدکلری مداخله دن ناشی نه درلو مضرتلر حاصل اولمشدر و بو مأمورلر هزارکره مدنیت و انسانیته سلوك ایتمکلکمز ایچون باغروب چاغرمشلردر . لکن نتیجه کرده ده بو اوضاعی ملل مختلفه نك متفرقاً منافعنی استحصال یولنده درجهٔ افراطه کتورمشلر و بونك دها فناسی افراد منفعتلری حقنده دخی استعمال ایتمکده بولنمشلردر ایمدی نظام سربستانه وضع اولندقده دولتك اساسنه قوت کلوب مداخلات اجنبیه دن قورتیلور ومذاهب مختلفه ده بولنان هر قوم حقنده مساوات حاصل ایدوب جمله سنك وصی و حامیسی اولور .

اوت شوکتلو افندم دولتی قورتاریکز زیرا زمان عجله ایده یور اجدادمزك دولتنی قورتاریکز وقورتاریکز اودولتی که بونجه کوزیاشلری وقانلر دوکه رك وجوده کلمشدر . واقعا آنك شانی تاریخجه عالیدر . آنجق شمدیکی حالی پك محل تأسفدر .

وبو حالك آغرلغى سزك قلبكزه البته نه درجه‌ده آغر باصار . خارجده هرشى بزى قورقوديره، داخلده خرابيت واضمحلال علامتلرى خوف ويرر . ذات شاهانه‌كزك مسلم اولان درايت وفطانتكز ايجابنجه سز بونلرى خيالات كبى ظن ايتمزسكز . واقعا اعداى خارجيه‌نك تحريكاتيله داخل ممالكده ظهوره كله‌جك هردرلو اختلالاتى سزك عساكر شجاعت مأثريكز تسكين ايده بيلور . لكن بو عسكر غالب اولدقلرى اهاليه امنيت وعقل وفيمابعد ظلمدن آزاده‌لك ايچون تأمينات ويره‌بيلورمى ؟ فى الحقيقه سزه وارث اولمق آرزوسنده بولنان دولتلره قارشو ينه بعض مساعدات اعطاسيله بربيوك مجادله وقوعنك زمانى بر آز تأخير ايده بيلورسكز . آنجق بوندن بز نه قزانه بيلورزكه ينه وقت بحران كلدكده مادامكه بوكوندن زياده ضعيف ومسكين وخراب اولمش حالنده بولنه جغز . اويله ايسه بو مجادله نك بزاوكنى الهلم . لكن المزده سلاح اوله‌رق دكل . بلكه اطرافمزده ترقيات مدنيه عساكر مستحفظه‌سى اولديغى حالده ايلروليه‌لم كندومزى هم اخلاقجه وهمده ترقيات عقليه‌جه اصلاح ايده‌لم وسعادت بوله‌لم وبوكا تشبث ايتديكمز كون موفقيتك نصفنى قزانمش اولورز .

پادشاهم مرورایدن هرسنه بزم اوزرمزدن حمایهٔ اجنبیه‌یی رفع وقوهٔ حیاتیه‌مزی ضعف ایده‌یور. انکلتره دولتی بزی محافظه ایچون اون ایکی سنه اقدم کوستردیکی اقدامی شمدی کوسترمیور. اوستریا دولتی آلمانیاده محاربه‌یی غائب ایده‌لی ارتق دول غربیه صره‌سندن چیقوب برشرق دولتی حکمنه کیردیکندن بزم حکومتمزده‌کی اسلاو ملتلرینی تلطیف ایله انلری کندینه جلب ایتمك پولتیقه‌سنده‌در. الحاصل صاقنه‌لم وکندومزه کله‌لم. زیرا حالمزك اك فنا یری شورا سیدرکه اون ایکی سنه اول بزه پك مساعد کورینان اوروپاده افکار عمومیه بتون علیهمزه دونمکه باشلادی .

ذات همایونکز تنزل ایدوب پارس ولوندره وفلورانسه غزته‌لرینه نظر بیوریکز. کوره‌جکسکزکه بزی محافظه‌ده بونجه منافعی اولان ممالك غربیه‌ده بزلره یقینده دوشوب خراب اوله‌جق بردولت نظریله باقه‌یورلر. فرانسه وانکلتره وایتالیا دولتلرینك وکلاسی هرصباح قالقدقلرنده سزك وکلاکزك ایتدیکی ایشلره واهالیکزك چکدیکی بلیه‌لره متعلق اوراقه نظر ایدرك بو دولت قابل انتظام دکلدر وقابل انتظام اولمیان دولت البته محو اولور. ارتق بودولتی حالنه براقه‌لم. وارسون مقدر اولان

زوالی بولسون زیرا . آنی زوالدن وقایه ممکن اوله‌مز دیو سویلنورلر ویکدیکرینه یازارلر .

ایمدی پادشاهم آنلرك کرامت کونه ایتدکاری بو اخباراتی تکذیب ایده‌لم و بر تبدل مصلحانه حصوله کتوره‌لم و بو تبدل سزك رأیکز و سزك الکز ایله اولسون. بزه خصومت کوسترن افکار عمومیه‌یی طرفمزه جلب ایده‌لم که بزه خصم اوله‌جغنه معاون اولسون. فرانسه و انکلتره والمانیا و ایتالیا یه کوستره‌لم‌که نه بزم سلاله‌مز و نه‌ده دینمز شو ضعف حالده و فناالقده قالمقلغمزه بزی اجبار ایتمیور و اول ضعفدن‌طولایی آجی آجی بزی تعقیب ایده‌یورلر بزه موتادییورلر بز جانلی اولدیغمزی کوستره‌لم و سزه عرض ایتدیکم ماده نوایجاد و مخاطره‌لو و بشقه‌یرده‌یاپلمامش شی دکلدر. جناب حقه‌شکر اولسون‌که ترك ملتی مسکنت و عطالتدن دائما متنفردر و تاریخجه دخی باقیلدقده مقدما بویله تهلکه‌لی حالنه کیرمش اولان سائر دولتلرك زماننده استعمال ایتدکلری چاره‌یی ذات شاهانه‌کز دخی اجرا و دیکر ملتلری قورتاران وسیله‌یی سز دخی استعمال ایدیکز .

شوکتلو افندم بویله مخاطره زماننه اوغرامش اولان

يالكز سزك حكم ايتديككز اهالى. دكلدر اوروپاده حالا پولتيقه‌جه محتاج تبدلات اولان سائر دولتلردن صرف نظرله قرن سابقده فرانسه دولتنك حال پرملالنى آنفا حضوريكزه عرض ايتمشيدم. فرانسه‌نك اول قرنده‌كى حالى مجرد صنايعك عدم ترقيسندن دكل ايدى. خزينهٔ دولت هر اون سنه‌ده بركره چيقمدقجه معاشلر آچيقغنك قپادلمسى ممكن اوله‌مزدى و حتى ظلم و تعدى ممالكك هر طرفنده اولقدر ايلرولمش ايدى كه اول عصرده فرانسز پادشاهى اولان اون بشنجى لويى‌يه بر كون پولتيقه شناس برذات خطاب ايدوب سزك حكومتكزده وكلانك نجهٔ انتقامندن وارسته اوله‌جق قدر كنديني يوكسك ظن ايدر كيمسه بولنمز و بر كچوك قريه‌ده كاتب اولان بر مأمورك قبضهٔ نقديسنه دوشميه‌جك قدر كنديني ضعيف اعتقاد ايدن كيمسه بوقدر ديمشدركه خلاصه‌سى مأمورينك ظلمندن خلاص اميدايدن بر آدم يوق ديمك چيقار فرانسه دولتى اول تاريخده بردرجه اعتبارينى غائب ايتمش ايدى كه حكومت قنغى پولتيقه‌يى اتخاذايده‌جكنى شاشيروب هرصباح يكى براصول و نظام اجراسنه قالقيشورلرايدى والحصل فرانسه على الخصوص مشهور يدى ييل محاربه‌سندن صكره عادتا اوچنجى درجه برحكو-

مت منزله‌سنه اینمشیدی . بو دولت بر قاچ سنه مرور ایدرایتمز نصل برنجی درجه‌یه چیقدی و عقب انتظامده اوروپادولتلری بالجمله علیهنده اتفاق ایتمش ایکن فرانسه عساکر شجیعه‌سنی مغلوب ایده‌مدیلر. ایشته فرانسه‌نك آز وقت ایچنده بو قوتی قزانمسی نظامات ملکیه‌سنی تبدیل ایتمه‌سیله حاصل اولدی و فیالواقع بوتبدل عظیم ومخوفك وقوعی فرانسه‌ده نیجه کوزیاشی ونیجه قانلر دوکلمسیله حصوله کلمشدر. ایشته بوکاده نظامات مطلوبه دقت وزمانیله یاپیلمایوب کیچ قالمسی سببیت ویرمشدروبو زمان بزده‌ده حالاکچمکده اولدیغندن اسلام وخرستیان جمله‌سی وقت کچدی دیو باغریشیورلر .

لکن بویله اوتانه‌حق وظاهرده چاره‌سی بولنمیه‌جق برحال خاطرناکدن دولتی کویا یکیدن دوکرکبی وضع نظامات ایله قورتاران یالکز فرانسه دکلدر وقتاکه کوچك بر ساردنیا قرالی ایتالیا قراللغی افکارینه دوشدی اولا عسکر طوپلامغه باشلامدی. بلکه اهالیسنه نظام سربستانه اعطا ایلدی و اول کوندن اعتباراً بتون ایتالیالرك قلبلرنده و عقللرنده اجرای حکومته باشلادی وبتون اوروپا آنك افکارینی تحسین ایلدی وتمام وقتیله سربستلك کلمهٔ مطلسمنی اورته‌یه قویمش اولمسی سایه‌

سنده او کوچك قرالدها اولمزدن اول اوغلی يقتور امانولك دولتی ممالکنی اوچ قات بيوته جکنی و باشنه اوروپا تاج حکومتلرندن بر اعلاسنی وضع ايده جکنی ادراك ايتمشيدی .

مطالعهٔ شاهانه کزه عرض ايده جك دها سائر مثال علنيلر دخی واردر . مثلا اوستريا دولتی دخی تعريف اولنمز بر مرتبهٔ انحطاطه ايتمش ايکن نظام سربستانه وضعيله کنديني خلاص ايتدی . خصوصيله پروسيه دولتيکه ايکنه‌لی تفنك سببيله سنهٔ سابقه‌ده اوستريايه غلبه ايتديکی ذات شاهانه کزه افاده اولنمشدر آنك مظفريتی ايکنه‌لی تفنکدن زياده اهاليسنه ويرديکی سربستلك سايه‌سنده‌در . والحاصل بولنديغمز عصرده حکومتلرك قوتی اهالی‌يه اعطای حريت طريقيله حاصل اوله جغنی اقناع ايچون ايراد ايتديکمز دليللر و مثاللر کافيدر . شمدی يالکز بو قاعدهٔ عموميه‌دن ترکستانمی مستثنا بولنسون ؟ نجه حسن آثاری معلوم اولان ترك نسلی سائر ملتلردن اشاغيميدر ؟ خلقت انسانيه‌جه ترکك نه آيری غيريسی واردر ؟ دائرهٔ حضور و آسايشدن خارجده يشامغه بزی دينمزمی اجبار ايده‌يور ؟

آنجق پادشاهم افندم ! ذات شاهانه کز بندن دها رعنا بيلورسکزکه دين ومذهب روحه حکم ايدر وبزه نعم اخرويه

وعد ایدر .شوقدرکه ملتلرك حقوقنی تحدید وتعیین ایدن دین ومذهب دکلدر ودین حقایق ازلیه مقامنده طوروب قالمزسه یعنی امور دنیویه‌یه دخی مداخله ایدرسه جمله‌یی اتلاف ایدر و کندوسی دخی تلف اولور .

شوکتلو افندم ! خرستیانك بشقه و مسلمانك بشقه پولتیقه‌سی یوقدر. زیرا عدالت دنیاده برنوعدر پولتیقه دیدیکمز عدالت صحیحه‌در .

بز اسکی اصوللز سببیله تلف اولیورز ؛ بو اسکی اصول بزم دولتمزك مأمورلرینی بوزمش و برباد ایتمشدر. بونلرده بوزولدقلرندن اسکی اصولی برقات دها بوزوب برباد ایتمشلردر . آرتق بو اصولی ترك ایده‌لم وحکومتی محافظه ایده‌مدکدن بشقه ازوب خراب ایدن بیللنمش اسکی قاعده‌لری براقه‌لم وسائر دولتلرده یرلشمش و آنلره باعث سعادت اولمش اولان یکی نظامات اتخاذ ایده‌لم .

بعض ایالتلرکه دولتکزك ادارهٔ مرکزیه‌سندن آیرلمشلردر ونه‌ده مذهبجه ونه‌ده سلاله‌جه بزدن فرقلری یوقدر .بونلرده نظام صربستانه جریان ایتسونده بز حالا تردد می ایده‌لم ؟ سزك حکومت وسیعه‌کز مصر وتونس ومملکتین و صربستان اها-

لیلرندن زیاده استحقاقلی تبعهٔ صادقه یه مالك دکلمیدر ؟ تبعه کزك
صداقتنه وحسن ارزولرینه مراجعت ایدیکز ! هر ایالتده اعضاسنی
انتخاب سربستانه ایله جمع ایدلمش برر مجلس کبیر تشکیل ایدیکز
که بونلر سزه اخطارات ایتسونلر وسزه افکار پدرانه کزی
موقع اجرایه کتورمکه معاونت ایلسونلر وسزك تشبث مخصو-
صکز ایله بو مجلسلر طرفندن درسعادته وکیللر کلسونلر واها-
لینك احتیاجلرینی واحول حقیقیه یی وقت وقت طوغریدن
طوغری یه خاکپایکزه عرض ایتسونلر .

برطبیب حاذق اون آرشون قماشله بن برناموسلی آدم
یاپارم دیمش وضرب مثل اولمشدر .

شوکتلو پادشاهم ! سز دخی یداقتدارکزده اولان
حقوق ملوکانه کز ایله چالشقان وعقل وصناعتکار تبعه تدارك و
ایجاد ایدرسکز که هر ایولکی وسربستلکی سزدن کوروب متشکر
اولور وظلم ایله صویلمزلر وسزك ایچون وکندولری ایچون
چالشورلر وتحصیل معارف یولنده اعمال افکار ایدرلر واجدادلرینك
فضائلنی کسبه سعی ایدوب کندولرینی محافظه ایدن تختکزی
حین اقتضاده وقایه ایچون اعداکزك قارشوسنه چیقوب یا غالب
اولورلر. یاخود جان فدا ایدرلر .

پادشاهم بنده کزك مقصدم بوراده ترکستانك احتیاجاتنه واخلاق وعاداتنه موافق بر نظام سربستانه ولو ناتمام اولسون قلمه المق دکلدر . اویله بر نظام ایچون بنده کزایله دوستلرمك چالشمقده اولدیغمز لایحه‌یی بوندن صکره خاکپای همایونکزه عرض ایده‌جکدر ؛

معلوم شاهانه کز درکه بنده کز شمدیکی حالمده نه مأموریت ونه‌ده برکونه احسان طلبنده یم . اعلان ایدرمکه بنم مقصدم حکومتکزده‌کی اسلام وخرستیان تبعه‌نك اکثریتله فریاد ایتدکاری فنالقلری خاکپای همایونکزه عرض وتبلیغ ایتمدی . قوللکز انزوادن صیقیلمام ومادامکه قچن بو کونکی کبی هر وجهله طوغری‌یی خاکپایکزه افاده ایده‌بیلورم نفی دخی او قدر کوجله کیتمز .

جمله‌دن اول قلب همایونکزه مراجعت ایدیکز ! بو اوغرادیغمز تهلکه آره‌سنده سزك نه بیوك وظیفه کز اولدیغنی سزه اخطار ایدرم وبو وظیفه اول وظیفه‌لردندرکه آنلری اجرا ایچون بر عقل سلیم لازمدر و برکره‌ده موقع اجرایه کلورسه صحائف تواریخده الی آخر الایام غائب اولمیه‌جق بر اثر براقور.

شوکتلو پادشاهم ! اقتضای حکم قدر ذات همایونکزی

اجداد عظامكز برينك اولديغى كبى واضع دولت اولمق امتيازينه نائل ايتمـدى . لكن بو حكم قدر سزه مجدد دولت اولمق شرف مخصوصنى صاقلادى . جمله وطنداشلرك و اسلام و خرستيان مليونلرجه تبعه كزك صدالرى بتمله متفق اولهرق سزى لايق اولديغكز بو وظيفه نك اجراسنه دعوت ايديور . بو حالده سزك نام وشانكز نوع بشرك مع التشكر خاطر كذارى اولان اسامئ عاليه صره سنده الى الابد خير ايله ياد اولنه جقدر .

فاضل مصطفى

Rohrbach, Paul

افهام کتبخانه‌سی
عدد
۳

Hatt-ı Saltanat

خط سلطنت

بغداد دمیر یولی

مؤلفی
دوقتور پول روبارخ

استانبول
افهام مطبعه‌سی
۱۳۳۱

خط سلطنت

بغداد دمیر یولی

آناطولی و آلمانلرك تشبثات استعماریه‌سی — آناطولی نه‌در؟ — تورکلر نصل یشایه بیلیرلر؟ — آنلر نه‌دن ازیلیورلر؟ — مکلفیت عسکریه مسئله‌سی .

هر نه سببدن اولور ایسه اولسون بغداد تشبثی علیهنده بولونوب ده بونی چوروتمکه عزم ایتمش اولانلر ایله تشبث مذکور حقنده عثمانلیلر نزدنده بر سوء ظن و شبهه حصولنه بالااختیار سببیت ویرنلرك ایکیده برده اورته‌یه چیقاردقلری بر ادعا وارسه اوده بغداد خطنك کیفیت انشاسی ایله آناطولی و عراق قطعاتنه آلمان اهل مستعمره سوقی مسئله‌سی آره‌سنده

شدت ارتباط موجود اولدیغی بولنده‌کی ادعای غریبدر .
اناطولینك المان قومنك فعالیت استعماریه و تمایلات اتساعجویانه‌سنه واسع و مساعد بر زمین تشکیل ایده بیله‌جکی فکری ایلك دفعه اوله‌رق بوندن یارم عصر اول (هاله) دار الفنونی معلملرندن (لودویغ روس) نام ذات طرفندن ، آسیای عثمانی‌یه اجرا ایتدیکی برسیاحت تتبعیه عقیبنده میدانه قونمشدر .
بو فکر وتصور اوتوز شوقدر سنه کوشهٔ نسیانده قالدقدن صکره تقریباً یکرمی سنه اول تکرار موضوع بحث اولمش وآلمانیا ـ ترکیه مناسباتنك غیر مسبوق برصمیمیت وحرارت پیدا ایتمسی متعاقب بعض محافلجه عادتا جدیتله تلقی ایدلمکه باشلانمشدر . آرتق بونك اوزرینه آناطولی‌یه هیچ آیاق باصمامش اولان بر طاقم کیمسه‌لر طرفندن قطعهٔ مذکوره اراضیسنك قوۀ انباتیه‌سندن وآب وهواسنك جیادت وصافیتندن باحث رساله‌لر قلمه آلندیغی کبی آناطولی‌یه مهاجر سوقندن تحصل ایده‌جك ثمرات ومنافعی حاکی قونفرانسلر ویرلدی . بو یولده اجالهٔ قلم وادارهٔ کلام ایدنلر آناطولی‌یی ، آلمانیادن بر سیل خروشان حالنده آقوب کیده‌جك جریان مهاجرتی آغوش شفقتنه قبوله مهیا وخواهشکر بر مملکت صورتنده تصویر ایتمکده‌درلر . آلمانیا شرقده منافع جدیه تأمین وپیدا ایده‌لی آنجق بر قاچ سنه اولدیغی هر نصلسه عقللرینه کتیرمیان بعض کیمسه‌لر شرق احوالی حقنده هر نه وقت بر

مباحثه آچیلسه مجرای کلامی درحال مستملکات مسئله‌سنه انتقال ایتدیرمکدن کندیلرینی آله‌مدقلری کبی ممالك عثمانیه‌ده‌کی موقع ونفوذمزه دائر بر ایکی سوز سویله‌مکدن‌ده قالقیشانلرده اولورکه بو سوزلرك هر بری شرق قریبده تأسیس مستملکات نظریه‌سی علیهنده واضح و قطعی بر برهان اولسون ــ بر طاقم آمال استعمارانه و فتوحاتجویانه عطف ایتمکدن خالی قالمیورلر.
محقق بر شی وار ایسه اوده : حکومت عثمانیه ایله مناسبات دوستانه تأسیس ایتمکدن بشقه املی اولمیان آلمانیانك بو زمینده‌کی مساعیسنك تحتنده، ایلك فرصتده ممالك عثمانیه‌یه وبالخصوص آناطولی قطعه‌سنه اون بیکلرجه وبلکه‌ده یوز بیکلرجه آلمان کویلیسنی دوکمك فکر مضمرینك مختفی بولندیغی حقنده عثمانیلرده برشبهه حاصل اولور اولمز شرقده‌کی موقعمزك طول مدت ایچون محو و مضمحل اوله‌جغی کیفیتیدر. آلمان ملتنك آناطولی قطعه‌سی حقنده‌کی معلومات ومسموعاتی اوقدر مبهم ومشوش برطاقم شیلردن عبارتدرکه بو خصوصده تنویر افکاره خادم اوله‌جق بعض طوغری تفصیلات ویرمکی لازمه‌دن عد ایدییورز:
آناطولی حقنده حاصل ایدیلن یاکلش فکرلردن بری بوقطعه‌نك آسیای صغرانك برشبه جزیره شکلنی ارائه ایدن قسمندن ماعدا دجله وفرات نهرلرینك یوقاری حوضه‌سیله بصره کورفزینه قدر اوزانان آشاغی حوضه‌سنی و سوریه

منطقه‌سنی جامع وحاوی اولدیغی حقنده‌کی فکرلردر . شایان
حیرتدرکه‌ده‌ك مهم آلمان جرائدی بیله بوخطایه دوچار اولیورلر .
آناطولی و اسم دیگری اولان آسیای صغرا تعبیریله آنجق
طربزوندن اسکندرونه قدر ممتد اولان بر خط مفروضك
غربنه دوشن اراضی قصد اولنیور . بو خطك شرقنده‌کی ممالك
ولایات شرقیه‌دن عبارت اولوب جنوبنده فرات ودجله نهرلرینك
وادیسی کائندر – که‌دوم دوز براووه حالنده اولان بو حوالینك
قسم شمالیسنه الجزیره و قسم جنوبیسنه ایسه عراق اطلاق
اولنور . قدیم بابل حکمدارلغی ایشته بو عراق مملکتنده واقع
ایدی . اسکندرون کورفزندن بدأ ایله حدود مصریه‌یه قدر
امتداد ایدن طار واوزون اراضیٔ ساحلیه اسکیدن اولدیغی کبی
شمدی‌ده سوریه نامیله یاد اولنیور .

اوچ طرفی دکز ایله محاط برشبه جزیره شکلنی حائز اولان
اصل آناطولی ایله آسیای عثمانینك اقسام سائره‌سی آره‌سنده
مهم فرقلر مشاهده اولنیور . اصل آناطولی قطعه‌سی بر کتلهٔ
کثیفه حالنده یشایان ترکلر ایله مسکون اولدیغی حالده بونك
شرقنده وجنوبنده کائن جسیم ساحه‌لر سکنه‌سی تورك قومندن
غیری عروقه منسوب و تورك لساندن بشقه السنه ایله متکلم
بولنیور ، کورد وارمنیلر ایله مسکون ولایات شرقیه قطعه‌لرینك
اراضیسی چوق درجه طاغلق اولمسی اوروپا مهاجرلرینك
اورایه یرلشمسنه قارشو پك بیوك بر مانع تشکیل ایدییور .

آسیای عثمانینك مستملکات تأسیسنه اتویریشلی یکانه یرلری عرب لسانیله متکلم اقوام ایله مسکون سوریه، الجزیره، عراق قطعه‌لری اهالیسی اکثریت اعتباریله تورکلردن ترکب ایدن آناطولی الکاسیدر. آناطولی، اکثریسی اووه‌لرده و یایلالرده زراعتله و بر قسم قلیل شهرلرده خدمت و صنعتله مشغول آلتی میلیون تورکی احتوا ایدییور. تورکلر عثمانلیلغك اوزی، چکردکی اولدقلری کبی دولت عثمانیه‌نك الك متین واك شایان اعتماد، سیاسی وعسکری استنادگاهنی تشکیل ایتمکده‌درلر.

اصابت فکر و رأیله معروف و مسموع الکلام بر ذات مشهور - که عثمانلیلره قارشو دائما بیوك بر توجه وخیرخواهلق کوسترمشدر - ماورای البحارده کائن اولوبده آناطولی‌یه ارتباطلری پك کوشك اولان یرلرك (بوندن مقصد روم‌ایلی، طرابلس کبی آناطولیدن دکزلرله آییرلمش قطعاتدر. عثمانلیلره خیرخواه ذاته کلنجه بونك مارشال فون درغولچ اولمسی اغلب احتمالدر - مترجم) بی درپی الدن چیقارلمسنی تورکلره نصیحت ایتمش وبو عملیه نه‌قدر سرعتله وقوع بولور ایسه ترکیه ایچون او قدر ایی اوله‌جغنی علاوةً سویلمشدر. ترکیه آنجق بوصورتله اوروپا و آسیا هیئات دولیه‌سی آره‌سنده پایدار وباقی اوله‌بیله‌جکدر. حالبوکه دولت عثمانیه‌نك آنجق کندی قوهٔ اساسیه‌سیله یعنی آناطولی تورکلریله اوچ قطعهٔ ارضه طاغیلمش اولان ممالك جسیمه‌سنی مدافعه و محافظه ایتمك غیرتنده ثبات

ودوام ایتمسی عسکرلك بار ثقیلنی عصرلردنبری اموزلرنده طاشیان تورك عرقنی نهایت بی‌تاب وبی مجال براقه‌جق وبوحال چوق کچمه‌دن ترکیه ایچون مشئوم نتیجه‌لر حاصل ایده‌جکدر. مع مافیه شوراسنی سویلیه‌یم که ترکیه‌ده هر هانکی برحکومت رأس کارده بولنور ایسه بولنسون بونلردن هیچ بری بویله بر قطع عضو عملیاتنك تحت الزمیتده اولدیغنی درك و تقدیر ایده‌میه‌جکدر. بناءً علیه بومسئله حقنده نه‌دنیلسه ونه‌یازیلسه بوندن هیچ برفائده حاصل اوله‌میه‌جقدر. اکر ترکیه‌ده مشروطیت اداره تأسیس اولنمسه و تموز انقلابیله دوریلن دوراستبداد برمدت دها دوام ایتسه‌ایدی بالاده ایما ایتدیکمز فلاکت ایر کچ ترکیه‌نك باشنه کله‌جکدی.

چونکه دور مذکورده تورك عنصرینه آنك تحمل وطاقتی فوقنده اولان بر وظیفه تحمیل اولندقدن بشقه قوای ملیه‌نك بر قسمی بر صورت ابلهانه‌ده معطل ومفلوج بر حالده براقیلدیغی کبی دیکر قسمی دخی هر درلو قواعد احتیاطیه خلافنده مجنونانه بر سماحتله اسراف واففا اولندی. ادارهٔ جدیده‌نك مکلفیت عسکریه‌یی خرستیانلره دخی تشمیل ایتمسی بالاده‌کی سیاست سقیمه وغیر معقوله‌نك مضرات مدهشه‌سنی اکلامش اولدیغنه بر دلیلدر. « خرستیانلردن عسکر آلمق مسئلهٔ مهمه ومشکله‌سی حقنده یکی ترکیه‌نك رجال عسکریه‌سندن بعض ذوات ایله تماطیٔ فکر ایتدیکم زمان بو تدبیره

افراد عسكريه‌نك مقدارينى تزييد ايتمك ايچون دكل
بلكه عنصر اسلام وباخصوص تورك عنصرى اوزرندن
عسكرلكك تحمل‌فرسا بار ثقيلنى ممكن مرتبه تخفيف ايتمك
مقصديله مراجعت اولنديغنه قناعت كسب ايتدم. اعتراف ايتملى كه
بو تدبير الزم وضرورى ايدى. مع مافيه حكومت عثمانيه بونكله اكتفا
ايتميه‌رك مكلفيت عسكريه‌يى بلاتفريق جنس ومذهب افراد عثمانيه‌يه
تشميل ايتمكه چاليشمليدر. صوك زمانلره قدر يالكز خريستيانلر دكل
لكن تورك اولميان عثمانلى تبعهٔ مسلمه‌سنك برقسم مهمى خدمت
عسكريه‌لرينى ايفا ايتميورلردى. بونك سببى ايسه حكومت
عثمانيه‌نك بعض حواليده اخذ عسكر قانوننى تطبيق ايده‌جك
قدر عزم وقوت صاحبى اولمامسى ايدى. نه الجزيره وعراق
طرفلرنده كوچبه حالنده ياشايان عربلردن، نه شرقى آناطوليده
ساكن كردلردن، نه ده آرناوودلرك بيوك برقسمندن عسكر طوپلانه
ميوردى. كردلرك قابليت عسكريه‌سندن وحس جنكاوريسندن
استفاده ايتمك هوسنه دوشن عبدالحميد روسيه‌ده موجود قزاق
آلايلرينى اوزاقدن آكديران وحميديه آلايلرى ديه ياد اولنان
كرد افرادندن مركب بر طاقم قطعات عسكريه‌يى وجوده
كتيرمشسه‌ده احوال وخيمه وجديه‌ده كوردلرى مسقط
رأسلرندن اوزاق يرلره كيتمكه ارضا واقناعه حكومتك موفق
اولمسى بر آز مشكلك كورنمسى حد ذاتنده بر اساس فنييه
مستند اولميان بو تشكيلاتك قيمت عسكريه‌سنى پك زياده

تنقیص ایدن احوالدندر . حکومت جدیده مکلفیت عسکریه اصولنی ممالك عثمانیه‌نك اك مجرا اقسامنه قدر توسیع ایچون پك جدی همتلر صرف ایدییور . آرناودلر تحت انقیاده آلنمش وبونلرك النده‌کی اسلحه‌نك اکثریسی جمع ومصادره اولنمشدر . آز مقدارده دینج وتوانا افرادن متشکل اولان وحورانك ایصسز چوللریله صرب طاغلرنده ساکن بولنان درزیلر قومی رام ایدلمشدر . قریباً کوردلر حقنده دخی عین صورتله حرکت اولنه‌جغنه شبهه یوقدر . حکومت عثمانیه‌یی دها پك چوق اوغراشدیره‌جغی ظن وتخمین ایدیلن بومشکلات عظیمه‌نك اقتحامنه آز بر مدت ظرفنده امکان حاصل اولمسی حقیقی برموفقیتدر .

آناطولی‌یه مهاجر سوق ایتمك ترکیه ایله اختلاف چیقارمقدر ـ عثمانلیلرك شبهه‌لری ـ عربلروتورکلر ـ ارض فلسطینده آلمانلر

... معـ مافیه دائرهٔ انقیاده آلنان ویا آتیاً آلنه‌جق اولان بو ... نیم مستقل اقوام وقبائل ترکلرایله برکتلهٔ واحدهٔ ملیه تشکیل ایدنجه وعثمانلیلق حسیاتیله متحسس اولنجه‌یه قدر دها اپی زمان کچه‌جکدر . واقعا افراد هرکون خدمت عسکریه‌لرینی ایفایه مجبور ایدلمکله شمدی‌یه قدر یالکز عثمانلیلرك صرتنده قالمش اولان عسکرلك یوکی خیلی خفیفلشمشسه‌ده بونلری تفتیش ومراقبه آلتنده بولندیرمق لزومی حکومت عثمانیه‌یی اقوام مزکوره‌یه قارشو دها طول مدت قوهٔ عسکریه‌سنك مهم بر

قسمنی استعمال ایتمك مجبوریتنده براقه جقدر . و ترکیه نك استقبالده بو کبی مشکلات و غوائلدن قورتیله جغنی، داخل مملکتده احوال منتظمه تأسیسنه موفق اوله جغنی فرض ایتسه‌ك بیله آلمانیا ممالك عثمانیه‌یه بیوك مهاجر قافله‌لرینی سوق ایتمكدن ینه احتراز واجتناب ایتملیدر . زیرا ترکیه‌یه هجرت ایده‌جك آلمان کویلیلری ینه آلمانیا تابعیتنده قاله‌جقلردر که ترکیه‌نك بوکا راضی اولمسی صوك درجه مستبعددر . یا آنلر عثمانلی تابعیتنه کیره‌جکلردر که بو تقدیرده هم کندیلری هم آلمانیا حکومتی بیوك بیوك مشکلاته معروض قاله‌جقلردر . ممالك عثمانیه‌ده بولنان کن اولان عناصر غیر مسلمه‌یه آلمان خریستیانلرندن متشکل یکی بر عنصرك انضمامی ترکیه‌نك مشکلات داخلیه‌سنی ابرقات دها تزیید ایده‌جکندن رجال عثمانیه‌نك کندی مملکتلری ایچون بر تهلکه عد ایده‌جکلری بو مهاجرتك وقوعنه موافقت ایده‌جك قدر بصیرتسزلق طاورانملرینه طوغریسی احتمال ویره‌مم . بو مسئله‌ده ایکی طرفده فوق العاده بر خلوص نیت ابراز اولنسه بیله آناطولی‌یه آلمان مهاجرلرینی یرلشدیرمك تشبثندن هر حالده بیوك اختلافلر تولد ایده‌جکدر . بناءً علیه آلمانلرك انظار دقتنی آناطولی‌یه جلب ایتمك و آنلری بو منطقه‌یه هجرت ایتمکه سوق و تشویق ایتمك اوزره قولاً و تحریراً صرف همت و غیرت ایدنلر آلمانیایه پك فنا بر خدمتده بولنیورلر . آنلر دشمنلرمزك بو زمینده صرف اولنان بتون غیرتلری و سوزلری کمال دقت ایله قید و اشارت

ایدراك وقت مناسبده بزم ایچون پك مضر بر شكل وصورتده حكومت عثمانیه‌نك سمع اطلاعنه ایصـال ایده‌جكلرندن امین اوله‌بیلیرلر . دوشونملی که آلمانلر ترکیه‌ده نه‌قدر سوپایر ایسه سویلسـون برآز خدعه ومهارت ایله عثمانلیلرده علیهمزه بر حس شبهه اویاندیرمق دائما ممكندر .

طبقهٔ منوره‌یه منسوب وعقل واذعان صاحبی تورکلرك ، شمندوفر تشبثاتی ترکیه اراضیسنك اجانب طرفندن تملك وتصرفنه طوغری آتیلان ایلك خطوه صورتنده تلقی ایتدكلرینی بالذات مشاهده ایتدم . بونلردن بری بكا برکون عیناً شو سوزلری سویلدی : « واقعا شمدی بزم ایله آلمانلر آره‌سنده بیوك بر محبت جاریدر . لكن اساساً انكلیزلرله روسلردن دها ای ادملر اوله‌مه‌یكزدن وآنلر كبی اراضیمزه كوز دیكمش اولمكزدن قورقارم . سز غالبا بغداد شمندوفرینی مملكتمزی آلمانیایه ربط والحاق ایتمك ایچون برایپ صورتنده قوللانه‌جقسكز » بو سوزلر بعض عثمانلی محافلنده ترکیه حقنده‌کی سیاستمزك نه‌یولده محاكمه اولندیغنی کوستریور . درسعادتده ذاتاً قوللای اولمیان موقع ووظیفه‌مزی بر قات دها مشكللشدیرمك ایچون آناطولی‌یه مهاجر سوقی آرزومندن باحث دها برقاچ مقاله یازمق کافیدر .

آسیای عثمانینك یالكز تورکلر ایله دكل لكن عربلر ایله مسكون اقسامنه دخی مهاجر کوندرمك بر خطا اولوردی .

عرب دیر ایسه‌ك بو كلمه‌یی معنای اصلیسنده تلقی ایتملیدر .

دمشق ویافه‌دن بغداد وموصله قدر ممتد حوالیٔ وسیعه‌ده مقیم عربلرعرقاً پك قاریشیقدرلر. دها طوغریسی بونلر ازمنهٔ قدیمه‌ده عربلشمش بر طاقم اقوامدان بشقه برشی دکلدرلر. اقوام مذکوره محضا عرب لسانیله متکلم اولدقلری ایچون ترکیه‌ده ساکن اقوام سائره‌یه برآز استخفافکارانه بر نظرایله باقیورلر. لکن تورکلر طبیعتلرنده‌کی عزم ومتانت ومفطور اولدقلری سائر بعض خصائل اعتباریله عربلره فائق برقومدرلر.

علی العموم عربلر وباخصوص شام وسوریه عربلری آره‌سنده مشاهده ایتدیکم عدم ممنونیت حسنك باشلیجه سببی والیدن قائممقامه وارنجه‌یه قدر بالجمله مأمورلرك درسعادتدن اعزام اولنمسی ویرلیلر آره‌سندن پك آز مأمور انتخاب ایدلمسیدر.

عربستانده آلمان مستعمراتی تأسیس مسئله‌سنه کلنجه بو قابل اجرا برتصور دکلدر. چونکه عربستانك شرائط اقلیمیه‌سی آلمانلرك اوراده توطن ایتملرینه قطعیاً مساعد دکلدر. بوندن ماعدا عربستانك زراعته صالح اراضیسی محدوددر. واقعا ارض فلسطینده اوفاق بر آلمان مستعمره‌سی موجوددر. لکن بو مستعمره شمدیکی حال معموریتنی اکتساب ایدنجه‌یه قدر مستعمرلریکرمی اوتوز سنه مدتله الك بیوك مزاحم ومشاقه قاتلانمغه مجبور اولمشلردر. برده بونلر اصل فلاحت ایله دکل لکن اقالیم حاره‌یه مخصوص اشجار مثمره یتشدیرمکله مشغول بولنیورلر. یافه جوارنده

بناءً كي - اولان بو مستعمرلر او قدر بيوك مشكلاته و شديد مهاجماته معروض بولنيورلر كه آنلرك تأسيس كرده سي اولان مستعمره نك كسب و شعشعت ايتمسي، بتون امكان خارجنده در. بغداد شمندوفرينك كذرگاهنه مصادف بولنديغي محلده آلمانيانك بر نفوذ سياسي احراز ايتمسي حقنده ممالك عثمانيه ده موجود اولان انديشه دن آلمانيانك ده بتونلري هم تأمينات آنجق بو مسئله ده مشكلات چيقارمق هم ده عثمانلي بيننده بغداد تشبثي عليهنده بو جريان افكار حصوله كتيرمك ايچون بيك ماهرانه بر صورتده استفاده ايلديلر. انكلتره نك بوكا تخصيص اولنان بعض محافلنده آلمان نفوسنك سنه دن سنه يه فوق العاده بر صورتده تزايد ايتمسي نتيجه سي اوله رق آلمانيانك اركيج مستملكات جلبنه ايديمك اضطرارنده قاله جغي يولنده بو فكر و مطالعه بيلن اولنيور. بتون روس محافلنك فكري دخي بو مركزده در. حالبوكه بوني سويلينلر آلمانيانك فضله نفوسي ايچون آلمانياده داها بر چوق سنه لر ايش بولمق ممكن اوله جغني و آنلرك آنجق يكرمي و يا يكرمي بش سنه صكره طاشمغه باشلايه جغني دوشونميورلر. لكن بو طاشقينلق حصوله كلسه بيله آلمانيا، نفوسني ارتق استيعاب ايده ميه جك بر حاله كيرسه بيله آلمانيا حكومتي انظار حرص و طمعني فرات و دجله واديلرينه هيچ بر زمانده ديكميه جكدر .

بو مسئله ده كي ملاحظاتي سرد ايتمكدن مقصدمز بغداد خطي مسئله سنك شورا ده بوراده و باخصوص عثمانلي محافلنده توليد

ایتدیکی سو، تفهملری ازاله ایتمك و بو تشبثك قوه‌دن فعله چیقماسنه مانع اولان مشکلات سیاسیه واقتصادیه‌نك ممکن مرتبه رفعنه چالیشمقدر .

*
* *

بغداد مسئله‌سنك جهت سیاسیه واقتصادیه‌سی

بغداد مسئله‌سی آلمانیانك منافعنه طوغریدن طوغری‌یه تماس ایدن بر چوق وقایع مهمهٔ سیاسیه ایله حائز مناسبت بر مسئله‌در . آلمان سرمایه‌سنك و آلمان منابعنك اشتراکیله درسعادت بوغازندن بصره کورفزینه قدر بر خط انشا وتمدید ایتمك فکر وتصوری ایلك دفعه اوله‌رق جدیتله نظر اعتباره آلندیغی زمان آنجق بو خطك آلمانیایه تأمین ایده‌جکی منافع اقتصادیه دوشونلمشدر . استقباله طوغری مد نظر ایدنلر خطك مرور ایده‌جکی حوالی، ازمنهٔ قدیمه‌ده حائز اولدیغی معموریت و آبادانی‌یی تکرارا کتساب ایتدکدن صوکره آلمانیانك پك زیاده محتاج اولدیغی بغدای، آرپه پاموق کبی مواد آتیه‌یی آناطولی وعراقدن جلب ایتمك امکانی حاصل اوله‌جغنی البته عقللرینه کتیرمشلردر. مع مافیه خطك بدایتده منحصراً حائز اولدیغی ماهیت اقتصادیه اقتضای زمان واحوال ایله یواش یواش ایکنجی درجهٔ اهمیتده ایتمش وخطك اهمیت سیاسیه‌سی بو نسبتده آرتمشدر. بو تبدلك اسبابنی آکلامق ایچون ١٨٩٠ سنه‌سندنبری آلمانیاجه تعقیب ایدیلن سیاستك صفحات متتابعه‌سنی نظر تدقیقدن کچیرمك اقتضا ایدر.

تاريخ مذكورده آلمانيا ـ انكلتره مناسباتنده حصوله كلن تحول عظيم آلمان رجالى حكومتنى خارجى پولتيقه‌مزى يكى برصفحه‌يه وضع ايتمكه مجبور ايلمشدر .

١٨٧٠ محاربه‌سى عقبنده آلمانيانك سياست خارجيه‌سنده حاكم اولان عامل فرانسه ايله اولان مناسباتمزك شكل وصورتى ايدى .

فرانسه ـ آلمانيا محاربه‌سنه ختام ويرن (فرانقفورت) معاهده‌سنك عقدى فرداسنده مارشال (مولتكه)، «فتح ايتديكمز اراضى‌يى محافظه ايده‌بيلممز آنجق اللى سنه مدتله حربه مهيا بر حالده بولنمز ايله قابل اوله‌جقدر» سوزلرينى سويلمشدر . پرنس (بسمارق) (افكار و خاطرات) نامى اثرنده يدى سنه محاربه‌سنده اولديغى كبى زمان حاضرده دخى فرانسه ، روسيه وآوستريا دولتلرينك آلمانيا عليهنده بر اتفاق عقد ايتملرى تهلكه‌سنك وارد اولديغى سويلمشدر .

*
* *

آلمانيا انكلتره اختلافنك اسبابى — آلمانيا دونماسز يشايه‌ماز — چنبرله‌ين پولتيقه‌سى

بسمارقك فكرنجه بوتهلكه‌نك اوكنى آلمق ايچون يالكز برچاره واردركه اوده آلمانيانى هم روسيه هم آوستريا ايله ويا هيچ اولماز ايسه بوحكومتلردن بريله دائمى صورتده حال ائتلافده بولنديره‌جق برسياست تعقيبيدر. مشاراليه برروسيه ـ آلمانيا ـ آوستريا اتفاقنك حصولنى ازجان و دل آرزو

ایدییوردی . بسمارق بو اجتهادینی قولاً و تحریراً مدافعه ایتمکدن هیچ خالی قالمامش و سیاسی بر غایهٔ امل بیلدیکی بواتفاق سایه‌سنده فرانسه‌نك آلمانیایه قارشو پرورده ایتدیکی تصورات انتقامجویانه‌یی اصلا موقع اجرایه‌قویه‌میه‌جغی وفرانسه‌ده انتشار ایدوب قرالیت ومطلقیت طرفدارلرینی صوك درجه بیزار واندیشه‌ناك ایدن جمهوریت ومساوات فکرلرینك تصحیحنه قارشو برسد ممانعت چکیله‌جکی قناعتنده بولنمشدر . غریبدرکه آلمانیا وانکلتره مناسباتی مسئله‌سی بسمارقك ذهننی پك آز اشغال ایلمشدر . انکلتره‌یه قارشو عادتا بر نفرت طویان بسمارق انکلتره وآلمانیا منافعی آره‌سنده شدید بر تصادم وقوعی احتمالنی هیچ برزمان درپیش ایتمامشدر .

فی‌الواقع اوزمان ایکی مملکت بیننده الیوم کوردیکمز تضاد واختلاف منافع هنوز موجود دکلدی . بسمارق عنان اداره‌یی النده طوتدیغی مدتجه انکلتره‌نك سیاست خارجیه‌سنده شرق قریب الك مهم موقعی طوتیوردی . دنیله بیلیرکه او زمان انکلتره‌نك پولتیقه‌سی بر شرق پولتیقه‌سی ایدی. حالبوکه بسمارقك کندی تعبیرنجه اووقت بتون ممالك شرقیه بر پومرانیالی نفرینك کمیکلرینه بیله دکمیوردی . بسمارقك بومشهور سوزی بوندن اوتوز سنه اول شرقده‌کی علاقه ومنفعتمزك هیچلکنی کوستریور. بوندن صرف نظر اوزمان انکلتره ؛ باخصوص ماورای ابحارده‌کی منافع عظیمه‌سنك توسیع ومحافظه‌سنه معطوف برسیاست تعقیب

ایدییوردی. حالبوکه بسمارق دورنده آلمانیانك ممالك بعیده‌ده‌کی منافعی پك اهمیتسز ایدی . بسمارقك نقطهٔ نظری ۱۸۷۰ محاربه‌سی نتیجه‌سنده آلمانیا طرفندن ضبط اولنان اراضی‌یی محافظه خصوصنده انکلتره‌نك هیچ بر زمان معاونتنده بولنمیه‌جغی مرکزنده ایدی . بو نقطهٔ نظردخی بسمارق طرفندن انکلتره حقنده تعقیب اولنان خط حرکتك اس‌الاساسنی تشکیل ایدییوردی . مشار الیهه بو قناعتی ویرن شی اولا انکلتره وآلمانیا منافعی آره‌سنده هیچ بر نقطهٔ تماس موجود اولماسی وثانیاً انکلتره قانون اساسیسنك دوامل اتفاقلرك عقدینه مساغ ویرمامسیدر. انکلیز سیاسیونك انکلتره ـ آلمانیا مناسباتی حقنده‌کی طرز ادراك وتلقیلری بسمارقك نقطهٔ نظرینه توافق ایدییوردی . آلمانیا سواحلندن آنجق ایکی ساعتلق مسافه‌ده کائن اولوب یکرمی‌سنه اولیسنه‌قدر انکلتره‌نك تحت حاکمیتنده بولنان واهمیت سوق‌الجیشیه‌سی بتون ارباب اختصاصك تحت تصدیق واعترافنده اولان (هلقولاند) آطه‌سنك آفریقاده براراضی پارچه‌سیله مبادله‌سنه انکلتره‌جه بلاتردد موافقت ایدلمسی ممالك مذکوره‌ده آلمانیا ایله براختلاف مسلح وقوعنه نه‌قدر آز احتمال ویرلدیکنه پك بارز بر دلیل تشکیل ایتمکده‌در . اکر بو جزیره الان انکلتره‌نك تحت تصرفنده اولسه وبونك آلمانیایه ترکی ایچون بر تکلیف درمیان ایدلسه هیچ شبهه یوق‌بوکا قارشو انکلتره‌ده براعتراض

قوپاردی. انکلترەنك یکرمی اوچ سنەاولکی موافقیتلە بوکونکی ممانعت ومخالفت مفروضەسی بو مدت ظرفندە انکلترە ایلە آلمانیا مناسباتندە حصولە کلن تحول عظیمك درجەسنی کوسترمکە کافیدر. آلمانیا ـ انکلترە مناسباتنە عارض اولان بو بیوك تبدلك سائق وسببی آلمانیانك احوال اقتصادیەسندە حصولە کلن اساسلی تحولدر. آلمانیانك حیات اقتصادیەسی لاینقطع وبالضرورە کیت کیدە انکشاف وتوسع ایدییور. بو حرکتی طوردیرمق هیچ بر کیمسەنك ید اقتدارندە دکلدر. سیاست اقتصادیە بر عصری متجاوز بر زماندنبری تعقیب ایتدیکی یولی طوتمغە باشلامشدر. آلمانیا طوپراغنك ویردیکی محصولات ایلە تکمیل المان افراد ملتنی بسلمك خصوصندەکی امکانسزلق یکرمی بش سنەدنبری موجوددر.

بوحال وکیفیت آلمانیا ایچون تجارت عالمە اشتراك ایتمك ومعمولات ومصنوعات ایچون خارجدە یکی یکی رواجکاهلر تدارك ایتمك ضرورت مطلقەسنی تولید ایدییور. آلمانیا، خارجدن کتیرتمکە مجبور اولدیغی زاد و ذخائرك و صنایعە مخصوص مواد ابتدائیەنك بدلنی بتون عالمە شامل معاملات جسیمۀ تجاریەیە کیریشمکلە تأمین ایتدیکی تمتعات ایلە اودەیور.

معیشتلری، ماورای ابحاردە کائن ممالك بعیدە ایلە اولان مناسبات تجاریەمزك ادامە وتوسعنە باغلی اولان آلمانلرك مقداری سنەدن سنەیە

ارتیور. بو احتیاج انکلتره ایچون قات قات واسع بر مقیاسده موجوددر. خارج ایله اولان مناسبات تجاریه‌سنی خللدن مصون بولندیرمه‌دن یشامسنه امکان اولمیان انکلتره، بتون ترتیبات سیاسیه وعسکریه‌سنی بو احتیاج و ضرورته کوره احضار واتخاذ ایلمشدر. حکومت مشار الیها دکز آشوری ممالکیله اولان مناسبات تجاریه‌سنی تحت تأمینه آلمغه مقتدر بر دونمایی وجوده کتیرمش وتك باشلرینه دیکر بعض حکومتلر ایله برلکده بیوك بریتانیایه قارشو کونك برنده بر تهلکه تشکیل ایده‌بیله‌جك بالجمله دولتلرك قوای بحریه‌سنی برر برر یا محو ایتمش ویا ضعفه دوشورمشدر.

انکلتره، دکز طریقیله اولان مناسبات تجاریه‌سنك انقطاعندن کندیسی ایچون تولد ایده‌بیلن مهالك مدهشه‌یی درك واکا کوره سیاستنی تنظیم ایتمشسه آلمانیادخی بو مخاطره‌یی درپیش ایله بونك وقوعنه مانع اوله‌جق تدابیر اتخاذ ایلمشدر. آلمانیادن دها قوتلی بر دولت آلمانیانك جهانده‌کی فعالیت تجاریه‌سنه خاتمه چکمکی کندی منافعی اقتضاسندن عد ایدر، دونمامزه ناکهانی بر ضربه ایندیرمکه قالقیشیر ایسه بزم حالمز نه اوله‌جق؟ یالکز بویله بر احتمالی دوشونمك دوچار خوف ودهشت اولمق ایچون کافی بر سببدر. دکزده ضعیف وعاجز بر آلمانیا قارشوسنده بولنه‌جق دولتلر آلمانیایی نه وقت اولسه تضییق ایتمکه وبزمله بر محاربهٔ بحریه‌یه طوتوشمق تهدیدیله دولتمزك مقدراتی اوزرنده قطعی بر تأثیر

اجرا ایتمکه مقتدر اوله‌جقلردر . احتیاجات سیاسیهٔ حاضره‌یه تقابل ایتمه‌ین بر دونمایه مالك بویله بر طور تهدیدکار کوسترن دولتلره قارشو سرفرو ایتمکدن بشقه چاره قالمیه‌جقدر . آلمانیا بو احتمال مدهشی درپیش ایتمش اولسندن درکه عالمده‌کی موقع اقتصادیسنی تحت تأمینه آلمغه مقتدر بر دونما انشا ایتمشدر . آلمانیا انشاآت بحریه طریقنه صاپمغه باشلادیغی آندن اعتباراً انکلتره ایله اولان مناسباتنه چاروناچار بر برودت و کرکینلك عارض اولدی . ایکی مملکت مناسباتنك بو صورتله دکشمسی آلمانیا سیاستنه اساس اولان اصول و قواعدك تبدلنی ایجاب و استلزام ایتمشدر . اکر آلمانیا ـ انکلتره مناسباتی پرنس بسمارق زماننده حائز اولدیغی شکل و رنکی محافظه ایتمش اولسه‌ایدی ، بو آلمانیا ایچون پك ایی اوله‌جقدی . بسمارقك بالذات سویلمش اولدیغی وجهله آلمانیا او وقت سیاسةً حال اشباعده بولونیوردی . بو مشبوعیت آلمانیا پولتیقه‌سنه بر ماهیت محافظه‌کارانه ویرمش وانی دولتلر آره‌سنده علاقه‌دار قیلمشدی . مع مافیه آلمان دونماسی شمدیکی درجهٔ قدرت وسطوتنی احراز ایدنجه انکلیزلر بزه قارشو بر حس شبهه بسلمکه باشلادیلر ، وکندی منفعتلرینی تحت تهدیده کوردیلر . واقعا آلمان دونماسی تك باشنه انکلیز دونماسنی مغلوب ایده‌جك بر حالده دکلسه‌ده هر حالده انکلتره‌یی بزه قارشو دها ملایمانه طاورانمغه سوق ومجبور ایتمك ایچون کافی درجه‌ده قوتلیدر .

متوفی قرال ئەدوارك فردای جلوسنده آلمانیایی بردمیر چنبر ایچنه آلمق غایه‌سنه معطوف طرز سیاستك انکلتره‌جه تعقیبنه باشلانمسی دو شمامزك آرتق شایان استخفاف برکیت عد اولنمدیغنك الك واضح بر دلیلیدر .

آلمانیا بو مخاطره‌یی رفع وازاله ایچون عجبا نه کبی تدابیرده بولنه بیلیر؟ آلمانیا نفوسنك آرتدیغی نسبتده آلمانیانك خارجده‌کی منافع سیاسیه و اقتصادیه‌سی کسب اهمیت ایدییور . بو حال وکیفیت آلمانیایی، کندی صنایعی ایچون خارجده یکی و واسع رواجکاهلرك تدارکی وتحریسنه مجبور ایدییور. آلمانیا قوهٔ بحریه‌سنك توسع وانکشافی توقفه اوغراسه و یا سفائن حربیه‌سنك مقداری تنزیل اولنسه احتمال که انکلتره ایله اولان مناسباتمزده‌کی کرکینلك بر آز تخفف ایدردی. لکن انکلتره تفوق بحریسندن و آلمانیانك دکزده‌کی عجز وضعفندن استفاده ایتمك هوسنه دوشدیکی آنده آلمانیا صوك درجه خطرناك بر وضعیتده قاله‌جقدر . دنیاده هیچ بر دولت تصور اولنه‌مازکه کندی کندینی بیله بیله بویله بر موقعه القا ایتسون وبودرجه مدهش بر احتمالك وقوعنه میدان براقمامق ایچون وار قوتنی صرف ایتمسون. فرانسه‌نك قرق سنه‌دنبری حقمزده تعقیب ایتدیکی انتقام پولتیقه‌سنه انکلتره‌ دایله بینمزده‌کی کرکینلکك انضمامی اوزرینه آلمانیا حکومتنك وظیفه سیاسیه‌سنك خیالی مشکلاشمش اولدیغنی اعتراف وتسلیم ایتمامك ایچون نفوذ نظردن بسبتون محروم اولمق

لازم کلیر . آلمانیایه قارشی آمال حربجویانه بسله‌ین حکومتلر بوندن یکرمی سنه اولیسنه کلنجه‌یه قدر آنجق فرانسه‌نك معاونت عسکریه‌سنه کووه‌نه بیلدکلری حالده شمدی آنلر هم فرانسه‌دن هم ده انکلتره‌دن مظاهرت کوره‌جکلرینه قطعیا امین بولنیورلر .

حتی بو کونکی کونده انکلتره‌نك بزم ایله اختلاف چیقارمق خصوصنده فرانسه‌دن بیله دها خواهشکر و آرزوکش اولمسی آنك فرانسه‌دن اول وبلاتردد دشمنمزك امدادینه قوشمق ایچون قوی برسبب تشکیل ایدییور . آلمانیا، کندیسی ایچون اك مساعد بر طرزده جریان ایده‌جك بر محاربه یوزندن اك وخیم مهالکه معروض بوله‌جغنی بیلدیکی ایچون انکلتره‌یه قارشو مخاصماته ابتدار ایتمکدن دائما احتراز ایده‌جکدر . بو حقیقتك لوندره‌جه معلوم اولمسی و انکلتره‌نك هر نه وقت اولسه بر وسیلهٔ حرب تدارکنه مقتدر بولنمسی دولت مشارالیهایه بزه قارشو بیوك بر تفوق سیاسی تأمین ایدییور .

بزم مغلوبیتمزله ختام بوله‌جق بر انکلیز ـ آلمان محاربه‌سی اولا تجارت بحریه‌مزك خرابیسنی وثانیاً عالمده‌کی موقع اقتصادیمزك طول مدت ایچون تزلزلنی موجب اوله‌جقدر . آلمانیا، بویله بر حربدن غالب چیقار ایسه چوق کچمه‌دن آنی فلجه اوغراتمغه چالیشه‌جق مدهش بر اوروپا هیئت اتفاقیه‌سی قارشوسنده بولنه‌جقدر . بناءً علیه آلمانیانی ازمك ایچون مساعد بر زمانده

بیوك وقطعی بر تشبث وحرکتده بولنمق ویا شمدیکی رقابت مصلحانه‌نك دوامنه راضی اولمق انکلتره‌نك اختیار و کیفنه باغلی برشیدر . انکلتره ایله آچیله‌جق بر حرب آلمانیا ایچون بر حیات ممات مبارزه‌سی اوله‌جقدر . بو محاربه‌نك بزم ایچون مساعد ویاغیرمساعد بر نتیجه‌یه اقتران ایتمسی انکلتره‌یی تهلکه‌لی برموقعه دوشورمکه موفق اولوب اولمامزه وابسته‌در . شمال دکزندن طوغریدن طوغری‌یه انکلتره‌یه هجوم ایتمکله حکومت مذکوره‌یی هیچ برزمان بویله بر وضعیته القا ایده‌میه‌جکز . انکلتره‌یی آلمان اردولریله ضبط و استیلا ایتمك حقنده‌کی تصورات بر خیال محالدن باشقه بر شی دکلدر . بوندن آکلاشیلیورکه بیوك بریتانیا آطه‌لرندن غیری بر یرده انکلتره‌نك جان آلان برنقطه‌سنه تجاوز ایتمك چاره‌لرینی بولمق ضروریدر . مسئله‌نك بوجهتی آلمانیا ـ ترکیه مناسباتنك وترکیه احوالنك طرز جریانیله پك زیاده حائز مناسبتدر . آلمانیانك صوك زمانلرده ترکیه‌یه قارشو تعقیب ایتدیکی سیاست هپ بوملاحظاتك تأثیری آلتنده بولنمشدر .

انکلتره‌دن واقع اوله‌جق بر تعرضی عقیم براقمق ایچون آنجق برچاره واردرکه اوده ترکیه‌یی ممکن مرتبه تحکیم وتقویه ایلمکدر . انکلتره ، اوروپادن وقره‌دن وقوع بوله‌جق برهجوم ایله آنجق برنقطه‌ده جرح ومغلوب ایدیله‌بیلیر . بو نقطه ایسه مصردر .

انکلتره مصرده برهزیمته دوچار اولدیغی کبی آنلك سویش قنالی وهندستانه کیدن طریق بحری اوزرندهکی حاکمیتی محو اولهجقدر .

فضلهاولهرق مصرك ضیاعی اغلب احتماله کوره مرکزی وشرقی آفریقادهکی انکلیز مستملکاتنك ضیاعنی انتاج ایدهجکدر . مصرك دولت عثمانیه کبی اسلام برحکومت طرفندن فتح وضبطی التمش میلیون مسلمان ایله مسکون اولان هندستانده و انکلترهنك نفوذی آلتنده بولونان افغانستان وبلوجستان قطعهلرنده پك تهلکهلی بر عکس تأثیر حصوله کتیرمکدن خالی قالمیهجقدر .

دولت عثمانیهنك خطهٔ مصریهیی استردادده موفق اولمسی آنك آناطولیده وسوریهده مکمل بر شبکهٔ حدیدیهیه مالك بولنمسنه ، آناطولی شمندوفر خطوطنی بصره یه قدر تمدید ایتمسیله حوالیٔ مذکورهده هرحالده انکلتره طرفندن اجرا اولنهجق بر حرکت عسکریهیی عقیم براقمغه مقتدر اولمسنه ، احوال اقتصادیه ومالیهسنی یولنه کتیرمسنه واردوسنی فوق العاده تزییدوتقویه ایلمسنه متوقفدر . بالاده سرد ایتدیکمز مطالعات آلمانیا ترکیهنك کسب قوت ایتمسندهنه درجه علاقهدار اولدیغنی کوستریيور . آلمانیا ترکیهیی تقویه ایدییور ایسه بونی آنجق کندی حیات وموجودیتنی تأمین ایچون یاپیور . ترکیهنك قوتی نه قدر آرتار ایسه انکلترهنك بزه هجوم ایتمسی حالنده معروض قالهجغی مخاطرات

اوقدر بيويه‌جكدر . زيرا انكلتره ، تركيه‌نك بزم ايله برلكده حركت ايتمسى احتمالنى دائما حسابه قاتمغه مجبور اوله‌جقدر . مصر قطعه‌سى ، تركيه‌نك بزه كوستره‌جكى معاونت عسكريه‌نك مكافاتى اوله‌جقدر . مصر كبى خارق العاده زنكين بر مملكتى تكرار الده ايتمك اميد واحتمالى تركيه‌يى آلمانيا ايله برلكده طالع حربى دنه‌مكه سوق واقناع ايچون كافى برسبب اولسه كرك . ديكر طرفدن انكلتره تركيه‌نك عسكرلك واقتصاد نقطه‌ٔ نظرندن غايت قوتلى بر دولت اولديغنه وبتون قواى عسكريه‌سيله آلمانيانك معاونتنه شتابان اوله‌جغنه قناعت كتيرير ايسه احتمالكه حقمزده‌كى آمال متجاوزانه‌سندن بسبتون واز كچه‌جكدر . ايشته آلمانيانك تركيه حقنده‌كى سياستى هپ بومقصده معطوف بولنيور . المانيا ، انكلتره طرفندن امين اولمق و كنديسنى تهديد ايدن حرب تهلكه‌سنى برطرف ايتمك ايستديكى ايچوندركه تركيه‌يه بذل معاونت ايدييور . انكلتره‌نك سوق و اداره‌سى آلتنده بولنوب اوروپاده‌كى نسبت حاضرهٔ قواى زير و زبر ايتمكه چاليشان هيئت دوليه‌نك بو تشبثاتنى محكوم عقامت ايتمك ايچون آلمانيا وآوستريا دولتلرينك تركيه ايله بر اتفاق حصوله كتيرملرى كافيدر .

انكلتره ، آلمانيا ايله اولان مناسباتى اوروپايه قارشو پولتيقه‌سنك هنوز ناظمى حكمنده اولمديغى بر زمان تركيه‌نك حاميسى ايدى . ١٨٧٨ ده دولت مشار اليها ، آياستفانوس معاهده‌نامه‌سى احكامى تركيه لهنه تعديل وتخفيف اولنمديغى تقديرده

روسیه‌یه اعلان حرب ایده‌جکی تهدیدنده بیله بولنمشدر. لکن انکلتره ترکیه‌یه آلمانیانك برمتفق محتمل ومستقبلی نظریله باقمغه وکندی منافعنی بالنتیجه ترکیه‌نك قسماً انقسامنی مستلزم برمجرا تعقیب ایتمکده تحری‌یه باشلادیغی آندن اعتباراً انکلتره بالضروره دولت عثمانیه‌یه قارشو سیاستنی دکیشدیردی.

انکلتره سیاسیونی ترکیه‌یی حمایه ایتدکلرینی بر شرطه تعلیق ایتمشلردی. بو شرط ایسه ترکیه‌نك خارجه قارشو ضعیف بر موقعده قالمسی وکندی کندیلکندن نه سیاسی ونه‌ده عسکری بر تشبث اجراسنه مقتدر اولمامسی ایدی.

مع مافیه دها عبدالحمید دور سلطنتنده ترکیه‌نك احوال سیاسیه و اقتصادیه‌سی انکلتره‌نك منافعنه اویمایه‌جق بر طرز انکشاف اخذ ایتمکه باشلامشدی. هر نه قدر عبدالحمیدك فساداخلاقی موجب اولان ادارهٔ مستبدانه‌سی ترکیه احوالنك جداً کسب صلاح ایتمسنه قارشو بیوك بر مانعه تشکیل ایتمکده ایدیسه‌ده خدمت عثمانیه‌یه قبول اولونان آلمان ضابطانك همت و تأثیریله خصوصات عسکریه‌ده جدی براثر ترقی کورلدیکی قابل انکار دکلدر. دیکر طرفدن بغداد شمندوفر خطنك اکمالندن صوکره ترکیه‌نك وضعیت اقتصادیه، سیاسیه وعسکریه‌سی مطلقا فوق العاده تقویت‌پذیر اوله‌جقدی. واقعا ترکیه‌نك ساحهٔ اقتصادده نائل ترقیات اولمسی انکلتره‌جه عدم خوشنودی ایله کورلمسنه احتمال ویریله‌مزدی. لکن بوکا مقابل ترکیه‌نك

سیاسی وعسکری نقطهٔ نظردن قوتلنمسی انکلتره‌نك هیچ ایشنه کلمزدی. آوستریایه استناد ایدن بر آلمانك ترکیه‌دن کوره‌جکی معاونت سایه‌سنده انکلتره طرفندن تعقیب اولنان « چمبر » پولتیقه‌سنی عقیم براقمغه موفق اوله‌بیله‌جکی حقنده‌کی امید واحتماللرك آرتدیغنی کورن انکلتره ترکیه‌نك جسمی اوزرنده بر قطع عضو عملیاتی یاپمق ویا ممالك عثمانیه‌یی صیقی بر انکلیز قونترولی آلتنه آلمق دها ای اوله‌جغنی کندی کندینه دوشونمکه باشلادی.

اوروپا دولتلری آره‌سنده‌کی نسبت قوا روس ـ ژاپون محاربه‌سندن مقدمکی حالنی محافظه ایتدیکی مدتجه انکلتره‌ده روسیه‌نك بحر سفید سواحلنه طوغری وقوع بولان حرکت اتساعجویانه‌سنه قارشو بر سد ممانعت تشکیل ایدن وکندی کندینی آزچوق مدافعه‌یه مقتدر اولان بر ترکیه‌نك بقا وموجودیتنی کندی منافعنه موافق عد ایلمشدی. مع مافیه روسیه‌نك مغلوبیتی اوزرینه انکلتره بو اجتهادنده آرتق ثابت قدم اولمدی. زیرا اولا روس قوهٔ بحریه‌سنك الك مهم قسمی محو اولمشدی. ثانیاً مانچوری محاربه‌سی روسیه‌نك کرك قره‌ده وکرك دکزده‌کی ضعفنی میدانه قویمش اولدیغندن انکلتره، روسیه‌یی اسکیدن اولدیغی کبی فوق العاده مهم بر عنصر قوت صورتنده تلقی ایتمکه محل قالمدیغنی آکلامشدی. روسیه ایله ژاپونیا آره‌سنده صلح تقرر ایدر ایتمز ایران وشرق مرکزی حقنده‌کی انکلتره ـ روسیه ائتلافی وجوده کلدی. بو ائتلاف موجبنجه روسیه، جنوبی ایرانده اجرای نفوذ ایتمك، بحر

عمان اوزرنده بر لیمان اله کچیرمك واورایه قدر برشمندوفر یاپمق خصوصنده‌کی آمال وتصوراتندن فارغ اولدقدن بشقه ایرانك قسم جنوبیسیله بصره کورفزی حوالیسنك انکلتره دائرهٔ نفوذینه داخل اراضیدن معدود اولدیغنی تسلیم وتصدیق ایتمشدر . ایران حقنده لوندره وپترسبورغ قابینه‌لری طرفندن عقداولنان مقاوله‌نك ترکیه‌ده بر بحران ظهوری حالنده دولت مذکوره انکلتره و روسیه‌جه اتخاذ اولنه‌جق تدابیردن باحث بعض مواد خفیه‌یی احتوا ایتمسی هیچده مستبعد دکلدر . انکلتره شمالی عربستان چوللرندن ، بغداد حوالیسندن وجنوبی ایراندن کچه‌رك مصری طوغریدن طوغری‌یه هندستانه ربط ایده‌جك جسیم بر دمیر یول خطنی انشا ایتمك تصورنده چوقدنبری بولنیور. طبیعیدرکه انکلتره بویله بر خطك کذرکاهنه مصادف اولان ممالك اوزرنده بر حق تفتیش ومراقبه حائز اولمق ایسته‌یه‌جکدر . جنوبی ایران شمدیدن انکلتره‌نك قونترولی آلتنده بولنیور . عربستانك برر عثمانلی ولایتی اولان حجاز ویمن قطعه‌لرندن غیری اقسامی اوزرنده دخی انکلتره‌نك نفوذی جاریدر . عربستانك سواحل جنوبیه وشرقیه‌سنده کائن کوچوك ونیم مستقل عرب حکومتلری اوزرنده انکلتره بر حق حمایه اجرا ایدییور . عربستانك ایچ طرفلرنده یشایان مستقل قبائل نزدنده‌دخی انکلتره‌نك نفوذی پك بیوکدر . اکر یمن عصاتی

بر انکلیز مستملکه‌سی اولان عدندن اساحه و مهمات آلمسه‌لر ایدی آنلرك حركات اختلالیه‌لری چوقدنبری باصدیرلمش اولوردی. بصره کورفزینك ساحل غربیسنده کائن الحصا منطقه‌سی اوتوز شوقدر سنه‌دنبری بر عثمانلی اراضیسی اولدیغی حالده انکلتره کویت شیخنی مستقل بر حاکم صفتیله طانیمشدر. حکومت مذکوره شیخك استقلالنی اعلان و تصدیق ایتدکدن صکره بتون الحصا قطعه‌سنی کندی زیر نفوذینه آلمق اوزره مشارالیه شیخ ایله بر معاهده‌نامه عقدینه قالقشمشدر. دیمك که اکر بغداد و عراق حوالیسی استثنا ایدیلیرایسه مصر ـ هندستان خطنك مرور ایده‌جکی حوالی شمدیدن انکلتره‌نك دائرهٔ نفوذینه آلنمش بولنیور. واقعا انکلتره‌نك مصر ایله هندستان آره‌سنده کائن حوالیی ضمیمهٔ ممالك ایتمکله مصری طوغریدن طوغری‌یه هندستانه ربط و وصل ایتمك املنده شمدیدن بولندیغی قطعیتله ادعا اولنه‌مز. بویله ایکن حوالیٔ مذکوره‌نك استقبالی الك پارلاق کورینن والك زیاده حائز اهمیت اولان قسمنك یعنی بغداد و بصره ولایتلرینك بالآخره انکلتره‌نك آمال و تصوراتنه قارشو بر حائل کسیله‌جك صورتده ترقی و انکشاف ایتملری انکلتره‌جه خوش نظر ایله کوریله‌مز.

فن توزیع میاه متخصصین مشهوره‌سندن اولان انکلیز مهندسی (ویلقوقس) طرفندن بابلیلرك تأسیس کرده‌سی اولان مدنیت قدیمه‌نك احیا و اعاده‌سنه دائر القاهره جمعیت جغرافیه‌سنده بر قونفرانس ویریله‌لی اون سنه اولمشدر.

بوقونفرانسك وقوعندن براز اول ، انكلتره‌نك شرق مركزى حقنده تعقيب ايلمسى لازم كلن سياستك اساسات وتفرعاتنى متضمن اوله‌رق ١٨٩٩ دن ١٩٠٥ سنه‌سنه قدر هندستان والئ عموميلكنده بولنمش اولان لورد (قورزون) طرفندن تنظيم ايديلن راپور نشر اولنمشدى .

مذكور راپورك انكلتره پولتيقه‌سنى يكى بر چيغره وضع ايدن قرال ادواردك تخت حكمدارى يه صعودندن بر قاچ هفته صكره نشر اولنمسى بر اثر تصادف عد ايديله‌مز . مصر ايله هندستان قطعه‌لرى آره‌سنده كائن حواليده انكلتره‌نك قريباً يك مقال بر سياست تعقيب ايده‌جكنى حس ايدن (ويلقوقس) پارلاق بر آتى يه نائل اوله‌جغندن پك زياده اميدوار بولنديغى ممالكك انكشاف اقتصاديسنى تصوير ايدركن بياناتنه اويله بر رنك سياسى ويرمشكه بوندن انكلتره‌نك مقاصد حقيقيه‌سنى كشف ايتمك كوچ بر شى دكلدى . موما اليه دجله حوضه‌سنده بر قاچ بيك سنه اول موجود اولان جسيم بر قنالك تعمير وتوسيعندن بحث ايتديكى صرده‌ده (بو جدول عجبا آلمانيا ايمپراطورينك نامه‌مى ، يوقسه هندستان ايمپراطور - ينك كنه اضافتله‌مى توسيم اولنه‌جقدر ؟) ديه غريب ومعنيدار بر سؤال ايراد ايتمكدن كنديسنى آله‌مدى . سير (ويلقوقس) بوندن دها ايلرى يه كيده‌رك تكرار مدنيته اعاده اولنه‌جق عراق وبغداد حواليسنك سكنه خصوصنده‌كى نقصانيسنى اتمام ايچون اوروپه مصر وهندلى

کویلیلرینك یعنی انکلتره تبعه‌سندن کیمسه‌لرك یرلشدیرلمسنی توصیه ایلمشدر . (ویلقوقس) کبی انکلتره‌ده بیوك برنفوذ واعتباره مالك اولان برذاتك بویولده‌کی سوزلری انکلتره‌نك عربلر ایله مسکون ممالك حقنده‌کی تصوراتنك نه‌دن عبارت اولدیغنی پك کوزل کوسترییور .

بناءً علیه مصردن بصره کورفزینه بر شمندوفر انشاسی تصوری اورته‌یه چیقار چیقماز و آز چوق مادی برشکل کسب ایدر ایتمز انکلتره‌نك درحال تدابیر وترتیبات لازمهٔ سیاسیه‌ده بولنمسی پك طبیعی عداولنمليدر . بوتدبیرلك کویت شیخیله عقداولنوب دولت عثمانیه‌نك کویت اوزرنده‌کی حق حکمرانیسنه دائر حرف واحد احتوا ایتمین وبغداد خطنك نقطهٔ منتهاسنی انکلتره‌نك نفوذینه تابع برمملکتده بولندیران معاهده‌در . ایکنجی تدبیر بغداد خطنك موصلدن آشاغی قسمنك انکلیز سرمایه‌سیله انشاایدلمسنه وانکلتره‌نك قونترولی آلتنه وضع اولنمسنه دائر اولان مطالبه‌دن طبیعیدرکه انکلتره خطنك آشاغی قسمنی بالذات انشا ایتمك وانشاآته بصره کورفزندن باشلیه‌رق خطی بغداده وبلکه‌ده موصله قدر تمدید ایتمك فکر خفیسنده بولنیور ، ظاهراً آنجق اقتصادی برماهیتی حائز کورینن بوتشبث حقیقت حالده سیاسی وعسکری براجراآت اوله‌جقدی . زیرا بوخط انکلیزلرك غیرت وسرمایه‌سیله برکره وجوده کتیرلدکدن وانکلتره‌نك قونترولنه تابع بولندیرلدقدن صکره انکلتره

عراقك كوبكنه صوقيله بيلمك ايچون بوشمندوفردن ايستديكی
زمان استفاده ايده بيله جكدی . بغداد خطی واسطه سيله تركيه دن اول
ديكر بردولتك بصره و بغداد حواليسنه عسكر سوق ايده مامسی،
دولت عثمانيه ايچون چوق درجه مهم بر مسئله در . اكر
انكلتره كويت ـ بغداد خطنی كندی پاره سيله و انكليز صنايعی
ايچون الك فائده لی بر صورتده انشا ايتمك خصوصنده كی
مطالبه سنده شدتله اصرار ايدر ايسه تركيه آلمانيا ايله برابر
بوكا قارشو برشرط وضع ايتمليدر. بوشرط ده شمالدن تمديد اولنان
شمندوفر بغداده واصل اولمازدن اول انكليز خطنك اورايه
قدر انشا ايدلمامسيدر . تركيه، آناطولی يی عراقه ربط ايده جك دمير
يول خطنه مالك اولدقدن صكره بغداد حواليسی اوزرنده كی حقوقنی
وسائط عسكريه ايله مدافعه ايتمكه مقتدر اوله جغندن آرتق
انكلتره دن قورقوسی قالميه جقدر . مهندس سير (ويلقوقس) طرفندن
اورته يه چيقاريلان ديكر برتصور انكلتره نك عراق حواليسی
حقنده كی آمالنی لايقيله تنوير ايدييور . بو تصوره كوره بصره
كورفزندن بغداده و بورادن ده طوغريدن طوغری يه سوريه
ساحلنه بر خط ياپيله جقدر . بو خط، بغداد شمندوفری كبی فراتك
ساحلنی تعقيب ايتميه رك دجله نك ساحلی بونجه تمديد اولنه جق
وغربه دونه رك اسكی كاربان يولنی تعقيباً (بالمير) شهر قديميله شام
شريفدن كچه رك بحر سفيد ساحلنه منتهی اوله جقدر . (ويلقوقس) ك
حسابنه كوره خطك بغداد وشام شريف آره سنده واقع اولان

طقوز یوز کیلومترو طولنده‌کی قسمی ایچون قرق بش میلیون مارق یعنی کیلومترو باشنه اللی بیك مارق صرف ایتمك لازم کله‌جکدر. اکر بوشمندوفر کندیش خطلی اوله‌جق اولورایسه بومصارفی استصغار ایتملیدر . مع مافیه احتمالکه (ویلقوقس) بومصارفی آز کوسترمکله پك بهالی‌یه اوطورمش اولان بغداد خطی حقنده محافل عثمانیه‌ده بر سوء ظن حاصل ایتمك امل خفیسنده بولنمشدر . مومی الیه محصول قریحه‌سی اولان بویکی خطك انشاسی حالنده بغداد خطنه آرتق احتیاج قالوب قالیه‌جغی حقنده شق شفه ایتمیور . کندیسی اسباب تجاریه‌دن طولایی عراقك محصولات مستقبله‌سنی ممکن مرتبه قیصه بریولدن دکزه سوق ایتمك ایجاب ایلدیکی سویلیور. اکر مومی الیه صرف بغداد وبصره حوالیسنده یتیشه‌جك محصولاتی قصد ایدییور ایسه بالاده‌کی حسابنده یا کلیور . چونکه بصره کورفزی ، عمان دکزی ، بحر احمر وسویش قنالی طریقیله سوق اولنه‌جق امتعه‌نك اجورات نقلیه‌سی هرحالده بغداد ـ دیرازق ـ پالمیر ـ طرابلس شام دمیریولیله نقل اولنه‌جق اموالك مصارف نقلیه‌سندن اوجوز اوله‌جقدر. فضله اوله‌رق بو صوك خط عسکرلك نقطهٔ نظرندن ترکیه ایچون حائز اهمیت اولمیه‌جقدر . بوکا مقابل انکلتره بوندن پك بیوك سیاسی استفاده‌لر تأمین ایده‌جکدر . چونکه بو خط انکلتره‌نك نفوذینه تابع برکورفزك ساحلندن بدأ ایله انکلتره‌نك قونترولی آلتنده‌کی یرلردن کچیرلدکدن صکره مصر

كى انكلترديه بر استحكام خدمتنى كورن بر الكايه منتهى اوله جقدر .

بغداد خطى مسئله سى سوريه خطلرى مسئله سيله شدتله حائز ارتباط اولديغى ايچون ايكى مسئله يى بربرندن آييرمق ممكن دكلدر . حيدرپاشادن جنوبه طوغرى تمديد اولنان خطك ايالت قسمى آناطولى يايلاسنك جنوبنده بر حائل كبى ديكيلن طوروس سلسلهٔ جبالنك اتكنه واصل اولمشدر . بو طاغلرى آشه جق خطك مستقبلك عمليات انشائيه سى صوك درجه مشكل اولديغندن بوكا ايكى سنه دنبرى چاليشلديغى حالده هنوز بتون تونللر حفر وتثقيب ايديله مدى . سوريه شمندوفرلرينك شمالده كى نقطهٔ انتهائيه سى حلب شهريدر . بو شهر ايله بغداد خطنك انيوه واصل اولديغى محل آره سنده بشيوز كيلو مترولق ارضنده و غايت طاغلق بر اراضى موجوددركه بوراده تصادف ايديلن مشكلاته بناءً عمليات انشائيه بالضروره بطائتله ايلروليه جكدر . بغداد خطى حلبه واصل اولور اولماز درسعادت طوغريدن طوغرى يه سوريه وحجاز قطعه لرينه ربط ايدلمش بولنه جقدر .

مع مافيه بو خطلرك كنيشلكى بر دكلدر . مثلا حيدر پاشا ادنكى خطيله بونك امتدادى اولان حلب ــ بغداد خطى اورته كنيشلكده ايكن سوريه وحجاز شمندوفرلرى طار خطليدر . سوريه ده ، خطوط سائره دن هيچ بريله ملتصق اولميان يافه ــ قدس شمندوفرندن ماعدا بر فرانسز قومپانياسى طرفندن انشا ايديلوب بيروت ودمشق شهرلرينى بربرينه ربط

ایله جبل لبنانی قطع ایدن دیکر دمیر یولی موجوددر. بوخطه جنوب طرفندن دمشقدن اعتباراً مزریب طریقیله حیفایه قدر وشمال طرفندن ریاق استاسیونندن اعتباراً حمص وحماه یولیله حلبه قدر تمدید اولنمشدر که بو صوك قسم جبل لبنان سلسله‌سنی ایکی قسمه آییران واستقامتی شمالدن جنوبه اولان کنیش دره‌یی تعقیب ایتمکده‌در. باب عالی طرفندن ١٩٠٩ تاریخنده تنظیم اولنان بر مخطره‌ده حکومت مشارالیهاجه ارض فلسطینی قطع ایده‌جك بر شعبه خطنك ریاقدن طوغریدن طوغری‌یه مصر حدودینه قدر ممکن مرتبه‌ده قریب بر آتیده تمدید وانشاسی متصور اولدیغی بیان اولنمشدر. بغداد خطنك ارکانی ایله حلب آرده‌سنده‌کی قسمی اکمال اولنور اولنماز کرك درسعادت وکرك اناطولیده‌کی مراکز مهمهٔ سیاسیه طوغریدن طوغری‌یه ثم بغداده هم ده سوریه‌یه مربوط بولنه‌جقدر. دولت عثمانیه بغداد خطی سایه‌سنده عراق منطقه‌سنده‌کی حاکمیت سیاسیه وعسکریه‌سنی هر درلو تعرض وخللدن مصون بولندیره بیله‌جکی کبی اناطولی ایله سوریه‌نك اقسام جنوبیه‌سی بیننده بر مواصله تأسیس ایدلمسی سایه‌سنده هر نه وقت اولسه مصره یعنی انکلتره‌یه قارشو شدتلی بر تضییق اجراسنه مقتدر اوله‌جقدر. سوریه خطوطنك اهمیتی بویله بر تضییقه واسطه وآلت اوله بیلملرنده‌در. ترکیه‌ده وجوده کتیرلمکده اولان شمندوفرلرك آلمانیا ایله متحداً انکلتره‌یه قارشو حرکت ایتمسی غایت محتمل اولان

دولت عثمانیه‌نك قوۀ عسکریه‌سنی وطولایی‌سیله قابلیت تعرضیه وتدافعیه‌سنی پك زیاده آرتدیرمسی انکلیز سیاسیونی تفکرات عمیقه‌یه سوق ایتمکدن خالی قالمایه‌جق و آلمانیا ایله انکلتره آره‌سنده صایحات دوامنه خیلی یاردم ایده‌جکدر. زیرا انکلتره امپراطورلغنك الك حساس نقطه‌لرندن برینه هجوم ایتمکه آماده ومقتدر بر ترکیه‌نك هرحال وکارده آلمانیایه مربوط و صادق اولدیغنی کوره‌جك اولان انکلتره حکومتی مخل صلح ومسالمت بر حرکته پك کوچ تصدی ایده‌بیله‌جکدر. دیکر طرفدن ترکیه‌نك بغداد خطیله عراق طرفلرینه لزومی قدر عسکر سوقنه مقتدر اولمسی انکلتره‌نی قطعهٔ مذکوره حقنده‌کی آمال استیلاکارانه‌سنی قوه‌دن فعله چیقارمقدن منع ایده‌جکدر. آلمانیا، آوستریا وترکیه حکومتلری طرفدن انکلتره‌نی تهدید وتضییق ایچون مصره قارشو مشترك بر حرکت اجراسنه لزوم حاصل اولدیغی کون سوریه خطلرندن فوق‌العاده استفاده اولنه‌جقدر. انکلتره قرالی متوفی یدنجی ادوارد طرفندن تعقیب اولنان سیاست، آلمانیایی حربه مجبور ایتمك دکل بلکه آنی مدهش بر اتفاق قارشو-سنده بولندیروب حیات ومماتنه عائد مسائلك حلنی طالع حربه تودیع ایتمك فکرندن واز کچیره‌رك دول سائره‌نك مقرراتنه قارشو بویون اکدیرمك مقصدینه معطوف اولدیغی کبی ترکیه‌یی - برچوق آثار عمران ومدنیت حصولیله وباخصوص متعدد شمندوفر خطوطی تأسیسیله - احیا وتقویه ایتمکدن عبارت اولان

آلمانیانك پولتیقه‌سی دخی انکلتره‌یی بزم ایله حربه سوق ایتمك دکل، بلکه دولت مشار الیها ایله بینمزده پایدار وشرفلی بر صلحك دوامنی تأمین ایتمك غایه‌سنه معطوف اولملیدر. انکلتره‌نك مصرده بلالزوم دوچار تعرض اولمسی آلمانیانك منفعتی اقتضاسندن دکلدر. بز یالکز انکلتره‌نك بزه قارشو اجرا ایده‌جکی بر هجومی ترکیه ایله برلکده مصره تجاوز ایتمك صورتیله عقیم براقمق ایستیورز. حالبوکه بو تجاوز آناطولی وسوریه شبکۀ حدیدیه‌سی اکمال ایدلمه‌یجه قابل اجرا دکلدر. آلمانیانك ترکیه‌ده شمندوفر انشاسنه بوقدر اهمیت ویرمسنك اسبابندن بری بودر.

طبیعیدرکه انکلیز سیاسیونی بزم بالاده درمیان ایتدیکمز ملاحظات واحتمالاتی درپیش ایتمشلردر. همده آنلر آلمانیا محافل سیاسیه‌سنك بر چوغندن اول بیله بوجهتلری دوشونمشلردر. انکلتره‌نك مطالعات آنفه‌یه بناءً — خط سلطنتك دکل یالکز بغداد حوالیسنده لکن ارکلی — حلب ساحه‌سنده‌کی اقسامنك انشاسنی هیچده نظر ممنونیتله کورمدیکنی دیرسه‌ك بیوك بر نفوذ نظر کوسترمش اولمایز.

هله سوریه شبکۀ حدیدیه‌سنی مصر حدودینه قدر تمدید ایتمك موضوع بحث اولدیغی زمان انکلتره‌ده بوکا قارشو شدید بر آوازۀ اعتراض یوکسله‌جکنه شبهه یوقدر. ترکیه، حجاز دمیر یولی اوزرنده کائن معان موقعندن بحر احمر ساحلنده واقع عقبه‌یه قدر

برشعبه خطی تمدید ایتمك نیتنی اظهار ایتدیکی زمان انکلترده‌ده بر طاقم بهانه‌لر سرد یله وقوۀ جبریه‌یه مراجعت ایده‌جکی تهدیدیله بوکا مانع اولدی. اساساً بغداد خطنی ایلك تنظیم اولنان پلانه توفیقاً بغچه وکلیس موقعلرینك شرقندن چکیره‌جك یرده اسکندرون کورفزی بویجه اسکندرون شهرینه وبورادنده بیلان کچیدینه قدر تمدید ایتمك انکلترهنك منافعنه دها موافق دوشه‌جکدی. خط ایچون بو صولك کذرکاهك انتخابی حالنده مناقلات خصوصنده بر چوق تسهیلات حصوله کلمش اوله‌جغی وجهت مالیه‌جه برچوق فوائد تأمین ایدلمش بولنه‌جغی وارستۀ شك وشبهه‌در. لکن بوکا مقابل بو کذرکاه عسکرلك نقطۀ نظرندن بالاده‌کی منافعی کولکه‌ده براقه‌جق درجه‌ده بیوك محاذیر ومخاطراتی تولید ایده‌جکدی.

اوزون برمسافه‌ده دکز کنارینی تعقیب ایدن وبوسببدن یا بر دشمن دونتماسی طرفندن بومباردمان ایدلمك ویا ناکهانی قره‌یه چیقاریلان بر مفرزۀ عسکریه طرفندن تخریب اولونمق تهلکه‌سی آلتنده بولونان بر خط، غایت متین استحکاماتك تحت محافظه‌سنده بولونملیدر. واقعا اسکندرون کورفزنده بویله استحکاماتی وجوده کتیرمك قابل دکلسه‌ده بونلر ایچون مدهش مصارف اختیار ایتمك لازم کله‌جکی درکاردر.

حالبوکه بوپاره ایله خطی ساحلدن اوزاق وامین برمحلدن امرار ایتمك وبوخط اوزرنده‌کی نقلیاتك ساحل بوینی تعقیب

ایده‌جك بر خطك نقلیاتندن دها آز اولمسندن متحصل ضررلری تلافی ایتمك هرحالده مرجحدر . اکر صلح و مسالمتك مؤبداً محافظه اولنه‌جغنه دائر الده بر تأمینات قویه اولسه‌یدی ، دها اوجوز اولان ساحل کذرکاهنی انتخاب ایتمکده هیچ بر محذور اولمزدی . نه‌چاره که وضعیت حاضرهٔ سیاسیه‌ده‌کی تذبذب و قرارسزلق سببیله ملاحظات عسکریه‌یی ملاحظات سیاسیه‌یه تقدیم ایتمك مجبوریتی حاصل اولدی .

بغداد خطنك تعیین کذرکاهی مسئله‌سی تا بدایتدنبری بر طاقم تأثیرات سیاسیه‌یه تابع بولنمقدن خالی قالمدی . دکل یالکز ترکیه ، لکن شرق مسئله‌سنده علاقه‌دار اولان دول سائره‌دخی بو بابده‌کی نقطهٔ نظرلرینی ترویج ایتدیرمکه پك زیاده چالیشمشلردر . انکلتره و روسیه ، بغداد خطنك کذرکاهنی تعیین ایتمك زمانی کلدکده ، درحال بو کذرکاهه دائر بعض اعتراضات درمیان ایتمك حقنی محافظه ایتدکلرینی اعلان ایلمشلردر . واقعا روسیه‌نك ترکیه‌یه قارشو بوکونکی وضعیتی ، مغلوبیتیله ختام بولان مانچوری محاربه‌سندن اولکی وضعیتندن پك فرقلیدر . مانچوری محاربه‌سندن اول روسیه ، اوروپانك معلوماتی اولمقسزین بیله هر نه وقت اولسه درسعادت اوکنه آکسزین بر دونما کوندرمکه مقتدر ایدی . بوغاز ایچنده کائن استحکامات اوزمان پك آز متین اولدیغندن بو وسائط مدافعه ایله روس دونماسنی برقاچ ساعتدن فضله توقیف ایتمك بالطبع امکان خارجنده ایدی . باخصوص که

قره یه چیقاریله‌جق بر مقدار عسکر ایله بو استحکاماتی آرقه‌دن ضبط ایتمك ایشدن بیله دکلدی. روسیه، بحر خزر ساحلی بونجه باقویه قدر بیوك بر اهمیت سوق‌الجیشیه‌یی حائز اولان بردمیر یولی انشا ایتمك وقفقاسیاده‌کی طرق عسکریه‌یی تعمیر ایتمك صورتیله قره دکزك ساحل شرقیسنده‌کی وضعیت عسکریه‌سنی مکمل صورتده تقویه وتحکیم ایلمشدی. ژاپونیا ایله حرب ظهور ایتدیکی زمان روسیه، قره دکز سواحلنی تعقیباً باطومه قدر کیده‌جك بر خطك انشاسنی تحت قراره آلمشدی. بوکا مقابل ترکیه‌نك روسیه‌یه متوجه اولان جبهه‌سنده موجود استحکاملرك الك مهمی اولان ارضروم بك برباد بر حالده بولنیوردی. اکر اوصره‌ده روسیه ایله ترکیه آره‌سنده بر حرب ظهور ایتسه ایدی، ارضروم محقق بر قاچ کون ظرفنده همده بلا مشکلات روسلر طرفندن ضبط اولنه‌جقدی. روسیه‌نك بو تدارکاتنه قارشو بغداد خطنی ممکن مرتبه شمالده واقع بر کذرکاهدن امرار ایتمکده‌کی لزوم و اهمیت آشکاردر. ایشته بونك ایچون دزکه یاپیلان ایلك پلانده خطك کذرکاهی اولمق اوزره آنقره، سیواس، خرپوط، دیاربکر وموصل یولی کوسترلمشدی. مع مافیه روسیه، هم بو پلانی همده صکره‌دن ترتیب اولنوب خطی آنقره، قیصریه، خرپوط ودیاربکر شهرلرندن کچیرن دیکر بر پلانی دخی حکومت عثمانیه‌یه ترك ایتدیرمکه موفق

اولدقدن بشقه شمالی وشرقی اناطولیده یاپیله‌جق خطوط امتیازینك - بونلر طوغریدن طوغری‌یه دولت طرفندن انشا اولنمدیغی تقدیرده - آنجق روس تبعه‌سندن اولان ارباب تشبثه اعطا اولنه‌جغنه دائر تأمينات قويه آلمشدر . روسیه‌نك بو اعتراض ومخالفتی اوزرینه بغداد خطی ایچون دها جنوبدن کچن حیدرپاشا - اسکیشهر ، قونیه - آطنه کذرکاهنی تعیین وانتخاب ایتمکدن بشقه چاره قالمدی . ایشته بونك ایچوندرکه نقطهٔ انتهائیه‌سی قونیه اولان آناطولی شمندوفری بغداد خط جسیمنك ایلك قسمی عد واعتبار اولنیور . بغداد خطی ایچون اتخاذ اولنان اصول مالیه، تأمينات آقچه‌سی اساسنه مبتنی بولنیور .

خطك انشاسنه باشلاندیغی زمان هر کیلومترویه اصابت ایدن مصارف بر صورت موشکافانه‌ده حساب اولنمش وباب عالیده ، ایشلتمه حاصلاتی رأس المالك اطفاسیله فائضنك تأدیه‌سنه کفایت ایتمدیکی تقدیرده اوست طرفنی اتمام ایتمکی درعهده ایلمشدی . حکومت عثمانیه‌نك احوال مالیه‌سی چوك درجه خراب اولدیغی ایچون آندن مادی بر تأمينات آلمق لزومی حاصل اولمشدر . بوکا بناءً درکه جانب دولتدن بعض واردات، تأمينات آقچه‌سنه قارشولق کوسترلمشدر . معلومدرکه ییلدیز سراینك اسرافاتی ، جبایت تکالیف اصولنك

نواقصی ومأمورینك سوء استعمالاتی یوزندن ترکیه مدهش بر مضایقهٔ مالیه‌یه کرفتار اولمشدر .

ترکیه‌یه ابراز اولنه‌بیله‌جك الك مؤثر معاونت مالیه کمرك رسومنك تزییدینه موافقت ایتمکدن عبارتدر . حکومت عثمانیه کمرك ایشلرینی ایستدیکی کبی تنظیم ایتمکده سربست اولمدیغی ودول سائره‌یه بر طاقم معاهدات ایله باغلی اولدیغی ایچون آنکله آوروپا حکومتلری آره‌سنده کمرك مسئله‌سنه دائر بیتمز توکنمز مذاکرات جریان ایدییور . مع مافیه بر زمان کله‌جك که تورکلر آرتق عهود عتیقه‌یه ایله کندیلرینی مقید عد ایتمیه‌جکلر وحق حکمرانینك مهم برقسمنی تشکیل ایدن استقلال اقتصادیلرینی استرداد ایچون قطعی بر تشبثده بولنه‌جقلردر . اغلب احتماله کوره آلمانیا طرفندن کندیلرینه بوخصوصده هیچ برمشکل ایقاع اولنمیه‌جقدر. مع مافیه ماضیده اولدیغی کبی شمدی‌ده ترکیه کمرك رسومنی کیفمایشا تعیین ایتمك حقنی کندیسندن نزع ایدن برطاقم معاهدات احکامنه رعایت ایتمکله مکلف بولونیور . انکلتره وآکا پیرو اولان فرانسه کمرکلردن حاصل اوله‌جق فضله‌ٔ وارداتك بغداد خطنك مصارف انشائیه‌سنه قارشولق کوسترلمامك شرطیله تزیید رسومه موافقت ایتملری تورکیا مالیه‌سنك تقویه پذیر اولمسی کندیلرنجه مطلوب اولمدیغنه دلیلدر . آرادن بر قاچ سنه کچدیکی حالده بو ایکی دولتك مسلکلرنده هیچ بر اثر تبدل

کورولمامشدر . بغداد خطنك عمليات انشائيه‌سنده‌کی بطائت ایشته بوندن ایلری کلیور . بغداد خطی حقنده‌کی مقاوله ۱۸۹۹ تاریخنده آناطولی شمندوفری قومپانیاسیله حکومت عثمانیه آره‌سنده عقداولندی . بومقاوله‌یه توفیقاً قومپانیا ـ تأمینات آقچه‌سی مسئله‌سی برصورت حله ربطایدلمك شرطیله ـ سکزسنه ظرفنده خطك قونیه طریقیله بغداد و بصره‌یه قدر تمدید و انشاسنی درعهده ایلمشدر . مع مافیه بو تأمینات آقچه‌سی مسئله‌سیله بغداد پروژه‌سنك قوه‌دن فعله چیقمسنی خوش نظر ایله کورمیان بعض حکومتلرك تأثیرات خفیهٔ سیاسیه‌سی اوقدر چوق مشکلاتی تولید ایتمشدرکه بالاده‌کی مدت ظرفنده آنجق ارکلینك اوته‌سنده بولنان ایکی یوز کیلو مترو طولنده بولغورلی قسمنك انشا واکمالنه موفقت حاصل اولمشدر . دیمك که ۱۹۰۸ سنه‌سنه قدر بغداد خطنك انشاسنده همان هیچ بر اثر ترقی کورولمامشدر . آناطولی قومپانیه‌سی آنجق سنهٔ مذ کوره‌ده وقوع بولان عثمانلی انقلابنی متعاقب بغداد خطنك تمدیدینه دائراولان مقاوله نامه‌لری عقد ایده بیلمشدر . بو مقاوله‌لرك برنجیسی ۸٤۰ کیلو مترو طولنده اولان باغورلی ـ حلیف قسمنك انشاسنه متدائردر . حلیف دیار بکرك جنوبنده وحسران ایله نصیبین آره‌سنده کائن بر موقعدر . ترکیه‌ده اختلال ظهوری وشکل اداره‌نك تبدلی اولجه ظن واندیشه

اولندیغی کبی بغداد پروژه‌سنك ساحهٔ حصوله چیقمسنه قارشو بر مانع تشکیل ایتمدی‌ده حکومت جدیده‌یی بو تشبثه دشمن قیلمق ایچون بعض طرفلرده اجرا اولنان تحریکات ثمره‌سز قالدی . مع مافیه طوروس سلسلهٔ جبالنی قطع ایده‌جك قسمك انشاسی بر سنه قدر تأخر ایتمش و آنجق ۱۹۱۹ سنه‌سنك صوك بهارنده بوکا ابتدار اولنمشدر . الیوم بونك اکمالنه کمال کرمی ایله چالیشیلیور .

خطك كذركاهى

بغداد خطنك حيدر پاشادن كويته قدر طولى ايكى بيك بشيوز كيلو مترودر . اولدقجه اوزون بر خط اولان ومع مافيه شمالى امريقايى باشدن باشه قطع ايدن (پاسيفيق) شمندوفريله ماوراى سيبريا خطى و قاهره‌دن قاپه قدر دردست انشا اولان دمير يولى ياننده آنجق ايكنجى درجه‌ده حائز اهميت بر تشبث تشكيل ايدن بغداد خطى - ۱۸۹۰ سنه‌سنده انشااولنان حيدر پاشا - قونيه خطى داخل اولديغى حالده - كچه‌جكى يرلرك تشكلات ارضيه‌سنه واحوال طبيعيه‌سنه كوره بش قسمه آييريله بيلير . بو قسملر شونلردر . (۱) درسعادت بوغازندن طوروس سلسلهٔ جبالى اتكنه قدر (۲) بو طاغلرده فراتك يوقارى حوضه‌سنه قدر (۳) فراتدن اعتباراً سطح بحردن دون برسويه‌ده اولان عراق اوواسنك كنارنده كائن تكريته (٤) بورادن زبير ويا بصره‌يه قدر (٥) بصره‌دن كويته قدر اولان قسملردر.

خطك همان سكز يوز كيلومترو طولنده اولان برنجى قسمى طوروس طاغلرينك اتكنده كائن اركلى‌يه آز مسافه‌سى اولان بلغورلى موقعنه قدر اكمال اولنمشدر. شمندوفر ، اسكيشهردن

باشلیوب طوروس سلسلهٔ جبالنك اتكلرینه‌قدر ممتداولوب بونك
یماجلرندن متشكل بولنان غربی آناطولی یایلاسنی قطع ایتدكدن
صكره قونیه‌ولایتنده جسیم طوزاوه‌سنك جنوبندن كچوروننهایت
طوروس طاغلرینه واصل اولیور .

خطك كذركاهنه مصادف اولوب پایتختـه قریب اولان
نواحی اراضیسنك قوهٔ انباتیه‌سی سببیله بوراده پك چوق میوه
و سبزه و حبوبات یتشمسی و بر زماندنبری غربی آناطولی‌ده
زراعته اسكیسندن فضله بروسعت واهمیت ویرلسی كبی اسبابك
تأثیریله خط اوزرنده آزچوق مناقلات وقوعه كلمكده ایسه‌ده
هیئت عمومیه اعتباریله بو حیدر پاشا - اركلی قسمندن تمتعات
مهمه حصولی مأمول دكلدر .

بغداد خطنه برشعبه خطی ایله مربوط اولان ازمیر-قره حصار
شمندوفرینك موقع اقتصادیسی بوندن قات قات ایيدر. اوله
سویلدیكمز وجهله بغداد خطی ایچون قبول اولنان قونیه
كذركاهی برنجی پروژه‌ده كوستریلن كذركاه دكلدر. خطی
سیواس ، خربوط ، دیار بكر طریقیله تمدید ایتمك تصورندن
واز كچیلمسنه سبب اولان عامللر هم سیاسی همده اقتصادی
براهمیتی حائز بولنیور . اكر خط ایلك اول تعیین اولنـان
كذركاهدن اصرار ایدلسـه‌یدی شمدیكی خطدن ایكی یوز
كیلو مترو دها اوزون اوله‌جقـدی . بوندن ماعدا بو خط
غایت طاغلق بر آراضیدن كچه‌جكی ایچون مصـارف عظیمه‌یی

مستلزم بر چوق عمليات جسيمهٔ صناعيه‌يی اجرا ايتمك لازم كله‌جكدی . حكومت عثمانيه ، اهميت فوق‌العادهٔ عسكريه‌سی دركار اولان ايالك كذركاهی تبديل ايتمشسه بونی آنجق سياسيات واقتصادياته عائد اسبابدن طولايی ياپمش اولديغی ظن ايتمك خطادر . بوندن اولی بيان ايتديكمز وجهله حكومت عثمانيه‌نك روسيه‌يه قارشو كيريشديكی تعهدك بوايشده بيوك بر دخل وتأثيری اولمشدر . بوندن صرف نظر اكر بغداد خطی ايالك قبول وتعيين اولنان كذركاهدن كچيرلسه‌ايدی حكومت عثمانيه شمديكندن پك فضله بر تأمينات آقچه‌سنی ويرمكه مجبور اوله‌جقدی .

بغداد خطنك طوروس سلسلهٔ جبالندن فرات واديسنه اولان ايكنجی قسمی ـ شمديكی كذركاهه نظراً ـ الك مشكل قسميدر . طوروس طاغلرينی آشان دربندلرك باشليجه‌سی اولان كلبه‌لك بوغازی هرنه‌قدر سطح بحردن آنجق بيك درتيوزمترو ارتفاعنده ايسه‌ده بوراده‌كی اراضينك تشكلاتی بو كچيدك شمندوفر ايچون ممر اتخاذ ايدلمسنه قارشو عادتا غير قابل اقتحام بر مانع تشكيل ايدييور . ايشته بو سببدندركه خطی بو دربندك بر آز غربنده كائن بر موقعدن ـ اوزون بر تونل قازمق صورتيله ـ كچيرمك مجبوريتی حاصل اولدی . عبدالحميد ، خطك بر دشمن قوتی طرفندن تخريب ايدلمسندن پك زياده قورقديغی ايچون بونك دكز ساحلندن لااقل يازم

کونلك مسافه‌دن کچمسنه صوك درجه‌ده اعتنا ایدلمسنی شدیداً طلب ایتمشدی .

مشارالیهك بو طلب و آرزوسنه توفیقاً خط توروس طاغنی اشدقدن صکره سلسلهٔ جبالك سطح مائل جنوبیسنه ممکن اولدیغی قدر یقین بر کذرکاهی تعقیب ایده‌جك وطاغلق آراضیدن طوغریدن طوغری‌یه آطنه اووه‌سنه اینه‌جکدر . آطنه شهری بر انکلیز قومپانیاسی طرفندن انشا ایدیلوب اخیراً بغداد قومپانیاسنك اشترا ایتدیکی بر خط ایله مرسین لیماننه مربوط بولنیور . آطنه‌نك ایلریسنه تمدید اولنه‌جق خط (آمانوس) طاغنك منتهای شمالیسی وطوروس جبالنك جنوبده‌کی یماجلری آره‌سنده‌کائن اوزون و طار بر اووه‌دن کچدکدن صکره اغلب احتماله کوره کلیسه‌واوراده بر ده‌جیکك جنوبنده وفرات نهری اوزرنده‌کائن جیرابلسه استقامتده تمدید اولنه‌جقدر . ١٨٧٠ سنه‌سنده شمالی سوریه‌دن الجزیره و عراقه طوغری بر شمندوفر انشاسی حقنده بعض پروژه‌لر میدانه چیقارلدیغی وارباب اختصاص طرفندن تدقیقات فنیه اجرا اولندیغی زمان سوریه و آناطولی طاغلری آره‌سنده کائن اولان مارالذکر دربندك الك اویغون شلی بر شمندوفر کچیدی اولدیغنه حکم ایدلمشدی . جیرابلسك ایلریسنده کائن اراضی کاه اوفاق تپه‌جکلردن متشکل کاه دوم دوز اولمسنه مبنی بوراده‌کی عملیات انشائیه کمال سهولتله اجرا ایدیله‌بیله‌جکدر . خطك بو قسمنه عائد کذرکاهك تعیینی ایچون

تدقیقات وکشفیات لازمه‌ده بولنمدیغی وقت رایلری اورفه‌یه طوغری فرش ایتمك تصور اولنمشسه‌ده فن قومیسیونی طرفندن اعطا اولونان رأی اوزرینه شمندوفرك بر خط مستقیم اوزره بادیه‌نك اورته‌سندن نسبینه و بو محلدن‌ده موصله انشاسنه قرار ویرلدی . قومیسیونی بو قراری اتخاذ ایتمکه سوق ایدن باشلیجه سببك بر فکر تصرفدن منبعث اولدیغنه شبهه یوقدر . مع مافیه شمندوفرك تأسیسیله ارکچ اسکی حال معموریتنی تکرارا کتساب ایده‌جك اولان اراضی‌یه شمالدن یواش یواش حلول ایتمکدن ایسه بردن آنك کوبکنه کیره‌رك زراعتك تعمیمنی تسریع ایتمك دها مناسب اوله‌جغی بالاده‌کی قومیسیون طرفندن دوشونلمش اولسه کرکدر . اسکی پلاندن بر انحراف اولان بو کیفیتدن دها مهم برشی وار ایسه اوده اولجه تصور اولندیغی وجهله موصلك شمالندن دجله‌نك ساحل یسارینه کچمکدن ایسه خطی یالکز بونهرك ساحل یمیننده انشا ایتمك خصوصنده‌کی قراردر . دجله‌نك صول یاقه‌سیله ایران یایلاسی آره‌سنده‌کی حوالی اسکی آسوری حکمدارلرك اجرای سلطنت ایتدکلری مملکتدر . بو حکمدارلر الیوم آنجق بعض خرابه‌لری موجود اولان (نینیو) و (قلاش) شهرلرنده اقامت ایتمکده ایدیلر . اکر خط ایلك پلان موجبنجه دجله‌نك صول جناحنه ایصال ایدلسه ایدی ، آنك کذرکاهنه (غوغاملا) محاربه‌سنك محل جریانی اولان اووه‌یه مصادف اوله‌جقدی . بو نقطه‌دن

اعتباراً خط جنوبی استقامتنی آلدرق اربله‌دن کچدکدن و دجله‌نك آیاقلرندن اولان آشاغی و یوقاری (صعب) نهرلرینی آشدقدن صکره کرکوك جوارنده واقع پترول منبعلرینه وصول ایده‌جکدر .

کرکوکك جنوبنده اراضی پك غریب بر شکل آلمغه باشلیور . اوراده گاه درین بر چاقل طاشی طبقه‌سیله مستور و چوراق تپه‌جکلره ، گاه متعدد خروشان سیلابه‌لر طرفندن قطع ایدیلوب بطاقلق حالنه کلمکده پك مستعد ومنبت وادیلره تصادف اولنور . صوك درجه راطب اولان بو اووه‌لرك پرنج زراعتی ایچون یارادلمش اولدقلری بدیهیدر . ایران حدودینك اوته‌سنده کائن (پشتش کوه) طاغندن بدأ ایله دجله نهرینك صوك یاقه‌سنه قدر اوزانان (جبل محرین) سلسلهٔ جبالی آشیلدقدن صکره کرك فراتك ، کرك دجله‌نك و کرك بو صوك نهرك ایران طرفلرندن آقوب کلن آیاقلرینك سوروکلیوب کتوردکلری قوملر ایله طوپراقلردن متشکل عراق حوالئ مسطحه ومنحطه‌سنه کیریلور . بغداد خطی ایچون تنظیم اولنان ایلك پلانه توفیقاً خط بغدادده تکرار دجله‌نك بر یاقه‌سندن دیکر یاقه‌سنه کچه‌جکدی . صکره‌دن یاپیلان والیوم موقع اجرایه قونیلان ایکنجی پروژه‌یه توفیقاً موصل استاسیونی اسکی نینو شهرینك خرابه‌لری اتصالنده دکل ،لکن دجله‌نك غربنده و موصل شهرینك پك یقیننده واقع

بر نقطه‌ده تأسیس اوله‌جقدر. خطك رایلری بو نقطه‌دن اسکی آسور شهرینك خرابه‌لری کائن اولدیغی قلعهٔ شرغات ودجله‌نك یڭی قربنده واقع تکریت طریقیله طوغریدن طوغری‌یه بغداده فرش اوله‌جقدر. طاتوروس طاغلریله بغداد شهری آره‌سنده کائن اولان خطك بوقسم جنوبیسنده ـ ذاتاً موجود اولان آطنه ـ طرسوس خطندن ماعدا ـ دیگر اوچ شعبه خطنك انشاسی تصور ایدیلیور. بونلرك برنجیسی جنوبه طوغری حلبه، ایکنجیسی شماله طوغری اورفه‌یه اوچنجیسی تکریت ایله بغداد آره‌سنده واقع بر نقطه‌دن اعتباراً ایران حدودنده وایران یایلاسنك کنارنده بولنان خنقینه کیده‌جکدر. بو صوڭ بلده‌نك مرکزی ایرانه کیدن یوللردن بر چوغنك نقطهٔ تلاقیسنده واقع اولمسی حسبیله اورایه واصل اوله‌جق شعبه خطی بیوك بر اهمیت تجاریه‌یی حائز اوله‌جقدر. بغداددن اعتباراً آنا خطی غربه طوغری بر دیرسك تشکیل ایدرك بابل شهر قدیمنك خرابه‌لری شمالنده فرات نهرینی کچه‌جك وشیعیلرك اڭ مشهور زیارتکاهلری اولان کربلایه اوغرادقدن صکره فرات نهرینك چامورلی و قوملی ساحل یمینی تعقیباً بصره‌یه واصل اوله‌جقدر. طرابولوسدن بصره‌یه‌قدر امتدادایدن ساحه‌نك همان هر قاریشی یری فوق‌العاده بر قوهٔ انباتیه‌یه مالك اولدیغندن حوالئ مذکوره‌نك استقبال اقتصادیسی پك پارلاق اولدیغنه هیچ شبهه یوقدر. بوندن ماعدا آز چوق بطاقلق حالنده بولنان بعض یرلرده

اجراسی لازم کله‌جك عملیات صناعیه‌ایله فرات اوزرنده یاپیله‌جق جسیم کوپری استثنا ایدلدیکی حالده انشاآت خصوصنده بوقسمده همان هیچ برمشکله تصادف اولنمیه‌جقدر. بغداد خطنك الڭ صولڭ واك قیصه قسمی اولان بصره ـ کویت قسمنك مرور ایده‌جکی یرلر همان کاملاً قومسال ودوزدر. بونك انشاسنده کوزه‌دیلن یکانه مقصد خطه دکز اوزرنده برمخرج تدارك ایتمکدن عبارتدر. شط‌العرب نهرینك منصبنده‌کی صیغلقلر سببیله‌صو کسیمندن آشاغی قسملری آلتی متره‌دن فضله اولان واپورلر بصره‌یه کیده‌مامکده‌در. کویت لیمانی ایسه اڭ جسیم واپورلری استیعاب ایده‌جك قدر کنیش ودریندر.

بتون سیئاتنه رغماً غیر قابل انکار بر نفوذ نظره مالك اولان عبدالحمیدڭ بغداد خطنك کذرکاهی حقنده‌کی نقطهٔ نظری حکومت حاضرهٔ عثمانیه طرفندن دخی ـ بعض ترددلردن صکره ـ قبول وتصویب اولنمشدر.

بونك ایچوندرکه خطك مبدئی اولان حیدرپاشادن ونقطهٔ انتهائیه‌سی اولان کویتدن صرف نظر ایدیلیر ایسه بغداددمیریولی کذرکاهی هیچ بریرده دکز ساحلیله تماسده بولنمیه‌جقدر. آناخطی آنجق آطنه ـ مرسین شعبه خطیله دکزه مربوط بولنیور. مع‌مافیه آنا خطنك سوریه ساحلنه الڭ قریب اولان برنقطه‌سیله دکز آراسنده ایر، کیچ برمواصله تأسیسی ضروریاتدندر. بو شعبه خطنك هانکی یرلردن کچه‌جکی و هانکی لیمانه قدر

ایصال اولونه‌جغی مسئله‌لری اهمیتجه ایکنجی درجه‌ده قالیور. فکرمزجه بونك سانغکیه قدر تمدیدی حالنده پك بیوك منافع تأمین اولونه‌جقدر. بغداد خطنك تجارت نقطهٔ نظرندن الڭ مهم قسمی سوریه ایله بغداد آره‌سنده کائن اولان قسمیدر. ذاتاً ازمنهٔ قدیمه‌ده آسیای صغرایی قطع ایدن الڭ مهم طرق تجاریه بو حوالیدن کچمکده ایدی. خطك بو قسمنك اهمیتنی تضعیف ایچون آنتاکیه‌یه قدر مکمل بر شوسه انشا ایتمك کافیدر. سوریه قطعه‌سی موقع جغرافیسی حسبیله، بصره کورفزی ولاق دکزی حوالیسی آره‌سنده بالضروره الڭ مهم بر نهر تجارت حالنی کسب ایده‌جکدر. تجارت بریه‌نك برینه تجارت بحریه قائم اولمغه باشلادیغی نقطه‌ده هر زمان غایت مهم بر مرکز تجارت موجود بولنیوردی. بو مرکز تجارت ازمنهٔ قدیمه‌ده آنتاکیه شهری ایکن شمدی حلب شهریدر.

فرات ودجله حوالیسنده حاصل اولان محصولات چار وناچار غرب یولنی طوتمقده‌در. بو یول ایسه بالاده بحث ایتدیکمز سوریه طاغلریله طوروس سلسلهٔ جبالنك صوك یماجلری آره‌سنده کائن طار اووه‌دن کچمکده‌در. شمالی سوریه‌نك حاکمیت اسلامیه‌نك تأسسنه دکین فوق العاده معمور وآبادان بر حالده بولنمسی آنك بحر سفید حوالیسیله عراق والجزیره قطعاتی آره‌سنده بر ممر تجارت اولمسندن ایلری کلیور. حلب وآنتاکیه‌نك جنوبنده اجرا ایتدیکم متعدد سیاحتلر اثناسنده او قدر چوق خرابه‌لر، زمان قدیمدن قالمه او قدر چوق زیتون

یاغی مخزنلری ویوکسك برمدنیته دلالت ایدن اوقدر متنوع و متعدد آثار عتیقه‌یی کوردکه بوکا قارشو تعجب ایتمکدن کندیمی آلەمدم . بتون بو آثار ، شمالی سوریه‌نك عربلر طرفندن فتح اولندیغی زمانه قدر پك چوق اهالی ایله مسکون اولدیغنی وبو اهالینك پك یوکسك بر سویهٔ مدنیه‌ده بولندیغنی اثبات ایتمکده‌در . خرابه‌لر آره‌سنده کوردیکم زیتون یاغی اعمالنه مخصوص لایعد آلات قدیمه بکا تونسده اولدیغی کبی شمالی سوریه‌ده دخی برزمانلر جسیم زیتون اورمانلری موجود اولدیغی وبو اورمانلرك اهالی ایچون بیوك برمنبع ثروت تشکیل ایتدیکی قناعتنی ویرمشدر. شرقك معمور وزنکین مملکتلریله حوالیٔ غربیه آره‌سنده پك صیق مناسبات تجاریه دوام ایتدکجه — که بوحال اهل صلیب محاربانده مشهود ایدی — آنتاکیه معمور بر بلده ایدی . بوکونکی آنتاکیه‌نك نفوسی یکرمی بیك ایله اوتوز بیك آره‌سنده اولسه کرك . مع مافیه اون برنجی و اون ایکنجی عصر میلادیدن قالمه جسیم سورلرك احاطه ایتدیکی ساحه‌نك وسعتی بلدهٔ حاضره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سنك آلتی مثلیدر .

بغداد خطنك اکمالی اوزرینه تکرار دیریله‌جك اولان عراق الجزیره قطعاتنك بومعموریتی نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده کتیریله‌جك متعدد شعبه خطلرینك انشاسندن صکره آنتاکیه‌یی بیوك بر تجارت لیماننه افراغ ایتمك مجبوریت مطلقه‌سی حاصل

اوله‌جقدر . ساحله یتیشمك ایچون اختیار اولنان آطنه ـ مرسین طریقی پك اوزون وطولاشیق اولمق حسبیله تجارت بو یولدن مستفید اولمق شویله طورسون بالعکس متضرر اوله‌جقدر . اکر شمندوفر مسئله‌سی سیاسی دکل لکن صرف اقتصادی برنقطهٔ نظردن تدقیق ایدلسه آناطولی خطی حالیله براقق ودر حال آنتاکیه طرفنده بغداد خطنك انشاسنه باشلامق البته دها موافق اوله‌جغی تسلیم اولنور . دجله وفرات جوالیسی محصولاتندن اولان حبوبات ، پاموق و یوك کبی امتعه‌یی ممالك اجنبیه‌یه اخراج ایتمکله مشغول اولان ارباب تجارت ممکن مرتبه قره طریقی قیصالتمغه و دها اوجوز اولان دکز طریقنی اوزاتمغه چالیشه‌جقلردر . بو ملاحظه‌یه مبنی درکه تجارك امتعه‌لرینی قره طریقیله بغداده و اورادن عدن ـ سویش دکز طریقیله آوروپایه سوق ایتمکی ترجیح ایتلرینه احتمال ویرمك جائزدر . بغداد خطنك شرقی آناطولی‌یه عائد اولان قسمنی انشا ایتمك ایکی سببدن طولایی تحت وجوبده‌در . بوسببلرك برنجیسی عسکرلکه تعلق ایدییور . اکر ترکیه بغداد و موصلدن جلب ایده‌جکی عساکری ایستدیکی نقطه‌یه قدر شمندوفر ایله سوق ایده‌مز ایسه بغداد خطندن آنجق قسماً مستفید اوله‌جقدر . بو مطالعه شمالدن عراق طرفلرینه هندستان ایله سریع برخط مواصلت تأسیسی مسئله‌سیله حائز علاقه‌داردر . اوروپا ایله هندستان آره‌سنده مناقلاتك تسریعی نقطهٔ نظرندن بغداد خطنك

اهمیت عظیمه‌سی درکاردر. هندستان ایله آوروپا آره‌سنده‌کی مسافه‌یی قیصه‌لتمق ایچون هرشیدن اول آوروپای غربی ومرکزیدن کلن یوللرك بربرینی قطع ایتدکاری نقطه‌ده کائن اولان درسعادتی شط العربك منصبنه رایلر ایله ربط ایتمك لازمدر. بغداد خطی بصره کورفزی اوزرنده واقع برنقطه‌یه قدر تمدید ایدیلیر ایسه بوخطك کشادی فرداسنده هندستانه کیدن واورادن کلن یولجیلر محقق بوطریقی اختیار ایده‌جکلردر. طبیعیدرکه پوسته مناقلاتی دخی بغداد خطیله وقوع بوله‌جقدر. مع مافیه خطك درسعادت ایله طرسوس طاغنك سطح مائل جنوبیسی آره‌سنده کائن قسمی اوزرنده‌کی مناقلات تجاریه دها طول مدت محدود بردائره داخلنده قاله‌جقدر. آناطولینك زمان قدیمده زنکین اولان اقسامی حیدرپاشا ـ ارکلی خطنك غربنده کائن اولان حوالیدر. آطنه‌اووه‌سنك استقبال اقتصادیسی پك پارلاقدر. بوحوالیده تورکلر سائرعنصرلر ایله قاریشیق بر حالده بولنیورلر بو مملکتده پك چوق ارمنیلر ساکن اولدیغی کبی اوراده اپی مقدار عربلره دخی تصادف اولنور. خطك عینتاب ایله موصل آره‌سنده‌کی کذرکاهنه مصادف نواحی اهالیسی باخصوص کردلردن عبارتدر. واقعا بوطرفده دخی کاه تورکلرك کاه ارمنیلرك وکاه عربلرك اکثریت اوزره بولندقاری بعض یرلر واردر. مثلا کردستانده واقع ماردین شهرنده همان عمومیتله عربجه تکلم اولنور.

وضعیت جغرافیه‌سی و اهمیت تاریخیه‌سی اعتباریله یوقاری

مەزوپوتامیانك طبیعی مرکزی اولان اورفەباخصوص تورکلر ایلەمسکون بربلدەدر. بوشهردە ایکی مقداردە آلمانلراوطوریبوزە ارمنستان وقوعاتی صرەسندە بورادە پك قانلی حادثات جریان ایلشدر. آلمانلر ادرنەدەابوینی قتل ایدیلن برقاچیوز یتیم ایچون بردارالایتام تأسیس ایتدیلر. بوندن ماعدا اورفەدەوطنداشلرمز طرفندن بلاتفریق جنس ومذهب بتون مرضانك قبول ایدلدیکی بردارالسریریات، براجزاخانە، برخالی وبرمنسوجات فابریقەسی وجودە کتیرلدی.

یالکز بوفابریقەلردە مستخدم عملەنك مقداری درتیوز رادەسندەدر.

خالی فابریقەسنك تأسیسی اوزرینە خالیجیلق صنعتی اورفەدە اوقدر ترقی ایتمشدرکە خالی تجارتندن تمتعات عظیمە تأمین ایدن ازمیردەکی انکلیز تجارتخانەلرندن بعضیلریلە رقابتە کیریشملك تمکن اولمشدر. هیچ شبهە یوقکە برقاچ سنە صکرە بو صنعت اطراف وجواردەکی قصبەلرلە کویلرە انتشار ایدەجکدر. بر بطن صکرە اورفە حوالیسنك احوال صناعیەسی غربی آناطولینککنە پك زیادە عرض مشابهت ایدەجکدر. مواد ابتدائیەنك وعملە اجوراتنك اورفەدە ازمیردن دها اوجوز اولمسی بزم ایچون پك موجب منفعت برشیدر. آلمانیادە شرق خالیلرینە کوستریلن رغبت کیت کیدە آرتدیغندن اورفە اهالیسنك بوخالیجیلق صنعتی یوزندن بیوك استفادەلر تأمین

ایده‌جکنه شبهه یوقدر . جنوبه طوغری شدّ مرحله ایدن برانسان اورفه‌یی ترك ایتدیکی کبی آرتق هر درلو امنیت وانتظامدن محروم برمملکتده بولنیور . بوحال آسیای عثمانینك منتهای جنوبیسی اولان شط العربك منصبنه قدر دوام ایدییور .

عبدالحمید زماننده الجزیره طرفلرنده نه امنیت شخصیه‌دن نه نفوذ دولتدن اثر اولمدیغنی دیر ایسه‌م بونی مبالغه‌یه عطف ایتمامليدر . حوالئ مذکوره تمامیله کورد دره بکلرینك زیر تحکم وتغلبنده بولنیوردی . آنلرك اهالی حقنده‌روا کوردکلری معاملهٔ جبر وتضییقی بالذات مشاهده ایده‌بیلدم . هله بونلرك ایکیسی - که بری ویران شهرلی ابراهیم پاشا و دیکری جزیره‌لی مصطفی پاشادر - اوراده هم بیوك مقیاسده شقاوت ایتمکده هم‌ده برر حکمدار کبی سلطنت سورمکده ایدیلر . حمیدیه‌سواری قطعاتنده جنرال رتبه‌سنی حائز اولان و بو سببدن پاشا عنواننی طاشیان بو ایکی شقئ شهیر افعال اعتسافکارانه‌لرینی کمال سربستی ایله اجرا ایده‌بیلمك ایچون ییلدیز رجالنه بیوك رشوتلر ویرییورلردی . ابراهیم پاشا کندی پاره‌سیله ییلدیزده پیدا ایتدیکی حامیلر سایه‌سنده دیکر قبائل رؤساسیله اجرا ایتدیکی مبارزات ومحارباتده جهت عسکریه‌نك معاونتنه بیله نائل اولدی . مومی الیه بو مظاهرتدن بسبتون جسارتنه کله‌رك ۱۳۰۲ تاریخنده فرات اوزرنده کائن راقه جوارنده خیمه‌نشین اولان شجار و الاحف نام عرب عشائرینه

بالهجوم بونلرك برچوق افرادینی قتل ایتدکدن بشقه اون بیك قویون واوچیوز قدر بارکیرلرینی غصب واغتنام ایلمشدر. بومدهش ضربه‌دن صکره بوایکی عشیرت رؤساسی بغداد حوالیسنده‌کی رؤسای عربك الك قدرتلیسی اولان فاروق پاشادن استمداد ایتمشلر ومومی‌الیه‌ده اون بیك کشی ایله آنلرك معاونتنه شتابان اولدی . کورد ابراهیم پاشانك معیت افرادی آنجق اوچ بیك کشیدن عبارت اولدیغندن مومی‌الیه فاروق پاشا آدملریله محاربه‌یه کیریشمکه جسارت ایتمامش ویلدیزه بالمراجعه سریعاً قوهٔ امدادیه کوندرلمسنی طلب ایتمشدر . کندیسنه بوطلب ورجاسی درحال اسعاف اولنه‌رق بیك بشیوز پیاده وبشیوز سواری ایله امدادینه یتیشیلدی . بو قوت ایله عربانه قارشو ایکنجی ودها قطعی بر مظفریت قزانان ابراهیم پاشا آرتق بونك اوزرینه جبر وتحکمی صولك درجه‌یه وارديره‌رق حکومت عثمانیه‌یی بیله طانیمامغه باشلادیغندن یلدیزده کیلر تلاشه دوشدیلر وبوحاله نهایت ویرمك ایچون چاره‌لر تحریسنه قویولدیلر. مع مافیه فاروق پاشا ابراهیم پاشادن یدیکی ضربه‌نك انتقامنی آلمق ایچون تدارکاتده بولنمقدن خالی قالمیوردی. مومی‌الیه بقاراط، یوز، شعرعبه وسائر بعض عشایر عربك معاونتنی تامین ایتمکله قالمیه‌رق نجد شیخ ذیقدرتنه دخی مراجعت ایتمش ومشارالیهدن ابراهیم پاشایه قارشو سکز بیك عربان کوندره‌جکنه دائر وعدلر آلمشدر . برکت

ویرسون که ایشلر صوك درجه‌یه وارمازدن اول بو محاربه‌نك اوکی آلنه‌بیلمش واو اثناده ابراهیم پاشانك وقوع بولان وصایتیله الجزیره‌ده برآز سکوت وسکونت تأسس ایلمشدر .

احوالی بو درجه مذبذب ومشوش اولان بر مملکتك - ولوکه صوك درجه مستعد ترقی اولسون - طریق انکشافده قطع مسافه ایده‌مامسی واقتصاداً پك دون بر مرتبه‌ده قالمسی نه قدر طبیعی ایسه ضرب وحرب ویغما وغارتدن بشقه بر شی دوشونمیان عرب وکورد عشائری رؤساسیله افرادینك فرات ودجله وادیلرنده هر درلو طرق مواصله وباخصوص خطوط حدیدیه تأسسنه شدتله معارض ومخالف اولملری او قدر طبیعیدر .

جزیره‌لی مصطفی پاشا ابراهیم پاشادن دها مدهش بر شقی ایدی . ۱۹۰۱ سنه‌سنده موصله واصل اولدیغم زمان غایت شدید بر برودت حکمفرما اولمقده ایدی . سوقاقلر غایت کثیف بر قار طبقه‌سیله مستور بولنیوردی . خانه‌لرك درونی چوقدنبری هوالندیرلمامش بر بوز مخزنی قدر صغوق ونمناك ایدی . شهرده اودون وکومور بولمق قابل اولمدیغندن بو اضطراباته متوکلانه وجسورانه قاتلانمقدن بشقه چاره یوقدی . بو فقدان خروقات سببنی صوردیغم زمان شمالده‌کی اورمانلق طاغلردن کلك واسطه‌سیله اودون وکومور کتیرن تجارلك دجله‌نك ایکی یاقه‌سنی طوتمش اولان مصطفی پاشا

آدملری طرفندن خراجه کسیلدکلری ونقل ایتدکلری اموالك اثماننه معادل بر مبلغ تأدیه ایتمیانلردن بو مالاری غصب اولندقدن بشقه کندیلری ده بر چوق سؤ معاملاته اوغرادلد- قلری، اوروپادن جلب ایدیلوب صامسون - دیاربکر طریقیله الجزیره اووه‌سنك کنارینه قدر قاطر ویادوه ایله واوزادن‌ده جنوبه طوغری کلك ایله سوق اولونان امتعه‌نك دخی عین ویرکویه تابع طوتولدیغی جوابنی آلدم. فی‌الواقع موصلده بولندیغم مدت اثناسنده روسیه‌دن ویا ممالك سائره‌دن کلوب حوایج ضروریه‌دن معدود اولان بر چوق موادك وازجمله غازیاغنك فیئاتی اوچ درت مثلنه فیرلامشدی. مصطفی پاشاموصل آراسنده کائن اللی قدر اسلام و خرستیان کویلرینی ایکی سنه ظرفنده یغما وتخریب و بونلرك سکنه‌سی طرد و تبعید ایتمشدی. ۱۹۰۱ سنه‌سی تشرین ثانی آینده موصلدن شماله طوغری سیاحته چیقه‌جغی زمان نهرك ایکی طرفنده بوکویلرك خرابه‌لرینی و بو خرابه‌لر ایچنده کویلیلردن غصب و سرقت اولنان مواشی‌یی رعی ایدن مصطفی پاشانك آدملرینی کوردم. دها ایکی سنه اول مزروع حالنده اولان تارلالر بسبتون متروك ومهمل بر حالده بولنیوردی. مصطفی وابراهیم پاشالر وشقاوت ایله مألدن سائر کورد دره بکلرك بوتحکم وحشیانه‌سی دوام ایتدیکی مدتجه موصل حوالیسنده شمندوفر یاپمغه قالقشمق جنندر. زیرا بو آدملرك خطی تخریب ایتدکدن بشقه هر درلو آثار عمران

و مدنيتك وجوده كلمسنه شدتله ممانعت ايده جكلرنده هيچ شبهه يوقدر . الجزيره حواليسى دائرهٔ مدنيته ارجاع ايتمك انجق بوكبى حيدودلرك صنعت ملعونانه سنه خاتمه چكمكله قابل اوله جقدر .

موصلدن بغداده قدر اولان حوالئ جنوبيه موصلك شمالنده كى يرلر قدر آنارشى ايچنده دكلدى . مع مافيه بوراده دخى جان ومالرندن امين اولنق و سلامتله سياحت ايتمك ايستهينلر ايچون قطعات عسكريه يه آرامكاه اولان و يا ژاندارمه لرك تحت محافظه سنده بولنان قرا و بلاددن تباعد ايتمامك مجبوريتى واردى . دجله نك ساحل يسارنده و بو نهر ايله ايران حدودينى تشكيل ايدن سلسلهٔ جبال آره سنده كى ساحه ده پك مهم نفت ياغى منبعلرى موجود اولديغنه دلالت ايدن آثار وعلائمه تصادف اولنور . ايران اراضيسنده باشلايوب دجله نك آياقلرندن اولان (صعب) ايرماغنك ايكى ساحلى بويجه جنوب غربى استقامتى تعقيب ايله دجله و فرات حوضه لرينى قطع ايدرك بادية الشامك همان كوبكنه قدر اوزانان جسيم برمنطقه واردركه بونك اراضيسى قير ، ساقز ، نفت ياغى ، پترول وعينى تركيبده اولان بر طاقم مايعات ايله عادتا حال اشباعده بولنيور . كركوك ، تكريت وهيت قصبه لرى بو منطقه نك داخلنده كائندر . بن كركوك جوارنده كى نفت ياغى منبعلريله بابا غورغور طرفلرنده كى قابل اشتعال غازلرك تصعداتنى بالذات تدقيق ايدرك بو حادثات طبيعيه نك بحر خزر ساحلنده كائن

(آپسقرون) شبه جزیره‌سنه قویولر قازلمغه باشلامزدن اول تظاهر ایدن عین حادثاتدن قات قات مهم اولدیغنی مشاهده ایلدم . روس دمیر یوللرنده، واپورلرنده، مؤسسات صناعیه‌سنده قوللانیلان محروقات میاننده نفت یاغی طورطوسنک نه درجه مهم بر موقع طوتدیغی ، زمان اخیرده اختراع اولنان برچوق یکی مواد تنویریه و تسخینیه‌یه رغماً پترول‌الان پك مهم بر منبع ضیا اولدیغی دوشونیلیر ایسه بغداد خطنك نفت یاغی منبعلری اتصالندن کچمسندن پك عظیم استفاده‌لر تأمین اولنه‌جغی درحال تسلیم ایدیله‌جکدر . قورقیله‌جق برشی وار ایسه اوده آلمان ارباب تشبثی نفت یاغی منبعلرینی ایشلتمکه وقت بولمزدن اول بعض اجنبی دالاوره‌جیلرك پاره ایله بو امتیازی الده ایتمکه ویا هیچ اولمز ایسه بو خصوصده بر حق رجحان تأمین ایتمکه موفق اولملریدر .

برزماندنبری مختلف مطبوعاته عکس ایدن بعض اخبارات آلمان متشبثلرینك بر آز کیچ طاوراندقلری و بو مهم ایشی بشقه‌لره قاپدیردقلری حقنده بزده اندیشه‌لر اویاندیره‌جق بر ماهیتده‌در . مسئله‌یی عثمانلی منافعی نقطهٔ نظرندن دوشوننلر ترکیه‌نك نفت یاغی منبعلرینك کائن اولدیغی حوالی ایله قطعات سائرهٔ عثمانیه آره‌سنده مکمل بر واسطهٔ نقلیه‌یی بو آنه قدر تأسیس ایتمامش اولمسنه حیرت و تعجب ایتمکدن کندیلرینی آله‌میورلر . ترکیه کبی غایت آز وارداته مالك اولان و مقاصد عسکریه و مالکیه

ایچون مبالغ جسیمه‌یه عاجلاً وشدیداً محتاج بولنان برحکومتك کندیسی ایچون غایت امین و واسع بر منبع واردات تشکیل ایده‌جك اولان پترول قویولرینی بر آن اول ایشلتمامسی وشمندوفرك اکماله دکین کچه‌جك هر کونك غائب اولمش بر کون اولدیغنی دوشونمامسی طوغریسی آکلاشیلمز برشیدر .

کرکوك ، تکریت ، صیت حوالیسنده حفر ایدیله‌جك پترول قویولرندن اهالینك ودولتك درجهٔ استفاده‌سی حقنده صحیح برفکر ایدینمك ایچون باقو طرفلرنده‌کی پترول منابعندن تحصل ایدن تمتعاتی و روسیه دولتنجه ـ پك آز مقدارده ویرکو آلنمسنه رغماً ـ الده ایدیلن وارداتی کوز اوکنده بولندیرمق کافیدر. بومنبعلر ایشلنمه‌یه باشلارسه ترکیه‌نك بودجه‌سی درحال مهم بر صورتده قباره‌جقدر . شمدی‌یه قدر اجرا اولنان تدقیقات فنیه‌دن بغداد خطی بوینجه پك آز کمور معدنلری موجود اولدیغی آکلاـ شیلدیغندن قومپانیانك نفت یاغنی محروقات مقامنده قوللانمقده مضطر قاله‌جغی وبوندن خیلی استفاده ایده‌جکی درکاردر . خطك کذرکاهنه قریب اولان یکانه کمور معدنی موصلك شمالنده دجله‌یه منصب اولان شاپور ایرماغی حوضه‌سنده کائن اولان معدندر .

مع مافیه بالآخره دها دقتلی تحریات و کشفیات

اجراسی حالنده دیکر بعض معدنلرك میدانه چیقمسی استبعاد ایدیلەمز . کندم بالذات زیارت ایتدیکم بابا غورغور (کرکوکك جوارنده) نفت یاغی معدنلرینك اهمیت آتیه‌سی حقنده بر فکر ویرمك ایچون آمریقانك (نویورق) و (پانسیلوانیا) ایالتلرنده بولنان عینی منبعلرك اهمیت حاضره‌سنی ذکر ایتمك کافیدر . بو منبعلردن چیقوب صنایعده قوللانیلان طبیعی غازاتك سنه‌ده تأمین ایتدیکی کار یتمش میلیون مارقدن آشاغی دکلدر .

بغداد خطنك پترول منطقه‌سنی کچدکدن صکره بغدادك برآز شمالنده ایراندن کلوب ارباب تجارته ونجف ایله کربلایه کیدن بیکلرجه ایرانی زواره ممر اولان طریق کبیرك قطع ایتمسی مناقلات عمومیه نقطهٔ نظرندن فوق العاده حائز اهمیت بر کیفیتدر . صرف سیاسیاته متعلق اسبابدن طولایی آنا خطی نجفدن کچیرمکه هیچ حاجت یوقدی . ذاتاً ١٩٠٩ تاریخنده عثمانلی نافعه نظارتی طرفندن نشر اولنان مخطرەده نجف - بصره کورفزی خطی انشاسی مبرم ومستعجل اولمیان بر خط اوله‌رق کوسترلمشدر . بویله ایکن خطك بصره کورفزینك هانکی نقطه‌سنه منتهی اوله‌جغی مسئله‌سی پك مهمدر . چونکه هر نصل اولسه خط برکون کورفزه قدر تمدید اولنه‌جقدر . بو نقطهٔ انتهائیه‌نك انتخابی مسئله‌سی خطك تعیین کذرکاهی مسئله‌سنه تابع ومعلقدر .

یا خط رسماً تصور اولندیغی وجهله فرات نهرینی آشه‌رق شرقدن دکزه اینه‌جك ویا الك قیصه یول اولمقله برابر بطاقلق اولمق حسبیله بیوك مشكلاتی عرض ایدن غرب طریقنی تعقیباً طوغریدن طوغری‌یه شط العربك منصبنه واصل اوله‌جقدر.

خط، شط العربك ساحل یسارینی تعقیب ایده‌جك اولورسه آنك نقطهٔ انتهائیه‌سی ایران حدودینه پك یقین دوشه‌جكدر. بو صوك كذركاه انتخاب ایدیلیرسه بیوك بر خطای سیاسی ارتكاب ایدلمش اوله‌جغنه هیچ شبهه یوقدر. خطك نقطهٔ انتهائیه‌سی حقنده قطعی بر سوز سویلك حقنی محفوظ بولندیران انكلترەنك كندی ایشنه كلیان بر كذركاهه قارشو اك شدید اعتراضاتی در میان ایده‌جكی همان محققدر. محمره، ایرانك شط العرب دناسنده باشلیجه لیمانیدر. بو لیمان قارون نهرینی شط العربه ربط ایدن قنالك كنارنده واقعدر. اسكندر كبیر سوزادن بابله كیده‌بیلمك ایچون بو لیماندن استفاده ایدرك ساحلنده كائن اولدیغی قنالدن عسكرینی امرار ایتمشدر. شط العرب نهرینك منصبنده سیر سفائنه مانع صیغاقلر موجود اولمسنه بناءً بغداد خطنك صوك موقعی نه بصره‌نك نه‌ده محمره‌نك یقیننده تأسیس اولنه‌بیله‌جكدر. بصره كورفزینك ایرانه عائد اولان ساحلی غایت صیغ اولدیغندن واپورلرك اورایه یناشمسنی دائرهٔ امكانه كتیرمك ایچون جسیم سدلری و صنعی لیمانلری وجوده كتیرمك لازم كله‌جكدر كه بو كبی عملیاتك نه درجه عظیم مصارفی

موجب اوله‌جغنی آکلامق ایچون اوزون دوشونمکه حاجت یوقدر . حالبوکه کورفزك عربستان جهتنده اولان ساحلنده کویت کبی اسکیدن معروف ومکمل بر لیمان موجوددر . نه چاره‌که انکلتره بونقطه‌یه شمدیدن ال اوزاتدی. کویتك عثمانلی حوزهٔ اداره‌سندن چیقمسیله انکلتره حاکمیتی آلتنه کیرمسی یوزندن هم ترکیه‌نك همده اوروپانك ـ طبیعی انکلتره مستثنا اولمق اوزره ـ منافعی پك زیاده ضررديده اوله‌جقدر . اکر بغداد مسئله‌سنك جهت سیاسیه وعسکریه‌سی برطرفه براقیلیرو آنجق جهت اقتصادیه‌سی دوشونیلیر وخطدن تجارت نقطهٔ نظرنجه ممکن مرتبه استفاده ایتمك آرزو اولنور ایسه بغداد دمیریولنی بصره کورفزه‌ساحلنه ویا بو ساحله یقین نقطه‌یه قدر تمدید ایتمك فکرندن واز کچملیدر . عمران والجزیره محصولاتنی بعض کورفز طریقیله اخراج ایتمکدن ایسه سوریه سواحلنه سوق ایله‌اوردان اوروپایه‌نقل ایتمك دها کارلی‌والویریشلی‌اوله‌جقدر. بغداده ویاانجقـه منتهی اوله‌جق بر خط ترکیه‌نك الك مبرم احتیاجات عسکریه‌سنه مع زیادة تقابل ایده‌جکدر .

عین‌زمانده‌ده‌سوریه لیمانلری هم‌عمران‌والجزیره‌دن کله‌جك حبوبات وپاموق اخراجاتی همده اوروپادن کوندریله‌جك معمولات صناعیه ادخالاتی نقطهٔ نظرندن بصره وکویت ایله رقابته کیریشه بیله‌جکدر . بغداد خطی لیمانلك اسکندرون کورفزی اوزرنده‌واقع اولمسی بولیمانك بصره کورفزی ساحلنده

بولنمسندن منافع اقتصاديهٔ بين‌الملليه‌يى دها إيى تأمين ايده‌جكدر . زيرا بصره كورفزى شمديه قدر اولديغى كبى بوندن صكره دخى انكلتره‌نك تفتيش وقونترولنه تابع اوله‌جقدر . بغداد خطى كويتـه منتهى اولور و كويت اوزرنده انكلتره حاكميتى تأسيس اولنور ايسه بو دولت اوروپادن هندستانه كيدن بحر محيط اطلاسى ـ قاپ وبحر سفيد ـ سويش طريقلرندن بشقه بغداد خطيله وجوده كتيريله‌جك بصره ـ كويت يولنه دخى حاكم اوله‌جق وشرق بعيده كيدن يوللرك اك قيصه‌سى اولان بو صوك يولى ايستديكى زمان آچيق ويا قپالى بولنديرمق اقتدارينى حائز بولنه‌جقدر . دولت عثمانيه‌نك كويت اوزرنده‌كى حق حكمرانيسى حقوق دول نقطهٔ نظرندن غيرقابل اعتراضدر . تركيه‌ده ايالت اصلاحاتى تطبيق ايدن مدحت پاشا ، ١٨٧٠ سنه‌سنده اولان بغداد واليلكى زماننده عربستانك بصره كورفزى ساحلنده اولان شمال شرقى قسمنده ـ كه بو حواليه الحصا تعبير اولنور ـ عثمانلى نفوذينى تأسيس ايتمكه موفق اولدى وعربستان مركزيده واقع اولوب مستقل برحاكمك تحت اداره‌سنده بولنان نجد قطعهٔ معروفه‌سى صانكه ممالك عثمانيه‌يه الحاق اولنمش ايمش كبى بالاده‌كى يكى قضايه نجد اسمنى قويدى. نجد قضاسنك وارداتى پك آز اولمق واوورادن عسكر آلمق امكان خارجنده بولنمق حسبيله درسعادتجه بو قطعهٔ جديدهٔ عثمانيه ايله پك آز اشتغال اولندى . مقام

شیخده بر تبدل شخصی وقوع بولدیغی زمان کیفیت مقام سلطنته اشعار اولنوب شیخ جدیدك تصدیق مأموریتی طلب ایدیلیردی. باب عالیده شیخه قائممقام عنوانی وحقوق وصلاحیاتی بخش و اعطا ایتمکله آنك صفت و مأموریتنی تصدیق ایدردی. حکومت عثمانیه‌نك نجد قضاسی اوزرنده اجرا ایتدیکی نفوذ وتأثیر ایشته بوندن عبارت قالیوردی.

بغدادده بولندیغم زمان (۱۹۰۱ ده) عثمانلی سنجاغی کویت اوزرنده موجه‌لنیوردی. بغداد خطنك کذرکاهی حقنده تدقیقاتده بولنمق اوزره عراقده کشت وکذار ایدن آلمان هیئت فنیه‌سی برعثمانلی فرمانی حامل و عثمانلی ژاندارمه‌لرك تحت محافظه‌سنده اولدیغی حالده برسنه اول یعنی ۱۹۰۰ ده کویته واصل اولدیغی زمان شیخ طرفندن حسن قبول اولنمش ومشارالیه هیئتك کرك شهرده وکرك لیمانده اجرا ایتدیکی تدقیقات وکشفیاته قطعیاً ایقاع موانع ومشکلات ایدلمامشدر.

حالبوکه انکلیز کویت شیخنك دها ۱۸۹۹ سنه‌سنده هندستان حکومتیله عقد ایتدیکی برمعاهده موجبنجه کندی کندینی انکلتره‌نك زیر حمایه‌سنه وضع ایلمش اولدیغنی ادعا ایدییورلر. بوادعا طوغری اولسه بیله شیخك کیریشدیکی معاهده هیچ بر حکم قانونی‌یی حائز دکلدر. زیرا مقام سلطنتك بر حق حکمرانی‌یه مالك اولدیغی برمملکت حاکمی او مقامك مساعده وموافقتنی استحصال ایتمکسزین اجنبی بر دولت ایله هیچ بر معاهده عقد ایده‌مز. کویت

شیخی نه بویله بر مساعده‌یی طلب ایتمش، نه‌ده حکومت سنیه کندیلکندن شیخه بو مساعده‌یی ویرمشدر.

بغداد خطنك صوك قسمیله بونك منتهی اوله‌جغی لیمان حقنده انكلتره‌جه بعض آمال وتصورات بسلنامسی اول امرده انكلتره ایله ترکیه‌یه عائد بر مسئله‌در. ترکیه‌نك الجزیره وعراق جهتلرنده‌کی وضعیت سیاسیه وعسکریه‌سنی ضعفه اوغراتمق تأثیر ونتیجه‌سنی حاصل ایده‌جك بر تضییق ویا تهدید انكلتره طرفندن اجرا اولندیغی کوندن اعتباراً آلمانیا منافعی معروض تهلکه بولنه‌جقدر. انكلتره‌نك بغداد خطی حقنده‌کی آمالی، تشبث مذکوره‌یه انكلیز سرمایه‌سنی اشتراك ایتدیرمك ــ ولوکه بو اشتراك آنجق خطك صوك قسمی ایچون اولسون ــ خصوصندن عبارت قالدقجه آلمانیانك بوکا اعتراض ومخالفت ایتمسنه ــ طبیعی تورکیه‌نك موافقتنی استحصال ایتمك وانكلتره‌دن تعویض آلمق شرطیله ــ محل یوقدر. مع مافیه انكلتره کویتده یاپدیغی کبی عراقك دیکر بر نقطه‌سنه ویا نقطه‌لرینه وضع ید ایتدیکی واورالرده سوق الجیش بر موقع طوتمغه تشبث ایلدیکی آندن اعتباراً مسئله‌نك شکل ورنکی دکشه‌جکدر. انكلتره، بغداد خطنك هندستانه طوغری‌یکی بر یول آچدیغی ایچون بونك نقطهٔ انتهائیه‌سنك انكلیز قونترولنه تابع بولنمسی لازم کلدیکنی ادعا ایتمکله بر حدناشناسلقده بولنیور. تام معناسیله بر عثمانلی خطی اولان بغداد دمیر یولنك صوك موقعی مطلقا عثمانلی

طوپراغنده اولملیدر . عثمانلی اراضیسی حقنده هیچ برحق تملك ادعا ایده‌مین انکلتره بصره کورفزینی کندی دائرهٔ نفوذی داخلنده عد ایتمکله وهندستانی احاطه ایدن دکزلرك حقیقی بر رقیبی اولان ارموز وبندر عباس بوغازلرینی کندی مراقبهٔ فعلیه‌سی آلتنده بولندیرمقله اکتفا ایتمیدر . بوندن فضله برشی ایسته‌مك آلمانیا ایله باب اختلافی آچمق دیمکدر .

*
* *

بغدادتشبثی نه آلمان نه‌ده بین‌المللی . لکن صرف عثمانلی بر تشبث اولدیغی ایچون کرك حکومت عثمانیه وکرك عثمانلی ملتی بو تشبثده آنجق عثمانلی منافعنی کوزه‌تمك لازم کلدیکی فکر وقناعتنده بولنیورلر . سیئات ماضیه‌نك یکانه دکاسه‌دباشلیجه منبعی اولان ییلدیز اداره‌سندن قورتولمش اولان حکومت عثمانیه‌نك احتیاجات حاضرهٔ مبرمه‌سی اولا قوتلی وهرنه وقت اولسه حربه کیریشمکه مقتدر ومهیابر اردو، ثانیاً مکمل طرق مواصله ووسائط نقلیه وثالثاً شمدیکندن قات قات فضله وارداتدر . حدود حدیدیه‌نك وطرق مواصله‌نك تکثیری واردات دولتك ونفوس اهالینك تزایدینی انتاج ایده‌جکدر . بغداد خطنك قطع ومرور ایده‌جکی حوالینك زمان قدیمده حائز اولدیغی درجهٔ مدنیته تدریجاً تکرار ارتقا ایده‌جکنه وهر شیدن اول اوراده حبوبات وپاموق زراعتنك بیوك بر انکشافه نائل اوله‌جغنه شبهه یوقدر . بوحالدن هم ترکیه هم‌ده باشده آلمانیا اولمق اوزره

ترکیه ایله دوست تخیین حکومتلرك کافه‌سی پك زیاده مستفید اوله‌جقدر .

آسیای عثمانی‌یه آلمان مهاجرلرك سوقی مسئله‌سنی اورته‌یه چیقارمق ترکیه ایله بینمزده بر طاقم سوءتفهملر میدانه آچمق وممالك عثمانیه‌ده‌کی موقعمزی تهلکه‌یه آتمق دیمك اوله‌جغنی بالمناسبه بیان ایتمشدك . بغداد خطنك اکمالندن صکره ترکیه‌ده تأمین ایده‌جکمز منافعك اورایه آلمان کویلیلرینی یرلشدیرمکله الده ایده‌جکمز منافعدن هیچ آشاغی قالمیه‌جغنه امین اولمق لازم کلیر. بوکا موفق اولمق ایچون روسلرك ترکستان حقنده تعقیب ایتدکلری سیاست اقتصادیه‌یی عراق والجزیره حقنده تطبیق ایتمك کافیدر. روسلر ترکستانه آیاق باصدقلری زمان اوراده اسکی زمانلرده بیوك وسعت واهمیتی حائز اولان پاموق زراعتیله ایپکجیلکك بقیهٔ آثارینی بولدیلر. آسیاده روس نفوذ وحاکمیتنی تأسیسه چالیشان رجال سیاسیه وعسکریه ایچنده ذکا وعرفانیله ممتاز اولان جنرال (قاوفمان) پاموق زراعتنك اهمیت فوق العاده‌سنی درحال تقدیر ایدرك آمریقادن تخم کتیرتمك وارباب زراعت وتجارته اقراضات وانواع تسهیلاتده بولنمق صورتیله پاموق زراعت وتجارتنه قیصه برمدت ظرفنده پك بیوك بر وسعت ویرمکه موفق اولمشدر. یکرمی بش سنه اول ترکستانده حاصل اولان پاموق، یرلیلرك احتیاجاتنی تسویه ایده‌جك مقدارده بیله دکلکن شمدی هرسنه اوروپای روسی‌یه یدییوز بیکدن فضله پاموق بالیه‌سی اخراج اولنیورکه

بومقدار روس صنایعنك محتاج اولدیغی مقدارك نصفیدر . مع مافیه ترکستانده پاموق زراعتی الك سریع انکشافاته نائل اولدیغی زمان ماورای قفقاسیه دمیر یولی زمان قدیمده پك چوق پاموق بتشن آموداریا نهرینك اوته سنده کی اراضی یه ایریشدیکی آندن اعتباراً کچن زماندر. بو دمیر یول انشا ایدلمزدن اول پاموغی ترکستان خارجنه سوق ایتمك صوك درجه مشکل اولدیغی کبی بو نقلیات ایچون مصارف عظیمه اختیار ایتمك لازم کلدیکندن یرلیلر - آمریقا تخمی توزیع وپاره اقراض ایتمك صورتیله وقوع بولان معاونات و تسهیلاته رغماً - آنجق احتیاجلری نسبتنده پاموق زرع ایتمکده ایدیلر. آنجق ماورای قفقاسیا دمیر یولنك اکمالی اوزرینه پاموق تجارتی ایچون ترکستان خارجنده یکی یکی رواجکاهلر تدارك ایتمك امکانی حاصل اولدقدن صکره درکه یرلیلر شوق وهوسه کلدیلر. منسوجات قطنیه یی اعمال ایدن روس فابریقه طورلری طرفندن وقتیله آمریقا ومصر زراعنه هرسنه تأدیه اولنان یوز اللی میلیون روبله شمدی ترکستان کویلیلرینك جیبنه کیرییور. روس اشغالندن اول برسفالت ومحرومیت مطلقه ایچنده یشایان تورکستان کویلیلری پاموق زراعتنه وسعت وکرمی ویرلسی اوزرینه رفاه یوزینی کورمکه و صوك سنه لرده عادتا زنکینلشمکه باشلادیلر . ثروت وسامانلری تدریجاً آرتان تورکستانلیلر روس معمولاتنه کیت کیده متزاید بر رغبت کوسترمکده درلر . بوندن ماعدا آنلر

ایچنده نفس تورکستانده منسوجات قطنیه فابریقه‌لرینی وجوده کتیرن بعض متشبث کیمسه‌لر دخی ظهور ایتدیکندن تورکستان هم زراعت هم صنایع یوزندن منتفع اولیور.

بغداد خطنك کچه‌جکی یرلرك چوق کچمه‌دن تورکستان کبی وحتی آندن دها زیاده معمور بر حاله کلسی اغلب احتمالدر. الجزیره قطعه‌سیله بو قطعه ایله همجوار اولان سوریه‌نك اقسام شرقیه‌سی زمان قدیمده اك زیاده پاموق حاصل ایدن قطعه‌تدن ایدی.

بو یرلر عرب حاکمیتی آلتنه کیردکدن صکره بیله بر مدت بو حال معموریتلرینی محافظه ایلمشلردر.. کرك زمان حاضرده اجرا ایدیلن بعض عملی تجربه‌لردن کرك اسکیدن قالمه بعض کتابه‌لردن الجزیره قطعه‌سیله بونك غربنده کائن حوالینك طوپراق وهواسی - هله بلیش وشابو، نهرلری، کنارنده - پاموق زراعتنه صوك درجه مساعد اولدیغی آ کلاشلمشدر.

حوالئ مذکوره‌ده الیوم ایکی سببدن طولایی نه پاموق زرع اولنه‌بیلیور نه‌ده ارضك خزائن طبیعیه‌سندن استفاده ایدیله‌بیلیور. بو سببلردن برنجیسی امن و آسایشك فقدانی و ایکنجیسی وسائط مناقله‌نك معدومیتیدر. مع‌مافیه بغداد شمندوفرینك انشاآتی ایلرولدکجه بو سوء احوالك تدریجاً اورته‌دن قالقه‌جغنه شبهه یوقدر.

مه‌زوپوتامیا (عراق و الجزیره ایله بو قطعاته مجاور

بادیه‌لر) زراعك كندی ثمرهٔ سعی و غیرتی اولان محصولك چوللرده سرسریانه طولاشان عربان و یا شمال و شرقده‌کی طاغلرده اقامت ایدن کورد اشقیاسی طرفندن غصب وسرقت اولنمیه‌جغنه وکندی احتیاجات ذاتیه‌لرینه مخصوص اولان قسمك اوست طرفی ایچون دائما مشتری بولمق ممکن اوله‌جغنه اطمئنان حاصل ایدر ایتمز چوللره کیدرك انهارك منبت ساحللرنده پاموق زراعتنه ابتدار ایده‌جکلری وعراق والجزیره قطعاتنك بیکلرجه سنه اول حائز اولدقلری حال معموریتك برقاچ سنه صکره اعاده اولنه‌جغی محققدر. تورکیه، جسیم پاموق مزرعه‌لرینی تأسیس ایده‌بیلمك ایچون لازم کلن سرمایه‌یه مالك اولمدیغندن بو سرمایه بالطبع اجانب طرفندن ویریله‌جکدر . شوراسنی ایی بیلملیدرکه سرمایه‌سز پاموق زراعتی سریعاً انکشاف وتوسع ایده‌مز . دکل آلمان کویلیلریله لکن آلمان پاره‌سیله عراق والجزیره‌یی زراعت ومدنیته کشاد ایتمك لازم کله‌جکدر . آلمانیا بوطرزده حرکت ایدر ایسه آلمان صنایعی عظیم استفاده‌لر تأمین ایده‌جکدر .

اعضاسی میانده عثمانلی تبعه‌سی دخی بولنه‌جق زراعت شرکتلری تشکل ایتملی وبوشرکتلر بتون ایشلنمامش وخالی اراضینك صاحبی اولان حکومت عثمانیه‌دن جسیم اراضی پارچه‌لرینی استحصال ایتمکه چالیشمالیدر . بو خصوصده تعقیب اولنه‌بیلن اك ایی اصول، اراضئ مذکوره‌یی اوزون مدت ایچون استیجار ایتمکدن عبارتدر . شرکتلر معین بر

بر مدت ایچون صاحبی اولدقلری اراضی‌یی اوفاق پارچه‌لره تقسیم ایدرك بونلری یاالتزامه ویرملی ویا کندی حسابلرینه اوله‌رق یرلی چفتجیلر واسطه‌سیله ایشلتدیرملیدرلر. مع مافیه بکا قالیرسه اوفاق چفتلکلری ایجار ایتمك آنلری طوغریدن طوغری‌یه ایشلتمکدن دها فائده‌لی اوله‌جقدر. الیوم آمریقادن پاموق کتیرتن آلمانیانك بو محصوله اولان احتیاجنی عراق والجزیره‌دن کله‌جك پاموق ایله تسویه وازاله ایتمك امکانی حاصل اولور ایسه قطعات مذکوره اهالیسی – تورکستان اهالیسی کبی – بو اخراجات یوزندن چوق پاره قازانه‌جق وبو سایه‌ده آنلرك قدرت اشترائیه‌سی آرته‌جغندن معمولات صناعیه‌مز ایچون یکی مشتریلر پیدا اوله‌جقدر. آمریقا، آوروپایه هرسنه برقاچ میلیار فرانق قیمتنده پاموق کوندردیکی حالده آوروپادن وباخصوص آلمانیادن وقوع بولان ادخالاتی ممکن مرتبه تحدید ایتمك ایچون هردرلو مشکلاتی ایقاع ایتمکدن خالی قالمیور. ترکیه‌نك حقمزده بویله برسیاست اقتصادیه تعقیب ایتمسنه شمدیلك امکان یوقدر. مادامکه ممالك عثمانیه آلمان سرمایه‌سیله اعمار ایدیله‌جك اوحالده عثمانلی ملتنك حوائج ضروریه‌سندن اولان معمولاتك امر سوق و ادخالنده آلمان ارباب تجارت وصنایعنك رقیبلرینه قارشو بر موقع رجحانده بولنملری طبیعی عد اولنملیدر. اکر آلمانیا ترکیه‌یه قارشو دور اندیشانه وبصیرتکارانه برمسلك سیاسی تعقیب

ایدر ایسه عراق والجزیره قطعاتنك استقبال اقتصادیسنك آلمان ارباب فن و اصحاب سرمایه‌نك همتی سایه‌سنده توركستانككی قدر و بلكه آندن زیاده پارلاق اوله‌جغنه حكم ایتمك جائزدر. دوشونملیكه ازمنهٔ قدیمه‌ده مشعشع بر مدنیته جلوه‌گاه اولان و اهالیسی سامان و ثروت ایچنده یشایان توركستان بر قاچ عصر مدت یأس آور برخرابه‌زار منظره‌سنی عرض ایتدكدن صكره شمندوفرلر انشاء قناللر كشاد وهر درلو انشاآت نافعه‌یی اجرا ایدن روس مهندسلریله روس سرمایه‌دارلرك وروس متشبثلرك همت وغیرتیله تكرار اسكی حال معموریتنی اكتساب ایتمك اوزره بولنیور. توركستانده وجوده كتیریلن اجراآت عمرانپرورانه دها بیوك برمقیاسده ودها آز زمانده عراق والجزیره حوالیسنده نه‌دن وجوده كتیریله‌مسون؟

بغداد خطی اسكیشهر وآنقره‌یه قدر تمدید اولندقدن بر قاچ سنه صكره مرور ایتدیكی اراضیده حبوبات زراعتنك جالب دقت بر صورتده نائل ترقیات اولدیغی مشاهده اولنمشدر. باخصوص بغدای محصولیدركه پك زیاده تزاید ایلمشدر. بو محصولك بول وبركتلی اولمسی یوزندن حكومتك اعشار جهتندن اولان وارداتی خیلی آرتدیغی كبی خط اوزرندكی مناقلات دخی فضله بر وسعت واهمیت كسب ایلمش وطولاییسیله طرف حكومتدن شمندوفر قومپانیه‌سنه

تأدیه‌سی لازم‌گلن کیلومترو آقچه‌سی آز المشدر . فضله محصول ویردیکنی دیدیکمز شو اراضی مواسم معینه‌ده یاغان یغمورلر ایله اسقا اولنان اراضیدندرکه بورادن محصول آلمق ایچون نزول بارانی متعاقب طوپراغی ایشلمك کافیدر . آناطولینك قسم مرکزیسی یوکسك بر یایلادن عبارت اولسنه رغماً قطعهٔ مذکوره‌نك شمالنده وغربنده کافی درجه‌ده یاغمور یاغیور . مع مافیه طوروس سلسله جبالی بحر سفیددن اسن رطوبتلی روزکارلره قارشو بر سد حائل تشکیل ایتدیکندن بو طاغلرك اتکنده کائن اراضی پك قوراقدر . بو یابس منطقه‌نك اورته‌سنده‌الك منحط محلنده طوزجولی تسمیه اولنان جسیم بر چول موجوددر . میاه جاریه‌دن محروم اولان بو قورو منطقه ایکی چولدن متشکلدرکه بونلردن بری طوزلی ودیکری ایسه تماميله چوراقدر . بوراده اجرای زراعت ایچون مطلقا صنعی وسائط اسقائیه‌یی وجوده کتیرمك لازمدر . بو حوالیده حضارتدن اثر اولمامسندندرکه اسکی رومل بوراسنه (آقسیلوس) یعنی آغاجسز مملکت اسمنی قومشلردی . بغداد خطنك حیدر پاشادن آنقره‌یه قدر اولان قسمنده اویانمغه باشلایان فعالیت زراعیه‌دن قونیه جوارنده اثر کورلمامسنك سببی ایشته بودر قونیه حوالیسنده حبوبات زراعته اهمیت و وسعت ویرمك ایچون آنجق برچاره واردرکه اوده او مملکتی صنعی بر صورتده صولامقدن عبارتدر .

ایشته بونك ایچون قونیه‌نك شرقنده كائن چومره قریه‌سی جوارنده بیوك عملیات اسقائیه‌نك اجراسنه قرار ویرلدی . عملیات مذكوره‌نك غایت واسع بر مقیاسده یاپیلمسی آنلر ایچون مصارف عظیمه اختیارینی استلزام ایده‌جكدر . قونیه اووه‌سنی اسقا ایده‌جك شركت طرفندن قبول اولنان پلانك نقاط اساسیه‌سی بروجه آتیدر :

قونیه‌نك طقسان كیلومترو غربنده وطوروس طاغلرینك یقیننده جنوره كولنك ایكی مثلی وسعتنده بك شهر كولی كائندر . عینی اسم ایله مسما اولان بلده‌نك اتصالنده كولك صولری طار بر مجراده قونیه اووه‌سی استقامتنده شدید بر جریان ایله آقیور . مع مافیه بو چای قونیه اووه‌سنه قدر وارمیوب یاری یولده قره ویران كولنه دوكولیور .

بو كولك جنوب طرفنده هنوز اولچوله‌مامش درینلكلر واردركه بونلرك قیالر ایچنده بولنان بر اوچورومدن ایلری كلدكلری اكلاشلمشدر . بو اوچوروملر بك شهر كولندن آقوب كلن صولرك قسم اعظمنی چكوب آلیور . صولرك او درینلكلرده نه اولدیغی هنوز اكلاشیله‌مامشدر .

صویك دیكر برقسمی هر طرفده یوجه طاغلر ایله محاط و هواسی غایت صیجاق بر چیقورده كائن قره ویران كولی سطحنده تبخر ایدوب ضایع اولیور . یكی شهردن كلن چایك صولری آنجق فوق العاده شدتلی صاغناقلر یاغدیغی

زمان قباروب قونیه استقامتنده آقمغه باشلار و صرب وباچلق قیالر آره‌سنده صیقیشمش قالمش چهارشنبه دره‌سندن کچه‌رك چومره قریه‌سنك بر آز شمالنده اصل قونیه اووه‌سنه داخل اولدقدن صکره بغداد خطنك محافظه‌سی ایچون انشا ایدیلن بیوك سدك بر آز ایلریسنده قوملر طرفندن مص و بلع ایدیلور. بك شهر کولندن آقان بو صوایله قونیه اووه‌سنی باشدن باشه اروا و اسقا ایده بیلمك ایچون آنك مجراسنی او صورتله دکیشدیرملی که قره ویران کولنه دوکوله‌جك یره دائمی صورتده چهارشنبه دره‌سنی تعقیباً چومره‌یه طوغری آقسون. بو مقصدله آتیده‌کی عملیاتك اجراسی لازم کلیور. (١) بك شهر کولندن کلوب آقان صولری دائما عین مقدارده بولندیره‌جق بعض سدلرك انشاسی (٢) صویك مجراسنی تبدیل ایتمك ایچون قره ویران کولی اطرافنده بر جدول حفری، (٣) چهارشنبه دره‌سنك طاشلردن وطوپراقلردن تطهیری (٤) دمیر یول خطنك ایکی طرفنده صولری جلب وتقسیم وتوزیعه مخصوص بر طاقم جدوللرك انشاسی.

شمدیلك قرق آلتی بیك هکتار وسعتنده بر اراضینك اسقاسی متصوردر. بو اراضی زراعته صالح برحاله افراغ اولندقدن صکره قونیه حوالیسندن هر سنه درسعادته یکرمی بیك واغون طولوسی حبوبات کوندرمك قابل اوله‌جغی امید اولنیور. بو صورتله هم دمیر یولك وارداتی

آرته‌جق هم‌ده درسعادتك حبوباته اولان احتیاجی یرلی مال ایله تأمین اولنه‌جقدر. بوندن ماعدا قونیه طرفلرنده زراعتك ترقی وتعممی نتیجه‌سی اوله‌رق کرك مقدار نفوس کرك واردات دولت حس اولنه‌جق درجه‌ده تزاید ایده‌جکدر. اسقا ایدیله‌جك اراضی همان کافةً حکومت عثمانیه‌نك ید تصرفنده‌در. حکومت مشار الیها، عملیات اسقائیه ختام بولدقدن صکره، قونیه اووه‌سنه برچوق مهاجرلر سوق ایتمك فکرنده بولنیور. عملیات مذکوره دویچه بانقك اداره ونظارتی آلتنده بولنان بر آلمان شرکتی طرفندن اجرا اولنیور. مصارف انشائیه تقریباً یکرمی میلیون فرانغه بالغ اوله‌جقدر.

بو تشبث، بغداد حوالیسیله دخی آطنه اووه‌سنده وجوده گتیریله‌جك آثار نافعه یاننده بك کوچوك بر تشبثدر. مع مافیه آنك اهمیتی برباشلانغیچ اولمسنده و آسیای عثمانی‌یی عالم مدنیت وترقی‌یه کشاد ایچون اوته‌دنبری بسلنیلن تصوراتك شمدی آرتق جداً ساحهٔ حصوله چیقارلدیغنه بر دلیل تشکیل ایتمسنده‌در. حکومت سنیه، برقاچ سنه صکره قونیه اووه‌سنك حال معموریتنی کوره‌جکی زمان البته بوکبی عملیات وانشاآتك ممالك عثمانیه‌نك سائر اقسامنده دخی وجوده کتیرلمسی آرزوسنی حس ایده‌جکدر.

عملیات انشائیه‌یی درعهده ایدن شرکت مهندسلری طرفندن یاپیلان تدقیقات اثناسنده بك شهر کولی صولرینی

قونیه اووه‌سنه اساله ایچون اسکی زمانلرده موفقیتله بعض تشبثلرك موفقیته اجرا اولندیغنه دلالت ایدن آثاره تصادف اولنمشدر . بنم مشهودات ذاتیه‌م دخی بو مرکزده‌در . مارالذکر مهندسلر قره‌ویران کولی اطرافنده آیری آیری اوچ دوره‌یه مخصوص عملیات اسقائیه آثارینی کشف ایتدکلرینی ، قره ویران کولی صولرینك اسرار انکیز بر صورتده بر آلتندن آقوب کیتدیکی درین کورفزی کولك اقسام سائره‌سندن آییرمق ایچون انشا ایدیلن سدلرك انقاضی الآن موجود اولدیغنی ، کوله قریب بر محلده بر جدولك انشاسنه تشبث اولنمشسه‌ده بونك چهارشنبه دره‌سندن آشاغی بر سویه‌ده اولدیغی آکلاشیلنجه عملیاتنه انشائیه‌نك تعطیل اولندیغنه دلالت ایدر برچوق امارهلر کوردیکنی سویلیورلر . قونیه اووه‌سنده متعدد بلاد قدیمه‌نك موجودیتنه علامت اولان برچوق تپه‌جکلره تصادف اولنمسی بر زمانلر مذکور اووه‌نك بك شهر کولی صولریله طبیعی و صنعی بر صورتده اسقا اولندیغنه بر اماره‌در . زیرا اکر بو اووه زمان قدیمده شمدی اولدیغی کبی بر شوره زار حالنده اولسه ایدی اوراده انسان یشایوب اوطورمسنه امکان اولمازدی . صولرك تقسیم و توزیعنه مخصوص بیوك حوض و سدلك دردست انشا بولندیغی محلده جسیم دیوارلرك تملری میدانه چیقارلمشدر . بو دیوارلرك عین مقصدله یاپیلدیغنه واسکیدن

اوراده جسیم بر صو خزینه‌سی بولندیغنه شبهه یوقدر . بو اسکی دیوار تمللری اوقدر صاغلام ایدی که بونلری دینامیت ایله آتمق لازم کلدی .

وجوده کتیریله بیله جك جدوللرله بوکا متفرع ابنیه وسائره‌نی حسن محافظه ایچون طرف حکومتدن هرسنه نه قدر پاره صرف اولنه جق ؟ حکومت بو ایشدن طوغریدن طوغری‌یه بر استفاده تأمین ایده بیله جکمی ؟ شرقده بو زمینده هنوز تجربه‌لر یاپیلمامش اولدیغندن بالاده‌کی سؤاللره شمدیدن قطعی بر جواب ویریله‌من . مصر علیاده کائن عصیانده انشا اولنان جسیم حوض ایله جدوللر بو خصوصده مثال ومقیاس اتخاذ اولنه‌ماز . زیرا اوراده‌کی عملیات طوغریدن طوغری‌یه حکومت طرفندن نامحدود وسائط نقدیه ایله یاپیلمشدر . تورکستانده کائن (مرو) واحه‌سنی اسقا ایچون وقوع بولان تشبثلردن متحصل نتایجه استناداً قونیه اووه‌سی تشبثنك استقبالی حقنده بر فکر بیان ایتمك قابل دکلدر .

روس مهندسلری (مرو) واحه‌سنی اسقا ایدن مورغاب شهرنده ایکی بیك شو قدر سنه اول موجود اولوب بالآخره بوزولمش اولان بندلری وسائط جدیدهٔ فنیه ایله تکرار انشا ایتمکه چالیشمشلرسه‌ده بوکا موفق اوله‌مدیلر . آنلر یرلی صو مهندسلرینك یکرمی عصر اول الك ابتدائی وسائط فنیه ایله یاپمغه موفق اولدقلری شیلری چیمنتو ، بتون کبی مواد انشائیه والك صوك ماکنه‌لر ایله یاپه‌مدیلر . برچوق میلیونلرك صرفندن صکره مورغاب نهرنده

وجوده کتیریلن عملیات بدایةً اجراسی تصور ایدیلن عملیاته نسبةً پك اهمیتسزدر. وواحه‌سنك پاموق زراعتنه تخصیص اولنان قسمی دداونسبتده چوکدر. مع مافیه یثاغندن طاشان صولر ایله روسلر طرفندن انشا ایدیلن سدلری ییقان مورغاب نهری بك شهر کولندن چیقان ایرماقله قابل قیاس اوله‌میه‌جق درجه‌ده بیوکدر. قونیه اووه‌سنده طغیان میاهدن قورقغه محل یوقدر. زیرا صولرك برقسمی هر حالده کوللره آقوب کیده‌جکندن طوفان آسا یاغمورلر یاغسه بیله جدوللرده‌کی صولر هیچ بر زمان اراضیٔ متجاوره‌یی استیلا ایده‌میه‌جکدر. بناءً علیه قونیه اووه‌سی تشبثی حقنده یاپیلان حسابات وتخمیناتك طوغری چیقمسی اغلب احتمالدر. حکومت عثمانیه، بو تشبثك نتایج ممنونیت بخشاسنی کورنجه سائر قوراق اووه‌لرده دخی بویولده عملیات اجراسنه قالقشه‌جغنه والیوم هیچ محصول ویرمه‌ین بر چوق یرلرك برر ذخیره انباری حالنه کله‌جکنه شبهه یوقدر.

مع مافیه قونیه پروژه‌سنك آتیسی حقنده بر آز محترزانه ادارهٔ افکار ایدنلرك اندیشه ایتدکلری بر شی وار ایسه اوده اووه‌نك صولاتمسندن صکره مالاریا خسته‌لغنك انتشار ایتمسی وقابل زرع برحاله افراغ اولنان ٤٦،٠٠٠ هکتارلق اراضی‌یی ایشله‌یه‌جك قوتلر تدارکنده مشکلات چکیلمسیدر. مالاریا صتمه‌سنه کلنجه تدابیر مصیبه ایله بو خسته‌لغك دائرهٔ سرایتی تحدید اولنه‌بیله‌جکی درکاردر. برده دوشونملی که

وسائط صنعیه ایله اسقا اولنان هراراضیده‌کی اهالی بوخسته‌لغه طوتولسه نه مصرده ، نه آمریقای مرکزیده ، نه تورکستانده ، نه ژاپونیا وچینده تام‌الصحه‌انسانلر بولنمازدی . حالبوکه ممالك مذکوره‌ده‌کی کویلیلر وجودجه غایت صاغلام وهر درلو مشاق ومزاحمه پك محتملدر . قونیه اووه‌سنك اسقاسی مسئله‌سنك بر آز دها مشکلجه اولدیغنی اعتراف ایدرز ، ٤٦,٠٠٠ هکتار وسعتنده بر اراضی‌یی ایشلتمك ایچون هرحالده بر قاچ بیك کویلی عائله‌سنه احتیاج واردر . قونیه ولایتنده زراعته صالح اراضینك آزلغنه مبنی اورا اهالیسی پك سیرکدر . آناطولینك اقسام سائره‌سنده دخی برفضلهٔ نفوس یوقدرکه اورادن قونیه ولایتنه طوغری بر جریان مهاجرت حاصل اولسون . بو سببدن طولایی قونیه اووه‌سنه یرلشمك خصوصنده آناطولی کویلیلرنده بر هوس وارزو اویاندیرمق ایچون اورایه اختیار هجرت ایده‌جکلره بر طاقم مساعدات وتسهیلات کوسترمك لازم کلیر . تورك عنصرندن غیری بر عنصری قونیه اووه‌سنه یرلشدیرمکی قطعیاً عقله کتیرمامليدر .

بك شهر کولی اطرافنده وقونیه اووه‌سنده‌کی احوال وشرائطك عینی ـ لکن کچوك مقیاسده ـ آناطولینك دیکر بر چوق نقاطنده دخی موجوددر . چومره قریه‌سی جوارنده اجرا ایدیلوب ١٩٠٣ سنه‌سنده نظرتفتیشدن کچیردیکم عملیات اسقائیه ختام بولنجه‌یه‌دکین دها بر قاچ سنه کچه‌جکدر . عملیات

مذکورەنك برسرعت وانتظام تام ایچنده ایلرولدیکنی کورن حکومت سنیه آناطولی شمندوفر قومپانیەسنی بوندن قات قات مهم بر پروژەیی موقع اجرایه قویمغه مأمور ایلدی که آطنه اووەسنك اسقاسی پروژەسیدر. بوراسی زمان قدیمده ایکنجی برعراق، ایکنجی برمصر ایدی. آناطولی یایلاسنده پك آز میاه جاریه بولندیغی حالده آطنه اووەسی پك صولاق بریردر. اراضیسی طوروس طاغلری اتکلرندن کلوب آقان متعدد نهرلرك سوروکلیوب کتیردکلری وفیضان میاه اثناسنده صاغده صولده ترك ایتدکلری منبت ومحصولدار برطوپراقدن متشکلدر. بالاده‌کی انهار طوروس طاغلرینك ذروەلرندەکی قارلر ایردیکی موسمنده بیله پك چوق صو طاشیرلر.

عثمانلی نافعه نظارتی طرفندن ۱۹۰۹ سنەسنده نشر اولنوب ممالك عثمانیەده وجوده کتیرلسی متصور اولان دمیر یولی خطوطیله سائر آثار نافعەنك مفصل برپروغرامنی احتوا ایدن بر مخطرەده آطنه اووەسی حقنده دنیلیورکه :

آطنه اووەسنك هرسیندن سیسه قدر قسمنك قوۀ انباتیەسی خارق العاده بر درجەدەدر . بو اووەنك طوپراغی هرجنس محصولات وازجمله حبوبات وپاموق یتیشدیرمکه چوك درجه مساعد والویریشلیدر . پاموق زراعتنك بو کونکی کونده اهمیت فوق العادەسی دوشونیلەجك اولورایسه

آطنه‌لیلرك بو یوزدن پك بیوك بر انتفاع تأمین ایده‌جکلرینه شبهه یوقدر . اووه بردان ، آطنه چای نام دیگرله سیحان و جیحان نهرلری طرفندن اراقه اولنیور. بو انهارده‌کی صولر دائما مبذولدر . حتی آطنه جهتنده الك قوراق موسم اولان ایلول و تشرین‌اول آیلرنده بیله اوچ نهرده اراضیٔ مجاوره‌یی صوله‌یه‌جق قدر صو بولنیور . ایلك بهارده ایسه صولر او قدر قبارییورکه مزروعاتی تهلکه‌یه قویان فیضانلر وقوع بولیور . آطنه اووه‌سنده یاپیله‌جق ایشلر شونلردر :

(اولاً) نهرلردن اوزاق اولوب موسم فیضانده صو آلتند. قالمیان و بناءً علیه یابس اولان اراضینك ارواسی (ثانیاً) فیضانلردن متضرر اولان اراضینك بر صورت منتظمه‌ده احقاسی (ثالثاً) نهرلرك فیضانینه مانع اولمق ایچون سدلر و بندلر انشاسی (رابعاً) بطاقلقلرك قورودلمسی. بو عملیات سایه‌سنده زراعته صالح بر حاله کتیریله‌جك اراضینك وسعتی اوچ میلیون اوچ بیك دونمدن عبارتدر که بونك بر میلیون یوز بیك دونملك یری سیس و ایکی میلیون ایکی یوز بیك دونملك یری آطنه اووه‌لرنده واقعدر .

نافعه نظارتنك مخطره‌سنده بو عملیات ایچون اختیار اولنه‌جق مصارف ایکی میلیون راده‌سنده تخمین اولنیور . آطنه و سیس اووه‌لرینك قسم اعظمنده پاموق زرع اولنمسی همان محقق اولدیغی ایچون بو جزئی مصرفه مقابل کرك حکومت عثمانیه‌نك کرك اهل زراعت و تجارتك انتفاعات عظیمه تأمین ایده‌جکنه

شبهه یوقدر. آطنه اووه سنده کی اصول تقسیم میاهك ابتدائیلکنه رغماً اوراسی غربی آسیانك الڭ زیاده پاموق یتیشدیرن محلیدر. زمان قدیمده پاموق زراعتنك مرکزی بر آزدها جنوبی شرقده، سوریه نك شمالنده یعنی بغداد خطنك اورته سندن کچه جکی بر محلده کائن ایدی. اوراده، حلب ایله بیره جك آره سنده کائن بر نقطه ده (پامبیقه) نام شهر قدیمك خرابه لری موجوددر. بو بامبیقه اسمنك پاموق معناسنه اولان پامباقی لغت یونانیسندن مشتق اولدیغی شبهه سزدر.

ازمنهٔ قدیمه ده منسوجات قطنیه آنجق تزیینات ایچون قوللانلدیغی ایچون یوك وکتندن دها بهالی ایدی. صنایع قطنیه سوریه ده زمان قدیمده پك مترقی بر حالده بولنسان بویاجیلق صنعتی یاننده بیوك بر موقع طوتیوردی.

مع مافیه الڭ ظریف والڭ بهالی یوك قماشلری هندستاندن کلیوردی. پاموق زراعتی اسکندر کبیرك اسفاری اوزرینه هندستاندن وتورکستاندن سوریه یه کچمشدر. ازمنهٔ متقدمه ده پاموق غایت قیمتدار بر محصول عد اولنیوردی.

آسیای شرقی مدنیت قدیمه سنك الڭ صوڭ وارثلری اولان عربلر دخی پاموق زراعتیله اشتغال ایتمشلردر قرون وسطیده پاموق زراعتنه الڭ زیاده وسعت واهمیت ویرلن یرلر سوریه والجزیره قطعه لریدر. اوزمان موصل شهری پاموقی زراعت وتجارتنك بر نوع مرکزی ایدی. ذاتاً بونك ایچوندرکه موصلده

اعمال اولنان غایت اینجه پاموقلی قماشلره آوروپاده (موسلین) اسمی ویریلوردی . موصلدن اقمشه قطنیه دوه‌لر ایله سوریه ومصر مراکز تجاریه‌سنه واورادنده غایت قیمتدار ونادر برمتاع اولمق اوزره غرب پیاسه‌لرینه کوندریلیردی .

حکومت عثمانیه‌نك امور زراعیه‌یه معطوف مساعی اصلاح‌کارانه‌سندن اصل مقصد پاموق محصولنی تزیید ایتمك اولدیغی آشکاردر . آطنه اووه‌سنده بو مساعیدن اقتطاف اولنان ثمرات حقنده بر فکر حاصل ایتمك ایچون زیرده‌کی جدولده مندرج ارقامه بر نظر عطف ایتمك کافیدر .

سنه	پاموق محصولی (بالیه حسابیله) (هر بالیه = ۲۰۰ کیلو غرام)
۱۹۰٤ — ۱۹۰٥	٤٥,٥٠٠
۱۹۰٥ — ۱۹۰٦	٥٠,٦٠٠
۱۹۰٦ — ۱۹۰٧	٥٦,٠٠٠
۱۹۰٧ — ۱۹۰٨	٦٠,٤٠٠
۱۹۰٨ — ۱۹۰٩	٧٦,٤٠٠
۱۹۰٩ — ۱۹۱۰	٥٩,٤٠٠
۱۹۱۰ — ۱۹۱۱	٨٥,٠٠٠

آطنه حوالیسنك ۱۹۰٥ سنه‌سندن ۱۹۰٨ سنه‌سنه قدر اولان پاموق محصولی تورکستانده‌کی عموم پاموق محصولنك تقریباً یوزده اونی راده‌سنده‌ایدی . تورکستانده یتیشن پاموق ایسه بتون کرهٔ ارضده حاصل اولان پاموقك بشده بریدر .

اکر ۱۹۰٨ ده غایت قورو وصیجاق روزکارلر اسمسه

ايدى سنهٔ مذكوره پاموق محصولاتى قات‌قات دها بركتلى اوله‌جقدى . ١٩٠٩ ده بيوك ارمنى قتالى وقوع بولديغندن محصولى ده‌وشيرمك ايچون مقدار كافى رنجبر تدارك اولنه‌مدى. بونك ايچوندركه هوالرك فنا كيتمسنه رغماً ١٩٠٨ ده ٨٦,٤٠٠ باليه مقدارنده پاموق حاصل اولديغى حالده بر سنه صكره بو محصول آنجق ٥٩,٤٠٠ باليه‌دن عبارت قالدى . مركزى درسده اولان آلمان شرق پاموق شركتى ١٩١١ محصولنى ٨٥,٠٠٠ باليه رادەسنده تخمين ايله‌يور. زراعت متخصصيننك بيانه كوره آطنه حواليسنك بر هكتار وسعتده بريرى ـ طبق مصرده اولديغى كبى ـ سنه‌ده تقريباً ايكى باليه مقدارنده يعنى درتيوز كيلو غرام ثقلنده پاموق حاصل ايده‌جك درجه‌ده منبتدر . طبيعدركه عثمانلى نافعه نظارتنك مخطره‌سنده صو جهتندن احتياجاتى تسويه اولنه‌جغى بيان اولنان اوچ‌يوز بيك هكتار وسعتده‌كى اراضينك صرف پاموق زراعتنه تخصيص ايدلمسنه احتمال ويريله‌مز . لكن بو اراضينك آنجق اوچده برى ويا ياريسى قدر بر يرده پاموق زرع اولنسه بيله شمديكى محصولك درت وبلكه‌ده آلتى مثلى بر محصولك الده ايديله‌جكنه شبهه ايتمامليدر. آطنه‌دن هر سنه يوز بيكلرجه باليه‌نك پازار تجارتلره چيقمسى يوزندن هم بيوك تبدلاته معروض اولان بو متاعك فياتى تنظيم اولنه‌جق همده آلمان صنايعك پاموق اولان احتياجى تأمين وتسويه ايديله‌جكدر .

بو تشبثك آنجق جای سؤال یگانه جهتی آطنه‌ده پاموق زراعتی مسئله‌سنی آناطولینك جهات سائره‌سندن كویلی جلب ایتمكسزین حسن نتیجه‌یه ایصال ایتمك ممكن اولوب اولمیه‌جغی خصوصندن عبارتدر . مع مافیه پاموق زراعتی آنجق موقت بر زمان ایچون رنجبرلری اشغال ایدن بر مشغله اولدیغی ایچون حبوبات زراعتی قدر داعئ مشكلات دكلدر .

پاموق زراعتی الڭ زیاده حصاد زماننده عمله‌یه عرض احتیاج ایدن بر عملیدر حالبوكه اطنه‌نك شمالنده وشرقنده‌كی طاغلردن شمدیدن اووه‌یه طوغری ــ اكثریسی كورد اولمق اوزره ــ رنجبرلر اینیور . بوقوتلردن استقبالده دها واسع بر مقیاسده استفاده ایتمك قابل اوله‌جغنی امید ایدرز . آطنه اووه‌سنك قسماً بطاقلق حالنده بولنمسی حیادت هوایی اخلال ایتدیكندن اقلیمی غایت صاغلام طاغلرده یشایان رنجبر طاقمی یقین زمانلره قدر آطنه اووه‌سنه اینمك خصوصنده بیوك بر هوس كوسترمیوردی . مع مافیه كار وكسب احتماللری چوغالدقجه آنلرك دكز ساحلنه قریب حوالئ مسطحه‌یه یرلشوب اونلره دها بیوك بر ارزو كوسترملری وبو صورتله رنجبر قحطنك آرقه‌سی آلنمسی قویاً مأمولدر .

حلب ولایتنده پاموق زراعتی هنوز پك محدود بر دائره داخلنده اجرا اولنیور . بونلرك محصول سنویسی ۸۰۰۰ ایله ۱۰۰۰۰ بالیه آره‌سنده تخالف ایدییور . حلب منطقه‌سنده پاموق

آنجـق یاغمورلرله طوپراق یموشـاندقدن صـکره زرع اولنور . مزروعاتك اڭ زیاده معروض اولدیغی تهلکه قوراقلقدن زیاده چکرکه بلیه‌سـیدر . چکرکه‌لرك بعضـاً بتون بر سـنه‌لك محصولی محو ایتدکلری واقع اولیور . لکن بوده زراعتك آنجق محدود ساحه‌لره منحصر قالمسندن ایلری کلیور . بغداد دمیر یولی (یامیچه) شهر قدیمك خرابه‌لری کائن اولوب دجله‌دن فراته قدر امتداد ایدن ساحه‌یی قطع ایتدکدن صکره بو مخاطره دخی بر درجه‌یه قدر رفع ایدلمش اوله‌جقدر . زیرا بر قاچ یوز بیـك هکتار جسـامتنده اراضیٔ مزروعه‌ده چکرکه‌لر طرفندن ایقاع اولنه‌جق خسـارات بالضروره محدود بر دائره داخلنده قاله‌جقدر .

بغداد خطنك منطقهٔ جنوبیه‌سنه پاموق وحبوبات زراعتندن بشقه آتیاً بیوك بر اهمیت بخش ایتمسی ملحوظ اولان شی اوله‌جه بیان ایتدیکمز وجهله ، دجله‌نك شرقنده کائن پترول منبعلرینك ایشله‌تیلمه‌سیدر . مع مافیه پترول یاغنك نبعان ایتدیکی محللرده دها عمیق تدقیقات و کشـفیات اجرا ایدلمدکجه بو منبعلردن نه درجه‌لرده استفاده اولنه‌جغنه دائر قطعی بر شی سویله‌نمز .

اکاندن صکره اڭ زیاده نائل ترقیات وانکشافات اوله‌جق حوالی ، زمان قدیمده هم اڭ یوکسك بر سـویهٔ مدنیه‌یه ارتقا ایتمش همده اڭ چوق اهالی ایله مسکون بولنمش اولان قطعه‌ادر .

آناطولی و آطنه جهتلری اسکیدن پك معمور اولدیغی حالده بونلر بالاده‌کی ممالك عدادینه داخل اوله‌مز. واقعا سوریه قطعه‌سی‌ده بوندن یکرمی اوتوز عصر اول غایت زنکین ومترقی برقطعه ایدیسه‌ده آنك اهمیتی مبذولیتله محصول ویرمسندن زیاده غرب وشرق آره‌سنده‌کی جریان تجارته بر ممر خدمتنی ایفا ایتمسندن ایلری کلیوردی. بتون آسیای شرقینك اسکیدن الك معمور، الك زنکین، الك مترقی، الك محصولدار مملکتلری فرات ودجله وادیلرندن متشکل اسکی آثوری وبابل حکومتلری وشمدیکی الجزیره وعراق قطعه‌لریدر. ممالك مذکوره‌نك بر زمانلر جلوه‌کاه اولدقلری مدنیت مشعشعه‌نك منبع ومصدری زراعت وفلاحت ایدی. زراعتك اوراده فوق‌العاده متوسع ومترقی اولمسی نتیجه‌سی اوله‌رق حوالیٔ مذکوره برحبوبات وانسان خزینه‌سی حالنی آلمشدی که اسکی بابلیلرله آثوریلرك قوت وثروتی ایشته بوندن نشأت ایدییوردی. بغداد خطنك قسم انتهائیسنده واقع ممالکی نه‌درجه‌یه قدر احیا واعمار ایتمك ممکن اولدیغنی آکلامق ایچون حوالیٔ مذکوره‌نك ازمنهٔ قدیمه‌ده‌کی ترقیات مادیه‌سنك درجه‌سنی بیلمك شرطدر. بوایسه آنجق تدقیقات وتحقیقات عمیقه نتیجه‌سنده ممکن اوله‌بیلیر.

بغداد خطنك الك جنوبده‌کی رهکذارینه مصادف اراضی ایکی درلودر. بو اراضینك برقسمی وقت وقت یاغان یغمورلر ونهرلردن حاصل اولان فیضانلر ایله صولاندیغی حالده دیکر قسمی سنه‌نك باجمله

مواسمنده قوروواولدیغندن وسائط صنعیه ایله اسقا اولنمغه محتاجدر. علم جوهوا وطبقات الأرض متخصصیندن بعضیلری طرفندن برمقصد فنی ایله مه‌ژوپوتامیایه اجرا اولنان سیاحتلر نتیجه‌سنده اورانك احوال وشرائط طبیعیه‌سنك ایکی بیك سنه‌دنبری هیچ بر تحوله اوغرامدیغنه وبناءً علیه عراق والجزیره قطعاتنك زمان قدیمده حائز اولدیغی حال معموریتك وسائط مناسبه ایله اعاده اولنه بیله جکنه قناعت کسب ایلمشدر. عراق والجزیره اقلیمنك بوندن یکرمی اوتوز عصر اول نه ایدیسه حالا او اولمسی قطعات مذکوره‌نك استقبالی نقطهٔ نظرندن صوك درجه مهم بر کیفیتدر. بوکونکی کونده الجزیره‌نك مزروع اولان منطقه‌سی ایران یایلاسندن اعتباراً دجله نهرینك کنارینه وفرات نهرینك ساحل یمیندن سوریه قطعه‌سنك اقسام شمالیه‌سنه قدر ممتد اولان ایکی طار واوزون اراضی پارچه‌سندن عبارتدر. حالبوکه زمان قدیمده الجزیره‌نك بتون اقسام شمالیه‌سی وشمال غربیه‌سی جسیم بر مزرعه حالنی عرض ایدییوردی. دجله وفرات نهرلریله شمالده‌کی طاغلر آره‌سنده کائن اولوب برمثلث شکلنده اولان قطعهٔ اراضی بوندن تقریباً اوچ بیك کرهٔ ارضده نفوسی الڭ کثیف مملکتلردن بری ایدی. بوندن فضله اهالی احتوا ایدن بر مملکت وار ایدی ایسه او اولسه اولسه شط العرب طرفلرنده‌کی دجله وفرات حوالئ جنوبیه‌سی ایدی. بوکون منبعلرندن منصبلرینه قدر ایصسز وبیابان برحوالیده آقان

شعبور وبلیش ایرماقلری اوزمان عادتا هرقاریشی مزروع وغایت مسکون بر حوالی ایچندن کچمکده ایدیلر . ۱۸۹۹ سنه‌سنده الجزیره طرفلرنده بر سیاحت فنیه اجرا ایدن بارون (اوپنهایم) حوالئ مذکورده‌ده بر زمانلر زراعتك غایت مترقی اولدیغنه دلالت ایدن برچوق امارات وعلائمی مشاهده ایلمشدر . بالذات یاپدیغم برسیاحت اثناسنده تورآبدینك جنوبنده وویران شهردن اورفه‌یه قدر اولان حوالیده زمان قدیمده برچوق بلاد مسکونه‌نك موجودیتنه نشانه اولان متعدد تپه‌جكلره راست كلدم . بوندن آثوریلر ، روماليلر وعربلر زماننده اوراسنك هر هانكی دیكر بر قطعهٔ مزروعه قدر مسکون اولدیغی اكلاشیلیور . حوالئ مذکوره بر چوق وقایع مهمهٔ تاریخیه‌یه جولانكاه اولمشسه بوآنلرك غایت مسکون ومزروع اولمسی کبی بر سببدن نشأت ایتمشدر . شرق مؤرخلری روما جمهوریتنك زمان انقراضیله عرب حاکمیتنك زمان تأسسی آره‌سنده روماليلر ایله ارمنیلر وایرانیلر آره‌سنده الجزیره قطعه‌سنك تملكی ایچون غایت قانلی محاربات وقوعندن بحث ایدییورلر .

اورفه ونسیبین شهرلرینك مرکزی اولدقلری حوالنك ضبطی ایچون سیل ایله‌قان دوکولدی . ایکنجی عصر میلادینك ابتداسندن دردنجی عصرك صوكنه قدر کچن مدت ظرفنده حوالئ مذکورده غرب قوتی شرق قوتنه غالب ایدی . اوندن صکره شرق غربه قارشو احراز ظفر ایله روما ایمپراطورلرندن (ترازان)

الجزیره ایله بونك جنوبنده کی اراضی یی فتح ایدوب کندی ممالکنه الحاق ایتدی . مشارالیهك خلفلرندن اولان ایمپراطور (ژوویان) کندیسنی فراتك ساحل یسارنده وتکریت جوارنده محاصره ایدن ایرانیلردن تخلیص کریبان ایده بیلمك ایچون مه‌ژوپوتامیانك قسم اعظمنی بونلره ترك ایتمکه مجبور اولدی. روما ایچون مشئوم بر تاریخ اولان ٣٦٣ سنه‌سندن اعتباراً بو حکومت ایله ایرانیلر آره‌سنده مه‌ژوپوتامیا قطعه‌سی مالکیتی ایچون عادتا لاینقطع محاربات جریان ایتمکه باشلامشدر. بو حال، عربلرك ایران حکومتنی خریطهٔ عالمدن سیلدکلری و بیزانسلیلر طوروس طاغلرینك اوته طرفنه طرد وتبعید ایلدکلری زمانه قدر دوام ایلدی. الجزیره طرفلرنده بو درجه مهم وقایع تاریخیه‌نك جریان ایتمش اولمسی آنجق اوواسنك غایت مسکون ومزروع اولمسیله ایضاح اولنه بیلیر . عراق قطعه‌سی بوکونکی کونده اونده طقوز نسبتنده ایصسز وآنجق ربع میلیون اهالی ایله مسکون بر مملکتدر . چوللرنده آنجق یبانی اوتلر بیتن بو مملکتی مدافعه ویا ضبط ایتمك ایچون نهر قدر قان دوکمك محض جنت اولوردی . صابانك الجزیره طوپراغنی تکرار قاریشدیرمسی واوواسنك اوچ درت بیك سنه اول اولدیغی کبی بر دها بغدای ، آرپه وپاموق انبارلری اولمسی آنجق امن واسایشك تأمین ایدلمسنه وابسته‌در . شهرلردن کونلرجه مسافه‌ده واقع یرلرده عربانه عائد اوفاق آرپه تارلالری

کوردم . بو آرپه آنلر طرفندن آتلرینه یم اولمق اوزره اکیلمشدی. عربان اراضی‌بی عادتا طیرناقلر ایله قاشیدیورجه‌سنه پك سطحی برصورتده ایشلیوب آرپه دانه‌لرینی صاچدقدن صکره اوزاقلاشیرلر حصاد زماننده تکرار اورایه‌کلوب محصولی دوشیررلر . عربلرك نهرلردن اوزاق یرلرده آرپه اکملری الجزیره‌ده آره‌صره یاغمور یاغدیغنه دلیلدر . ذاتاً بوخلق ، الجزیره‌نك شمالنده‌کی طاغ اتکلرنده اولدیغی کبی چوللر اورته‌سنده‌دخی ، حبوبات زرع ایتمك قابل اولدیغنی اعتراف ایدییورلر . نه‌چاره‌که الجزیره‌ده ، حکمفرما اولان امنیتسزلك حسبیله آنجق بغداده کیدن شوسه‌نك ایکی‌طرفنده بر آز بغدای اکیله بیلیور .

بر کویلی «نصیبنه» آنجق یارم ساعتلق مسافه‌سی اولان بر یرده بر آز بغدای اکمکی عقلنه کتیرسه یا کندیسی عربان طرفندن چوله قالدیریلوب فدیهٔ نجات مقابلنده صالیویر- یلیر و یا محصولی عشائر افرادی طرفندن نهب و غصب ایدیلیردی. الجزیره قطعه‌سنی اعمار واحیاایچون امنیت شخصیه‌یی تحت تأمینه آلمقدن غیری بر تدبیره توسل ایتمك لازم دکلدر. اکر ژاندارمه‌لرك محافظه‌سی آلتنده بولنان بلادقرا اهالیسی قیرلرده جان ومالندن امین اولسه زراعتله مشغول اولمق ایچون سوینه سوینه چو- للره یرلشیردی. بو تقدیرده برقاچ سنه ظرفنده ، دکل قرق اللی ، لکن یوزلرجه کوی تأسس ایدردی. الجزیره‌نك بتون اقسامنی کشت

وكذار ایتدیکم حالده آنجق سنجار سلسلهٔ جبالك طولنجه اوزانان طار بر منطقه‌ده چوراق وطوزلی بر طوپراق بولدم وبونده بلاد وقرای قدیمه‌نك موجودیتنه دلالت ایدن هیچ بر تپه‌جکه تصادف ایتمدم . بوحال زمان قدیمده دخی اوراسنك بر شوره‌زار حالنده اولدیغنی اثبات ایلکده‌در . یالکز الجزیره‌نك شمال وشمال غربی اقسامی دکل، لکن تورآبدین حوالیسنی اسقا ایدن نهرلر جواری دخی زمان قدیمده پارلاق بر مدنیته جلوه‌کاه اولمشدر .

*
* *

الجزیره چولنك سنجار طاغلرینك جنوب طرفنده‌کی اتکلرینه قریب اولان قسمنده بولنان چایلر ـ تاتار ایرماغی مستثنا اولمق اوزره ـ سنه‌نك بر قاچ آینده قوپ قورو اولدیغندن بو میاه جاریه‌دن لایقیله استفاده اولنه‌میور . مع‌مافیه حوالیٔ مذکوره‌یه آره‌صره یغمورلر یاغمسی حسبیله اوراده زراعت ایله مشغول اولمق پك ممکندر. سنجار طاغلرینك جنوبی یماجلرندن کوزیکن متعدد تلال وقت قدیمده مذکور طاغدن ایکی کونلك مسافه‌یه قدر برچوق کویلرك موجودیتنی ارائه ایدر . تاتار ایرماغنك آشاغی حوضه‌سنده کائن اولان (هاتراه) شهر قدیمنك خرابه‌لری بوراده دخی برزمانلر پارلاق بر مدنیت حکمفرما اولدیغنی کوسترمکده‌در. برزمانلر اوچ بیك سنه اول الجزیره قطعه‌سنك الك بیوك والك زنکین شهرلرندن بری اولان

(هاتراه) بلده‌سنك خرابه‌لرینی کورمش اولان بر قاچ آوروپالی بو منظره‌یه قارشو دوچار حیرت اولمقدن کندیلرینی آله‌مدیلر . آثوری مدنیتنك منبع و منشأنی دجله نهرینك ساحل یسارینی تشکیل ایدوب برچوق نهرلر طرفندن اسقا اولنان عارضه‌لی‌وغایت منبت اراضیده دکل،لکن دجله‌نك غربنده‌کی چوللرده آرامق ایجاب ایدر . بو مدنیت ، خرابه‌لری قلعۀ شرغات نام موقعی جوارنده مشهور اولان آثورشهرقدیمنده‌ظهورایله‌اورادن‌اطرافه‌انتشارایتمشدر.بوصولك شهرك چوره‌سی نینیوشهرك چوره‌سندن اوفاق دکلدر . بوده الیوم بسبتون غیر مسکون وغیر مزروع اولان چوللرك میلاددن‌ایکی اوچ‌عصر اول پك چوق‌محصول ویردیکنه‌یکی بر دلیلدر . چونکه بورانك محصولی اوقدر مبذول اولمسه ایدی (هاتراه) لك برقاچ یوز بیك نفوسه بالغ اولان‌سکنه‌سنی اعاشه ایتمك بالطبع قابل اولمزدی .

بناءً علیه الجزیره‌نك یغمور یاغان‌حوالیسنده درحال زراعته باشلایه بیلمك ایچون آنجق بر آز اسایش لازمدر . عراقك‌احوال زراعیه‌سی الجزیره‌نکیندن قات قات مساعد اولمقله برابر منطقۀ مذکوره‌نك اعماری بعض مشکلاتی مؤدی اولمقدن خالی قالمیه‌جقدر . عربلر ، دجله و فرات ایله آیاقلرینك کتوردکلری طوپراق و چاموردن وجوده کلن اراضیٔ لحقیه‌یه سواد یعنی سیاه طوپراق اطلاق ایدرلر. کرکوك شهرینك کائن اولدیغی نقطه‌دن اعتباراً

یغمورلر زراعته کفایت ایده‌میه‌جك درجه‌ده آزالمغه باشلا-
دیغندن اوراده طوپراغی وسائط صنعیه ایله اسقا ایتمك لزومی
باش کوستریور .

اسکی بابلیلر مدنیتنك اس‌الاساسی آنلرك پك مکمل اولان
تقسیم وتوزیع میاه اصوللری ایدی . کرك دجله وفرات
نهرلرندن وکرك بونلره دوکیلن لایعد ایرماقلردن یوزلرجه
جدوللر انشعاب ایدرك و مملکتك هر طرفنه صو اساله
ایتمکده ایدی. بو آنا جدوللری بربرینه متعدد اوفاق جدوللر
ایله مربوط بولنیوردی . بو اسکی مجرالر الآن موجود
ایسه‌ده آنلرك آنجق بر قاچنده صو آقیور . اسکی جدوللری
تطهیر و تعمیر ایتمکدن معقول بر تدبیر اوله‌ماز . مع مافیه
بتون عراقی عین زمانده زراعته کشاده ایتمك فکر وتصورندن
واز کچمك لازم کله‌جکدر . زیرا عصرلرجه دوام ایدن اهمال
وتسیب یوزندن بوقطعه اوقدر سفیل وپریشان بر حاله کلمشکه
یالکز جهالت واداره‌سزلکك آچمش اولدیغی جریحه‌لری
قپاتمق مبالغ جسیمه صرفنه مجبوریت حاصل اوله‌جقدر .
حالبوکه دولت عثمانیه‌نك استطاعت مالیه‌سی بودرجه واسع
اصلاحاتك بردن اجراسنه مساعد اولمدیغندن عراقی تدریجاً
دائرهٔ مدنیته ادخال ایتمك ایجاب ایلیه‌جکدر. هرسنه ایلك بهارده
عراق طرفلرنده دجله وفرات نهرلری طغیان ایدرك اراضیٔ
متجاوره برمدت صو آلتنده براقیر . بو طغیان موسمنده صولر

ايله قاريشمش بولنان طوپراق ترسب ايتديكندن نهرلرك ساحلنده‌كى اراضينك سويه‌سى كيت كيده يوكسليور . بونك ايچوندركه بو ساحللر اليوم يوكسلك وكنيش برسده بكزييور وساحللردن برآزاوزاق اولان يرلر نهرك سطحندن دها آلچق برسويه‌ده بولنيور .

بناءً عليه الك اول ياپيلمسى لازم كلن شى ايللك بهارده بر سيل خروشان حالنده آقان صولره سدلر، كولوزلر وبوكا مماثل وسائط فنيه‌ايله تنظيم ايتمكدر. فيضان تهلكه‌سنه معروض قالان يرلرده صولرى ضبط ايتمك ويابشقه طرفلره جريان ايتديرمك ايچون مواقع مذكوره‌يه مامورين عائده‌سنك ايللك اشارتى اوزرينه يوزلرجه عمله يتيشه‌بيلمليدر .

بابليلر واسكى ايرانيلر زماننده بو عمليات تحفظيه كمال سرعت وموفقيتله اجرا اولنيوردى. مع مافيه حاكميت عربيه‌نك تأسسى اوزرينه بوجهتلر اهمال اولنديغندن مرور زمان ايله عراقك شوراسنده وبوراسنده كاه قوروچوللر كاه بطاقاقلر حاصل اولدى . جداول قديمه‌نك عمليات تعميريه‌سى الك اول آتيده‌كى منطقه‌لرده اجرا اولنمليدر .

(١) فرات طرفنده فالوجه‌دن اعتباراً كوفه خرابه‌لرينه ودجله طرفنده صماردن قوت‌الامرايه قدر اولان و ايكى شهر آره‌سنده بر نوع آطه تشكيل ايدن اراضيده (٢) دجله‌نك ساحل يسارنده تكريتدن بغداده قدر اولان

اراضیده (۳) شرقده کائن نار آدم طاغیله دجله‌نك قوت الاوا موقعنه‌قدر اولان ساحل آره‌سنده واقع اراضیدر. زمان قدیمده بو صوك اراضی دجله آیاقلرندن اولان جیلاله ایرماغی صولریله اسقا اولنوردی .

بو اوچ منطقه‌ده برزمانلر جسیم چفتلکلر موجود اولدیغی کوستریر امارهلر اکسیك اولمدیغی کبی اسکی جدوللرك بقیهٔ آثاری دخی موجوددر . بغداد حوالیسنده کوریلن وپك آز صو استیعاب ایدن برقاچ جدول بابلیلر زمانندن قالمشدر. بغدادك شمالنده صولرك تنظیمی وسواحل انهارك تحکیمی مسئله‌سی جنوبده اولدیغی قدر مشکلات عرض ایتمیور .

بالاده ذکر ایتدیکمز مناطق ثلثه‌ده آلتی ویا یدی جسیم جدولك آثاری موجوددر .

آییرلدقلری انهاره یقین اولان قسملرنده هنوز صو طاشیان بو جدوللرك پلانی و استقامتنی تعیین ایتمك پك ممکندر . جداول مذکوره شونلردر . (۱) عیسی جدولی (۲) صارصار جدولی . بو ایکی جدول فرات اوزرنده کائن فلوجه موقعندن باشلایه‌رق بغدادك جنوبنده بربرینك بربرینك قربنده دجله نهرینه منتهی اولور. (۳) فلوجه‌نك بر آز جنوبنده فرات نهرندن آییریلوب بو نهرك صولرینك نصفندن فضله‌سنی جنوب غربی استقامتنده (سولوکیا) شهر قدیمنه و اورادنده دجله‌یه اساله ایدن جسیم (نهر ملك) جدولی (٤) اسکی بابل شهرینك

شمالنده بدأ ایدن (نیل) جدولی . بو جدولدن ایکی قول آییریلیوردی که بونلردن بری (سولوکیا)یه و دیکری قوت الامرایه طوغری کیتمکده ایدی. بو درت آنا جدول ایله بونلردن انشعاب ایدن متعدد واوفاق جدوللر شمال عراقی اروا ایتمکده ایدی.

(٥) نهروان جدوللری شبکه‌سی که بونك باشلیجه طمارلری جیلاله ایرماغنك صولرینی بغداد ، قوت الامرا وشرقده‌کی طاغلر آره‌سنده کائن اراضی‌یه توزیع وتقسیم ایدییوردی . بوشبکه‌نك غایت کنیش وسیر سفائنه صالح بر قولی (نیل) جدولنك دجله‌یه منصب اولدیغی نقطه‌نك قارشوسنده و (سولوکیا) شهری اتصالنده دجله ایله کسب التصاق ایدییوردی .

بوصورتله ایران یوللرینك شرقاً منتهی اولدقلری دربندلردن بابله، کوفه‌یه وآشاغی عراقه وبورادنده عین طریقله ایرانه امتعه سوق ایتمك قابل اولیوردی . (٦) دجله ساحلنده کائن تکرینك برآز آشاغیسنده باشلایان وجنوب شرقی استقامتنی تعقیباً جیلاله ایرماغنه منصب اولان ودجله‌نك ساحل یسارنده کائن اراضی‌یی بونهرك صولریله صولایان (قاتل) نامنده‌کی جدول زمان قدیمده موجود اولان قرا وبلادك موجودیتنه دلالت ایدن تپه‌جکلره غربده عربستان چولنك و شرقده ایران یایلاسنك هانکی نقطه‌سنه قدر تصادف اولندیغی هنوز مجهول اولدیغندن اسکی بابل مملکتنده زراعتك نره‌لره قدر توسع

ایتدیکی معلوم دکلدر . بابل مدنیتی حقنده مفصل بر اثر تألیف ایتمش اولان آلمانیالی (اشپره‌نقه‌ر) عربلرجه سواد اطلاق اولنان اراضیٔ منبته ومزروعه‌نك زمان قدیمده‌کی وسعتنی ۲٤ میلیون یعنی ۲٤۰ بیك کیلو مترو مربعی تخمین ایدییور . (اشپره‌نقه‌ر) بابل تاریخنی اك زیاده استکناه ایتمش بر عالم اولمق حسبیله کندیسنك بو تخمینی طول مدت طوغری عد ایدلمشدی . مع مافیه صوك زمانلرده (هه‌رمان واغنه‌ر) نامنده دیکر بر آلمان طرفندن اجرا اولنان تدقیقات موشکافانه نتیجه‌سنده بالاده‌کی مقدارك پك مبالغه‌لی اولدیغی میدانه چیقمشدر . دجله و فرات نهرلریله بونلرك آیاقلرندن آلنان صو ایله اسقا اولنه‌جق تکمیل اراضی حسابه قاتیلسه بیله بالاده‌کی ایکی‌یوز قرق بیك کیلومترویی یاری‌یاری‌یه ایندیرمك لازم کله‌جکی شمدی‌ایدن‌اینی‌یه آکلاشیلدی . عراق حقنده اك واسع معلوماته مالك اولان و بو سببدن هر سوزینی بر حجت مقامنده تلقی ایتمك لازم کلن انکلیز مهندسی سیر (ویلقوقس) دجله‌وفرات نهرلرینك یقیننده اولوب احوال حاضره‌ده اسقا اولنه بیلن اراضینك مساحهٔ سطحیه‌سنی بش آلتی میلیون هکتار تخمین ایدییور . مومی‌الیه بو اراضینك آنجق ایکی میلیون سکزیوز بیك هکتارلق برقسمنك صوك درجه منبت و قسم متباقیسنك قوهٔ انباتیه‌سنك بر آز آشاغی اولدیغنی ادعا وساحهٔ فعالیتنی شمدیلك آنجق بر میلیون اوچیوز بیك هکتارلق برمحله حصر ایلیور .

حكومت عثمانيه دها ادارهٔ سابقه زماننده سير (ويلقوقس) ى عراقده عمليات اسقائيه يى اجرايه مأمور ايلمشدى. مومى اليه اجراسنى تصور ايتديكى انشا آت و عمليات حقنده درسعادته مفصل برراپور كوندرمش و بوراپور ١٩٠٩ سنه سنده نافعه نظارتى طرفندن نشر اولنان مخطره ده يه عيناً درج اونمشدر .

سير (ويلقوقس) ١٩٠٩ سنه سى تشرين اولك اونبشنده لونده جغرافيا جمعيتنده ويرديكى قونفرانسده عراق حقنده كى تصورات فنيه سنى اوزون اوزادى تشريح وايضاح ايلمشدر . (ويلقوقس) دخى بدايتنده بالاده ذكر ايتديكمز الك جسيم جدولرله بونلردن انشعاب ايدن اوفاق قناللرك تعمير واحياسى طرفدارى ايدى . مع مافيه لونده جغرافيا جمعيتنده ويرديكى قونفرا- نسك صورتنى حاوى اولان رساله يه مربوط خريطه نك (١٩١٠ سنه سنده نشر اولندى) تدقيقندن كنديسنك بالآخره تبديل فكر ايتديكى وجيلاله ايرماغنك دجله يه منصب اولديغى محلك قربنده باشلايوب دجله نك ساحل يسارى ايله شرقده كى طاغلر آره سنده كائن اراضى يى صولايان (نهروان) جدول مشهورينك تكرار انشاسندن صرف نظر ايتديكى اكلاشيليور . خريطه ده كوزه چارپان ديكر بر جهت وار ايسه او ده بو خريطه ده كوستريلان پلانلرك (ويلقوقس) طرفندن حكومت عثمانيه يه تقديم اولنان رسمى

راپوره توافق ایتمامسیدر. بوراپورده فرات ودجله نهرلرینك نقطهٔ تلاقیسنده کائن قورنابلده‌سی جوارنده ایکی‌بیك کیلومترو مربعی جسامتنده بربطاقلغك قورودولوب زراعته صالح برحاله افراغ اولنه‌جغی بیان اولنمشکن خریطه‌ده بوکا دائر اثر یوقدر. دجله‌نك شرقنده وفرات نهرینك قسم جنوبیسنده واقع اولوب خرابه‌لر ایله مالامال اولان قطعاتده اجرا اولنه‌جق تدقیقات وتحریات نتیجه‌سنده عراقك ماضیٔ اقتصادیسی وبالخاصه آتیٔ زراعیسی حقنده دها نیجه حقایق میدانه چیقه‌جغی وارستهٔ شبهه‌در.

ازمنهٔ قدیمه‌ده عملیات اسقائیه ایله قابل زرع بر حاله افراغ اولنان اراضیٔ عتیقه‌نك تخمین وسعتیله بوندن نه مقدارینك زراعته تکرار کشاد اولنه‌بیله‌جکی مسئله‌لرندن قات قات مهم بر مسئله وار ایسه اوده اولکی بابل وصکره‌لری عراق نامیله یاد اولنان منطقه‌نك کچیرمش اولدیغی ادوار مختلفهٔ تکمل ومدنیتده‌کی قابلیت اقتصادیه‌سیله بونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اولان استطاعت مالیه‌سنك بیلنمسیدر.

هیچ شبهه یوقدر که عراق حوالیسی بر بیوك دولته مصر اولدیغی مدتجه که بومدت بابل وآثوری حکومتلرینك دورهٔ انکشافندن باشلیوب خلافت عربیه‌نك انقراضنده یعنی اون برنجی عصر میلادینك باشلانغجنده ختام بولیور - کثرت نفوس، ثروت وسامان واهالینك ویرکو ویرمك خصوصنده‌کی اقتداری نقطهٔ نظرندن

آسیانك غربنده كائن ممالك آره‌سنده برنجیلكی احرازایدییوردی. بو، دلائل وبراهین تاریخیه ایله قابل اثبات بر حقیقتدر. اویله اكلاشلیورکه بوندن‌اول معناسنی ایضاح ایتدیكمز سواد منطقه‌سی ـ كه شمدیكی عراق ممالكیدر ـ الك عالی درجهٔ مدنیتنی آلتنجی عصر میلادیده احراز ایلمشدر. فرات و دجله حوالیسنك ایران قدیمه تابع‌اولدیغی زمانده ـ بالخاصه دارانك دور سلطنتنده ـ مصردن فضله‌ویرکو ویره‌جك برحال مالیده بولندیغی حقایق تاریخیه‌دندر. اسكی جدوللرك تعمیری حالنده عراقك اكتساب ایده‌جكی رفاه‌ومعموریتك درجه‌سنی تخمین ایچون بورودوله‌جك حساباته مصر ایله عراقك استطاعت مالیه‌سی آره‌سنده‌كی نسبتی اساس اتخاذ ایتمك، لازمدر. قدیم ایرانیلر كبی هم عراقده‌ده هم‌ده مصرده اجرای حاكمیت ایتمش اولان عربلر زماننده ـ ثروت وسامان خصوصنده مصرایله عراق آره‌سنده‌كی فرقك بشیوز سنه اولكی فرقك عینی اولمسی شایان دقت و اهمیت بر كیفیتدر. حاكمیت ایرانیه زماننده بر ایالت واحده حالنده اداره اولنان بابل و آثوری قطعاتی سكنه‌سی ویركواوله‌رق سنه‌ده بیك تالان ویردكدن بشقه حكمدار ایله معیت اركاننك سنه‌ده اوچ آیلق اسباب معیشتنی تأمین ایتمكله مكلف بولنیوردی. اراضیسی انهارك صولریله اسقا اولنان بابل یعنی عراق و یاغمور صوییله صولانان الجزیره قطعاتنك اقتدار مالی واقتصادیسی

آره‌سنده‌کی نسبتك زمان قدیمده‌ده اولدیغی معلوم دکلدر. مع‌مافیه بابل جهتی اهالیسنك آثوری یعنی الجزیره اهالیسندن قات‌قات زنکین اولمسی وقات قات فضله ویرکو ویرمش بولنمسی اغلب احتمالدر. برنجی دارا زمان سلطنتنده مصر الکاسی سنوی یدییوز تالان تأدیه ایتدکدن بشقه منفیس استحکامنده بولنان ایران قوهٔ محافظه‌سنك مصارف اعاشه‌سنی دخی تسویه ایتمکه وظیفه‌دار بولنیوردی. مصرك حصه‌سنه اصابت ایدن ویرکولر عراقه تحمیل اولنان تکالیفدن هرحالده دون ایدی. هارون الرشید زماننده مصر اهالیسندن آنجق آلتمش بش وعراق اهالیسندن ایسه یوز اوتوز بش درهم تحصیل اولنیوردی. مصرك وعراقك اقتدار مالیسی بیننده‌کی نسبتك عصرلرجه مصرك لهنده اولمسی اثر تصادف دکلدر. بو نسبته باقوب‌ده ایکی مملکتك مقدار نفوسی وبونلرده‌کی اراضیٔ مزروعه‌نك وسعتی حقنده آز چوق طوغری برفکر حاصل ایتمك قابل اولیور. نیل ودجله وفرات وادیلرنده‌کی احوال زراعیه زمان قدیمده شمدیکنك عینی ایدی. حکومتك بو ایکی قطعه اهالیسندن استیفا ایتدیکی تکالیفك باشلیجه‌سی ـ الیوم اولدیغی کبی ـ املاك ویرکوسی تشکیل ایتدیکنه شبهه یوقدر. حضرت عمرك زمان خلافتنده عراق حوالیسنده‌کی اراضیٔ مزروعه مساحه ایدیله‌رك اوتوز آلتی میلیون هکتار وسعتنده اولدیغی اکلاشلمشدر. بو ایسه بش ملیون هکتار دیمکدر. مهندس

سیر (ویلقوقس) طرفندن حکومت عثمانیه‌یه تقدیم اولنان راپورده عراق اراضیسی اوچ قسمه آیرلمشدر: (اولا) درحال اسقا و زرع اولنه‌جق اوچیوز بیك هکتار وسعتنده یرلر (ثانیاً) بی‌درپی وبالاخره ایشلنه‌جك ایکی میلیون آلتی‌یوز بیك هکتار جسامتنده دیکر یرلر (ثالثاً) علی‌العموم زراعته صالح اولان بش میلیون آلتی‌یوزبیك هکتار وسعتنده اولان اراضی (ویلقوقس) ك بو حساباتی آنجق دجله وفرات سواحلنه قریب وبونلرك تشکیل ایتدکلری دلتاده کائن اراضی‌یه عائددر . حالبوکه عراقك آتیاً احراز ایده‌جکی قابلیت استحصالیه حقنده طوغری بر فکر ایدینمك ایچون عربلرك سواد وتیه تسمیه ایتدکلری وغربده‌کی چوللردن شرقده‌کی طاغلره قدر امتداد ایدن اراضینك وسعتی حساب ایتمك لازم کلیر . عراقده طول مدت تدقیقات فنیه‌ده بولنمش اولان آلمانیالی (واغنه) بواراضینك بیوکلکنی اون میلیون هکتار راده‌سنده تخمین ایدییور . سیر (ویلقوقس) ك لوندره جغرافیا جمعیتی حضورنده ویردیکی قونفرانسده شط‌العرب دلتاسنك مساحهٔ سطحیه‌سنك اون ایکی میلیون (آقه‌ر) ه بالغ اولدیغی، بونك طقوز میلیونی الیوم صولانمامش چوللردن وتقریباً ایکی بچق ملیونی طاتلی صو بطاقلقلرندن متشکل اولدیغی سویلیور . مومی‌الیهه نظراً طغیان میاه موسمنده دکزه طوغری آقان فضله صولرك محافظه‌سنه مخصوص خزینه‌لردن

استعانه ایتمکسزین دەلتا اراضیسنك آلتی میلیون آقەرلق بر قسمنده یازین واوچ میلیون آقەر وسعتنده بر قسمنده قیشین محصولات یتیشدیرمك قابل ایمش. طقوز میلیون آقەر، اوچ میلیون آلتی یوز بیك هکتاره معادلدر. (ویلقوقس) بوندن ماعدا دجلەیی فراته ربط ایدەجك بیوك جدولك انشاسندن صکره دیکر اوچ میلیون آقەرلق (بر میلیون ایکی یوز بیك هکتارلق) غایت منبت اراضی اسقا اولنەجغنی بیان ایدییور.

بغدادك شمال غربیسنده واقع آقارقوف کولندن باشلایەرق شط الما نهرینك فراته منصب اولدیغی نقطەیه یقین بر محلده بو شط المایه دوکولن بالادەکی جسیم جدول سایەسنده ولکن پك قریب اولمیان براستقبالده دیکر ایکی میلیون درتیوز بیك هکتارلق یری زراعته آچمق ممکن اولەجقدر.

(ویلقوقس)ك بو تخميناتنه کندیسنك نظر اعتباره آلدیغی ارض سوادك اقسام سائرەسیله الیوم مزروع اولان اراضی علاوه ایدیلەجك اولور ایسه زراعته الویریشلی یرلرك مساحهٔ سطحیەسنك بش میلیون هکتاره بالغ اولدیغی اکلاشیلیرکه بو، حضرت عمر زماننده محصول ویرن طوپراقلرك وسعتی دیمکدر.

(ویلقوقس) لوندرەده ویردیکی قونفرانسده الك اول زراعته صالح بر حاله قونەجق بر میلیون ایکی یوز بیك هکتارلق اراضینك بر سنەلك محصولنك الك آشاغی بر میلیون طون

بغدای ایله درت یوز بیك بالیه پاموقدن عبارت اوله‌جغنی سویلمشدر . بو اراضینك اوچ مثلی جسامتده اولوب صکره‌دن اسقا اولنه‌جق ساحه‌نك ویره‌جکی والیوم مزروع اولان اراضینك ویرمکده اولدیغی محصول دخی حساب ایدیله‌جك اولورایسه بالاده‌کی مقادیرك برقاچ سنه صکره بغدای ایچون برقاچ میلیون طونه وپاموق ایچون لااقل برمیلیون بالیه‌یه چیقه‌جغی درکاردر. بابلیلر زماننده پاموق زراعتی مهم برموقع اشغال ایتمامش وبغچه وخرمالق حالنده اولمیان محللرده منحصراً بغدای وآرپه یتشدیرلمشدی.

(ویلقوقس) بابل مملکتنك بغدای محصولنی آلتی ملیون طون راده‌سنده تخمین ایدیورکه بو مقدار سائر ارباب وقوفك حساباتنه آز چوق توافق ایدیور . بعض وثائق تاریخیه‌دن برنجی خسروك دور سلطنتنده (٥٣١ - ٥٧٨ بعدالمیلاد) بر حافظ قاریشیق بغدای (یاری یاری‌یه بغدای وآرپه) ایچون اوچ مثقال کموش تأدیه اولندیغنی بیلیورز . بر حافظك وزن حقیقیسنی قطعیتله تعیین ایتمك ممکن دکلدر . مع مافیه بونك یا قرق ایکی یاقرق آلتی بچق کیلوغرامه معادل اولمسی اغلب احتمالدر . اکر بونك اورته‌سی اولان قرق درت کیلو غرامی مقیاس عد ایدر و اوچ مثقال کموشك ١٣,٦ غرامه معادل اولدیغنی حساب ایلرسه‌ك ایکی کینتال بغدایك اوتوزغرام کموش دکرنده یعنی شمدیکی آقچه‌مزه کوره ٥,٣٣ مارق (تقریباً

اوتوزایکی غروش) قیمتنده اولدیغی اکلاشیلیور. روایات تاریخیه ـ دندرکه ساسانی حکمدارلری محصولك نصفنه قدر اولان مقدارینك آلتیده بری برینی املاك ویرکوسنه اساس اتخاذ ایلمشلردر. اگر محصولك مقدار مجموعی آلتی میلیون طون واملاك ویرکوسی ده بونك آلتی زادهسنده تخمین ایدر ایسه‌ك حکومته دوشن حصه‌نك ایکی میلیون طوندن عبارت اولدیغی اکلاشیلیور.

ساسانیلرده مستعمل اوزان واکیاله کوره بو مقدار قرق بش میلیون حافظه معادلدر. بر حافظ بغدایك قیمتی اون مثقال اولمسنه نظراً حکومت وزنه‌سنه یوز اوتوز بش مثقال کیرییوردی. بابلده کشف اولنان کتابه‌لرده برنجی خسروك پدری اولان (قوباد) ك دور سلطنتده سوادی زرع ایدن اهالیدن یوز اللی مثقال ویرکو آلندیغی محرردر. بونده بالاده‌کی حسابك حقیقته مقارن اولدیغنی کوستریور. خلافت عربیه‌نك ایلك اوچ یوز سنه‌لك دورهسنه عائد اولمق اوزره بعض واردات جدوللری الده ایدلمشدر. بو جدوللرك الك اسکیسنده ـ که حضرت عمر زماننده تنظیم اولنمشدر ـ سواددن ٨٤ میلیون مثقال ویرکو آلندیغی بیان اولنیورکه بو مبلغ عربلر طرفندن بالآخره مقیاس اتخاذ اولنان درهم ایله یوز یکرمی میلیون درهم ایدر. تاریخ بزه بوندن ماعدا ساسانیلر حاکمیتنك صوك اون بش سنه‌سی ظرفنده بیزانس ایله اجرا اولنوب ساسانیلرك مغلوبیتیله ختام بولان محاربات ، داخلی اختلالاتك

وفرات ایله دجله نهرلرینك مدهش بر فیضانك ۹۲۷ سنهٔ میلادیه‌سنده پك بیوك تخریبات و خساراتی مؤدی اولدیغنی وبومصائبدن دولایی سواد اراضینك برمدت غیرمزروع قالدیغنی بزه اوکره‌تیور . بناءً علیه عراقدن آلنان وارداتك او اثناده اهمیتلی صورتده تدنی‌یه اوغرامسی شایان تعجب دکلدر . بتون بوفلاکتلره ایللك خلفای عربك دور سلطنتلرنده‌کی اداره‌سزلکنی علاوه ایدر ایسه‌ك تناقص وارداتك اسبابنی دها ای اکلامش اولورز .

مقر خلافتی مدینه‌دن دمشقه نقل ایدن معاویه زماننده (۶۸۱-۶۶۱) عراق اهالیسندن تحصیل اولنان ویرکولرك یکونی یوز میلیون درهمه تنزل ایتمشدی . مع مافیه امور اداره‌نك برآز تحت انتظامه آلنمسی اوزرینه بو مبلغ برمدت صکره یوز اوتوز بش میلیونه چیقمشسه‌ده صوك خلفای امویه زماننده آلتمش میلیون درهمه قدر تنزل ایلمشدر . عباسیلرك مرکز خلافتی دمشقدن بغداده نقل ایتملری نتیجه‌سی اوله‌رق عراق وارداتنده تکرار بر تزاید حصوله کلمشدر . هارون الرشیدك زمان سلطنتنده یالکز عراق اهالیسندن تحصیل اولنان ویرکولر یوز اوتوز بش میلیون درهمه بالغ اولمشدرکه بو مبلغ سینورلری آفریقای شمالیدن آسیای وسطی‌یه یقین بر نقطه‌یه قدر اوزانان خلافت عربیه‌نك عموم وارداتنك بر ربعنی تشکیل ایدییوردی . بو حال عراقك کرك اسکی ایرانیلر وکرك بونلری

استخلاف ایدن عربلر ایچون دائما الك مهم بر منبع واردات تشکیل ایتمش اولدیغنی کوستریبور . هارون الرشیدك دور سلطنتندن صکره عراق سریع خطوه‌لر ایله ورطهٔ انقراضه یووارلندی . طقوزنجی عصرك اواسطنه طوغری حاکمیت عربیه انحطاطه یوز طوتمغه وبونك مقامنه عثمانلی نفوذی قائم اولمغه باشلادیغی زمان سوادحوالیسندن سکسان میلیون درهمدن فضله‌واردات آلنه‌میوردی . خلافت عربیه‌نك زیر حکم ونفوذی آلتنده‌اونجی عصرك نصف ثانیسنده‌عراقده اجرای سلطنت ایدن امرای بویدیه‌نك زمان اداره‌سنده‌ویرکولری التزامه‌ویرملك وارباب زراعتك املاك و اموالی مصادره ایتمك صورتیله صوك دفعه اوله‌رق عراقدن یوزمیلیون درهمه‌یقین برمبلغ قوپاریله‌بیلمشدر . مع مافیه‌شیرازهٔ انتظامی بسبتون بوزولمش اولان افرادعسکریه‌نك چاپولجیلیغیله حریص نقدمأمورلرینك وباخصوص تحصیلدارلرك تضییقاتی نتیجه‌سی اوله‌رق ۹۸۵ تاریخندن اعتباراً عراق کویلیلری طاغیلمغه وشهرلر خرابیته یوز طوتمغه باشلادی . آرتق بوندن صکره حکومتك قدرت ونفوذی اوقدر تدنی ایتدی که شوراده بوراده قالمش اولان بعض تارلالری شمالدن وشرقدن آقین ایدن افراد عشائرك یغماکرلکنه‌قارشو محافظه ایتمك بیله ممکن اوله‌مدی. اون‌اوچنجی عصرده فرات ودجله حوالیسی اوزرندن برقاصیرغه کبی کچن مغوللراستیلاسی‌صوك آثار عمران ومدنیتی بسبتون محووخراب ایتدی. عراق والجزیره قطعاتنك

شمدیکی حال سفالت ووحشتنك مبدأی ایشته بومغول استیلا-
سیدر . آره‌دن یدییوز شوقدر سنه کچدیکی حالده بابلیلرك
اثرغیرت ودهاسی اولان جدوللر ، سدلر ، ئه‌قلوژلر بسبتون
خراب ومتروك برحالده بولنیور وبرزمانلر میلیونلرجه خلق
ایله مسکون وهرقاریش طوپراغی مزروع اولان بوفیضدار
قطعات شمدی ایصسز بربیابان منظره‌سنی ارائه ایدییور .
حاکمیت عربیه‌نك ایلك عصرلرینه عائد اولان ویرکوجدوللرینی
تدقیق ایدرك شمالده اولان عراق الجزیره و جنوبده اولان
عراق قطعه‌لرینه اصابت ایدن حصهٔ تکالیف آره‌سنده برمقایسه
یاپمق فائده‌دن خالی دکلدر . هارون‌الرشید زماننده موصل
حوالیسندن ٢٤ میلیون نسبین، سخار، حازان ویوقاری فرات
حوالیسندن ٣٤ میلیون ، آدم و جیلاله ایرماقلرینك طاغلق
اراضیدن کچن یوقاری مجرالرینه مصادف یرلردن ٧ میلیون که مجموعاً
آلتمش بش میلیون درهم ویرکو آلنوردی . بو مقدار
او زمان مصر اهالیسندن تحصیل اولنسان تکالیفك یکونه
همان همان مساوی ایدی . مارالذکر اوچ منطقه الیوم هیچ بر
اثر حیات و برآز یوکدن بشقه محصول ویرمین چوللردرلر .
حالبوکه آثوریلر ، قدیم ایرانیلر و عربلر زماننده
بوراده میلیونلرجه زراع یرلشمش بولنیوردی .
الجزیره‌نك حضرت عمر طرفندن فتحنی متعاقب اجرا اولنان
تعداد نفوسده اوراده ویرکوی شخصی‌یی ویرمکله مکلف

بشیوز اللی بیك كشی، تعبیر دیكرله اوقدر خانه وچفتلكات صاحبی بولندیغی آكلاشلمشدر .

بوندن الجزیره‌ده ـ بلاد جسیمه اهالیسی داخل اولدیغی حالده ـ تقریباً آلتی میلیون خلق بولندیغی استدلال ایتمك جائزدر . حالبوكه بوكونكی كونده ـ هم‌ده افراد عشائر داخل حساب ایدلمك شرطیله ـ عینی حوالیده اولسه اولسه بر ملیون اهالی اقامت ایتمكده‌در .

بالاده‌كی مسروداتمز عراق و الجزیره قطعاتنك فعالیت زراعیه‌یه تكرار كشاد ایدلمسی حالنده تركیه‌نك نه درجه‌لرده عظیم استفاده‌لر تأمین ایده‌جكنه صریح بر دلیل تشكیل ایدییور .

مع مافیه بو استفاده بالضروره تدریجی اوله‌جق وآنجق بر قاچ سنه صكره حد غایه‌سنی بوله‌جقدر . برده عراق و الجزیره حوالیسنی اعمار ایچون فوق‌العاده عظیم مصارفی اختیار ایتمك لازم كله‌جكنی نظر اعتباردن دور طوتمامق ایجاب ایلر . مصارف مسئله‌سندن صكره كلن مسئله فرات ودجله حوالیسنك اسكانی كیفیتیدر . اعادهٔ زراعت اوله‌جق یرلرده كیملر یرلشدیریله‌جك و بوراسی كیملر معرفتیله ایشلدیله‌جكدر ؟ مهندس سیر (ویلقوقس) اون سنه اول قاهره‌ده بو مسئلهٔ مهمه‌یی موضوع بحث ایتدیكی زمان : ارباب زراعتی مصردن وهندستاندن جلب ایتملیدر دیه قیصه بر حكم ویرمشدر . سیر (ویلقوقس) پروژه‌سنی عیناً احتوا ایدن عثمانلی نافعه نظارتنك ۱۹۰۹ تاریخلی

مخطره‌سنك صوكنه طوغری مذکور پروژه‌نك شیمدیلك آنجق
بغداد شهریله بصره کورفزی آره‌سنده کائن اولوب یدی ،
سکز سنه ظرفنده اروا اولنه‌بیله‌جك وبشقه طرفدن چیفتجی
جلبنه احتیاج اولمقسزین یرلیلر ایله زرع ایدیله‌بیه‌جك اون
اوچ بیك کیلومترو مربعی برساحه‌یه منحصر اولدیغی ، یوقسه
عراق و الجزیره‌ده قابل اجرا عملیات اسقائیه‌دن بونده
بحث اولنمدیغی ، وقت مناسبده بتون مه‌زوپوتامیایه شامل
برپروژه‌یی تنظیم ایتمك ایجاب ایده‌جکی ، مع‌مافیه تورکیه‌نك
اقسام سائره‌سندن عراقه کویلی سوقی امکان خارجنده قالدقجه
وقاپیتولاسیون معاهداتی فسخ والغا اولنمدقجه بتون مه‌زوپوتامیایی
زراعته صالح برحاله قویمق قطعیاً جائز اولمیه‌جغی زمیننده بعض
مطالعات یورودولیور . بوسوزلرله آنجق خارجدن کله‌جك
مهاجرلر تابعیت عثمانیه‌یی قبول ایلملری و محاکم عثمانیه‌نك
حکم و نفوذینه تابع طوتیلملری تأمین اولندقدن صکره
عملیات جسیمه‌یه ابتدار اولنه‌جغی معناسی قصد اولنسه کرکدر .
بو ملاحظات ترکیه‌نك منافعی نقطهٔ نظرندن غایت معقول
ومنطقیدر . شو قدرکه بغداد ایله دکز ساحلی آره‌سنده‌کی
اون بش کیلو مترولق اراضینك - خارجدن مهاجر جلب
ایتمکسزین - زرع اولنه بیله جکی حقنده‌کی مطالعه پك عندی
وخیالپرورانه‌در . دوشونملی که قونیه اووه‌سنده آنجق درت الی
بش یوز کیلومترومربعی وسعتنده بریر زراعته صالح برحاله قونیلمقده

اولدیغی حالده بورا ایچون نزه‌دن زراع تدارك اولنه بیله‌جکی مسئله‌سی علاقه‌دارانی شمدیدن دردین درین دوشوندیرییور. آطنه‌اووه‌سی ایچونده عین درشونجه‌لر واندیشه‌لر وارداولمقده‌در.

قونیه اووه‌سنك اراقه اولنه‌جق قسمندن اوتوز مثلی واسع اولان شط العرب حوالیسی خارجدن عناصر اجنبیه جلب ایدلمکسزین مجانصل مسکون قلنه‌جقدر. عثمانلی نافعه نظارتنك مخطره‌سنده عراق جهتنده‌کی اون اوچ بیك کیلو مترولق برایچون زراع بولمق مسئله‌سنك غیرموجود اولدیغی بیان اولنمسی یانافعه نظارتی اکابر مأمورینك شط العرب دملتاسنده‌کی احوال حقیقیه‌یه واقف اولماملری یاحقیقت حالی کتم ایتمك ایسته‌ملری کبی ایکی سببدن برینه عطف اولنملیدر. اکر بوایکنجی شقی قبول ایدرایسه‌ك او حالده تورکیه‌ده امور نافعه‌یی اداره‌ایدن کیمسه‌لرك ال آلتندن انکلیز منافعنی التزام ایتدکلرینه حکم ایتمك ایجاب ایلر. عراق پروژه‌سنی حاضرلایان مهندس سیر (ویلقوقس)ك انکلیز اولمسی وعثمانلی نافعه نظارتنك باشنده انکلیز محبی اولان ایکی ارمنی بولنمسی شایان دقت بر کیفیتدر. مع مافیه بوحاله باقوبده نافعه نظارتی محافلنده مصردن وهندستانده عراقه مهاجر جلب امهنده بر جریان موجود اولدیغی ذهابنه دوشمك طوغری دکلدر. بو محافلك باشلیجه وبلکه‌ده یکانه ارزوسی عراق جهتنده‌کی عملیات نافعه‌یی (ویلقوقس)ه یاپدیروب وبو ایشه انکلیز مالیونك اشتراکنی تأمین ایلمکدر. شمدیلك بوندن واسع تصورلر موجود اولمسه کرك.

مع مافیه کسب عمران وثروت ایتمك ایچون محتاج اولدیغی
اهالی‌یی بولمقدن عاجز اوله‌جق بر مملکتده یوز اللی میلیون
مارقدن آلتی یوز میلیون مارقه قدر مال اوله‌جق جدوللر وسائره‌لر
وجوده کتیرمك بیهوده بر مصرف اوله‌جغی درکاردر. تورکیه ،
کندی اهالیسی آره‌سندن عراق ایچون مقدار کافی زراع
تدارك ایده‌مز . بوسنه ، بولغارستان ، کرید وقفقاسیادن کلن
مهاجرین اسلامیه دکل آسیای عثمانینك منتهای جنوبیسنده لکن
آناطولینك روم ایلی‌یه قریب حوالیسنده‌کی نقصانی سکنه‌یی تلافی
ایده‌جك قدر کثرتلی دکلدر . ذاتاً بو مهاجرلر عراقه سوق واسکان
اولنسه‌لر بیله اورانك آب وهواسینه امتزاج ایده‌میه‌جکلردر .
بناءً علیه عراقك تنها قسملرینی مسکون ومزروع
بر حاله قویمق ایچون شرائط اقلیمیه‌سی عراقککنه مشابه
ومماثل اولان سائر ممالکدن مسلم چیفتجیلری جلب
ایتمکدن بشقه چاره یوقدر . بو مهاجرلرك اسکانندن بالاخره
بر مسئله سیاسیه چیقمامسی ایچون بونلره تابعیت عثمانیه‌یی قبول
ایتدیرمك بغایت لازمدر. حالبوکه تورکیه ایله حکومات سائره
آره‌سنده قاپیتولاسیون معاهده‌لری منعقد قالدقچه هندستان
اهالیسندن اولان کویلیلری تابعیت عثمانیه‌یه ادخال ایتمك ممکن
اولمیه‌جقدر. مصرلیلره کلنجه هرنه قدر بونلر لفظاً تبعهٔ عثمانیه‌دن
ایسه‌لرده مصردن کله‌جك مهاجرلرك از کچ انکلیز نفوذینك
نشر وتعمیمنه وانکلیز منافعنك تزییدینه خادم بر آلت کسیله-

جكلرينه هيچ شبهه يوقدر. توركيه اموری بو منوال اوزره دوام ايتدكجه قاپيتولاسيونلرك الغاسی يولنده شديد وقطعی تشبث واقع اولنجه يه قدر دها خيلی مدت كچه جكدر . آلمانيا نه آناطولی يه ، نه الجزيره يه نه ده عراقه مهاجر سوق واسكان ايتمك املنده اولمديغی ايچون حكومت مذكوره طرفندن قاپيتولاسيونلرك تعديلی ويا فسخی مقصديله وقوع بوله جق بر تشبثه قارشی ايقاع مشكلات وموانع ايدلمسی وارد خاطر اوله ماز . مع مافيه توركيه ، كندی مأمورين ملكيه وعدليه سنك اكثريسی غيرمسلم اولان اجنبيلر حقنده كی افعال ومعامله لرنده قاعدهٔ عدل وبيطرفيدن ذره قدر انحراف ايتميه جكنه دائر اوروپايه تأمينات قويه وكافيه ويرمكه مقتدر اولدقجه قاپيتولاسيونلرك رفعی حقنده بر تكليف ايله اوروپانك حضورينه چيقاميه جقدر .

بالاده كی مطالعات احتمالكه بزی اصل بحثمزدن بر آز اوزاقلاشديردی . بويله ايكن بونلری زائد عد ايتميورز . زيرا ملاحظات مذكوره بغداد تشبثيله حائز مناسبت اولان مسائل سائره نك دائرهٔ تأثير وشمولنی كوسترمكه خدمت ايديور . ديكر طرفدن حد ذاتنده حائز اهميت وجالب مراق برچوق نقاط فرعيه دن بعضيلری سطحی بر صورتده موضوع بحث ايلديكی كبی بعضيلريده بسبتون مسكوت عنه براقلمشدر. هله بو اوفاق اثرده ايران يايلاسندن آق دكيز ساحلنه قدر اوزانان ممالك فسيحه ده كی مشاهدات ،

تدقيقات ، انطباعات ذاتيه‌مله باشـمه كلن بعض سركذشتلری تصوير وحكايه ايتمكه امكان بوله‌مديغمه جداً متأسفم . چونكه الجزيره ، عراق وسـوريه طرفلرنده اجرا ايتديكم اوزون بر جولاندركه بنی بغداد مسئله‌سی حقنده‌كی افكار ومطالعاتمك شوراجقده بسط وتمهيد ايدلمسنه سائق وسبب اولمشدر .

انتها

بحر سیاه
باطوم
سامسون
انقره
سیواس
قیصریه
ازمیر
افیون قره حصار
قونیه
ارکلی
بولغورلی
عثمانیه
اطنه
اسکندرون
حلب
اورفه
حران
دیاربکر
خربوط
ارزنجان
موصل
کرکوک
بغداد
خانقین
کربلا
نجف
بصره
کویت
قبرص
طرابلس
بیروت
شام
حیفا
قدس
معان
عقبه
قاهره
مصر
بحر سفید
بغداد شمندوفری

خطا صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٤	٥	قرنفرانسلر	قونفرانسلر دخی
٦	٧	اولان بو	اولان - بو
٦	١٩	قطعه‌لرینك	قطعه‌لری
٦	٢٠	اراضیسی	اراضیسنك
٧	١٣	قطعه‌لری اهالیسی	قطعه‌لری ، اهالیسی
٧	٥	قلیل	قلیلی
٩	١	مقدار یکی	مقدارینی
١٠	٦	ضرب	ضرب
١١	٦	نیه	یا
١١	٧	یا	ویا
١٧	١٧	نفرنیك	نفرك
١٨	٢١	یوق	یوق که
٢٤	٦	اوله‌مزه	اولامامزه
٢٧	٤	ایتدکارینی	ایتملرینی
٢٨	٢	آلمانك	آلمانیانك
٣١	٢١	هندلی	هند
٣٥	١٢	وغایت	غایت
٥٣	١٦	وکویتدن	کویتدن
٥٩	٥	عبدالحید	عبدالحمید
١١٣	٣	بری برینی	برینی
١٦٦	١٧	اثر حیات وبرآز	اثر حیاتدن صوکره کوستر- مه‌ین وبرآز
١١٧	٤	بولوندینی	بولوندیغنی
١١٨	٦	مه‌زوپونامیا	مه‌زوپوتامیا
١١٩	١٧	هندستانده	هندستاندن
١١٩	١٧	جلب	جلبی

کتابك فهرستی

صحیفه

٣ آناطولی و آلمانلرك تشبثات استعماریه‌سی ـ آناطولی نه‌در؟ ـ توركلر ناصل یشایه بیلیرلر ؟ ـ نه‌دن ازیلیورلر ؟ ـ مکلفیت عسکریه مسئله‌سی .

١٥ بغداد مسئله‌سنك جهت سیاسیه واقتصادیه‌سی ـ آلمانیا ، انكلتره اختلافنك اسبابی ـ آلمانیا دونمه‌سز یشایاماز ـ چنبرله‌ین پولتیقه‌سی .

٤٦ خطك کذرکاهی ـ تشکلات ارضیه واحوال طبیعیه‌یه کوره اقسام مختلفه ـ مختلف پروژه‌لره نظراً کذرکاهلر ـ انكلیز، عثمانلی ، آلمان نقطهٔ نظرلری ـ مسئلهٔ زراعیه ، نهرلر و ویلقوقس .

١٢٣ خط سلطنتك کذرکاهنی کوسترن خریطه .

١٢٤ خطا صواب جدولی .

١٢٥ کتابك فهرستی .

Ziya Paşa, 'Abdülhamid

جنتمكان سلطان عبدالعزيز خانك لوندره‌يه عزيمتنده

تقديم اولنان مرحوم

ضيا پاشانك عرضحالى

Ziya Paşanıñ 'arzuhali

درسعادت

١٣٢٧

« ژون ترك » مؤسسيننsee

حريت غزته‌سنی نشر ایدن وقانون اساسی‌یی کمال

بك مرحومله برلکده تنظیم ایلین احرارندن

مرحوم شاعر ضیا پاشانك جنتمکان سلطان

عبدالعزیز خانك بیك ایکیوز سکسان

درت سنه‌سنده لوندره‌یه عزیمتنده

تقدیم ایلدیکی عرضحالك

صورتیدر

(ضیا پاشانك عرضحالی)

جناب حی ودود شوکتلو قدرتلو مرحمتلو ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینك ایام عمر وشوکت و اجلال همایونلرینی نامعدود وظل ظلیل ملوکانه‌لرینی الی یوم الموعود مفارق انامده مبسوط وممدود بیورسون آمین .

معلوم حقایق ملزوم خلافتپناهیلری اولدیغی اوزره چاکر کمینه‌لری مجلس والااعضاسندن ایکن کچنده قبریس متصرفلغنه تعیین بیورلمش واسباب معلومه‌دن ناشی بالاستعفا بو طرفه کلمش ایدم.

مؤخراً بو حرکته بشقه معنالر ویریله‌رك مجازاةً رتبهٔ عبیدانه‌مك رفع ایدلدیکنی (جریدهٔ حوادث) نسخه‌لرنده کوردیکمه بو وجهله خیال و خاطره کلمیه‌جك مفتریاتك رسماً موقع اعلانه قونلسی طوغریدن طوغریه ناموس عاجزانه‌مه وبالضرور ناموس سلطنت

سنیه‌یه راجع اولوب اول و آخر باب مراحم مآب ولی نعمتدن بشقه برملاذ وملجأ دخی بیلمدیکمه مبنی حقایق احوالك خاکپای نصفت انتمای شهریاریلرینه عرض و بیانی لازمهٔ ذمت بیلدم .

عبد احقرلری بر کونا لیاقتم یوق ایکن نیجه مدتلر خدمت مخصوصهٔ ملوکانه‌لرنده بولنمق شرفنه نائل واقران وامثالم شویله طورسون مظهر اولدیغم عواطف ممتازهٔ شاهانه‌لری سببیله مافوقمده بولنانلرك بیله مغبوط ومحسودی اوله‌جق بر درجهٔ علیایه واصل اولمش ایدم .

اولوقتلر ادارهٔ حاضره ایله معارض دوشمیه‌رك حفظ منفعت دخی ممکن اولدیغی حالده چاکرلری قولاً وفعلاً تحویل اداره‌نك لزومنده اصرار وبو یولده هردرلو فدا کارلغی اختیار ایلدم اصل مقصده شروعدن اول نیچون بویله ادارهٔ حاضره‌نك خلافنده بولندم ونه سببه مبنی بونجه منافعی ترك وفدا ایتدم واك صوکنده اوروپایه کلیشم نه مجبوریته مستند ایدی بورالرك بیلنمسی حقیقت حالك توضیحنه مدار اوله‌جغندن مقرون مساعدهٔ سنیه‌لری اولدیغی حالده مختصراً بیاننه اجتسار ایدرم .

قوللری رتبه و ثروتجه بر بیوك فامیلادن دکل ایسه‌مده بحمده تعالی عرقم طاهر ونسلم ظاهر اولوب ابا واجدادمك جمله‌سی عفت واستقامتی ثروت ظاهرهٔ بی‌بقایه ترجیح ایتدکلری کبی

بنده‌لری دخی بو تربیه ایله بیومش ایدم و هنوز سن تمیز کلور کلمز سایه‌سنده متنعم اولدیغم دولت متبوعه‌مك احوال سابقه‌سی تاریخلرینی اوقودم بعده اون سنه قدر باب عالیده و یدی سکز سنه سرای همایونلرنده بولندیغم مدتلرده دولت علیه‌نك اکثر خفایای امورینه کسب اطلاع و حال حاضری احوال سالفه ایله بالمحاکمه نتیجه‌نك تهلکه‌سنی استدلال ایلدم یعنی کوردمکه دولتك بناسی اساسی شرع مبین اوزره قورلمش و قوام وجودی خمیرهٔ اسلامیت ایله یوغورلمش اولدیغندن بواسطه رعایت والتزام اصول عدل و حقانیت اولنان عصرلرده سلطنت دخی ایلرو کیتمش و سکود قصبه‌جغنك استیعاب ایلدیکی بر آوچ عثمانلیلر انجق شریعت وعدالت قوتیله یدی یوزدن بیك تاریخلرینه قدر اژدرکبی نفس آلدقجه بیو یوب بصره‌دن المانیایه و تونسدن شکی شروانه قدر ربع مسکونك اك کوزل بر قطعهٔ جسیمه‌سنی سایهٔ معدلتنه المش و فقط صکره معلوم اولان اسباب تاریخیه‌دن ناشی بواسطه رخاوت و اخلاق ملیه‌یه تغیر کلدکجه دولت دخی ضعفه دوشوب اوچیوز سنه‌ده النه کچوردیکی ممالکك همان نصفنی ایکیوز سنه‌ده الدن چقارمشدر .

اکر دولتك ادارهٔ جاریه‌سی برقاچ سنه دها بویولده کیده‌جك اولورسه سفینهٔ دولتی بلکه برکون شو کرداب فلاکتدن خلاص ایچون نقاط امید واستناد اولان منابع ثروت واسباب امنیت برر برر الدن چیقوب روما و بیزانس واندلس دولتلرینك اندراسنه

باعث اولان حالك دفعةً ظهوره كله‌جكى واشته اولوقت صحيحاً چاره آرانلسه دخى ايشدن كچمش بولنه‌جغى كوزاوكنه چيقمشدر. واقعا خلقت وتربيتم سائرميدانده كوريلانلر يولنده اولسه ايدى «دنيانك اصلاحنه‌ بنمى مأمور اولدم نه‌لازم بن ايشمى كوروب وقتمى خوشجه‌كچوره‌يمده نه‌اولورسه اولسون عواقب احوالدن بن مسؤل دكلم‌يا» ديوب وبر ياندن مقام اقتدارده بولنانلرك مقاصدينه معاونت دكل، بلكه يالكز سكوت ايله حسن رضا وامنيتلريني قزانمقله برطرفدن دخى ذات همايون ملوكانه‌لرينك خاطر الهام مأثر شاهانه‌لرينه باعث اغبرار اوله‌جق حقيقت سوزلرندن صرف نظرله هربار نظر ممنونيت همايونلرينه وسيله استجلاب اوله‌جق حركات لازمه‌ده بولنوب عطيه‌لر، احسانلر، رتبه‌لر، منصبلر المق قوللرنجه هم‌ يك قولاى همده وسيلهٔ منفعت وراحت اولوردى.

بوكامقابل اكر وكلاى حاضره‌نك منافعنه تعرض ايده‌جك اولورسم البته انلر بريول بوله‌رق قوللريني خدمت همايونلرندن دور واللرنده‌كى اقتدار ايله هر نصل ايسترلرسه محقر ومغدور ايده‌بيله‌جكلرى دخى ايكى ايله ايكى درت ايدركبى بديهى ايدى بونلرله برابر چاكر بيقدارلرى ثروت و اقبال دينلان لذائذ دنيويه‌نك قيمتنى تقدير ايلمز وخدمت شاهانه‌لرندن آيرلديغمده

دوچار اوله‌جغی دواهیٔ کونا کونکه آجی شیلر اولدیغنی اولدن کسدیره‌مز درجه‌ده احمق دخی اولمدیغم هر کسدن زیاده ولی نعمت افندیمزك معلوم همایونلری اولمق اقتضا ایدر شو حاله نظراً او قدر منافی ترك ایله بو بلیه‌یی اختیار ایدیشم جناب واجب الوجوده عیاندر که یالکز اوچ سببدن ناشیدر انلرك بریسی اعصار قدیمه‌ده یر یوزنده متعدد اسلام دولتلرینی بولنمقله بونلرك قنغیسی برصدمهٔ انقلابی کورسه اوراده‌کی انقاض اسلامیه دیکر دولتلره انضمام وانك یرینه دیکر بر دولت تشکیل ایدرلردی نته کیم عباسیه و سلجوقیه واندلس دول اسلامیه‌سندن آیریلان علما وارباب حرف وصنایع وزراع وتجار دولت عثمانیه‌یه التحاق ایله انك قوت وجسامتنه باعث اولدیلر لکن عصریمزده بولنان ملوك اسلامیه‌نك اعظمی وشرف خدمت حرمین شریفین وسعادت محافظهٔ امانات جلیلهٔ حضرت سید الکونین ایله خلافت کبرای اسلامیه مقامی و مانند امامهٔ سبعه جمله‌نك مرجع الیهی ومغنامدار قیامی انجق دولت علیهٔ عثمانیه اولوب آنك انقاضنی طوپلایه‌جق بشقه هیچ بردولت بولنمدیغندن ربم اوکونی کوسترمسون اکا عارض اوله‌جق صدمه‌نك تأثیری کرهٔ ارضك هر طرفنده بولنان ملل متفرقهٔ اسلامیه‌نك جمله‌سنه شامل وواصل اوله‌رق بیضهٔ اسلام بر تهلکهٔ مدهشه ایچنده قاله‌جغندن بو دولتك دوامی اسبابنه الدن کلدیکی قدر سعی ایتمك

هرمؤمن موحد ایچون فرائض مکتوبه‌دن اولمسیدر دیکری دولت معظمهٔ عثمانیه آلتیوز سنه‌دن بری ملیون ملیون ابا و اجدادمزك دوکیلان قانلریله جمع وترکیب اولنمش برهیئت محترمه اولوب بوهیئتك ملوك غیرت انتماسی اولان اجداد عظام ملوکانه‌لرینك هر بری زماننده دولتك بقاسی اغورنده بذل مجهود ایدرك زمان سلطنت یداً بید دست کفایت خلافتپناهیلرینه تودیع وتسلیم اولنمش اولمغله شمدی برقاچ منفعت پرستك اعتراض سفیهانه‌سی حصوله کلمك ایچون اویله برسلطنت معظمه‌نك سزك الکزده مضمحل وتارمار واجداد عظامکزك مقابر مقدسه‌سی پازدهٔ ستور اشرار واغیار وبونجه عصرلردن بری شرف حاکمیتده پایدار اولان ملت اسلامیه‌نك ملیونلرجه اولاد وعیالی محکوملرینه واجنبیلره اسیر وخدمتکار اولمسنه نان ونعمت شاهانه‌لریله پرورده اولدیغم جهتله بردرلو حمیتمك قائل اولمامسیدر .

اوچنجیسی دخی جناب حق مصون بیورسون اویله بر حالك وقوعی بولندیغمز عصره تصادف ایدرسه تاریخ کتابلرنده واولاد واحفادمزك لسانلرنده قیامته‌دك لعنتله یاد اولنمق خوف ودهشتیدر چونکه بز ابا: اجدادمزك عصرلرنده دولت علیه‌نك منفعتی خلافنده حرکت ایدنلری رحمتله یاد ایتمدیکمز کبی بودولت بزم کونمزده مندرس اولورسه سلاله‌مزدن کله‌جك اولاد واحفادك هربری طاغ باشنده وبردشمن دین خدمتنده

سفيل وسرگردان سورينوركن «اجداديمزه رحمت نه گوزل ايتمشلر» ديميه‌جكلری وتاريخ كتابلری ايسه امور دولتده سرنمای تعين اولان ذواتك هر برينی فعل و حركتلرينك تفصيلاتيله ثبت صحايف روزكار ايده‌جكی شبهه‌سزدر. ايشته هردرلو منافعی ترك ايله بو بلالری اختيار ايتديكمك اسباب حقيقيسی بونلردر خدمت شاهانه‌لرندن مفارقتله اوروپايه كلنجه‌يه قدر كذران ايدن سرگذشت كمترانه‌مك خلاصه‌سی دخی شويله‌دركه :

سلطنت سنيه‌يی بولنديغی مخاطره‌دن خلاص ايچون اول حاله باعث اولان صورت اداره‌نك تحويل و تبديلندن بشقه چاره اولميه‌جغی مطالعهٔ صائبه‌سی اوزرينه جلوس همايونلری عقبنده پيدرپی سانحه زيب صدور اولان اوامر اصلاحيهٔ پادشاهانه‌لری سرای همايونه قارشو كندوسنی بر هيئت مستقله زعم ايدن باب عالی‌يی اول درجه‌اوركوتمش ايديكه اقتدارشاهانه‌لرينی يكيلك جهتيله كركی كبی تقدير ايده‌ميه‌رك اوامر صادره‌نك منشأنی تحری‌يه مجبور اولدی اول اثناده عبدكمينه‌لری خدمت مخصوصهٔ شاهانه‌لريله كسب شرف اختصاص ايتديكمدن مخطراحوال اولمق تهمتی قوللرينه تحميل اولنه‌رق خدمت ملوكانه‌لرندن تبعيدم اسبابنه تشبث اولندی ومعلوم شاهانه‌لری اولان درلو حيل ودسائس ايله اول خدمت مفتحره‌دن دور ايديله‌رك ضبطيه مستشارلغنه تعين اولندم اوناوچ كون مرورنده عهدهٔ عاجزانه‌مه آتنه سفارتی

باصورایله خسته وبی مجال اولدیغمدن وموسم ایسه اربعین اولوب قره‌دکزك تهلکه‌سی دخی معلوم اولدیغندن عزیمتمك برماه قدر تأخیرینه مساعدهٔ سنیه شایان بیورلمسنی مقام صدارتدن استدعا ایلدم جواباً آلدیغم تذکرهٔ سامیه‌ده هفته‌ایچنده ایالتك کیدن واپور ایله بهمه حال عزیمتمه ارادهٔ شاهانه‌لری متعلق بیورلدیغنی اوقویوب متحیر قالدم چاروناچار اربعینك ایکنجی بر فورتنه‌لی کونی قره‌دکزه چیقدم فورتنه‌نك شدتندن هرساعت دهشت غرق وهلاك ایله موته منتظر ایکن عجزه ومظلومینك مددکاه ومعینی اولان جناب خیرالحافظینك عون صمدانیسی ایله صامسونه واورادن انسان بویی قارلری یاره‌رق افتان و خیزان اماسیه‌یه وصول ایله یتاغه دوشدم زیرا دریانك رطوبتی وهوانك برودتی ایله یولك زحمتندن ناشی باصور ناسوره دونوب تاب وتوان کسلمش ایدی کتب طبیه‌نك متفقاً بیانلرینه کوره ناسورك اندفاعی ایچون عملیات جراحیه‌دن بشقه چاره بولمیوب اماسیه‌ده ایسه امنیت اولنور طبیب وجراح بولنمامغله اورایه وصولمك دردنجی آینده بوحالك تفصیلیله اجرای عملیات ایلمك واوزبش کون قدر اقامتدن صکره ینه‌عودت اولنمق اوزره موقتاً درسعادته عزیمتمه مساعده بیورلمسنی باتحریرات وتلغراف مقام صدارتدن نیاز واسترحام ایلدم کلان جوابنامهٔ سامیده «اورالرده هواسی کوزل محللر بولندیغندن تبدیل هوا ایله کسب صحت ایدلمسی

نصيحت بيورلمش اولديغنى اوقودم ايشته اوزمان صحيحاً حياتمدن مأيوس اولدم واول وقت پولتيقه خصمى ظن ايتديكم ذواتك عادتا جانمه قصد ايتدكارينى اكلايوب كمال يأس وحزن ايله يوزمى دركاه قاضى الحاجاته طوتدم واقعا سكز آى اسير فراش اولوب ياتدم لكن لطف و عنايت حضرت بارى ايله كسب برؤ تام ايدوب طبيب وجراح احتياجندن وارسته قالدم وامور مأموره مله اشتغاله باشلادم اماسيه نك هواسى دخى وخامتجه قبريسه معادل اولمغله اوراده دخى بر كريمه جاريه لرى ايصتمه دن وفات ايتدى وبتون خانه خالقى دوشكاره دوشوب درون خانه دن نشانه اولدى هرنه ايسه قوللرينك اوغراديغم مصائبده اماسيه نك واهالئ محليه نك بر كونا سببيت ومداخله لرى بولنمامغله وخصمه اجراى غرض ايچون دولت وملت ايشنك آلت انتقام ايدلمسى موافق صدق وحميت اولمامغله اصلا فتور كوسترميوب كويا كمال اهميتله ايش كورمك ايچون كوندرلمش كبى ايفاى وظيفه يه تشمير ساق اهتمام ايلدم .

بوراده اثر اقدام اوله رق ميدان حصوله كتوريلان آثار نافعه واجرا آت سائره كرچه ذاتاً بيوك ودكرلى شيلر دكل ايسه ده اورالرجه چوقدنبرى امثالى كورلمش اولمديغندن اناطولينك ايچنه ولولهٔ شهرت صالدى وهركسك اغزنده اماسيه اصلاحاتى دولاشوب تا اغيارك بيله صماخ حقد وحسدينه قدر واصل وغزته لره

اماسیه نامی یازلامق ایچون تنبیه رسمی اجرا ایده جك قدر تأثیرات
حاصل اولدی اماسیه یی اناطولینك اوجرا یرنده بر مزبله ٔ
خرابه زار تصورله قوللری اورایه کوندرلدیکمده بسبتون
اونودیلورم ظننده بولنانلر بو عکسی مأمولك ظهورنده
ینه کسب ممدوحیتله برکون کلوب باشمزه بلا اولور دیه رك
دیکر یولده بر دام غرض ترتیبنه تشبث ایلدیلریعنی سندات
مقنعه ایله هرکون اثباتنه قادر بولندیغم و سائط معلومه ایله
بورادن برلکه ایله عزل ایدلمك ایچون بعض محلنجه بعض
اسبابه تشبث اولنمسی استانبولدن صورت خصوصیه ده بعضیلرینه
یازلمغله بونلر معرفتیله سکسان بندی شامل حق عاجزانه مده
برشکایتنامه تنظیم ونقدیم ایتدیرلدی انك اوزرینه بلا استفسار
قوللری صامسونه تحویل مأموریت ایتدم و تفتیش احوالم
ایچون باب عالیدن بر مأمور مخصوص کوندرلدی محلنده
شاکیلردن مرکب متعدد قومیسیونلر یاپیلوب ملحق قضالره
ینه شاکیلردن قول قول مأمورلر کوندریلوب متصرف سابق
علیهنده هرکیم بردعوی ایفاع ایدرایسه کندوسنه مدار فیض
اوله جقدر دیو کوشه بکوشه اجرای تحریکات ایدلدی و
شوقدرکه مأمورك عودتنده شکایات واقعه نك غرض وافترادن
عبارت اولدیغی ینه شاکیلرك مهریله مصدق مضبطه و محضرلرله
میدانه چیقدی مجلس والا ومجلس وکلا — که اغیار دیدیکم
ذوات انلرك اعاظم اعضا وارکاننندرلر — ایکیسی بردن برائت ذمت

عیدانه‌مه وحتی مفتریلرك برموجب قانون مظهر مجازات اولملرینه حکم ایتمك مجبوریتنده بولنديلر انجق مفتریلر ذاتاً تحریك اوزرینه قیام ایتمش اولملریله توجهله مظهر جزا اولسه‌لر محرکلری میدانه قویه‌جقلرندن هرنه یاپلدی ایسه یاپیلوب بونلرك عفوینه ارادۀ سنیه شرفسنوح بیورلدی وقوللری دخی بلاحق اوغرادیغم بونجه بلالره مکافاةً تکرار مجلس والایه مأمور بیورلدم لکن بوقدر همتلر وامیدلرله قورلمش اولان دام انتقامه دوشمدکدن بشقه شووسیله ایله استقامتمك خالص العیار چیقمسی و مؤخراً مجلس والایه مأموریتمك ارادۀ مخصوصۀ ملوکانه‌لرینه مبتنی اولمسی کروه اغیاره برمرتبه خجالت ویردیکه یوزیمه بقامز اولديلر وعلناً درایت و استقامت عاجزانه‌می اعتراف ایله صورت انصافده کیتم قباحته سعی ایلدیلر بو وجهله التی یدی ماه مدت مجلس مذکوره دوام وقوللریله هم افکار بولنان بعض حمیتکاران اعضا ایله بالاتحاد دولت و ملتك ضررینی مستلزم اوله‌جق شیلرك منع وقوعنه الدن کلدیکی قدر اقدام اولندی وممنعه اقتدار اولمیان خصوصات مضره‌نك فقط مضبطه‌لری تمهیر اولنمامقله ایفای وظیفه ایدیله‌بیلدی اشبو خصوصات ومضبطه‌لر حالا میدانده وایجاب ایدرایسه معاینه‌لری دائرۀ امکانده‌در

شوقدركه اولیای امور حضراتی شمدی‌یه قدر بالاستقلال اداره‌ٔ حکومت ایدوب اویله مضبطه تمهیرندن امتناع واحوال جاریه اوزرینه اغراض کبی حرکات حمیتکارانه‌یی مخالف دأب ادب کوردکلرندن وخصوصیله مصادف اعتراض اولانشیلرك چوغی کندی منفعت و محمیلرینه عائد بولندیغندن قیل وقال چوغالدی و مجلس والاده ضیابك قومپانیه‌سی وار ایمش حوادثی تکون ایتدیرلمکه باشلادی بوندن بشقه روم ایلی و اناطولیده بولندیغم مدتجه ممالکك واهالینك حالنی اشاغیده بر نبذه بیان اوله‌جغی اوزره پك پریشان کوردیکم کبی اماسیه‌دن عودتمده استانبولی دخی مأمول ایتمدیکم برشکل غریبه‌ده بولدم یعنی معدود اولان برقاچ متنفذان وکلا ایله انلرك منسوبات و متعلقاتندن بشقه بای وکدا و کبار وصغار جمله‌خلق بر آتش اضطراب ایچنده قاوریلوب یانمقده وکیمسه‌نك کیمسه‌یه معاونته اقتداری قالمیوب عالم محشر کبی هرکس نفسی نفسی دیه‌رك یالکز کندی منافعنه حصر نظر ایتمکده و ارباب ناموس و حیثیتدن بیلدیکم پك چوق مأمورین و امکداران و اصدقا اصول تعیشی شاشروب عادتا اصناف طولاندیره‌رق کچنمکده و طولاندیریجیلقله اقتدار و اعتباری اولمیان عجزه وفقرا آچ وچیبلاق قالمقده وبرطاقی کمال غیرت وناموسلرندن کندیلرینی بالاختیار تلف ایتمکده واضطراب ایله عالمه یأس و فتور کلوب

جمله خلق بر بلیه‌نك ظهورینه مترقب کبی طورمقده و قهوه خانه‌لرده و واپورلرده ایکی کشی بریره کلسه احوالك فنالغندن بحثله سبب اولانلره علناً سب ولعنت ایتمکده اولدیغنی کوروب سوء اداره‌نك ایکی سنه ظرفنده میدانه کتوردیکی شوحالاته متحیر قالدم حقیقت بویله برحاله رفاه وسعادتدر دیمك دین و ملته صرف اهانت اوله‌جغندن جناب حقك بیلدیکنی افندمدن صاقلامیه‌جغم جهتله قوللری دخی تعریضاتده قصور ایتمدم بواره‌لق طوز انحصارندن طولایی طشره‌لرده ظهوره کلن اویغونسزلقلربك ایلرولیوب خصوصیله طونه سواحلنده برقاچ یوزکشی قومپانیه صورتیله مملکتندن برو ساحله طوز قاچیر- دقلری وحکومت ممانعت ایتمك ایستدکجه محاربه‌لر وقوعبولوب کلیتلی تلفاته باعث اولدیغی خبرلری پیدرپی وارد اولمغله وبو انحصارك نه‌درلو اویغونسزلقلره باعث‌اولدیغی فنالقلرك پك‌چوغی مشهود عبیدانه‌م بولنمغله ذات ریاستپناهی ایله بالمذاکره اصول انحصارك نه‌مقدار واردات حصوله کتوره‌بیلدیکی وبونك نه مقوله قارشولقلرله دفع وازاله‌سنه امکان اوله‌جغنی واوروپاده طوز انحصارینك نه‌یولده بولندیغنی متضمن برلایحه قلمه آلوب مقام صدارته ویرمش اولدیغم جهتله بودخی فرقهٔ اغیاری بشقه‌جه بردغدغهٔ خاطره دوشوردی‌ایشته‌بو خصوصات قدیمدن مرکوز اولان عداوته منضم اوله‌رق وکلای حاضره‌نك صبر و تحملاری طولوب طاشمش والبته بنده‌لری ایچون تازه بر

بلایه اوغراشمق زمانی یاقلاشمش اولدیغنی چاکرلری دخی خاطردن چیقارەمزدم حتی بونك اوستنه برکون پك چوق دوشوندم و نفسمه خطاب ایله « مادامکه وکلای دولتده وقایهٔ جاه و منفعت بردرجه‌یه وارمشکه بتون جهان سب‌ودشنام ایدرلرکن ینه کندیلرنجه تسلی بولوب ایشدن چکلمزلر و مادامکه بونلر ادارهٔ حاضره‌نك فاعللریدر طبعاً منفعته دیکر برمسلك نجاح و سلامته کیتمك ایچون تبدیل طریق ایده‌مز وفرض محال اوله‌رق تبدیل‌مسلك ایدوبده بزشمدی‌یه قدر کیتدیکمز یولده خطا ایتمشز شمدی بوطریقك منتج سلامت اولدیغنی بیلدك‌وبو طریقی التزام ایده‌جکز دیسه‌لر چونکه عموم ملتك بوذاتلر حقنده‌سوء توجهلری بردرادەیه وارمشدرکه کونش مشرقدن طوغدی دیسه‌لر بونده‌ده برخدعه اولمسنه ذهاب ایله‌ ایناتمیه جقلرندن بویله برنیت صمیمه وصحیحه‌لری اولمق تقدیرنجه بیله خلقك سوء اعتقادی کندیلرینه مانع توفیق اوله‌جغندن بونلرك وجودیله هیچ بر ایش کورلمك تصور اولنه‌مز دیمکدرکه بونلر دائم اولدقجه فنالقلر دخی دوام ایدوب کوندن کونه ایلرولیه‌جك ومادامکه بن دخی جبلیتم اقتضاسنجه تعریضدن خالی اوله‌میوب کوردیکم فنالغه اطالهٔ لسان تعدی ایتمکده مضطرقاله‌جغم بوذاتلر دخی حفظ منافع ایچون بنی اضراردن فراغت ایتمیه جکلری درکاردر وحالبوکه اضراردخی عادی یولتیقه خصوصی

دائره‌سنده اولمیوب حیاتمه قدر قصد ایده‌جکلری امثال مسبوقه‌سی ایله مدللدر اولاً نفسمی تهلکه‌دن قورتارمق ثانیاً بنم تلفمله بر اوخلقنك پریشانلغنه سبب اولمامق ثالثاً هر وقت بنی اضرار اتمك ایسته‌سه‌لر افندمزی تصدیع ایله راحتسز ایده‌جکلرندن ذات خلافتپناهیلرینی کوجندرمامك رابعاً البته و البته اداره دوام ایده‌میوب یقینده بر تبدل کوره‌جکندن اووقته قدر بونلرك ید تعدیلری یتیشه‌میه‌جك بر کناره چکیلوب کندی حالمده اوطورمق صورتلرینی اسلم کوردم ممالك محروسه‌نك هر نه طرفنده بولنسه‌م اغیارمك یدطولای غرضلری یتیشه‌جکندن دولت علیه حدودی خارجنده بولنمغی مناسب ظن ایلدم » بواثناده پارسده سرکئ عمومی اچیله‌جق زمان اولمغله انی کورمك و بر قاچ ماه اوروپاده سیاحت اتمك ایچون ذات صدارتپناهیدن استیذان ایلدم .

چونکه بو آنه‌قدر اوروپایی کورمامش اولدیغمدن بو عزیمتمك مناسب اوله‌جغنی تذکار ایله برابر بر قاچ آیلق سیاحت ایچون خیلی مصرفه احتیاج اوله‌جغندن دولتجه بر مأموریت ایله کیدلمسی دهامناسب اوله‌جغی ومذکور سرکی‌به جانب دولت علیه‌دن کوندریله‌جك اشیا ایچون مرتب اولان قومسیون ریاستی کندی دامادلری . . بك عهده‌سنده ایسه‌ده ضعیف البنیه اولدیغندن انك کیتمسنی اطبا تجویز ایتمدیکی کبی کریمه‌سی دخی

ایسته‌مدیکی وشو مأموریتی بنده‌لری قبـول ایدر ایسه‌م طرف
شاهانه‌لرندن اجرا بیورلمش صورتنده دامادینك دخی بردیه‌جکی
قالمیه‌جغی ملابسه‌سیله بونك ایچون خارجیه نظارتیله بالمذاکره
قرار کیفیتك برقاچ کونه‌قدر تبلغ اولنه‌جغی ذات صدارتپناهی
افاده ایلدی بونك وزرینه اوروپایه عزیمت حاضرلقلریله مشغول
اولدیغم حالده‌کچن محرمك درنجی چهارشنبه کونی عهدهٔ عاجزانه‌مه
قبریس متصرفلغی توجیه اولندی واقعا بومأموریت بنده‌لرینك
اندازهٔ قابلیتمدن بالا بر کالای مفخرت بها اولمغله یوزیمی یرلره
سوره‌رك کیتمك لازمهٔ عبودیت ایسه‌ده تجربهٔ سابقه‌نك آجیسی
حالا جکرده طوردیغندن بو دفعه دخی کیده‌جك اولور ایسه‌م
ایاغمـله کندی مزارینه کیتمش اوله‌جغم و کیتمیوب اعتـذار
واستعفـا ایده‌جك اولسه‌م خصمانك قوت ونفـوذلری معلوم
اولمغله ایش‌رنك آخره چوریلوب نفی طریقیله ماغوسه‌کوندریله‌رك
ینه تلف اوله‌جغم کوزیمك اوکنه کلوب ایکی صورتده دخی موت
مقرر اولمغـله و امثال مسبوقه دلالتیله فرنهٔ اغیـارك خلاصهٔ
مراملری دخی بو حالك حصولندن عبـارت اولوب حالبوکه
اوتوز سکز یاشنده دشمنلرینك تطییب وتفریحی ایچون بیهوده
یره جان ویرمك دخی ایستنیلور شی اولمدیغی کبی حقیقت حالك
عرض وبیانی ایچون حضور فیض‌نشور شـاهانه‌لرینه رخصت
مثول ایسه‌ممکن وقابل اولمامغله بو مطالعه‌لر دخی اسباب سابقه

علاوه اولنه‌رق وبالآخره دیار اجنبیه‌ده برمدت اقامتدن بشقه نفسمه چارهٔ تخلیص بوله‌مدم وعهده‌سنده مأموریت وار ایکن فرار ایتدی دینلمامك ایچون مقدما قبریسده چکمش اولدیغم بلیاتی تعداد ایله براستعفانامه ترقیم ومقام صدارته تقدیم ایلدم .

اوروپایه عزیمتمی مشعرینه مقام‌صدارته بر مکتوب یازوب بعدالعزیمه تقدیم اولنمق اوزرنده بنده‌خانه‌لرینه براقدم بوطرفه کلدم ایشته اوروپایه کلیشم دخی بومجبوریته مستند ایدی لکن حالك حقیقتی بویله اسباب مجبره دخی شویله ایکن غزته‌ده‌کی اعلاننامهٔ رسمیده اوروپایه عزیمتم کویا حقیقت حالی بلمیانلره کندیمی مغدور کوسترمك وحمیت جعلیه‌می آلت اجرای غرض ایتمك ایچون اولدیغی وبو حرکت مقدوحه‌یه مجازات اوله‌رق رتبه‌مك رفع ایدلدیکنی کوروب دولت علیه‌نك واوتوز ملیون نفوسك زمام حیات و مماتی اولانلرك جناب حقدن قورقمیوب تابومرتبه برافترای عانی ارتکاب ایتدکلرینه شاشدم‌قالدم وجانی قورتارمق هوسیله وطن وولی نعمتنی واولاد وعیالنی ترك وفدایه مجبوراولمش بری ایچون رفع رتبه‌نك مدارتأثیر اولمیه‌جغی درکار اولوب شوقدرکه قوللری برکوشهٔ غربتده کندی حالمده اختیار عزلتی تصمیم ایتدیکم حالده اغیارك بو افترالره تصدی ایتملری شمدی‌یه‌قدر چکدیکم بلالرك جمله‌سندن آغر کلمکله‌وشو صره‌ده ذات شاهانه‌لرینك بوطرفه‌تشریف بیورملرینه کرك بوحرکتك

وتفرعاتنك بيان اسبابی و کرك ادارهٔ حاضره اصحابنك شمدی‌یه قدر دولت وملت حقنده وجوده کتوردکلری خدمتلری ایچنده بیلدیکم شیلردن برازینك غرض ونفسانیتدن عاری اوله‌رق حضور همایونلرینه عرض و ابرازیله هم تبریهٔ ذمت وهمده ایفای وظیفهٔ عبودیته اجتسار ایلدم .

جلوس همایون شهریاریلرندن شمدیکی وقته‌ك آره‌سندن هنوزدرت بش سنه کچمش ایکن سبب ندرکه بو قدر تحولات ظهوره کلدی ذات شاهانه‌کز دکشمدیکز ادارهٔ سلطنت اسکی منوال اوزره کیدیور یکرمی بش سنه‌دن برو رأس حکومتده بولنان تجربه‌لو معلوماتلی ذاتلرینه مناصب عالیه‌ده بولنیورلر دائما عدالت و نظامات فرمانلری نشر اولنیور . لکن خلقده اولکی توجه واقبال کورلمیور ایشته بونك سببی شودرکه اهالی وتبعه ادارهٔ سابقه‌دن پك زیاده یانمش وبونالمش وهر سیئاتی پادشاه یاپمش زعمنده بولنمریله ابتدای جلوس همایونلرنده پادشاهك تبدیلیله اداره دخی تحول ایدر وجمله‌نك معلومی اولان فطانت و تجارب ملوکانه‌لری ایجابنجه اولکی اویغونسزلقلرك در حال دفع ورفعنه بذل اقدام بیوریلور و هر کسه مال وجانده امنیت کلور وضرورت مالیه قالقار عالم راحت ایدر وبونلرك جمله‌سنی طرف شاهانه‌لرندن اجرا اولنور اعتقادنده بولندیلر بو اعتقادك منشأی دخی شودرکه :

برادر جنت مقرلری عصرنده وکلای دولتك بر نوع استقلالی اولمغله خطوب جسیمه‌یی بینلرنده بالمذاکره قرارلشدردقدن صکره بالاستیذان متعلق اوله‌جق ارادهٔ سنیه اوزرینه اقتضاسنی اجرا ایتدکلری حالده هر قنغی ایشك صوکنده برفنالق چیقسه انی پادشاهه عزو ایدرلرو کندیلرینی معصوم و صادق بیلدیررلر و تقریب ایله خلقك و اوروپانك نظرنده پادشاهی مجذوب ونا قابل و کندولرینی مستقیم ومدبر کوستررلرایدی. بوندن طولایی جمله خلق نظر امیدلرینی ذات شاهانه‌لرینه‌دیکوب ایکیوز سنه‌دن بری تراکم ایدوب کلمش اولان فنالقلرك اوچ کون ایچنده دوزلمسنی ایستدیلر حالبوکه بوطلب مقرون حق و صواب دکل ایدی.

چاکرلری قطعیاً استحقاقم اولمدیغی حالده بر مدتلر خدمت خصوصیهٔ ملوکانه‌لرنده بولنمق شرفنه نائل اولدیغمدن افکار و اخلاق همایونلرینی یك یقیندن کوردم خلاصهٔ افکاریکز دولت علیه‌نك سعادت حالی و نتیجهٔ ممالکز تبعه و زیر دستانك انتظام احوالیدر حتی بر کون بیورمش ایدیکز که

« اهالی ایتامه، پادشاه وصی‌یه، خزینه، مال ایتامه بکزر یتیملرك انفاق و اکساسندن حفظ وتنفذن مسئول اولان وصیدر و وکلا و مأمورین دخی پادشاهك زیر حکم

و تصرفنده اولدقلرندن آنلرك بيچمسز احوالندن پادشاه معذور اولەمز » .

بو سوزلری بالذات ذات ملوكانەلرندن ايشتديكم كوندن بری خاطرمدن چيقمز هركس بيلوركه وقوع جلوس همايونلرنده احوال سلطنت پك مشوش ايدی . تدارك اسباب اصلاحيەيه چاليشديكز ماليەنك تنظيم حالی و عسكر و دونمانك اصلاح و تزييدی ايچون اقدام بيورديكز . باخصوص ميداندەكی فنا-لقلرك جملەسی عصر سابق وكلاسنك اصول انحصاريه و قاعدۀ استقلاليەلرندن نشأت ايتديكی جهتله يكی سلطنته يكی نظام و يكی نظامی اجرا ايەيكی آدملر ترتيبنی تصور واقتضاسنی اجرايه دخی تشبث بيورديكز لكن وكلای مشاراليهم بونجه سنەلردن بری رأس مصلحتده بولنوب بيك كره صيقشمش و بيك كره صيريلوب قورتلمش تلكی كبی حيلەده ماهر اولملريله بو ضميره واقف اولدقلرنده جان باشلرينه صيچرادی . اتيان حيلەيی ميدانه دوكوب هر نەيه تشبث بيوريلور ايسه اولنده صورت موافقت ارائەو ايچ يوزندن عدم حصولی ايچون پيشكاه عزيمتكزه سد سديدلر احاله ايله طبعكزه فتور ركتورەرك ادارۀ امور ی كندی يدلرينه آلمق تدبيرينی دوشونديلر .

گاه بر طاقمی استعفا وگاه استغنا یوزینی کوستردی. رفقاسی ایسه آنك وجوب وجودینی بیك دلائل ایله اثبات ایتدیلر کاه دیکرلری تبدیل بیورلمق ایستنلدی. اوته کیلر صورت حقدن کورینوب آنلر اولمدقجه ایش کوریله میه جکنی میدانه قویدیلر.

صداقت و درایتندن امین اولدیغکز بعض بندکانکزی یتیشدیرمك ایچون مأموریتلره نصب و تعیین بیوردیکز. آنلر ایسه اولنده موافقت و آخرنده درلو تهمت و قباحت عزوباله سلب امنیت ایلدیلر والحاصل کندی رأیلری منضم اولمیان هر قنغی ایشه تشبث بیورلدی ایسه البته بر طرفدن وضع انکشت مداخله ایده رك نهایتنده شر و مضرت کوستریلر.

ذات همایونلرینك بحق نفرت ایتدیککز هرکسك سوء ظنی قزانمش و ارادهٔ مخصوصه لریله ایشدن چیقارلمش اشخاص معلومه یی برر وسیله ایله ینه مأموریتلره یرلشدیردیلر و مجرب شاهانه لری اولان بندکانکزدن هیچ برینی میدانه چیقمغه مساعده کوسترمدیلر. عاقبت الامر بو زمینلر ایله یکی آدم یتشدیرمکدن و بر امر خیره موفق اولمقدن طبع همایونکزه یأس و فتور کتوردیلر ومصالح دولت وملتہ عائد خدمتدر پادشاه بالذات مصالح ایله اشتغال ایدرمی؟ خلق وملت

ایسه کافر نعمتدر آنلره هر نه ایولك ایتسه‌کز قناعت ایتمزلر سزك وجودیکز عالمه لازم اولدیغندن سز اکلنیکز ذوق وصفا ایله دمکذار اولیکز هیچ دوشونمیکز ایشلری بزه تحمیل ایدیکز تا که مسؤلیت ذات شاهانه‌کزه راجع اولمسون بزایسه خدمت ملوکانه‌کزده نفسمزی فدا ایدرز بو حالده حسنات ذات همایونلرینه سیئات بزه راجع اولور» دیدیلر واولوقت اوروپاده بعض حکومتلرك بو بولده‌کی اداره‌لرینك یالکز وکلایه عائد اولمیوب اونلردن بشقه بعض مجلسلر دخی اولدیغنی وبو مجلسلره بزده دخی فوق‌العاده لزوم بولندیغنی افندیمزه اکلاتمدیلر وسویلمکه بیله لزوم کورمیه‌رك زمام اداره‌یی ید انحصار واستقلاله آلدیلر وهر شیئی یاپدیلر لکن مسئولیت خصوصنده‌کی تعهدلرنده طورمدیلر چونکه مجلس وکلاده هر نه‌یه قرار ویریلورایسه ایستدکلری رنك وشیوه‌ده عرض و استیذان ومتعلق بیوریلن ارادهٔ سنیه اوزره اقتضاسنی اجرا ایتملریله یاپیلان شیدن ایلروده هر نه فنالق کلورسه ارادهٔ شاهانه‌لرینی اورته‌یه سوردیلر .

مثلا : مملکتینك مسئلهٔ اخیره‌سنده آلمانیادن قالقوب کندی کندینه کلمش ومملکتینك تحت حکومتنه غصباً اوطورمش بر آدمی دفع ایده‌میوب مجرد اوروپاجه ممدوحیت قزانمق

مطالعه‌سیله قبول وتصدیق ایتدیلر وذات شاهانه‌کزه «بوتدبیردن بشقه چاره بولنمیه‌جغنی تبلیغ » ایله استحصال موافقت ایلدیلر.

حالبوکه ملته قارشو بشقه لسان قوللانوب «پادشاه ایستدی اکر متانت کوسترسه ایدی بز ردی طرفنده ایدك» دیدیلر .

بوندن دها اول بلغراد واروشنده وقلاع متجاوره‌ده بولنان اهالئ اسلامیه صربستانك ارقه‌سنده برقلعهٔ امنیت ایکن صربلولری تأمین ومعناً روسیه دولتنی تلطیف ایچون جمله‌سنه هجرت تکلیف ایدلدی و هرکسك خانه‌سنده‌کی اشیا ثبت دفتر اولنوب برخلاله وارنجه‌یه قدر بدلاتی صرب امارتنه تضمین ایتدیریله‌جکی دولت علیه‌رسماً تعهدایتمکله‌حین تخلیه‌ده کیمسه‌یه برشی المغه مساعده کوسترلمدی یتمش طقوز سنه‌سنده بوسنه جهتنی تفتیش مأموریتنه عزیمت چاکرانه‌مده بومهاجرلردن بر چوق خانه‌لر کوردمکه هربرینك وطننده املاك وعقاری واحفاد احفادینی کچندیره‌جك مالی وار ایکن شمدی سوقاقلرده دیلنیورلر ایدی بوقدر بیك خانه اسلام نیچون ترك دیار ایتدیرلدی ؟. . . . حالبوکه بومسلمانلرك اباواجدادی اوقلعه‌لرك فتحنده جان وباش فدا ایتمشلر ومالك‌اولدقلری اراضی واملاکی مالیه و اوقاف خزینه‌لری مزایده‌لرنده قپاتمه و یاخود عینه صورتیله‌الله کچورمیوب بلکه اول‌طوپراقلری قانلریله‌یوغوره‌رق

خدمتلرینه ودینلرینه مقابل المثللر ایدی ومادام که مطلقا مهاجرت ایتدیریله‌جك ایدی اشیای منقوله‌نك كتورلمسنه‌دن مساعده اولنمدی؟... چونكه اشیا كوتورلمه‌سی بر مجبوریت تحتنده ایدی حسب المقاوله تضمین قیمت ایچون صربلیلر نیچون اجبار ایدلمدی؟

بر مقتضای تعهد دولت علیه بو املاكك بدللرینی خزینه‌دن اصحابنه تضمین ایدوب مؤخراً صربلودن الق ویاخود باغشلامق موافق حقانیت دكلیدی!

غریبدر كه قلعه‌لرك اولوجهله اسلامدن تخلیه‌سندن صوكره صربستانده و دولت علیه‌نك حقوقنی معلن اولمق اوزره قلاع معلومه‌ده لزومی مقدار عساكر نظامیه بولندیرلمسی بین الدول قرار بولمش ایكن.

مؤخراً بتكرار صربلوبك تأمینی لازم كلوب صربلولر دولت علیه‌نك تبعهٔ صادقه‌سی اولمغله قلعه‌لرك محافظه‌سی آنلره حواله اولنمق ودولتك حق متبوعیتنی اعلان ایچون قلعه‌لرده صرب بایراغیله برابر عثمانلی سنجاغی دخی ركز ایدلمك زمینیله قلعه‌لردن عساكر شاهانه‌نك اخراجنه رضا كوسترلدی وقلعه‌لر هدم ایدلمدكدن فضله بالجمله مهمات وطوپلریله برلكده صربلولره

ویردی . . . بو مسئله‌ده دخی وکلا حضراتی ملته قارشو قوللاندقلری لسانده :

« اگر پادشاه ثبات واصرار ایده ایدی ایش بویله اولمزدی » دیدیلر .

قره طاغده بش اون بیك چقال مقوله‌سی حیدودی تحت مطاوعته آلمق ایچون نیجه بیك عسکر ونیجه بیك کیسه‌لر تلف اولنوب عاقبت عساکرملوکانه‌لری نائل مظفریت اولمغله اشقیانك فیمابعد قرای متجاوره‌یه تسلطرینی منع ایچون « بلوق حاوز » نامیله حدود بوینه بر طاقم قله‌لر انشا ودرونه عساکر مستحفظه اقامه‌سنه قرار ویردی و نیجه همتلر واقچه‌لر صرفیله قله‌لرك بر طاقمی یاپیلوب قصوری دخی یاپیلق اوزره ایکن قره طاغلیلرك باعث امنیتلری اولمق و یاخود روسیه و اوستریا دولتلرینه خوش کورنمك ایچون جمله‌سی هدم ایدلدی .

اگر بونلرك یاپلمسنه لزوم‌وار ایسه‌صکره‌دن‌نیچون‌ییقلدی . . .

اگر ذاتاً دخی لزومسز ایسه یا نیچون بوقدر کیسه‌لر اتلاف اولندی ؟ . . . .

کچنلرده قره طاغدن ایکی نفر بوست قالپاقلی طاشچی خرواتی کلوب بعض قرالتی کوسترمکله وکلای مهام آشنا حضراتی بذل ماحصل درایتله‌تکالیف واقعه‌یی تعدیل وامارت ایچون ونديك كورفزینه برطریق آچیلمه‌سنه مساعده وبرده

بکلك واپور احسانیله قره طاغلویی جلب و استیمان ایلدیلر وخلقه قارشو بو مساعداتك لزوم اعطاسنه :

« ذات شاهانه‌لرینك عدم متانتکزی » سبب کوستردیلر. کچنلرده کرید وقعه‌سی ظهوره کلدی بونك اسباب وقوعی و تسکینی ایچون محلنجه اتخاذ اولنان تدابیرك جمله‌سی هرکسك معلومی اولوب بدایت وقعه‌ده فرانسه وانکلتره دولتلری کرید ایشنك بر کون اول بتیریلوب اورته‌دن قالدیرلمسی لزومنی بیان و اوزار ایسه عاقبتی وخیم اوله‌جغنی اخطار واصرار ایتدکلری حالده کریدده‌ایش قالمدیغنه دائربیاضه‌چکیلن محررات صورتلری سفارتلره کوستریله‌رك تأمینه چالیشیلیور ایدی.

ایش ایسه بو آنه‌قدر اوزادیغندن روسیه و یونان وامریقا دولتلرینك مطالب خفیه‌لرینه خدمت ایدلدی یعنی بونلره وسائط معلومه ایله اوروپانك افکار عمومیه‌سنی دولت علیه علیهنده چویرملك ایچون لازم‌اولان‌میدان ویرلمش‌ایدی بوندن‌ناشیدرکه بلغرادك ترك وتخلیه‌سی دول معظمه طرفندن‌نصیحت‌اولندی .

سلطنت سنیه ایسه کرید غائله‌سی وحدود یونانیه محافظه‌سی ایله‌مشغول اولمق ملابسه سیله صربستانجه بریکی غائله آچمقدن احتراز ایدوب نصیحت واقعه مقتضاسیله عامل ولکن بوندن امید اولنان بر منفعت یرینه بیك مضرت حاصل اولدی .

ازجمله روسیه‌نك حرص وامیدی واوروپانك تعجبی بر قات دها آرتوب بوندن دولت علیه‌نك ضعف کلیسنی استدلال ایله کریدك یونانستانه الحاقی لزومنی نصیحته باشلادیلر مسئله‌نك سریعاً بیتمسنه مدار اولمق ایچون کریدلیلرك مطالبی اکلاشیلوب حقه مقرون اولانلرینه مساعده اولنمسی تدبیرینه تشبث ایدلدی.

بونك ایچون کریده بر مأمور مخصوص ایله فرمان عالی کوندرلدی واهالی‌یه وکیل انتخابی تکلیف اولندی لکن انتخاب ماده‌سنه افسادات خارجیه حائل اولوب انده‌ده مشکلات کونا کون ظهوره کلدی نهایتده اسلام وخرستیاندن برطاقم آدملر وکیل صفتیله درسعادته کلدیلر بونلرك صورت وکالتلری ومرام ومقصدلری هنوز اکلاشیلمه‌دن تهوین مسئله‌یه سبب اولور زعمیله آیاغی توزیله همان حضور همایونه چیقاریلوب مظهر التفات ایدلدیلر ومؤخراً افاخم وکلای سلطنت سنیه‌دن مرکب بر قومیسیون عقدیله اورایه جلب ایدیله‌رك رأیلری صورلمغه وشویله ایدلسه نصل اولور دینلمکه باشلادی.

بو آدملر ایسه آحاد ناسدن اوله‌رق مدت عمرلرنده بلکه کرید والیسنك حضورینه چیقمامش اولدقلری حالده بویله بر التفات واحترام فوق العاده‌یه نائل اولملری کندیلرینه شاشقینلق ویردی وبو معامله‌یی مأمور اولدقلری ایشك اغرلغنه وکندیلرینك

قیمت واهمیتلرینه حمل ایله کندیلرینی عادتا براجنبی دولت مأموری شکلنده قویدیلر ووکلای دولت ایله مکالمه‌لره ومباحثه‌لره کیریشدیلر .

غرائبدن بریده بودرکه وکلای سلطنتك هربری کندینی کتبخانهٔ علوم وحقایق اعتقاد ایدرکن کریدك مقدار نفوسی وثروتنی بیلمدکلرندن اوراده اهالینك بشده ایکیسی اسلام واوچی خرستیان اولدیغنی واراضینك ثلثانی وایادیٔ اسلامده بولندیغنی واهالیٔ مسلمه‌نك غیر مسلمه ذمتلرنده طقسان ملیون غروش قدر مطلوبلری اولدیغنی کرید وکیللرندن اوکره‌نوب موقع شکر وافتخارده هرکسه نقل ایلدیلر والحاصل دولت علیه‌نك وکریدك وکلاسی اون بش کره قونفرانسلر عقدیله چکیشه چکیشه پازارلق ایدرجه‌سنه مواد معلومه اوزرینه قرارلر ویردیلر پروتوقوللر قلمه آلندی ومساعدات جدیده ایله کرید دخی حال امتیازه کیروب اهالینك مقصدلری حاصل اولمغله مسئلهٔ نزاع اورته‌دن قالقار ویار واغیاره قارشو سیفك بتوره‌مدیکی مسئله‌یی قلمله بتیروب عرض قابلیت ومهارت ایدیلور ظن اولندی .

لکن هنوز قونفراس دوام ایدر وقرار ویریلان مواد اساسیه‌نك شعباتی اوزرینه بحثلر جریان ایدرکن اهالی وکیللری دینیلان اشخاصك برطاقمی فرار ایله براقدقلری مکتوبلرده کندولری اهالی طرفندن منتخب وکیل اولمیوب حکومت

محلیه‌نك جبریله کلمش اولدقلرینی اعلان ایلدیلر بونك اوزرینه قونفرانسك زحمتلری هبایه وسفرایه ویریلان تأمینات رسمیه وملاقات شاهانه‌دن امید اولنان تأثیرات حسنه‌باد هوایه کیتدی وبوحالدن اعدای دولت ممنون وبندکان غیرت نشان وعموم ملت اسلام منکسر ودلخون اولدیلر .

ایشته بوتدابیرك جمله‌سی حرکاتك کافه‌سی عین حکمت و اصابت نظریله کوریلن مجلس خاص وکلا قراری و متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ شهریاریلری اوزرینه موقع ظهوره کلدی لکن کرید مسئله‌سنك باعث اولدیغی مضرت یالکز بوندن عبارت اولمیوب بونلرك جمله‌سنی قلمله تعداد ممکن اوله‌میه‌جغندن یالکز ایچلرندن باشلوجه برقاچنك ذکری کفایت ایدر کرید مسئله‌سنك تولیدایلدیکی مضرات لاتحصانك برنجیسی:

دولت علیه عسکری شجاعت ومتانت واطاعت خصوصلرنده اوروپاده‌کی معلم عساکرك برنجیسی اولمغله ضرب مثل ایکن اوروپا نظرنده بوامتیاز زائل و دونمازك ایسه هیچ برایشه یرامدیغی ظاهر اولدی .

ایکنجیسی :

اوتوز بیك قدر عسکر ویتمش سکسان بیك نفوس سفالتله بیهوده تلف اولدی .

اوچنجیسی :

اوچیوز بیك کیسه‌دن زیاده نافله مصرف وقوعبولدی .

دردنجیسی :

دولت علیه‌نك اوروپاجه قدر واعتباری تنزل ایتدی .

بشنجیسی :

یونانیلر طمع و امیده دوشدیلر .

آلتنجیسی :

تبعهٔ غیرمسلمه تبدیل افکار ایلدی .

یدنجیسی :

ملت اسلامیه پك زیاده یأس وفتوره دوشدی .

برنجی مضرتکه عسکرك ودونمانك اوروپا نظرنده سقوط اعتباریدر .

بوندن انواع وخامتلر تولد ایدوب ازجمله کچن یتمش بر سنه‌سنده بونجه مال وجان فدا ایدرك دولت علیه‌نك تمامیت ملك واستقلالیتنی محافظه‌یه چالیشان انکلتره وفرانسه وایتالیا دولتلری قابینه‌لرنده بوکونکی کونده شرق مسئلهٔ مدهشه‌سی نهادهٔ مصطبعهٔ تذکر وعقلای اوروپا عواقب آتیه خلجانیله سرفروبردهٔ غیر و تفکردر .

بدیهیاتدرکه مسئلهٔ زائله‌ده اوروپانك ابراز اتیدیکی معاونت مشترکه‌نك لزوم محافظه‌سندن منبعث اولمغله برابر دولت علیه‌نك قوهٔ حیاتیه‌سنده‌کی امید وامنیت دخی کندیلرینك شوتشبث و

حركتلرينه مدار كلى اولمش و فى الحقيقه او محاربه‌ده سلطنت سنيه اوچيوز بيكدن متجاوز عساكر و بى‌حد وحساب مهمات وذخاير تدارك وابراز ايتمكله اثبات كمال اقتدار ايلمشدى شمدى ايسه اللى بيك عسكرله كريد حادثه‌سى كبى بركوچك شيئك عهده‌سندن كلەمامسى عجزدن بشقه برمعنايه حمل ايديله‌ميوب اولكى حسن اعتقاد بالكليه زائل اولدى حتى شايد روسيه دولتيله تكرار برحرب آچيلورده محاربه‌نك ثقلتى بتون بتون كندولرينه قالور خوفيله هم دولت عليه‌يه وهمده اوروپا موازنه‌سنه عين مضرت اولديغنى بيلدكارى حالده روسيه پولتيقه‌سنه مماشات ايله كريدك يونانستانه تركى تكليفنه قدر كتديلر .

ثانياً : روسيه‌لو فرصت بولدقجه حكومت عثمانيه‌ده بولنان مذهبداشلرينه عرض حمايتله دولت متبوعه‌لرندن صوغوتمق و اوروپايه قارشو دولت عثمانيه بيتمشدر . شرق مسئله‌سى حل اولنمدقجه اوروپا راحت ايده‌مز لسانى قولانمقده اولديغى حالده شمدى كوستريلان اثر ضعف تماميله بو پولتيقه‌نك ترويجى ايچون روسيه‌لو النده بر كوزل آلت استدلال اولدى .

ثالثاً: بوغانله بلغراد وتوابعى قلاعنك صربلوليه تركى ايچون وسيلهٔ مخصوصه اولدى و بونكله روسيه‌نك سنه‌لرجه حرب ايدرك استحصال ايده‌ميه‌جكى بر چوق منافع معنويه بر سوزله حصوله كلدى .

مثلا بو جمیله یه کندی وسیله اولمغله صربستانی کندینه منتدار وهر یرده خرستیان تبعه‌یی درلو درلو امیدلره دوشوروب باعث اختلال افکار اولدی .

بلغارستانده‌کی جاسوسلری وسائطی ایله « کریدک عثمانلیلره طیانمسی مجرد روسیه دولتنک حمایت معنویه‌سندن ایلرو کلمشدر ، سز دخی کریده تقلید حرکت ایدرسه‌کز انک کبی مظهر حمایت اولورسکز خصوصاً قومیت یعنی اسلاولق حیثیتیله بلغارلر روملردن زیاده روسیه‌یه سوکیلی در » یوللو مواعیدایله حالا بلغارلری بر طرفدن تهییج ایتمکده والتندن ایتدیکی مواعید ایله کرید اشقیاسی حالا طیانمقده ویونان پالیقارلری یانیه‌وترحاله ویکیشهر حدودنده کونا کون خباثت ایتمکده‌در . . . . وهلم جرا . . . .

یکنجی مضرت که :

اوتوز بیك قدر عسکر ویتمش سکسان بیك نفوسك سفالتله تلف اولمسیدر .

بونك مقدار صحیحنده جزم اوله‌مز ایسه‌ده بهر هفته سفینه‌لر طولیسی خسته‌لرك سلیمیه قشله‌سی خسته‌خانه‌سنه وسائر مواقعه کوتیریلوب دوکلسنه وکریدده اتخاذ اولنان خسته‌خانه‌لر طولدقجه صکره محلات ایچنده استیجار اولنان خان وخانه‌لرك خسته‌خانه‌یاپلسنه وکریدده بالذات عسکری طبابتنده بولنان بعض ارباب وقوفك

بیاننه نظراً کرید و سلیمیه وترسانه خسته‌خانه‌لرنده وکمیلرده وسوقاقلرده تلف اولان عسکرك عددی اوتوز بیکدن نقصان اولمیوب باشی بوزوق عسکرندن و کریدك یرلو مسلمانلرندن محاربه‌لرده و کرك سفالت وضرورت ایچنده هلاك اولانلرك یکونی دخی تقریباً یکرمی بشبیك نفوسه وارمش و دهشت اختلال‌ایله وطنلرندن آیریلوب خانیه‌وقندیه‌کبی مرکزلرده جمع ایدیلن عجزهٔ اهالیٔ اسلامیه‌دن آجلق ، چپلاقلق ، وذله ومسکنت ایله سوقاق اره‌لرنده ومحلات ویرانه‌لرنده جان ویرن قادین چوجوق چولق اختیارلرك مقداری ایسه تخمیناً اللی آلتمش بیك اره‌لرنده بولنمش و شایان تعجبدرکه محارباتده شهیداولان عساکرك مجموعی انجق بیك نفره بالغ‌اوله‌بیلمشدر. ایمدی بو یولده بیهوده تلف اولان یتمش سکسان بیك نفوس اسلامیه‌نك کرك صلبندن کله‌جك اولادك منافعندن وکرك انلرك ثمرهٔ سعیلری اوله‌رق ویرکو اعشار و رسومات سائره کبی تمتعاتدن خزینهٔ بیت‌المالك محروم قلمه‌سی و نیجه بیك قادینلرك طول و نیجه بیك چوجقلرك یتیم و نیجه بیك خانه‌لرك تهی قالمسیله زراعت و صناعت و تجارتجه و قوعه‌کلن ضایعات مطالعه وحساب ایدیله‌جك‌اولور ایسه تلفاتك یکونندهٔ ارقام عقول کفایت ایتمز ...

اوچنجی مضرتی که :

اوچیوز بیك کیسه‌دن زیاده بیهوده مصرف وقوعیدر .

بونك صورت صرفی اداره‌ٔ متحده التنده اولمامغه اگرچه مقدار صحیحی بیلنه‌مز ایسه‌ده کریده مأمور اولان یکرمی بشدن زیاده سفن شاهانه‌نك کمور صرفیاتی وبوقدر حرکات عسکریه‌ده تدارك ونقل مهمات ونفرات و جلب عساکر و تهیه‌ٔ لوازم و معاش مأمورین و خرجراهلر و محتاجین اهالی‌یه اعطا اولنان تعیینات و بدلات و تفرعات حساب اولنسه البته اوچیوز بیك کیسه‌دن آشاغی دوشمیه‌جکنه عقل حکم ایدر . خزینه‌ٔ مالیه‌نك سنین سابقه‌ٔ فضله مصارفاتندن سکز یوز یتمش طقوز بیك کیسه قدر صرف آچیغی وار ایکن بو بار گران دخی اوزرینه یوکلنوب معاملات خزینه‌یی مختل ایلدی .

بورج قارشولغنه باغلانمش اولان واردات باقیه‌ یسه ذاتاً مصارف دائمه‌یه تقابل ایده‌میوب شرائط فاحشه ایله غلطه صرافلرندن ایدیلن کوچك استقراضلر وغبن مفرط ایله اولنان مبایعات ایله اداره اولنمقده وعسکرك تحصیصاتی ومأمورین معاشلری سکز اون آی تداخلده قالمقده ایکن کرید مسئله‌سی ظهورندن بری اله کچن اوفق تفك حاصلات دخی اورانك آچدیغی کدکه یمامقده و مخصصات سائره ویریله‌مامکده اولدیغندن خلقك اضطرابی بر ایکن اون اولدی وفریاد شکایت عیوقه چیقدی .

دردنجی مضرت :
دولتك قدر واعتباری تنزل ایتمسیدرکه مضرات سائره‌نك جمله‌سنده دخلی واردر بومضرت کلیت اعتباریله ایکی‌یه منقسم اولوب بریسی اعتبـار خارجی‌یه تطرق ایدن خلل وعارضه‌در نه تعجب اولنـه‌جق شـیدرکه بوندن اون سـنه اول پارس قونفرانسنده دولت عثمانیه‌نك تمامیٔ ملك واستقلالنی اوروپا موازنه‌سنك بقاسنه معدل اعتقاد ایدن وقره طاغك اسـتاتوقو حالندن قالمسی ایچون دولت علیه مرخصی اولان عالی پاشانك میدانه قویدیغی رأیی تقبیح ایدن دول ضامنه کچن کون بلغرادك تحلیه‌سنی تکلیف واستحصال ایلدیلر بو کونده کریدك ترکنی نصیحت ایدیورلر وخرستیان تبعه‌نك حقوق تابعیت دائره‌سندن ایلروده برحق امتیـازه مظهریتنی واجنبیلره تصرف املاك حقوقنك اعطـاسنی استیورلر حالبوکه بویله برتکلیف شمدی‌یه قدر یونان وپورتکیز وایران دولتلرینه بیله وقوعبولمدی .

بو اره‌لقده اومانلرومعدنلرکبی صاغلام قارشولقلرکوسترلملك واللی بش بونده الملق ویوزده‌ایکی‌ده قومیسیون ویرملك وفائض یوزده التی اولملق کبی شرائط طامعه ایله براستقراض یاپلمـش دولتجه ارزو اولندیغی واوروپایه کوندریلن مخصوص مأمورلر قپو قپو طولاشدقلری حالده نه‌انکلتره‌ده نه‌ده فرانسه‌ده ایشه کیریشوربرناموسلی بانکر بولنه‌مدی دیکری اعتبارداخلنده کوریلن

تدنیدر عثمانلی ارەسندە پادشاه پیغمبر وکیلی اعتقاد اولندیغندن بش وقت نماز عقیبندە پادشاهك موفقیتنە دعا هر مسلمانە فرض بیلنورکن شمدی قهوەخانەلردە وپازار قایقلرندە وواپورلردە ادارۀ دولت علیەیە علناً تفوهان اولنمقدەدر .

بشنجی حضرت کە :

یونانیلرك طمع وامیدە دوشملریدر .

روسیە پولتیقەسنە اك زیادە خدمت ایدن بودر سلطنت سنیەنك قوۀ عسکریەجە کوستردیکی ضعف ومسکنت وکرك مالیەجە میدانەکلن احتیاج و ضرورت یونانیلرە مدار جرأت اولوب بریاندن اوروپانك هر طرفندە بولنان تجارت یونانیە واسطەسیلە غزتەلرە انواع اکاذیب و مفتریات درج و نشر ایتدیرەرك اوروپالیلرك تحویل افکارینە همت وبرطرفدن دخی عسکر ونقود ومهمات ایلە اللرندن کلان اعانەیی کرید اشقیاسنە یتیشدیروب فسادك بوزمانە قدر استبدادینە معاونت ایلدیلر وبریاندن بك اوغلندە جمعیتلر ترتیب ایلە دولت عثمانیەنك وقتی تمام اولدی روم ایلی قطعەسندن فك خیمۀ اقامتلە اناطولی یەطرد اولنەجق و یونانیلرك پای تخت قدیمی اولان دارالسلطنۀ قسطنطینیە یونان قرالنە ویریلەجك و ایاصوفیە جامعی کلیسا ایدیلەجك یوللو استانبولدەنشر خرافات ورومکلیسالرندە علناً کرید اشقیاسنك مظفریتنە دعا ومناجات ایلە جهلای ملتك

عروق تعصبنی تحریکدن خالی اولمدیلر غرائبدندرکه ! بونلرك اولوجهله متجاسر اولدقلری اعلاناته طرف حکومتدن نظر بیقیدی ایله منعنه تنزل بیورلماسی منشریات واقعه‌یه بر نوع صداقت ویردی .

التنجی مضرت که:

تبعهٔ غیرمسلمه‌نك تبدیل افکار ایلمسیدر .

زیاده‌سیله شایان دقتدر چونکه روملردن برطاقم جاهللرك تحریکات خارجیه‌یه قولاق طوتوب تبدیل‌اطوار ایلمسی ودول جنبیه‌نك خرستیان تبعه حقنده امتیازات جدیده طلبنه قالقشمسی ودولتك ادارهٔ عمومیه‌سی صورت انتظامده جریان ایتمیه‌رك هرییل بروقعه وهروقعه‌ده‌بیك داهیه چیقمسی مللتابعهٔ سائره‌نك دخی تشویش افکارینه باعث اولوب‌مادامکه شمدی‌یه قدر سایهٔ رأفتنده مستظل اولدیغمز سلطنت سنیه‌نك ضعفی بومرتبه‌یه وارمشدر بوندن‌صکره بقاسی ممکن اولنه‌مز دیه‌رك انك مخلفاتنی یغمایه حاضر بولنمق ایچون کسب معارف وثروت ایتمکه انهماك ایتدیلر وتبعهٔ اسلامیه‌نك ترقیات‌علمیه‌سی معارف نظارتنك اداره‌سی سایه‌سنده کوندن کونه تنزل ایتدیکی نسبتده انلر ایلرویه کیتدیلر .

یدنجی مضرت که !

ملت اسلامیه‌نك یأس و فتوره دوشمسیدر اك زیاده

قورقیله‌جق مهلکه بودر زیرا یکرمی ملیون نفوسك مأیوسیتی کوزل نتیجه کتورمز دولت علیه‌نك بومثللو حرکات ضعیفانه‌سی خصوصیله قره‌طاغ وممل‌کتین وصرب مسئله‌لرنده که اعصار سالفه‌ده بونلرك قزانلمسی ایچون جان و باش فدا ایدن غازیلر بوملتك اجدادیدرشوایستنلمیان نتایج وخیمه‌نك ظهوری وملل عیسویه‌نك تحویل افکار وتبدیل اطواریله دائرهٔ مساواتدن فضله امتیاز وتفوق کوسترمسی وصیت وصداسی کنکرهٔ آسمانه پیوسته اولان اصلاحات و لوله‌سنك خلاصه‌سی ملل غیر مسلمه‌نك حصول سعادتندن‌ده عبارت قالوب ملت اسلامیه‌نك حالی قاله النماسی وحکومتك اجرآت ظالمانه‌سنده خرستیان تبعه ملت مجلسلری وپطریقخانه‌لری توسط و حمایتیله اهون قورتیلوب ملت اسلامیه‌نك ایسه حکومتدن بشقه حامیلری اولمامغله دائماازیله‌رك کیمسه‌نك نظر مرحمتنه مظهر اولمامسی و شریعت احمدیه ایله تمسکك نامی تعصب اولوب شرعك قوتنه ضعف کلسی وحقوقك وعرض وناموسك محافظه‌سنده حکومتك عجز کوسترمسی اهالیٔ اسلامیه‌یی اول مرتبه یأس و فتوره دوشورمشدرکه شمدی آنلرده کوزلرینی آچوب و ایچنده بولندقلری حال سفالتی کوروب فریاد و فغانه باشلامشلردر .

ایمدی یالکز برکرید مسئله‌سنك تولیدایتدیکی شوقدرسیئاتك سبب و منشأی آراندقده بر قاچ ذات حکمت سماتك سوء

تدبیرینه ودیکر بر قاچ اولیای امورك آنلره مماشات و موافقت ایتملرینه طایانوب بووجهله التیوز سنه‌لك بر دولتك ناموسی و حیثیتی برباد اولدی . . . . .

بوکا انسان اولان نصل صبر وتحمل ایده‌بیلور !

پادشاهم !

اشته دولت علیه‌نك الیوم بولندیغی ضعف حال اقتضای طبیعی ایله اولمیوب بویله کرید مسئله‌سی کبی غوائلك ظهورنده شفابخش تدبیر اولمق ادعاسنده بولنان وکلای رأی ارانك کیمسه‌یه دانشمقسزین موقع اجرایه کتوردکلری تدابیر سقیمه‌نك نتایج اثاریدر بوذاتلرکه یکرمی بش سنه‌دن بری امور دولت ایچنده بولندیغمزدن تجربه حاصل ایتمشزدر و بزم یریمزی طوته‌جق یوقدر دیو بقای اقباللریله کوناکون سببلر کوسترلر شومدت ظرفنده ملك و ملت حقنده نه‌یولده خدمتلره موفق اولدقلری حال سابق ایله لاحقی قیاسدن مستبان اولور .

بوذاتلرك اثر تدبیریدرکه !

رشید پاشانك وفاتنه قدر دولت علیه اوروپا دولتلرینك برنجی صره‌سنده صایلورکن شواون سنه ظرفنده اعتبارینه نقصان کلوب ایکنجی صره‌یه تنزل ایلدی .

بوذاتلرك اثر تدبیریدرکه !

مملکتین براجنبی پرنسه تختکاه اولدی .

بوذاتلرك اثر تدبيريدر كه !

قره‌طاغ شكل استقلاله كيردى و اولكندن زياده وسعت وقوت بولدى بواوغورده بذل اولنان جان ومال هبايه كيتدى.

بوذاتلرك اثر تدبيريدر كه !

صربلو برسوزله التى قلعه‌يه و بونجه طوپ مهمان ايله مهاجرين اسلاميه‌نك بيوت و املاك و عقارينه مالك اولدى .

بوذاتلرك اثر تدبيريدر كه !

سوريه مسئله‌سنده مداخلات اجنبيه ميدان بر اغيلوب شام ولايتى صاتلسه بدلنى كتوره‌ميه‌جك قدر تضمينات ويرلدى و اراده نه يغمالر اولندى . . . . لكن بالفراد مهاجرلرينك رسماً موعود اولان تضميناتى ويرلمدى.

ينه بوذاتلرك اثر تدبير مكاردانيلريدر كه !

مقدمهٔ مساوات اولمق اوزره جبل لبنانه خرستياندن والى نصب اولندى لكن حالا جبلك آسايشى اعاده اولنه‌مدى .

ينه مشارالبهمك اثر درايتلريدر كه !

مسئلهٔ صربيه‌نك وقوعنه سبب اولان روسيه تكاليفنك همان جمله‌سى مؤخراً نشر اولنان فرمان عالى ايله قبول اولندى يالكز تلف اولان جان ومال عبث يره كتيدى .

ينه مشار اليهمك اثر تجربه‌لريدر كه !

كريد اهاليسنك اول امرده ميدانه قويدقلرى مستدعياته

نظر حقارتله باقه‌رق غائله‌نك چیقمسنه و چیقدقدن صکره یالانله اداره ایدرز ظنیله ایشك بو پرسه‌یه کلمسنه سبب اولدیلر .

ینه مشار الیهمك اثر فطانتلریدر که علی‌العموم اهالی مضیق اضطراب ایچنده فریاوفغادن ایتمکده اولدقلری صره‌ده استانبولده برطاقم ادملرك بالاتفاق ادارهٔ حاضره‌نك تبدیلی اسبابنه تشبث ایده‌جکلری خبرالندقده بونلر کویا ذات همایونلرینه سوء قصدنیت فاسده‌سنده اولدقلرینی اشاعه ایله اله کچوره‌بیلدکلرینی حبس وغرضلری اولان کیمسه‌لری دخی برلکده اتهام ایچون انلرك دخی داخل اولدقلرینی سویلتمکه جبر ایله کونا کون اشکنجه‌لردن صکره هربرینی بردیاره نفی ایدوب خانه‌لرینی ویران وچوجق چولقلرینی پریشان ایتدیلر حالبوکه اهالینك شکایتی کندیلرینك سوء اداره‌لرندن اولدیغنی وآجلق دینیلان شی حبس ونفی ایله زائل اولمیه‌جغنی بیلمز و یاخود بیلدیلر ایسه‌ده برمدت دها مسند اقبالده دوام ایچون عاقبتی ملاحظه ایتمیه‌رك بومضرتلی یولی طوتدیلر .

بوذاتلرك کمال فطانت وحسن خدمتلرندندر که !

دولت‌علیه ایچون استقراض ایله یشامقدن غیری نجات و حیات قابل دکلدر قاعده‌سنی اساس حرکت اتخاذ ایدوب استقراضی استقراض‌ایله اوده‌مك واولکی چقوری طولدیرمق ایچون یکیدن دها بیوك برچقور آچمق پولتیقه‌سیله معاملات

مالیه بو کون اولقدر مشوشدر که خزینهٔ جلیله هر سنه وارداتنك نصفنی وبلکه ثلثانی آیروب فائض ورأس المالاره ویرمك وبونکده همان یاریسنی ممالك اجنبیه یه کوندرمك مجبوریتنده بولینور حالبوکه سوء اداره حسبیله مملکت خراب و اهالی پریشان حال اولمغله بقیهٔ وارداتك برثلثی دخی بهرسنه بقایاده قالدیغندن سنه ده دولتك النه انجق بریچق ملیون کیسه قدر اقچه کچر بومقدار شیله بوقدر عسکرك و مأمورین ومتقاعدینك معاش ومخصصاتی و مصارف عسکریه وضابطهٔ بلدیه ایله دوائرك مقنن وفوق العاده مصرفلری وبالخاصه وکلا حضراتنك معاش وتعییناتدن فضله اوله‌رق محتاج اولدقلری عطایای سنیه وملتزم واجنبیلر تضميناتی تسویه وایفا اولنمق قابل اولمامغله عسکرك مخصصاتی اون بش یکرمی ومأمورین سائره معاشلری سکز اون آیلق تداخلنده ایلیشوب جمله ناس ظلام حیرت و ضرورت ایچنده قالدیلر . نفرات

عسکریه بعض موقعلرده معتاد اوزرنده البسه بوله‌میوب قیشلرده قار یاغار ایکن بیاض پانطلون ایله نوبت محلنده طوکمقده وچوق کره آچ وچیپلاق قالمقده اولدقلرندن ایچلرندن کیزلو کیزلو آوج آچوب وخرسزلق یان کسیجلك ایدنلر بولنور اهل وعیال صاحبی اولان مأمورین وخدمهٔ دولت ایچون معاشسز کچنمك ممکن اوله‌میوب نیجه ناموسی اولان آدملر کندیلرینه یاقشمیه‌جق حرکتلرده بولنمغه مجبور اولدیلر اردو موقعلرنده

ومحاربه‌لرده بولنان ضابطان عسكريه‌نك استانبولده‌كی خانه‌لرینه حواله ایتدكلری بشر اونر غروش معاشلر و یاپدیرلقده اولان میری ابنیه تخصیصاتی وقت وزمانیله ویریله‌مدیكندن نظامیه و ترسانه خزینه‌لرنده قادین چولق چوجق ارغاد و نجیر عمله عربه‌سندن كچلمز وبرطاقم طول وكیمسه‌سز قادینلرك لاجل التعیش پاره‌صایوب الدقلری سهملرك وخزینه‌نك استدانه‌ایلدیكی اموال ایتامك فائضلری وبشر اونر غروش عجزه وفقرا معاشلری آی باشلرنده ویریله‌مامكله مالیه خزینه‌سی حوالیسنده كل یوم بر قاچ بیك عجزهٔ نسوان وصبیان وفقرا تجمعله چیقریشورلر ومالیه ناظرینك یوزینه قارشو اغزلرینه كلن كفر و دشنامی سویلرلر وكمال ازدحامدن قول قیریلور كوز چیقار كبه‌خاتونلر چوجق دوشورر ومالیه ناظرینك اوطه‌سی عسكرله محافظه ایدیلور وجانی یانوب زیاده‌جه شماطه ایدن قادینلر امام اولرینه و اركك باب ضبطیه محبسنه كوندریلور و اكثریا مالیه ناظری كیزلی مردیواندن اینوب آرد قپودن عربه‌سنه بینر و صاووشور .

تحفی شوراسیدركه! بومعاشلرك فائضلرك جمله‌سی طوپلانسه آیده اوچ بیك كیسه‌یه وارمز انجق بو تضییقات عجزه وبیوایكان حقنده جاری اولوب وكلای فخام حضراتی و انلرك منسوبات ومتعلقاتی معاشلرینی و اسهام فائضلرینی كونی كونه

ویوزلك آلتون یوز غروشه نقداً آلور ومالیه ناظرینك اوغلی
مهرداری وبرادرلری کبی دائره‌سی خلقنك هر بری آیری آیری
بانقه‌لر آچوب یوزده یکرمی و یکرمی‌بش نقصانه قیردقلری
معاشلر وسرکیلر بدلاتنی تماماً استحصاله موفق اولورلر .

ینه مشار الیهمك اثر تدبیرلریدر که !

یتمش سکز سنه قدر مالیه خزینه‌سنك رخنهٔ موازنه‌سی
قوائم نقدیه اوراقیله حشو واملا ایدلمك قاعده‌سی ملتزم اولوب
گاه اسهام عادیه وممتازه وگاه اون سنه‌لك وسرکی نام‌لریله گونا
گون کاغدلر ایله سوق و بازار کاغد فابریقه‌سی نمونه خانه‌سنه
مشابه اولمشدی وهر طاقم کاغد چیقارلدقده چونکه بونلرك
مدار امنیت اوله‌جق بر گونه قارشولقلری اولمامغله یوزده اوتوز،
قرق ، اللی ، نقصانه طوتدیریله‌بیلان فیئاتلرله الاجقلیلره
وفوق‌العاده مصرفلره وبر طاقمیده اواره‌لق شوخدمته موفق
اولان وکلا حضراتنه اعطا واحسان اولنه‌رق آز وقتده ینه
دیگر برنوع کاغده احتیاج گورینوردی اما بونلرك اره‌سنده
امکان وفرصت دوشدکجه بربهانه ایله اوروپا وغلطه صرافلر-
ندن استقراض ایدلمکدنده گیرو طورلمدی بوسببلرله معاملات
اخذ واعطایه اولقدر کسل ومالیه‌نك اعتبارینه بردرجه خلل
گلدیکه یتمش سکز اوائلنده یوزلك آلتون قائمه‌ایله یوزسکسان
غروشه قدر چیقدی ذات حضرت ملوکانه‌لری بو صورتدن

تأثر و عباداللهك حالنه ترحم بيوروب قوائم نقديه‌نك تداولدن الثمسى ايچون بر تدبير بولنمسنى قطعياً امر وفرمان بيورملريله وكلا حضراتى سكز يوز بيك ليرالق بر موقت استقراض عقدى و اسهام جديده ناميله بر ورقه طبعى ويوزده قرقى نقد والتمشى سهم اعطاسى ايله اوراق متداوله‌نك رفعنه تشبث ايتديلر حالبوكه تداول ايدن اوراقك فائضى يوق ايكن ايديلان استقراضك واسهام جديده‌نك فائضيله وتفرعاتيله خزينه‌يه آبروجه برمصرف آچيلمش اولدى واورانك رفعندن اميد اولنان فائده فائض جديد ايله محو اولدى مؤخراً بو تدبيرك دخى حصول مقصده عدم كفايتى كوريلوب و بونكله برابر بريكى قائمه چيقارلمقده و ياخود كليتلو جهه بر اوروپا استقراضى يابلمقده اولان صعوبت تحقق ايدوب هم اسامئ متنوعه التنده اولان ديون غير منتظمه طويلى كورنمك همده فائضلر بردوزى‌يه اولمق وفائض يوكسك طوتيله‌رق بوتقريب ايله اوروپا سرمايه‌دارانك اغزى قپادلمق ملاحظاتى اوزرينه قرق‌مليون ليرالق بردفتر كبير آچيلدى وديون متفرقه اوراقنك برطاقى طوپلانوب اسهام عموميه و قونسوليده ناميله باصيلان قائمه‌يه تبديل ومتفرق فائضلر يوزده‌بش اوزرينه تقرير اولندى انجق اشبو قرق‌مليون ليرا نه حساب و اعتبار ايله درج دفتر ايدلمش وبو ورقه ايله ديون متفرقه‌نك جمله‌سى ويرلدى مى ؟

احتياط ناميله فضله باصيلان وبرمدت استقراض رهنی اولەرق الدناله طولاشان واول آثناده پارس سفیری بولنان صفوت پاشـا ایله باب‌عالینك امین ومعتمدی ابرو افندی حضراتنك پای همتلرینه طولاشان درت مليون لیرالق قونسولیده نره‌یه کیتدی؟ «قونورسیون» نامی ویریلان اشـبو تسویهٔ دیون معامله‌سنك اجراسنده همدست تعاون اولان «مرنون» و «لنغ» کبی بانکرلر وبو امراهمی انلره تودیع ایدنلر نه مقدار حصه وتمتع و قومیسیون آلدیلر؟ ایشته بورالری هپ قرا کاقده ایدی وقالدی فقط خزینه بر یکونده قرق مليون ليرا بورجك آلتنه کیردی. والحاصل آثنای جلوس همایونلرنده اداره‌نك هر درلو سفاهت وتلافیله برابر خزینهٔ مالیه‌سنوی درتیوزبیك کیسه قدر فائضلی بورج آلتنده ایکن اوزماندن بوسنه مارتنه کلنجه التی‌ییل ظرفنده ذوات مشارالیهمك حسن تدبیر و همتلری اثری اوله‌رق خزینهٔ جلیله الیوم سنه‌ده برمليون بش‌یوزبیك کیسه‌قدر فائض ویرمك حالنه‌کلمشدر شوالتی سنه‌ظرفنده بورجلرك بوقدر تزاید ایدیشندن واداره‌نك کیدیشندن قیاس‌اولنورسه‌سنه‌بسنه بورجلر شطرنج حسـابیله آرته‌رق کله‌جك التی سنه ظرفـنده اولقـدر استقراضلر یاپیله‌جقدرکه:

« دولتك کافهٔ وارداتی بورج فائضی قارشولغنه ویریلوب مصارفات دولت بوسبتون آچیقده قاله‌جقدر »

وكلای حاضره‌نك يكرمی بش ييلدن بری ملك وملته ايتمش اولدقلری حسن خدمات جمله‌سندن بر طاقمی دخی طشره ممالك واهاليسنك حاللرندن استدلال اولنور بوذاتلرك نظرنده طشره مأموريتلری نفی و اجلا ياخود مالكانه و عطايا حكمنده اولمغله بر كيمسه‌يه كوجنوبده ناز كانه جزا ايتمك ايستلدكده والی ومتصرف وقائمقام صفتيله طشره‌يه كونديرلور ودائره‌لری اتباعه و منسوباتندن بريسی جراغ ايدلمك مراداولندقده قائمقام ومدير نصب ايديلور وملكك اداره‌سی ايچون لازم اولان اوصاف واهليت اصلا ارانمز بومقوله مأمورك كوره‌جكی ايش ايسه خود مجود اولوب كيتديكی محللرده بكلريله بالاتفاق عجزهٔ اهالی‌يی صويمقدن عبارتدر.

معلوم شاهانه‌لری اولمق كركدر كه ا دره بكلكی، يكيچريلك محصل، مسلملك ، اصول ظالمانه‌سی تنظيمات خيريه اكرچه لطفاً الغا ايتمش ايسه‌ده معلوم شاهانه‌لری اولمق كركدركه طشره‌لرك هر برنده در بكلری اليوم موجود اولوب فقط اسملری بشقه‌در بونلر ايكی صنف اولوب بر طاقمی قونسلوسلر وديكری اعضای مجلس ، معتبران ، وجوه بلده دينلان ارباب نفوذ وثروتدر .

برمملكتده والی ومتصرف وقائمقام بولنان كيمسه‌لر بالفرض اهليت صحيحه واستقامت ومعدلت مطلوبه اصحابندن اولسه بيله

بودره بكلرندن مملكتى قوتارمق اقتـدارنده بولنه‌ميوب اكر دوام مأموريتدن مأيوس اولمامش ايسه لامحاله انلرله خـوش كچنمكه مجبور اولور زيرا برقونسلوسك حقلى حقسز سفارتنه يازديغى بر ورقهٔ شكايت وياخود متنفذان بلده‌دن برقاچنك اتفاقيله بش اون مهرلى ياپيـلان برمحضر باب عاليجه مأمورك وجوبى عزلنه كفايت ايدر برطرفدن باب عالى مأمورين ملكيه‌يه يازديغى اوامرده چينسز بينسز حسن اداره واثبات لازمهٔ درايتمندى ايتمك واهالى ايله خوش كچنمك وهر نصل اولورسه اولسون تحصيلاته اقدام كوسترمك و صاياسنى تأكيد ايتمكله مأموريتده طورمق استيان بر مأمور ناچار بو دره بكلريله حسن آميزش بولنه دوكيلور شوقدركه هم بونلرله حسن آميزش همده التزام قاعدهٔ رعيت پرورى ومعدلت بر يرده اجتمـاع ايده‌مديكندن چاره‌سز مملكتك اصلاح حالى برطرف ايدياوب دره بكلرينك منافعنه معاونت ايديلور.

قونسلوسلرك اكثريسى يرلى وتجارت وزراعت وفائضجيلك ايله پاره قزانمغه وهرحقسز ايشـلرينى بر سـوزله حكومت محليه‌يه كوردرمكه آلشمش اولدقلرى كبى متنفذان بلده دخى مملكتى طرف طرف بينلرنده تقسيم ايله هر برى برقطعه‌نك بالاستقلال حكمدارى حكمنده اولديغندن بونلرك كوجنملرى معتـادلرى اولان مظالمه معاونته ومظالمه معاونت عجزهٔ اهالينك خرابنه باعث

اولور بین الوکلا معتاد اولان سوزلردن بریدرکه: دول سائره تبعه‌سنك متحمل اولدقلری تکالیفه نسبتله بزم اهالینك دولته ویردکلری معینات پك جزئی اولمغله تشکر ایلملری اقتضا ایدر. فی الحقیقه اگر بزم اهالی یالکز دولته ویردکلری شی ایله قورتیله‌سه‌لر بو سوز پك طوغری اولوردی حالبوکه ایش بویله اولمیوب اگرچه دول سائره تبعه‌سی دولتلرینه زیاده‌جه ویرکو ورسومات ویررلرسه‌ده انلرده دره‌بکلری وقونسلوس مظالمی اولمیوب هر کس فضله‌ٔ حاصلات تمتعاتندن کندیسی مستفید اولور بزده ایسه مثلا بر رنجبرك ییلده یوز غروش کلوری وار ایسه انك اوتوزینی ویرکو واعشار ورسومات وجزای نقدیلره ویررکه دولت خزینه‌سنه کیرن انجق بودر اون غروشنی دخی چوجغیله کندی حوائجنه صرف ایدرکه انجق کدیمندن ذاتنك استفاده‌سی‌ده بوندن عبارتدر کیرویه قالان التمش غروشنی وجوه و معتبران وقائضجی وضبطیه و جریمه ایچون ویرمکه مجبوردر. طشره‌لرده اعشار خصوصنده اهالینك خرابنه باعث اولان اسبابك برنجیسی ظهوره کتوریلان سوء استعمالات وتعدیاتدر چونکه التزامات عشریه‌یی اکثریا ذکر اولنان متنفذان مملکت یا علناً یاخود شرکت خفیه ایله حفیاً درعهده ایدرلر تعشیر ایچون بالذات کندیلری واقربالرندن اولانلری قول قول چیقاروب خرمن یرلرنده طوپلی طوران حبوباتی کیله‌یه اورمقسزین تخمین طریقیله ثبت

دفتر ایدرلر وبو تخمین بوسبتون کندی انصافلرینه محول اولوب
سکزده بدیده وچوق یرلرده بشده برهقدر الورلر بیچاره رنجبر
آغزینی آچوب حرف واحد سویلیه‌مز زیرا برشی سویلسه
خانماننی پریشان ایدرلر وفضله اوله‌رق هر کویك تعشیری ایچون
اوچ بش کون توقف اثناسنده معشرلر وخدمتکارلری واحبابلری
تفرجه کیدر کبی طوپلانان اون بش یکرمی اتلونك حیوانلرینی
وکندیلرینی کویلو فقراسی بسلر وبعض یرلرده چالغی وکوچك
مصرفلری دخی کویلیدن چیقارر بونلرك اوزرینه ملتزم حقی
اوله‌رق آیریلان حبوباتك درانبار وحفظ ایتمك وملتزمك
استدیکی زمان کویلینك عربه‌سی وحیوانی ایله مجاناً کتورمك
واوسنه حبوباتی صاته‌میوب قالدقده انی تحمل دیو مطلوب
اولان فیئات ایله کویلی‌یه طرح و توزیع وایرتسی سنه‌انك یرینه
یکی محصول المق واره‌دن کچن مدت ایچون فائض یورویدوب
بدلنی ینه محصول جدید حبوباتندن استیفا ایتمك کبی برچوق
مظالم واعتسافات دخی وقوعه کلور .

اهالینك خرابنه باعث اولان اسبابك بریده تحصیلات
ماده‌سیدر باب عالی تحصیلات ایچون طشره مأمورلرینی صیقشدر
دقجه والی ومتصرف دائره‌لری عیدایدرلر چونکه تسریع تحصیلات
مقصدیله والی ومتصرفك مهرداری و یا کتخداسی وقواص
باشیسی کبی بریسی قضالره کوندریلور بونلر توابعات وضبطیه‌لر

ایله برسوری آتلی اولدقلری حالده باران بلا کبی هر کیجه برقریه‌یه نزول ایدریم وییه‌جك کویلی طرفندن تسویه اولنور اگر کویلینك قدرت نقدیه‌سی یوق ایسه خانه‌سنده باقر ویتاق کبی لوازمات بیتیه‌دن هرنه بولنورسه آلنور وبونلر بورجنه وفا ایتمزسه ترلاده چالیشه جق چاپه وبل واوکوز وبویوندروق کبی ادوات زراعتی اخذ اولنور وکاه اوتوزقرق غروش قدر ویرکو واعشار بورجی ایچون برقاچ آیلر محبسده یاتیریلوب اول زنجیرك اولاد وعیالی آچ براغیلور تارلاسی صولانمیوب قورر خانه‌سی یالکز قالمغله خرسز وحیدودلر کیدوب مالنی تلف وعرض و ناموسنی پایمال ایدرلر وکاه برقریه خلقنی ویرکو واعشار وبقایا بورجلرندن جملة محبسه القا ایله اخانه‌لری تهی وترلالری معطل وخالی براقیلور وبووجهله حبس اولنو-وبدسفالتیدن قهردن خسته‌لنان ووفات ایدنلرك اسباب وفات وحاللرینی کیم اراركیم صورار بعض یرلرده ویرکوسنی ویره‌میانلری اغاجه صاروب فلقه‌یه یاتیروب دوکمك عیالنك قیزینك باشلرنده بولنان بش اون غروشلق حلیاتی قوپاروب المق وخاتونلرك اوچقورینه وارنجه‌یه‌قدر اقچه ارامق وبووجهله حبس وضرب سفالتی و ناموسی غیرتی ایله‌خسته‌لنوب اولمك دخی معذور طوتیلور حکومت ایسه بوشدتلری ایدنلری منع ایدر ایسه ارتق اقچه تحصیل ممتنع اولور ظن ایدر. اهل زراعتی ییقان مظالمدن بریده

کرك میری ذمی کرك مرابحه‌جی بورجی ایچون رنجبرك هنوز ترلاده یشیل طوران مالی قیمتندن نقصانله صاتمغه مجبور اولمسیدر مثلا ویرکو ورسومات بقایاسنی تحصیله مأمور اولانلر انفاً بیان اولنان یوللرده فقرایی تضییق ایتدکلرنده مرابحه جیلر کویلی یه ویا کویلیلر سرابحه‌جی یه یناشورلر وبر آی صکره کیله‌سی قرق غروش ایده‌جك اولان محصول اون بش یکرمی غروشه صاتیلور مرابحه‌جیلرك معاملاتنه کلنجه‌ا کرچه مرابحه ومعامله‌نك سوء استعمالنی منع ایچون شمدی‌یه قدر بر قاچ نظام یاپیلمش ایسه‌ده طشره‌لرده انلرك احکامی جاری اوله‌من زیرا مرابحه‌جیلر یاقونسلوسلردن یاخود وجوه وارکان بلده‌دن اولور وهیچ اولمز ایسه بونلردن برینه ارقه‌سنی طیامش برحریف بولنور حکومت مأمورینك انلر حقنده معاملهٔ نظامیه اجراسی ممکن اولورمی؟....

بومرابحه جیلردن برطاقمی سلم معامله‌سنه دخی کیریشوب قرضاً رنجبرك حاصل اوله‌جق یاموغنی حین حصادده اونغروش قیمتله کندینه صاتمسنی مقاوله ایدرولکن اقچه‌نك برازینی پشین ویروب قصورینك بدلنه یمکلك ذخیره ورنجبرك اولاد وعیالنه مقتضی البسه‌وسائره ویرروویردیکی شیلرك اوزرینه موسم حصاده قدر فائضلر یورو دیر چونکه ویردیکی اشیا اولجه استحضار ایدلمش شیئلر اولمغله رنجبرك بورج دفترینه فاحش فیئاتلر

ایله قید ایدر رنجبر دخی ویره‌سی یه‌در دیه‌رك سسنی چیقارمز بوطریق ایله پاموغك قیه‌سی ایکی واوچ غروشه تنزل ایتمکله محصول میدانه کلدکده رنجبرك بورجنی قپایه‌میوب بقیهٔ دیون تمسك التنه کچر وبعض کره دورشرعی دخی اجرا ایدیلور بو منوال اوزره رنجبرك بورجی هر سنه تزاید ایدوب درت بش سنه ظرفنده ارتق ویریله‌میه‌جك درجه‌یه کلور اول زمان الاجقلی یدنده‌کی سندلر ایله مطلوبنك تحصیلنی حکومتدن استدعا ایله مدیونی حبسه القالیه‌تدیرر عاقبت اراضی واملاکنی صاتدیروب مطلوبنی استیفا ایدر رنجبرك دخی خانه‌سی سونوب ترك دیاره مجبور اولور .

ایشته بو مثللو اسباب ظلم وتعدیدن ناشیدرکه دولتك تکالیفی دول سائره تکالیفندن اخف اولدیغی حالده تسویه‌سی اهالی‌یه بوقدر کران کلور واکر بو تعدیاتك اوکی النسه ظن اولورکه تکالیف موجوده‌نك همان برمثلی دها تحمیل اولنسه دخی اهالینك بودرجه مضطر وپریشانیلری اورته‌دن قالقار .

اهالینك یرلو بلالرندن بریده بقایا داهیه‌سیدر چونکه طشره نفوذ و ثروت واراضی واملاك اصحابی بالجمله وجوه، ومعتبران خرستیان اولوب بونلر دائما ولاة ومأمورینك مظهر صحابتی اولمغله ویرکو و تکالیفدن همان معاف کبیدرلر بو سببله یوکك آغرینی عجزه‌یه یوکلنور وبالاده تفصیل اولنان ازعاجات وتضییقات .

اوزرینه ینه تحصیلنه امکان بولنه‌میان مطلوبات خزینه اهالی ذمتنده بقایا عد اولنور وسنه‌بسنه تزاید ایدر اشبو بقایانك بر طاقیده ملتزملر بورجیدرکه ایکی نوعدر ملتزملرك برنوعی ذکر اولنان قونسلوسلر، وجوه، معتبران ایله مشترکاً واردات درعهده ایدن مفلسلردر بونلرك چوروك چاریق کوستردکاری کفالتلری قبولده حکومت مضطر قالمغله ارتق وارداتك تحملنه باقمیه‌رق ذکرندن زیاده‌یه دخی درعهده ایدرلر ومأمورین محلیه‌نك اثر تشویقات ودرایتی اوله‌رق بدلات سابقه‌یه ضم ایله احاله ایلدکاری وارداتك پك چوغی بو قبیلدندر بوصورتله مأمورین باب عالیجه مظهر تحسین ونائل مکافات اولورلر و محلنده متشکل شرکتلر حصه‌لرینی وملتزملر دخی هردرلو ظلم واعتساف ایله اللرینه کچه‌بیلین مقداری آلوب قصور بدل التزام بقایاده قالور حکومت محلیه شرکای خفیسی اولان ذوات محلیه خاطری ایچون بورجلی بولنان ملتزم و کفلاسنی تضییق ایده‌مز وایسته دخی خزینه‌نك مطلوبنی استیفایه کافی آنلرده نه مال ونه اقتدار بوله‌مز بر طاقیده ملتزم بولنمامغله سیعاً للخزینه دینلیه‌رك اهالی اوزرینه بدلات فاحشه ایله براغیلان اعشار بقایاسیدرکه اهالی هیچ برزمان آنی اوده‌یه‌مز بر طاقیده طاغلمش کویلرك موجودلر اوزرینه طرح و توزیع اولنان ویرکو بقایاسی اولوب بونی دخی کندی ویرکوسنی ویرمکده عجزی اولان فقرانك ویرمك

اقتدارنده اولمیه‌جقلرینی ظاهردر بقایانك برطاقیده استانبولدن قالدیرلمق ایچون کوندریلان مأمورین ایله محلنده اوجوز معاشله استخدام اولنان صندوق امینلری ذمتلریدر.

بونلردن کیمنك وقتیله کفیلی النمامش ویاخود کفیللری بی قدرت بولنمش اولمغله سنه‌بسنه بقایا دفترلرنده کوستریلور.

اهالی‌یه موجب شکایت اولان مظالمدن بری دخی تسویهٔ طرق نظامنامه‌سنك سوء استعمالیدر هر مملکتده یوللرك کشادی ملکك تزیید ثروتنه باعث اولان اسبابدن برنجیسی ایکن بزده سوء استعمالات سببیله یولی اچیلمغه تشبث اولنان هر بلده‌نك فقراسنه سبب پریشانی اولمشدر و بومدعایه طربزون ایله ارضروم ، مدانیه کملیك ایله بروسه اره‌لرنده اون بش یکرمی سنه مدتلر سورنمش وحالا یولنه کیره‌مامش اولان طریقلرك احوالی شهود عادله‌در.

اهالی‌یی خراب ایدن شیلردن بری دخی محکمه‌لرك وقضانك سوء احوالیدر طشره محاکمنی حاکم وقاضی اولان افندیلر کندی مالیکانه‌لری کبی فرض ایتدکلرندن احکام شرعیه‌نك اجراسندن اول پاره قازانمق مقصدینی التزام ایدرلر هر حاکمك ویردیکی اعلام دیکر حاکمك زماننده معتبر طوتیلیوب مصلحتك فلان جهتنه باقلمامش دینله‌رك تکرار رؤیت دعوایه قیام اولنور طشره‌لرده اویله دعوالر واردرکه اون بش یکرمی سنه‌دن بری محکمه‌لرده

سورینوب طرفینك یدنده متناقض المضمون اعلامات شرعیه بولنوروحالا دعوا فصل اولنمیوب ایکی طرف دخی خراب اولمشدر چونکه حکام شرعك برجنحه‌سی ویا ارتکابی وقوعنده مجازات قانونیه‌دن معاف اولملریله پك اولسه بولندیغی مأموریتدن عزل ایله آخر برمحله تعیین اولنورلر واصلا جزا کورمزلر قضانك ایچنده الانیه‌لی ودارنده‌لی اوله‌رق ذی شریعتده اویله قوردلر واردر که اللرینه دوشن امت محمدی حیدودکبی صویارلر و اکر معرفتلریله برترکه تحریر اولنورسه کندیلرینه ایتام و ورثه‌دن حصه چیقارورلر .

بو مثللو اسباب ظلم وتعدیدن ناشیدرکه:

دولت علیه‌نك تکالیفی دول سائره تکالیفندن اخف اولدیغی حالده تسویه‌سی اهالی‌یه کران کلور وشویله ظن اولنورکه اکر بو تعدیاتك اوکی النمق ممکن ایسه اهالی تکالیف موجوده‌نك برمثلنی دها تحمله رضا کوسترلر .

بزم اهالیمزك تدنیٔ احوالنه سبب اولان شیلردن برباشلو ماده دخی تربیه ومعارفك نقصانیدر .

پدرك اولادینی حسن تربیه ایتمسی وظیفهٔ ذمت ولازمهٔ منفعتی اولدیغی کبی بردولت دخی اهالیسنی تربیه وعصرك شاهراه ترقیسنه سوق ایتمه‌سی کندینك قوتی وثروتنی مؤدی اولمغله اوروپا دولتلری بهرسنه وارداتلرینك برچوغنی بو مقصده حصر و تحصیص

ایدرلر بزده‌ایسه معارف ایچون تخصیص اولنان مبلغ یالکز معارف نظارتی و مجلس ومأمورلرینك معاشلریله اوفق تفك مصرفلره انجق کفایت ایده‌بیلور واقعا طشره‌لرده بعض قصبه‌لرده رشدیه مکتبلری یاپیلمقده اولدیغی غزته‌لرده کوریلیورسه‌ده بونلرك اکثریسی براوطه‌دن عبارت اولوب ایچلرنده دوشمه جام بیله بولنمز وقپولری قپالوطورور یالکز خواجه‌لر معاشلرینی آلورلر وایچنده بش اون اطفال بولنان مکتبلرده دخی کرك خواجه‌نك عدم اهلیتندن کرك اصول تحصیلك یولسزاولمسندن ناشی مطلوب اولان آدملری یتشدیره‌مزلر بالعکس تبعهٔ خرستیان مکتبلری معارف نظارتنه مربوط اولمیوب کندولرندن تشکیل اولنان مدیرلر هیئتله اداره اولندیغندن انلرده السنهٔ اجنبیه وحساب وهندسه وجغرافیا کبی فنلر اوقوتدیریلور وانلردن چیقان طلبه حقیقهٔ معلوماتلی اولوب هرقنغی صنعت ومسلکه سلوك ایتسه‌لر غیضیاب اولورلر بونلره قارشو اهالیٔ اسلامیه ایسه عمان جهل ونادانیده اولمغله انلره تقابل ایده‌میوب هر خصوصده کیرو قالدقلرندن صنعت وتجارت کبی منابع ثروت بوسبتون ملل غیر مسلمه النه کچمش واهالیٔ مسلمه الرنده بولنان املاك بوسببدن ناشی تدریجیله خرستیانلره دورایتمکده بولنمشدر شمدی طشره‌لرده قنغی بلده‌یه کیدلسه اسلام وخرستیان محلاتی نظرهٔ اولاده تفریق اولنه‌بیلوب مثلا بکاوغلی ایله استانبول بیننده اولدیغی کبی خرابه‌زار

اولان طرف اسلام و معمور اولان طرف خرستیان محله‌سی اولدیغی آکلاشیلورشویله بر ادارهٔ نامنتظمه آلتنده ازلدکاری حالده اهالینك ینه دولت متبوعه‌لری اغورنده ابراز ایتدکاری ردیفلر فداکارلقلر حدوحسابه کلمز ازجمله روسیه محاربه‌سی آچیلدقده سلاح آلتنه دعوت اولندی جمله‌سی کمال شوق ایله خدمتلرینه قوشدیلر فقط بونلرك نصفی مملکتلرینه عودت ایده‌میوب اسباب معلومه‌ایله تلف اولدیلر واندن صوکره ینه هرنه زمان ردیف ایستنیلدی ایسه بلاتردد مسارعت ایلدیلر اناطولی و روم ایلی اهالیسی طرفندن‌اردوی همایونلر ایچون ویریلان ذخایر وسائره‌نك بر چوغی ایچون بدل آلوب خدمت متفخره اولمق اوزره مجاناً ترك وتبرع ایلدیلروبر طاقمی ایچون محلی صندقلرندن‌بدلاتی استیفااولنمق‌اوزره یدلرینه سندلرویرلدی‌اشبو سندلرحالااهالینك یدنده‌طورربو اشیانك‌بك چوغی‌محللرینه کتتمیوب بر طاقم آدملرك وسیلهٔ تمتع تجارتی اولدی نیجه یوز بیك کیسه‌لر یغمایه هنوز محاسباتك آرقه‌سی آلنه‌مدی ر سارقلره برشی دنیلمدکدن بشقه رتبه‌لری ترفیع ایله مأموریتلرده قوللانلدی بونك اوزرینه مهاجر غائله‌سی آچلدی اهالی ینه ابراز حمیت ایدوب بر قاچ میلیون نفوس مهاجره‌یی عربه‌لری و حیوانلریله طاشیدیلر وایشلرینی براغوب‌انلرك اسکانی‌ایچون خانه‌لریانقله اوغراشدیلر و بر چوق محللرده مجاناً بسلدیلر چفت چبوق ویردیلره

انجق مهاجرینك سوق واسکاننه مأمور اولانلرك بر طاقمی اهالینك
ویردکلری اجرت نقلیه ومصارف تکمینیه واسکانیه‌یی خزینه‌دن
آلوب ایراد وعقار صاحبی اولدیلر مهاجرلرك سوق و اسکانی
دخی برصورت مضبوطه‌ده اولمامغله بونلرك چوغی ذلت وسفالت
و آچلق وخسته‌لك ایله تلف اولوب بونلرك یتیم قالان چوجقلری
جاریه دیه وکلا حضراتنه هدیه کوندرلدی باقی قالان مهاجرلر
ایسه حیوان سوریلری کبی شورایه بورایه سوق اولنوب آچیقده
براغلدقلرقدندن احتیاج و ضرورت بونلری اهالیٔ قدیمه‌نك
حیوانات و املاکنه تسلطه مجبور ایتدی الیوم اناطولی وروم
ایلیده مهاجرلر یوللری اوکره‌نوب اورمانلر ایچنده برقاچ یوز
خانه‌لی شهرلر یاپوب بلوك بلوك یولله ایتمکده وخلقی صویمقده
واچیقدن اچیغه کویلری باصه‌رق حیواناتی سوروب کتورمکده
و اهالینك فریاد و شکایاتی عیوقه چقمقده اولدیغی حالده محلی
حکومتلری اوزاقدن سیرجی کبی باقمقده‌در مهاجرلرك یالکز
جانیك سنجاغندن سرقت ایتدکلری آت واوکوز وطوارلرك
دفتری یکرمی‌بش بیکه بالغ اولوب اماسیه و سیواس و چورم
و باطوم ورو‌م ایلی طرفلرنده وقوعه کلان خساراتك حسابی
بیلنه‌مز بوندن طولایی یرلی اهالینك حضور وامنیتلری منسلب
اوله‌رق حتی کچن سنه سیواسدن برچوق روم خانه‌سی روسیه
ممالکنه هجرت ایلدیلر غریبدر که اهالینك مسئلهٔ زائله
اثناسنده کرك مهاجرلر خصوصنده دولته تبرع ایتدکلری

ذخایر و خدماتدن ماعدا اقچه‌سی مال صندوقلرندن ویرلمك اوزره آلنان ذخایر و اشیانك و نقلیه اجرتلرینك الیوم اهالی یدنده محفوظ اولان سنداتنی مال صندوقلری طانیمیوب محسوبلری اجرا ایدلمامشدر .

شمدی بر رنجبر یا ویرکو و یا بقایادن طولایی تضییق اولندقده محفوظی اولان سندی ابراز و ایشته بنمده دولتدن شوقدر الاجغم وار بوندن بورجی محسوب ایدك اوست طرفنی باغشلادم دیه باربار باغردیغی حالده اصلا قولاق ویرلمز و « دولت نه وقت اولسه سکا بورجنی ادا ایدر سن شمدی شو پاره‌یی ویر » دیه تضییق وحبس ایله پاره آلنور .

یتمش یدی سنه‌سنده طشره‌لره فوائم نقدیه کوندریلوب بدلاتی استحصال و یتمش سکز مارتی حلولنده قائمه‌لرك تداوله چیقاریله‌جغی وعد و اعلان اولنمش ایکن هنوز قائمه‌لر اهالینك جیبنده قالدی و برطاقمی خدمت مفتخره نامیله مجاناً ترك و تبرع ایتدیرلدی .

خزینه‌نك موازنه‌سی یولنه قونلق ایچون اهالیدن ربع ویرکو استقراض اولنوب بهرسنه ویرکودن ربع محسوب اولنه‌رق درت سنه‌ده دولت بورجنی اوده‌یه‌جك ایدی بر ایکی سنه بو اصول اجرا اولنوب صکره‌لری ینه خدمت مفتخره اولنه‌رق بقیه‌سنك ترکی ایچون تشویقات اجراسی ضمننده باب عالی رسماً امرنامه‌لر کوندردی .

یتمش سکز سنه‌سی مارتنده طوز و توتون تحت انحصاره آلنوب بوندن فرح بر حساب اوزرینه سنوی برملیون کیسه قدر واردات آلنور ظن اولندی حالبوکه کچن سنه مصرفیله برابر طوزدن یوز طقسان بیك بوقدر کیسه الهچوب توتون ایسه بومقدارك نصفنه وارهمدی چونکه دخان زراعتی اونده سکز تنزل ایدوب بونکله تعیش ایدن اهالی پریشان اولدیلر وعشردن طولایی خزینهٔ مالیه کلیلو زیانه اوغرادی هله طوزانحصارینك باعث اولدیغی فنالقلر دائرهٔ تعداددن بیرون اولوب بونك تفصیلاتی کچنلرده مقام صدارته تقدیم اولنان لایحهٔ بندکانه‌مده مشروحدر .

شوکتلی افندم !

ایشته طشره‌لرك حالی دخی مجملاً بیان ایتدیکم صورتده اولمغله فروعاتی ادنا مطالعه ایله‌معلوم اولور نزد ملوکانه‌لرنده محتاج بیان دکلدرکه ایالات دولتك محصول ویرر چفتلکیدر چیفتلك بویله خراب اولورسه یاایراد نره‌دن کلور ایراد کلمزسه دولت نصل بقا بولور و معاذ الله دولت باقی اولمزسه یاملت اسلامیه‌نك حالی نیه وارر ؟ . . .

ایمدی شوفنالقلرك هربری ورم عاتی کبی دولتی ایچندن ییوب ییوب بیورمکده‌در جمله‌سنك اصل ومنبعی ادارهٔ حاضره اولوب بواداره دخی معلوم اولان بر قاچ حریص جاه واقبالك چرخ تدبیرندن منبعث حرکاتك آثاریدر انجق بوحالاتك جمله‌سی

انلره غیر مجهول اولدیغی حالده نیچون اداره‌نك اصلاحنه‌سعی ایتمزلر دینورسه جوابی بودرکه انلرك اعتقـادنده دولت علیه چوقدنبری جانی چیقمش نعش مشـابه‌سنده‌در فقط هنـوز اثر حیاتی وارکبی برمدت یارو اغیاری الدادوب وقت قزانمق و بو صره‌ده نعشك اوسـتنده باشـنده اولان شـیلری صـویوب کندی صندوقلرینی طولدیرمقدن بشقه ملاحظه‌لری یوقدر حتی دولتك حیاتندن قطع امید ایتدکلرینی اصلا کتم ایتمیوب هرکسـه وحتی اجنبی دولتلر سفراسنه دخی علنـاً سویلرلر وکندیلرینه :

« مادامکه سزلر مأیوس اولمشسکز ایشدن چکیلکز بری طرفده مأیوس اولمیانلر کلسونلر »

دینلسه !

(یابزم غیرت وحمیتمز دولتی بوحالده براقمغه قائل اولورمی؟ ملتده بزم یریمزی طوته‌جق کیمسـه یوقدر بزم معلومات و تجربه‌مز و اوروپاجه حیثیت و شهرتمز واردر اکر ایشدن چکلسه‌ك اوروپا حقیقت حاله واقف اولوب قطع امید ایدرلر ومسئلهٔ شرقیه تقسیم ممالك دولت‌علیه ایله فصل اولور)

دیرلر اجنبیلر طرفـدن کندیلرینه اعتراض اولنوبده مادامکه ایشدن چکلمزسکز نیچون ایلرولنمکه جد وسـعی ایتمزسکز دینلسه یابوندن زیاده نصل کیدیلور ایشته تنظیمات یاپدق تجارت محکمه‌لری آچوب شریعتك قوتنی آزالتدق مساوات فرمانی

نشر ایلدك ولایتلر یاپیلدی مجلس ادارهٔ ولایتلر آچیلدی اجنبیلره تصرف املاك ایچون حقوق ویردك اوقافی توسیع ایتدك بزم ملتمز جاهل ونا قابل اولدقلری حالده بزم همت واقداممزله بو قدر ایشلر میدانه کلدی بوده ملت ایچنده اوتهدن بری بیوك کورینوب حیثیت و اعتبارمز اولدیغندندر یوقسه بشقهلری کلهجك اولسه بتون بتون ایشلر برباداولور و ذات شاهانهلری کندلرینی مسئول بیوردیغکزده :

« ایکیوز سنهدن بری بوزلمش اولان برچرخك بوقدر مدتده دوزلمسی مجرد طالع شاهانهلرندر جلوس همایونلرندن بری میدان حصوله کلن اسباب ترقیات آزشیلر دکلدر بوقدر یوللر یاپلدی شوقدر مکتبلر آچیلدی بونجه واپورلر زرهلیلر یاپلدی نیجه سرای همایونلر وجوده کلدی اهالی ایسه مستغرق حضور وسعادتدر لکن ملت جاهل، نادان، وحشی اولدقلرندن بوسعادتك قدرینی بیلمزلر ونهیاپسه خشنود اولمزلر انلرك شماطهلری ادبسزلکدر عوعولرینه قولاق اصیلمز وباشلری ازلمدکجه قولاقلری اچلمز اجنبیلر ایسه بزم اصول ادارهمزی بیلمدکلرندن انلرك تعریضلری نابجادر اگرچه برازدها ایولکلر یاپلق ممکن ایدی لکن ایچمزده برطاقم معترضلر پیدااولدی بزیدوشوروب یریمزه اوطورمق املیله حمیت جعلیه کوسترلر انلرك اختلافی سببیله ایشلره سکته کلیور انلری تربیه ایدوب امثالرینه عبرت کوسترلملیدر برده اجنبیلره وقتیله ویرلمش اولان امتیازات و

معاهدات ایله اللریمز باغلودر بوندن زیاده یوریمکه میدان براقمزلر خزینه‌نك حالی ایسه معلومدر معمافیه بلغراده قدر بر شمندوفر یاپمق تصورنده‌یز براستقراض جدید عقدی قوهٔ قریبه‌یه کلدی اورمانلره شویله نظام ویریله‌جك وبوندن شوقدر ملیون کیسه‌لر حاصل اوله‌جق، معاشلردن ودوائر مصارفندن شویله اقتصاد ایدیله‌جك وبوتدابیر ایله ضرورت حالیه آزمدتده زائل اولوب ملك معمور و اهالی مرفه و مسرور اوله‌جق سایهٔ شاهانه‌لرنده هرشی اولور بیتر بونلر ایچون قوللریکز حصر وجود ایتمشزدر افندیمز قطعیاً مراق بیورمیکز راحتسز اولمیکز ذوق وصفا ایدیکز زیرا وجود همایونلری عالمه لازمدر .» لسانی قوللانورلر وخدمت مخصوصهٔ شاهانه‌لرنده بولنان متفقلری واسطه‌سیله دخی بومعنالری تأیید ایتدیردکدن فضله کندنلرینك اوروپاده وانظار ملتده اولان وقع وحیثیتلرندن ومعلومات ودرایت وفطانتلرندن بحثله ایشجه شدت لزوملرینی اشراب ایدرلر ومعاذالله بونلر کوسه‌جك اولورسه چرخ اداره طوروب جهان ییقیلور معنالرینی ایماایدرلر وحمیتکاران مأمورینندن برینی کوزدکارنده لسانی دکیشدیروب :

دولت اغرخسته‌در اکر صارصیلورسه (تنوس) کتورر بزلر بختسز ایمشزکه بویله برزمانده شومسندلرده بولندق پادشاهك ایسه حالی معلوم بزده دخی استقلال معدوم اولمغله بوکون زرهلی سفینه یارین چراغان سرایی اوبرکون کاغدخانه

کوشکی مصرفلری چیقار خزینه‌نك حالی اکلادیله‌مز هر نه ایسه بز آلشمش اولدیغمزدن اورسه بوجه کیده‌یورز اکر مقاملرنده بز اولمسه‌ق اوزمان حقیقت حال کورینور دیرلر والحاصل هر طرفه قارشو لسان مناسب ایله مناصب دولتده بولنملرینه لزوم قطعی اولدیغنی کوستره‌رك وبو اره‌لقده صندق وسیله‌لرینی طولدیره‌رق وقت کچوررلر ایشته وکلای حاضره‌نك پولیتیقهٔ محرمانه‌لری بویله برمسلسل طولاب ودسایسدن عبارتدر .

شوراسیده خاطر شاهانه‌لری اولمق کرکدرکه :

خلقك فریاد وشکایتی ذات شاهانه‌لرینه عدم محبتدن ناشی اولمیوب بلکه ادارهٔ حاضره‌نك فنالغندندر چونکه اهالی صبر وتحمللك نهایتنه قدر طیاندی نهایت شمدی آچ قالدی اعلانات ومواعید ایسه قارن طویورمدیغندن اصلاحات وعدیله خلقی اسکات ایتمك زمانی کچدی شمدی حقیقتاً و جداً فعل واثر کوسترلمدکجه کیمسه‌یه قناعت وامنیت کله‌مز .

پادشاهم !

الله ایچون کوزلریکزی آچوب حقیقتاً برکره عالمه جد نظر بیوریکز !

اطرافکزده بولنان خائنلرك یالانلرینه قولاق آصمیکز !

درایتکزی استعمال ایله حقیقت حالی اکلایه‌جق زمان کلمشدر .

جناب حق اوکونی کوسترمسون برکره آجلق جانلرینه یتوبده یکرمی اوتوز میلیون خلق یأس ایله میدانه چیقارسه وکلای دولت یالان سوزلرله آنلری قاندیره‌میوب تفکری بیله دهشت افکن خاطر اولان هردرلو ایستنلمز شیلر بلاشبهه وجوده

کلوروبوبده ذات شاهانه‌لرینك مادی ومعنوی دوچار اوله‌جقلری ضیاعدن بشقه التیوز سنه‌دن بری کمال شان وحشمتله ولوله بخش عالمیان اولان سلطنت عثمانیه وملت بیضای احمدیه دهشتلی بومخاطره ایچنده قالور واحتمال محو اولور واقعا بوذاتلر سفینهٔ دولتی هرکس اویقوده ایکن کردابه دوشورملك واللرینه کچن مالی یغما ایدرك برفلکه‌یه‌را کباً ساحل سلامته چیقمق امیدنده ایدیلر لکن جناب حقه بیك کره حمدوثنا اولسونکه ارتق عموم ملتك چشم بصیرتی آچیلوب حق وباطل ظاهره چیقدی هرکسی جمله عالم هردرلو اصلاحات ودولتك محتاج اولدیغی عدالت لطفنی وتضمنی ذات شاهانه‌لرندن انتظار ایده‌یور .

اکرچه بوتفصیلات موجب تصدیع ایسه‌ده بوملتك افرادندن بولنمش اولمغله افتخار ایلدیکم جهتله واقف اولدیغم احوالك طوغریدن طوغری‌یه عرض وافاده‌سنی وظیفهٔ ذمت بیلدم .

موانع معلومه سببیله درسعادتده بووظیفه‌یی اجرایه امکان واقتدار بوله‌میوب شمدی ایسه ذات ملوکانه‌لری اوروپاده بولندقلری وآزمدتده البته پك چوق حقایق دولته واقف اوله‌رق بومثللو اخطارات صادقانه ایچون اصغر تبعه‌دن برقوللرنده‌دخی حق جرأت اوله‌جغی معلوم شاهانه‌لری اولدیغی جهتله تصدیعه اجتسار ایلدم .

خصوصات مسروده‌نك صدق وکذلمسی بحثنه کلنجه !

افادهٔ مجرده‌ٔ کمترانه‌مه اعتماد لازم کلیوب مادامکه شو معروضات میدانده‌در هرماده‌نك بشقه بشقه اجرای تحقیقیله تفصیلات احواله کسب وقوف ایلمك مجبول بیورلدقلری شیمهٔ عدل وحقانیته موافق اوله‌جغندن اقتضای حالك اجراسی بابنده وهرحالده امر وفرمان ولطف واحسان شوکتلو قدوتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینکدر .ن

حیات عثمانیه

بر نظر

Süreyya Ahmed Paşa

جزؤ ١

Hayāt-ı 'Osmānīye bir naẓar

حقوق عمومیه و شخصیه‌سی محفوظدر

درسعادت

مطبعهٔ احمد کامل

سنه ١٣٢٤

مقدمه

(١)

خورشید اسلامیت مکهٔ مکرمه‌دن طلوع ایله ضیاسی عالمه انتشار ایلدی اوصاف مالا نهایهٔ حضرت پیغمبری‌یه دائر هر نه یازاسه شمس هدایت ودلالتی تعریف قبیلندن اوله‌جقدر علویت دین محمدی حقنده ایسه بیك اوچیوز سنه‌دنبری هیچ بر حرفی تحریف اولنمیه‌رق فرقان کریم واحادیث نبویه‌نك مستدام اولمسی کبی شاهدین عادلین اوله‌مز .

دین اسلام ظهورینه قدر قوانین امم ایچون الده انجق اساسی رصانت اوزره اولمیان روما قانونی اولدیغی حالده شریعت محمدیه شرایع سائرهٔ مرسلین کبی اولمیوب جامع هر جهات ومستجمع کافهٔ حسنات ومدافع جملهٔ سیئات اولدیغی اغیار نزدنده بیله مبرهن ومصدق بولنمشدر .

دین مبین محمدی دنیایی چرك کفر وجهلدن ووسخ ظلم وشرکدن مطهر ایلمشدر بودینك علویتی سرعت انتشاریله باهر وظاهر اولوب چار ارکان دین یعنی خلفای راشدین حضراتنك حقاکه خدمتلری جمله‌نك تحسیننی والی یوم القیامه امم سائره‌نك بیله تمدیحنی مستلزمدر .

خصوصاً خليفهٔ ثانى « حضرت عمر الفاروق » بر امير يمانى اوله‌رق بودين مبين اقطار جهانه تعميم وميدان عدالتى توسيع بيورمشدر .

(٢)

دين اسلاميده ابتدا سى حكومت ايدن معاويه‌در كه بونك دولتنه (امويه) ديمشدر .

امويلر ايكى قسم اولوب برنجى سوريه‌ده بسط بورياى خلافت ايتمش وايكنجيسى اندلس « اسپانيا » قطعه‌سيله افريقيه اوزرنده اجراى حكومت ايلمشدر .

قسم اولدن عمر بن عبد العزيز ايله بر ايكى خليفه مدت امارتلرنده دين اسلامه اييجه خدمت ايتمش وبونلر دخى كرچه كندى خاندانلرينه رضا . نقطهٔ نظرندن تسويهٔ مصلحت ايتديلرسه‌ده يدفتحارى درجه‌سنه قدر ايلروليوب حتى امويلردن مسلمه بن عبد الملك سردارلغيله استانبوله هجوم ايلمش ايدى .

امويه‌نك قسم ثانيسى بسنه اندلس قطعه‌سنده صحيحاً بيوك خدمتلر كورمشلردركه عبد الرحمانلر حكملر اعاظم ملوكدن اولوب قرطبه شهرنده معابد خدمتلرى انكار اولنه‌من .

امويه‌نك قسم اولى محو ايله بغدادده فرش سجادهٔ خلافت ايدن ملوك عباسيه دخى دين محمديه‌يه آز خدمت ايتمامشدر .

ايشته عباسيلر دولتى ايله وقتنه قدركلوب بطن ثانيلرينك مصرده قلعه درونده برنوع حكومت روحانيه شكلنه كيرمش

رونقسز خلافتلرینی انتاج ایدن سوء ادارەلری دخی انکار اولنەمز .

هارون رشید ایله پدری منصور واوغلی مأمون وسائر برقاچنك حکمیات وادبیاتە خدمتلری انکار ایدلمیەجکی کبی بودولتك محوینە ینە کندیلرینك سؤ تصرفیلە براین علق سبب اولمسی دخی جای نظردر .

(٣)

شو مقدمەدن مرادمز دولت عثمانیەنك سعادتی ایچون فکرمزمی براساس اوزرینە ابتناء ایتمکە برچغر آچمقدر .

دولت علیهٔ عثمانیە ایچون تشکل کرچە وهلةً پك غریب کورینور زیرا اللی سنە ایچندە بریوی بکلکندن عادتا بردولت اولمشدر عجبا بونە ایچوندی .

اسلاملرك علوم عالیەیە واقف اولنلری درحال فرق وتمیز ایلرلرکە دین اسلام عدالت وحقانیتی امر ایدر وحکام وامرا کندیلرینی برلحظە عدالتدن آیرر ایسە درحال افراد واحاد بونی فرق وتمیز ایدەجك شریعت کبی الدە برمعیار بولور ایشتە دولت عباسیە محو اولمش ودولت سلچوقیە ایسە نظر خلقدن دوشمش وعرب وترك اراسنە بر عداوت خفیە کیرمش بروقت ایدیکە ترکلر پادشاهسز قالمشلر ایدی .

بوسببدن شرق اسلامرینك شمع عدالتی سونمش اولمغلە بوشمعی اویاندیرمق اوزرە برقابل وجودە احتیاج درکار ایدی .

بوده عثمان غازیدن بشقه کیم اوله بیلوردی .

دور اسبابلر

(١)

جنکیز شرندن ترك وطن ایتمش اویماقلردن بریکه رئیسلری « عثمان » دربوذات کرچه امی ایدی اما ذات محمدینك اقوال شریفه سنه ودین مبینه حالا وقالا تابع صاف نهاد پاك اعتقاد ایدی برچوبان ایدیکه سوریسنی کوزتمکی واطرافنده کی قوردلره قاپدرمامغی بیلور ایدی ایشته دولت سلجوقیه منحط ومتزلزل اولورکن بوذات عونه سیله کندیسنی صاحب طبل علم ایلدی .

تاریخلر عثمان غازی یی نقدر بیوك کوسترمش اولسه لر بو مدحلرینه ذاتندن اولان بیوك بر خصلتله محل واردر بو بیوك خصلت ایسه بر اسلامه لازم اولان اوصافی جامع اولمسیدر .

« پادشاه » عنوانی کرچه زماننده المش اولمامیدر لکن ابوالسلاطین اولان بر ذات شو عنوانی اخلافنه قزاندیرمشدر . ایشته ملت اسلامیه نك شمع مرادی بونکله اویاندی قابلیت اسلامیه شرقده دخی بوصورتله فروزان اولدی

« تاریخ یازمیورز »

لکن عثمان غازی ایچون بز هرنه یازسه ق بر سلطنت مشروطه تشکیلنده کی همت جوانمردانه سنه تشکردن بشقه برشی دیه میز زیرا بوذات بتشمسه ایدی عربدن افول ایدن کوکب

اسلامی ایامنه مصادف چرکس و ترکمان الندە قالمش بر ادارەسز مصر حکومتی دین اسلامی تأیید ایدەمز ایدی .

اسلام حکومانندە اتفاق تام موجود اولان برنجی حکومت دولت عثمانیە اولیوردی زیرا بر آوچ ترکلر از وقتدە نام آور اولدیلر عثمان اوغلی علاء الدین « پاشا » بیوك ایکن سلطنتی یعنی اوزمانجه بکلکی کوچوك برادری اورخانه ترك ایلدیده پدری و برادرینه وزیر اولدی ایشتە قانون عثمانینك برنجی ناظمی بوذاتدر .

دولت عباسیەدە بر زماندە اوچ خلیفهٔ مخلوعك کوزلری چیقارلدیغی حالدە دیلندیرلدیکنی بخاطر ایدنلر سلطان مرادك اوغلی ساوجینك عصیانندە مجازاتنی زمانجه پك شدتلی کورمزلر انجق خلیفهٔ عباسی اقرباسندن دیلنجی خلیفەلرە مرحمت ایتمز وبالعکس سلطان عثمان اوغلی ایچون تأسف ایلر ایدی .

تاریخلر اورخان غازی اوغلی سلیمان پاشانك کلیبولی معبرندن کچمسی وادرنەیە طوغری سلطان مرادك توسیع ملك ایلمسی ایچون محاکمەدە بولنمامشلردر بو حرکات حربیەیی خطالو کورمزلر ایسەدە بز شو فاتحلك حقندە ادرنەدن ایلروسی ایچون عصرمزلە تطبیقمزدە بونك توسع اسلامیتە مداری اولور اتخاذ اولنمش دیەمك بیلە استانبول آرقەدە طوردیغی واسلاملر بر دونغایە مالك بولنمدیغی بر وقت ایچون شو حرکتك نه مطالعەیە ابتناء ایلدیکنی بیلەمیز انجق جهاد ایچون عثمانلیلرك

شوق وخواهشی دها زیاده اوله‌رق آل قرمان آل کرمیان آل اسفندیار ایله اوزمان حکمیجه چار پشمق معقول کورلمامش اولمسی تخطر اولنور زیرا آل عثمان اوحالده مخاطره‌لی بر آخر طریق طوتمش اولور ایدی دیه بیله جکز اکر آل عثمان ابتدا اسلاملر اوزرینه حرب اچمش اولسه ایدی طوائف ملوكك یکدیکریله معارضه‌سنه بوده داخل اوله‌رق احتمالکه توسع برینه بر قاچنك اتفاقیله محو اوله بیلوردی حالبوکه دولت علیه‌نك اوزمانجه ایلرویه بجربه‌ایدیش وتکفورلردن قلعه‌لر الیشیله‌ادرنه یه قدر کیدیش ممکن ایدی استانبول « بزانس » ایمپراطورلغی دولت عثمانیه‌نك تشکلی کونلرنده پاپانك روما حکومتی قدر اوفالمش ایشته بوفوجه دولت روملری بیله کندیسندن دلکیر ایتمش وایمپراطور ارکاننده رقابت وارتکاب کبی هر دولتك سبب اضمحلالی اولان افعال کورلمکله انقراضه طوغری ایلرولمشیدی معلومدرکه هردولتك منقرض اولمسنه حکمدارده امثالندن فضله بر علویت فرضی انك اطرافنی المش مداهنلرده انسانیت مافوقنده بر تعظیم علماده انك هر امرینی مستحسن عد ایله‌نعم الکلام دیه تمدیح خصوصی سبب‌اولور ایشته سلطان بایزید ازقالدیکه بو ایمپراطورلغی زیر وزبر ایده‌یوردی .

یلدیرم طوائف ملوکه برصاعقه ایدی انجق تیمور مستولی‌یه ازقالدی دولتی کاملا تسلیم ایده‌جك ایدی زیرا سلطان مرادك قوصوه ده نوش شربت شهادت ایلدیکی کون برادری یعقوبی

شمشیر قهر ایله نالان ایتمسنك مجازاتنی کوردی .

یلدیرم افکارینی اجرایه مصر اولوب ایشته بو اصراری از قالمشیدیکه کمال بولمیان دولتنی زواله قرین ایده‌یوردی .

(٢)

الك فجیع بر وقت اوکون ایدیکه یلدیرم زاده‌لر بیننده تحت دعواسی ظهوره کلدی اوچ عثمانلی اوغللری شرب خمر ایله کندیلرینی دائرهٔ عقلدن دور ایتمشلر ایدی یلدیرم کرچه مداوم خمر ایدی لکن برصاعقهٔ ظفر ایدی اوغللری سلیمان موسی بویله میدی؟ عیسی ازوقتده کشتهٔ شمشیر قضا اولدی سلیمان ادرنه‌ده مست اقبال اولمش خصم قپوی، آلمش ایکن یکیچری اغاسنك حمامده بلیهٔ سرمستی اوله‌رق صقالنی تراش ایتدیردی ایشته برنجی دفعه بو حکمدار مخلوع اولدی بونك خلعنده ملتك معاونتی برادری موسایه اولدی سلیمان بحق مخلوع بغیر حق شهید اولدی برادری موسی دخی از وقتده آره‌نوس کبی برذاته اوشیدیرمك کبی افعال مضرت اشتماله مبنی نظر ملتدن دوشمشدی .

شو حاللردن بزانس دولتی استفاده ایده یوردی لکن اوقدر ضعیف ایدیکه براوفق حرکتله اوروپاده متزلزل اوله‌جق حکومت عثمانیه‌یی محو ایده‌مدی لکن درت طرفی اغیار ایکن شو برادرلرك عثمان طورنلغنه منافی حرکتنه دخی ملوك عاجزه‌دن دیه بونلری بیانده اصحاب قلم اقتدار براقوز .

ایمدی عثمانلی دولتی ایچون دردنجیسی محمد یتشدی بوکنج

شهزاده كنديسنى پدرى اسارتنده اماسيه يه چكوب اجراى عدالت ايتمسه ايدى عجبا بر عثمانلى دولتى ابقا وتقرير خدمتنى كيم درعهده ايده بيلوردى .

نام محمد اجراى علويت ايلدى اوزمان شهزاده لرك اولمش اولديغى چلبى عنوانى حالا ضميمهٔ القابى ايدن او جسور وغيور وديندار ذات دولت عثمانيه يه تازه حيات ويردى .

محمد چلبى ايچون بانئ ثانئ دولت عثمانى ديمه‌ك بجادر .

بوكون احفادى انك سايه سنده يشايورلر .

يلديرم شهزاده لرينى مغاير رضاى الهى افعالنده ناصح اوله جق برصورتده نفسنجه اعمال حسنه يه عدم مقارنتى شوفترتى احضار ايتمشدر .

سلطان بايزيد تيمور ايله حرب ايتمامش ايدى شوقوتنى بر غاصب وصاحب قران قارشوسنه سوق ايلمامش ايدى اكر او اراق تيموره قارشو وارميوب استانبولى الامه ايدى شمدى عثمانلى دولتى بربوقادار دها بيور ايدى لكن بونده بر حكمت خفيه واردركه اكر شوحال واقع اولمسه بايزيدك وارثى سليمان اوله جق سليمان ايسه قابليتلى برادرينى ديكرلريله اعدام ايتمكده پدرى اثرينى ترك ايتميه جك وبوكون سلالهٔ سليمانيه فرمان فرما اولوب احتمالكه سفاهت سليمانيه دولت عثمانيه يى محو بيله ايده جك ايدى .

(٣)

سلطنت سلطان مرادثانى وقتنده رونقنى بولمشدى ايوبابانك ايو اوغلى مراد ايدى .

بوذات وقتنده دولت صحيحاً پك مكمل صورتده اعدايه غلبه چالمش ايدى . مراد ثانى محارب فى سبيل الله اولهرق بيوك اوغلى علاءالدينك وفاتى تأثيريله سلطنتنى سلطان محمده تارك اولمغى كنديسنك سيف دهشتندن دترهمش اوروپايى براز حركته كتورمش وتخته عودتنى متعاقب دشمنلر كنديسنى سمت خوفه چكمش ايدى .

فاتح محمد خان ايكنجى دفعه سلطنته كلديكنده برادرى احمدى اعدام ايتمشدر بوذاتك مغاير شرع احمدى برادرينى اعدامى ايلكه سنى « لتفتحن » حديث شريفنه مظهريتله يعنى بر صيقم جانى قالمش استانبولى القله محا كهده عفو ايتديرمشدر .

فاتح بيوك پادشاهلر صره سندهدر آل عثمان اولادنده لسان افرنجه وقوفى اولان بر ذات اولديغى وخصوصاً عالم وفاضل بر وجود بولنديغى تصديق كردهٔ خواص وعوامدر .

فاتح عمر بن عبدالعزيز هارون رشيد عبدالرحمن مثال و بلكه انلردن دها عالى بر پادشاه ايدى زيرا مشار اليهمك افعالنه اشتراكى اولهبيلور هارون جعفر برمكى يى سوءش ايدى صكره سياست ايتدى فاتح محمود پاشايى سور ايدى صكره سياست ايلدى حتى كنديلرينه سوألده « شهيد ايتدك » ديه

غدرینی ایما بیورمشدر .

فاتح عبد الرحمن حکم کبی شرقی دار العلم ایتمکه سعی ایله عصرنده مدار افتخار اوله‌جق علما وادبا یتشمشدر دیمك که فاتح بر جهانگیر برمعارف پرور پادشاه ایدی بونکله برابر فاتح سیاسته واقف ایدی بوسنه‌یی الوب حدودی ونديك کور - فزینه ایصال ایله براوجنی طونه‌ده براقدی طربزون ارضروم طرفلرینی دخی الوب اسیاده دخی قفقاس طاغلریله کوزل بر حدود تشکیل ایتدی .

درسعادتده روم کلیساسنی ابقا ایله پطریقه النون عصا ایله آنی چراغ ایتدی ارمنی پطریقنی بروسه‌دن درسعادته کتوردی . فاتح اوزمان پطریقه سیاست ایده بیلوردی لکن فاتح پطریقه سیاست ایتمه نه قزانوردی روم قومنی وبوصورتله عموم عیسویلرك نفرتی دکلی ! تلطیفیله نه قزاندی عموم عیسویلرك محبتنی .

ایشته ارمنیلر یهودیلرك اقین اقین دار الظلمدن خصوصاً اندلسدن فرارلری محضا بو عدالتدن ایدی .

شوزمانده دولت عثمانیه ایله دولت مصریه متحد اوله‌لر اندلس اوزرینه اسپانیولرك صولك صولتنی دفع ایدرلردی لکن کوریلیورکه دولتین دخی بوبابده غفلت ایله اندلس اسلاملری دخی بسبتون غربدن سورلمشلر در شرقدن اوروپایه طوغری کیرلمکده بودرجه‌دن ایلروسی خطاء دکلمی ایدی ؟

(٤)

فاتح زماننده اچیلمش هر بر چغر کندی عیار بر خانف اولمدیغندن ناشی اورتلمش ایدی جم قابل بروجود ایدی.

سلطان بایزیدنه ایدی جم بایزیدی استرقاب ایتدی جم شاعر ایدی فاضل ایدی بایزیداندن سناً بیوك ایدی ایشته منازعهٔ تخت تکرر ایتدی لکن کوچك مصطفی ایله سلطان مراد ثانی منازعه‌سی کبی حقسز دینه‌من ایدی هر نه ایسه زمان جمك نوبتنی بکلمامسی ایچون حقسزلغنه حکم ایدر لکن عصرمزده بایزیدك آل عثمانده خدمتی زماننده نسبتله الك از اولدیغی تصدیق اولنمش بر پادشاه اولمغله جمك اطرافنی آلنلر طرفندن اغفال اولنمسنه بکده حق ویرلمز دکل بایزید هر شیده نقصان حرکت ایتدی.

پدرندن قلان وزیرلر کندیسنی حسن اداره ایدرلردی عصرنده ابن کمالر یتشمدی دکل لکن پدری کبی تشویقات بیلیوردی بایزید پیراولدی وغللری بیوبوب ادارهٔ دولت انقسام بولدی شهنشاه علیشاه عبدالله ، احمد قورقود سلیم ، محمد سائرلری هر بری بر محلده حکمران اولدیلر حتی پدرلرینك میل عشرت حسبیله بسبتون هنکام پیریده کرفتار رخاوت اولمسندن بونلر پادشاه عنوانده دخی اشتراکه قدر ایشی واردردیلر حتی شاعرلر یعنی ملوك وامرایی مافوق الحدالقیش ایله شمارتانلردن بری شهنشاهك وفاتنده .

(بکلر فغان ایدهلم شاهمز قنی)
(سلطان ملك فرمان شهنشاهمز قنی)
زمینده بیتلر سویلشلردی .

بایزید ارتق کندیسی دخی ادارهٔ اموردن عجزینی اعترافه باشلدی حتی اناطولی شیطان قولی نام بر ملحدینه دوشدی اوغللرندن صاغ قالانلرینك بیوکی احمدی سلطنته دعوت ایدهیم دیرکن انهزامی وسلطان سلیمك ارتق دولت دوچار خرابیت اولمسنی کورهرك پدریله حربنده رجعتی کبی حالات دخی کورلمشیدی .

بو حالر برقابلیتلی وجوددن ملكك محرومیتی دکلمی ایدی ؟ بایزیددنصکره خلع اولندی خلعی محق اولدی زیرا اولمه ایدی شیطان قولینك صدر اعظمی اوروب ولیعهدی قاچیرمسی بیوك نکبتی داعی اولور ایدی لکن بویله برپادشاه ولایت پناهی اوتوز سنه سلطنتده ولی بیلدیرمك وحالا بو مخلوعك نامنده بر ولی علاوه ایتدیرمك خصوصنده‌کی حکمتی اکلایهلم .

اخلافندن بری اجدادمدن بایزید حقنده فکریکز ندر دیه وزیرینه سؤالنده افندم نقصانیٔ تدبیر وتصرفی وار ایدی دیدکده اوخلیفه « اوت اویله ایدی اونی وزراسی ولی بیلدردیلر حالبوکه سز بنی مدبر ایکن غیر مدبر بیلدیکز » بویورمشلردر حقاکه قرنای عاقله بو پادشاهی خلعله سلطان سلیمی جلوس ایتدیرملری دخی سزای تحسیندر بو حال او عصرلرده دخی

کتم اسرارده و خدمتده تقیدده اولان دقتی اخلافه تصدیق ایتدیرر .

ایشته عصر بازیدی ایچون بر قباحت کورهمیز زیرا پادشاهمز دیمك کبی بر اداره زمانی ایدی حتی شهزادهلرك النده بولنان ایالتلردن غیریسی اختلاله میل ایتمسی دخی بونك سوء ثمرهسی دکلمی ایدی اکر شو دور فاتح دوری کبی خارجا فتوحاته داخلا معارفه خدمتله کچسه ایدی البته دها ترقی اولنوردی لکن براساس وارایدی اواساس آدم یتشدیرمکده طوتیلان طریق بوزلمیوب توسیع اولنمسی ایدی .

بایزید بنفسه ادارهیه مقتدر دکل ایدی لکن کندیسی سفاك وغدار دخی اولمیوب اداره ایدنلری فرق وتمیز ایلر ویاخود مشروطیت ایله بولندیریلوب استبدادینه میدان ویرلمز ایدی . چونکه فاتح تربیتکردهسی آدملر اولوب بونلرله ملك اداره اولنیوردی اصول پدری تغیر ایتموب چرخ اداره طورمامش لکن دور استیلا دینلیهجك بر تقرر حالی کورلمشیدی .

سکزنجی پادشاه درجهده دخی سکزنجی ایدی حتی اخلافندن کندیسنه خدمةً تفوق ایدنلر حسابیله سلاطینك وسط حالنده بولندیریله بیلور .

(٥)

یاوز سلطان سلیم جهانکیراندن بری ایدی بوشهزاده اوچنجی درجهده وارث ایکن بیوك برادرلری احمد وقورقودك

اوزرینه مرجح عد اولندی زیرا سلطنت عثمانیه‌یه اهل بو ایدی .

یاوز حقنده تاریخلر کرچه یکرمی قدر برادر و برادرزاده‌لرینه قییق کبی برالکه سوررلر لکن نظام ملك ایچون بر ترتیب ایدی .

سلطان سلیم شاه اسماعیل ایله چالدیران صحراسنده محاربه‌سی وغوری وطومانبای مصری ایله چارپیشمه‌سی دولت عثمانیه‌یی بر دولت مقدسه حالنه ارجاع وخلیفهٔ عباسیدن امانتلری اخذ ایدرك خلافت سجاده‌سنی ذاتنه واولادینه حصر ایتمشدر .

بو عصرده غربده اندلس دولتی محو اولمشیدی شرقده دولت عثمانیه برتو صالمشیدی .

سلطان سلیم اسماعیل صفوی ایله بر طالع دنه‌مشیدی بو طالع دنه‌مسی دشمن ملکنده تهلکه‌لی ایدی لکن عزم سلیمی کوشهٔ انهزامده سر بزمین خسران ایتمش ایدی .

سلیم کرچه قهار بر پادشاه ایدی لکن زمانی ایچون لازم ایدی اکر سلیم اول کلمسه ایدی بو دولت بو وقته قدر برقرار اولمز ایدی سلیم اول بردفعه برناحیه ایچون سویلدیکی سوز پك بیوکدر زیرا تاجراوزمان ایران حرینده کندیسنه اقراض ایلدیکی اقچه‌یی عودتنده المیوب « بنم اوغلم برقاچ اقچه ایله پادشاه دفترینه عسکر قید اولنسون دیمشدی بونظامپرور پادشاه نه دیمشدی » اکر بنی تاجرك ثروتنه طمع ایله اولدیردی » دیمه‌لرشمدی اولدیردم بیورمشیدی بو انك رجاسنی رد ایله پاره‌سنی ویرمشیدی .

سلیم علمایه رعی ایدی خصوصا زنبیلی علی افندی بر قاچ دفعه نیجه یوز مجرمینی قتلدن خلاص ایتمشیدی عزمنده ثبات ایدردی حتی ایران سفرنده عسکر چادری باشنه یقمش و علمانك آتی زیفوسی پادشاهی سرتاپا چامور ایتمش ایکن نه عسکرك ابرامنه ونه‌ده علمانك وزرا ایله تمنیاتنه موافقت ایلمشیدی قدر شناس ایدی بیری پاشا سانی یونس پاشایه غضب پادشاهی بیلکله بر دفعه سیاست خصوصندن خوفله مقامندن عفونی رجا ایلدکده اوهر وزیره کوره دکلدر دیه تلطیف ایتمشیدی .

سلیم اول وقتی بر دور فاتحی اولوب قانونه مراعات واصحاب معارفه اعتبارات برنده ایدی سلیم اول دولتك اساساً تشکلنی فکراً اکلامش اولمغله اکصکره سبته بوغازینی طوتوب اسپانیانك ید غدرینی قالمش اولان بقیهٔ مسلمین اوزرندن چکمك واق دکزه دولتی حاکم ایتمك فکرینی میدانه چیقارمامشیدی اکرچه بوفکر حصولبولسه ایدی بتون افریقا قطعه‌سی اوزرنده حکومت عثمانیه تقرر ایتمش اولوردی مشار الیهك بوحرکتی معقول دکلمیدی ؟

(٢)

سلیمان اول پدری برینی طوتدمی ؟ پادشاه اون ایکی دفعه بالذات حرب ایتمدمی ؟ لکن سلیمان نامه‌لرك یازدلرینه باقیوب دولت عثمانیه‌جه بوعصر خطالی برعصردر دیرز .

سلیم اوله خلف اولان هر پادشاه قرق سکز سنه سلطنتده

بر سلیمان اوله‌بیلوردی لکن سلیم اولك سکزنسنه خدمتنه مقابل خدمت ایده‌جك برپادشاه تصوری ممکن دکلدر سلطان سلیم بردولتی خلافنه ارتفاع ایتدیردی سلطان سلیمان نه‌یاپدی ؟ حرب اعتمشیدی دینیله‌جك اوت ایتدی ارتفاع شان ایچون محاربه‌لرده بالذات بولندی لکن قانون عثمانی‌نك تأیید اولنمسی الزم اولان بوعصرده تغییر کبی برخطاده بولنمشدر .

سلطان سلیم برمایه‌یی چوغالتمق ایستیوردی بوده ایرانی اوروب شیعیت وسنیت منافرتنك ختامیله شاه اسماعیلك ریاستنی درعهده ایلدیکی شیعیتی محو ایده‌بیلمك ایله اوله‌جق وفکری حرمین خادملکنی دردست ایله محال مقدسه‌یه صاحب اولمق ایله اولمیه جقمیدی ؟

لکن دورسلیمانده بومایه صاچلدی یعنی حدود عثمانیه مجارستان ایلروسنه کتولدی خرواتستان ضمیمهٔ ملك ایدلدی اندلس قطعه سنده‌کی اسلاملرك حالی ینه عثمانلیلره بردرس عبرت ایکن بوکا اصلا باقلمیوب بتون اوروپانك علیهنه قیام ایدلدی یتمش سکسان ملیون ایله دولت بیهوده استعمال ایدلدی عسکره طوروب دیکلنمه وارمیدی ؟ شرقدن غربه غربدن شرقه کزدیریله‌یوردی مایه طاغیله‌یوردی حدود قلاعنه یکیچریلر قونیله‌یوردی .

سلطان سلیمان پیری پاشایی استعفایه مجبورایله بولمز اوله‌رق خاص اوطه باشیسی فرنك ابراهیمی صدارته کتوردی بوآدم طبیعی اوروپا ایچنده سفرلر اچدی اوروپا ایاقلاندی بوفرنك

دونمه‌سی سلطنت دعواسنه قدر چیقشدی .

سلیمان طهماسب شاهك اوزرینه بالدفعات مهاجمه کوستردی لکن اکصکره ویانه محاصره سنده منهزما رجعتیله عصرك خطاسی ثابت اولدی هله فرانسه ایچروسنه بر اردو سوق ایله قرالنی المانیا پنچه‌سندن قورتاره‌ق فکری اوروپاجه دولت عثمانیه‌نك شوکتی درجه‌سنی طانیتدیر مقدن بشقه نه‌یی انتاج ایده بیلمشیدی ؟

مادامکه تفخر آرزو اولنمشیدی بوندن دها اخف اوله‌رق بویله برقوتی تاتار خان قوتیله طاغستان اوزرینه طولاشدیروب وبر اردو دخی شرقدن ارسال ایله ایرانی صاردیروب اوراده‌کی دولت ایرانیه‌یی قالدیرسه مجارستانه کیدوب اوروپایی ایاقلاندیر. مقدن زیاده اسلاملری برمعاملهٔ توحیدیه ایله هند قپولرینه قدر اسلامیتی توسیع ایتدیرمش اولسه ایدی دها دولت قوت ومایهٔ وفرت بولمز میدی ؟ سلطان سلیمانك حرکات حربیه سنك نهایتی کلمینجه سنه‌لرجه سرایده قالمسی کونلرنده قوهٔ سلطنتی توزین وقوهٔ ملیـه ایله حرکت ایدن وزرانك وعلمـانك کسر قوتیـله عسکری کندی طرفنه جلب ایچون اتخاذ اولنان تدبیر غریب دکلیدر ؟ بوعصرك عالمی بر فکر تلقین ایلدیکه بوده علمایی پایه واوغللرینه رتبه ایله طرف سلطنته تقریب عسکرك علوفه سنی خزینه‌دن اعطا ایله اهل صنعته براز زیاده طرح تکالیف ایدی ارکان دولت ذاتا توحید اسلام طرفلیسی اوله‌رق عموم اهالینك

پادشاهلرینه هم دین اولەرق تبعۀ صادقه اولمسنی ایستیورلر ایدی امر مطلق بوفکرلر اراسنده قالوب ارکانك دیوشورمه اصولنی توسیعیله هر خرستیان اوغلنك اسلام اولمسنه جبر استعمالنه مساعده اولنمدی نهایت رأی عالمی ایلرولدی واجرا اولندی الکصکره سلیمان

(تختی صاندم تختۀ در دوغمه)
(قبره صیغدم صیغمز ایکن عالمه)
(هب غرور شوکت ایمش جنبشم)
(لطف مولایه قالدی ایشم)

مقطعندن اشکار اولان اقراری اوزرینه مغروریت تام وسلطنتدن بیزار اولەرق عالم هستی یه سفر ایلمشدر .

سلطان سلیمان بیوك بر پادشاه اولوب علویتنی زماننده طوته بیلمش وبالآخره المانیا ایمپراطورینه غلبه ایله غائلۀ سلطنتی ازالتمش ایدی لکن نه چاره که کندی اوی ادارەسنی وارداتیله تمامیله اداره ایدوب اولادینه قزانسونلرده یەسونلر دین بر پدرکبی عیندن استفاده اولنمیەجق صورتده برخدمتله عصرینی رسیدۀ ختام ایلمشدر .

دور سلیمانیده لزومسز محاربات ایله صنایع وتجارت وخصوصا معارف وفنونه لزومی قدر خدمت اولندیمی ؟ اکر اولنمش اولسه ایدی علمای فاتحەدن زیاده عالم یتشمك لازم کلوردی بسبتون دخی خدمت اولنمامش دکلدرکه دار الحدیث دار الطب وسائره دخی یاپیلمش ایدی لکن غربدن اوبلرك عبد الرحمن

وحكمارى قدر معارفه خدمت ايله اوروپايه اوطرفدن كچن قدر مدنيت نقل اولنه مامشدى اما قانون سليمان مشهور ايسه ده اخلافدن برى لساننده شرعشريفه ايله اكتفا ايتميوب برده قانونه تمسك ايتمش ديه بر تعريض واقع اولديغنى سويلرلر .

سلطان مصطفاى ثانى دخى « هر قلعه يه يكيچرى قويمندن جدم سليمانى وهر يرى وقف ايلمسندن جدم بايزيدى تحسين ايده مم » ديمشدر .

ايشته دور استيلاى عثمانى بوراده ختام ايرمش ديمك لازمدر زيرا سليم ثانى عشرته ميال اولوب اجدادينك هيچ برى سراينده وفات ايتمديكى حالده بوذات زمام امورى بلغراد ده يدندن الديغى محمد پاشاى طويله ترك ايله سراينده صفا ايتمش وندمامنى ايشه تسليط ايتميوب ساده برخطا ايتديكه بوده پدرينه عائد بولنمشدر زيرا پدرى خاص اوطه باشيسنى صدر اعظم ايتديكى كبى بودخى خيرالدين پاشا كبى جسور بر ذاتك تربيتكرده لرى واركن يكيچرى اغاسنى قپودان ايلمشدر .

ايشته چشمه ده بردونغا انهزامى اجيسنى بوسوء تدبير ماتمه طاتديرمشدر صدر اعظم وزير ثانى بى سردار يكيچريان ناميله دونغايه براقوب ايتمش ايسه ده قپودان متفقن امراى بحريه نك سوزنى ديكلميوب سردار پرتو پاشا ايله معارض اولمسى غريبدر سردار قورتلدى قپودان بوغلدى دونغا ياندى خراب اولدى .

دولت قوی ایدی ایرتسی سنه یه دونما چیقاردی لکن مشهور قپودانلر عریق دریای شهادت اولمش ودونما ساده تکنه اولەرق چیقمش یعنی بلبلسز قفس کبی قالمش قپودانسز تکنه لردن نه حاصل اولور دور سلیمانیده بار باروس دیه خیرالدین پاشادن آق دکز یالیلری چوجقلرینی بشکلرنده قورقیدرلر کن بالعکس دشمن دونماسی بشیکلره کلوب بوغازی طوتمغه باشلامسنه شو انهزام عظیم سبب اولمشدر وبو انهزام عثمانلی بحریەسنی نصفه تنزیل ایتدی .

« دور تقرر »

(١)

دور استیلایی تعقیب ایدن بر دور تقرر ایدی زیرا پادشاهلر حرب ووغایی وزراسنه تفویض ایله کندیلری سرایه چکلملری بودورده ایدی .

پادشاهلر بو وقته قدر اوغللرینی سنجاقلره چیقاروب انلره تعلیم فن واداره وفرسیت ایدەبورلر واشتراك صورتله حکومتلرینه رضا کوسترەیورلر ایدی شهزادەلر یاننده لالالر ومعلملری وار ایدی سلطانلرك اوغللرینی شوصورتله تربیەلری پك یولنده حتی سلطان بایزید وسلیمان وقتنده شهزادەلر بیوییوب هربری بر طرفه حاکم اولمشلردی لکن بر تبدل وقوعنده سلطان قورقود وسلطان احمد ودها اوللری سلطان جم عصیانلری دخی بوصورتله ظهوره کلمشیدی .

جم قورقود خوفله دیار اجنبیه ومصره قاچدیلر «قورقودن قورقودنلر چکدی نلر » دیه قور قودك ودها فجیع جمك حاللری معلومدر دورسلیمانیده شهزاده بایزید برادری سلطان مصطفایه پدرینك قیمسی وکندوسنه ولی عهدلکی تودیع ایتمامسی ایچون حرب ایتمسیله ایرانه فرارله اوراده شهید ایتدیرلمسی کبی حاللر سلیم ثانی یه بلا مزاحم تختی ترکنه سببیت ویرمش وسلیم ثانی وقتنده ایسه بر ساعت درسعادتی ترك ایتمامسی وسلطان مرادك جلوسنده درت برادرینی اعدام ایله مقربینی سوزیله حرکت ایدوب صقوللی پاشانك برادر زاده‌سنی وبعض عونه سنی اعدام ایله صوغوتمه‌سی دورتقررابتدالرنده خطالو اولدیغنی کوسترر .

مراد ثالث کرچه محمد پاشایه رعایت ایله عزل ایده‌مامشیدی لکن دیوان برنده شهادتی دخی شمسی پاشا ایله سائر ندمایه فرصت کوسترمشیدی شاه‌خدا بنده ایله مدهش ایران سفرلری اچیلدی ایشلر بوزوق کیتدي .

شمسی پاشا آل اسفندیاردن اولمغله اجدادی آهنی آل عثماندن المغه بو تقربدن یول بولدی محمدثالثك سور ختانی‌اجرا ایدرکن دیوشورمه اصولنی تغییره فرصت الدی سوری سبر ایچون طوپلا نمش ایلبیجی بورکجی مقوله‌سی اتراکك عسکره قیدی ایله اصول عتیقه‌یی تغییر ایتدیردی بوصورتله مایه‌نك تکثری طریقنی کسدی . بورك سیمت کبی شیلرله اهالی‌جه‌دخی صحته ومعده‌یه خدمت‌ایتمیان شیلری دوشندی .

مرقوم ولی نعمتنی نسایه مجلوب ایتمکله یوز بوقدر ذکور واناث اولاد اولوب بو کثرت بیچاره‌لرك سبب اعدامی اولمشدر ایران سفرلریله عساکر اوغراشورکن محو دولته‌بوخائن یول اراپور ایدی ایشته علما ایسه سلطان سلیم اوله سوزینی تأثیر ایتدیرمش اولدقلری حالده سلطان‌مراد ثالثه خونریز دکل ایکن سوز کچیره مامشلردر زیرا اصول استبداد حکمنی جاری ایتمیور ایسه‌ده پادشاه سراینه بویله مقربلر کیره‌بوردی سلطان مراد وقتنده طشره والیلری دخی معارضه‌یه دوشمکله ادارهٔ ملکه خلل کلوب بوسنه والیسی اوستریا والمانیا حکومتلریله‌حرب اچمغه سبب اولمشیدی لکن اسکی بقیه‌دن اوله‌رق اوزدمورعثمان وفرهاد پاشالر کبی وزیرلردن ملك خالی دکل ایدی ایشته بو قوماندانلر ناموس دولتی حربا وقایه ایتمشلر ایدی .

سلاطین عثمانیه‌نك اك زیاده الدانمشلرندن برنجیسی بومراد ایدی حتی بر پادشاه بیورمشدرکه مرادلرین ایچنده اوچنجیسی خاندانمزك علویتنه خدمت ایده‌مدی اکر دور تقرر اولمسه ایدی بو کلام عالینك حکمنی دولت اثبات ایده‌جك ایدی لکن ینه هرشی بونك کوننده تحول ایتمش وسرای‌متغلبلری بونك وقتنده پرتو المشدر عساکردخی برنجی دفعه عصرنده غلوایتدی بوحرکتلری درت سنه صکره ایکنجی دفعه‌ده کورلدی بوغلولر ایسه سرای ایله طشره رجالی اراسنده رقابتدن ایلرو کلوردی ایشته دولتك فنالغنی احضار ایدن حالاتك بریده بوسرای ندماسنك تغلبی ایدی حتی

قزلر اغالغی صدارتله مساوی بررتبه اولمسی بوعصرده ایدی بوعصرده عربلر دخی آق اغالره بدل اولمغه باشلادی .

دولت علیه مشروطیت معتدله‌دن مشروطیت مفرطه‌یه تحول ایتمش ایدی زیرا استبداد دوری دکل ایدی اولدقجه عسکردن رجال سرای معتبری خوف ایدرلردی عسکرك دخی آتلو ایله یایاسی اراسنده برحس رقابت طوپلیوردی مقرك شوحالتری ایله بزده اوروپا سفری ظهوری کونلرنده سلطان محمد ثالثه سلطنت دور اولنمشیدی

سلطان محمد اون طقوز برادرینی اعدام ایتدی بونظام عالمدن زیاده شبهه‌یه حمل اولنمشدر بونلرك دردی بیوکجه ایدی لکن بونلرده بریکیلره ومقصوملره قاتلدی

محمد ثالثك پدری حالنه وقوفی کندیسنده بسبتون امنیتسزلکی مستلزم اولدی حتی بوآنه قدر مثلی کورلمامش صورتده تبدلاته مساعد بولندی دیرایدیکه «علما و وزرایه امنیتم بوقدر کیه امنیت ایتدمسه ناقص چیقدی » بونده حقسزدر زیرا انسانی اکلامق خصلتندن محروم ایمش اکر انسانی اکلاسه ایدی پدرینك اوزده‌ور زاده‌یه وفرهاد پاشایه وامثالنه رعایتنی بیله‌رك فرهد پاشا کبی برمرد بهادری ابراهیم پاشا مکریله افنا ایتمز وابراهیم پاشایی اکری فتحنده حرب اوزرنده ایکن خواجه سنه اعتماداله عزل ایلمزدی .

وقتسز ایش کوره‌رك صکره انسانلره قباحت بولمق شعار

حسندن دکلدر لکن محمد ثالثده برمدح اوله‌جق جهت واردرکه اوده کندی صلابت دینیه‌سیله اکری فتحنده ثباتیدر بو موفقیتی منتج اولدی .

محمد ثالث کندی شهزاده‌سی محمودی برزانجه اوغورینه فدا ایتدی بوشهزاده وقعه‌سندن صکره بردرویشك پادشاهم غافل اولمه اونبر کونه قدر بر قضا وارديه فریادی اوزرینه اوکونده سلطان وفات ایتدی وفاتنده ایران سفری دخی اچیلمشدی .

سرایده اولدقجه بعض ذاتلر بوعصرده دخی قوت بولدی حتی غضنفر اغا عبد الرزاق اغا کبیلر ایچـه ایشلرده بولنورلردی سرای متغلبلری قبه التی وزراسنك کیتدکجه نفوذلرینی تقلیل ایله تفرقه یولنی اچمشلردی .

(۲)

کوریلیورکه بو دورده پادشاهلر بر طاقم مداهنلره قرین اولوب ارتق سنجاغه چیقمق اصولندن کندی اوغللرینی محروم ایلمشلردر .

سلطان محمد ثالث اوغللرینی سنجاغه کوندرمدی حالبوکه پدری کندیلرینی اوسنلرده ایکن چیقارمشیدی عجبا بو اولادینه شفقتندن کوزندن آیرمامقدنمی ؟ یوقسه خوفدنمی ؟ ایدی انجق اوغلی محموده سیاستی محبتدن دیه‌مز .

احمد اول اون درت یاشنده پادشاه اولمشیدی بو پادشاهك عصری غایت دهشتلو بردور ایدی زیرا ایران ایله حرب باشلایوب

جدیدن منتقل آلمانیا حربی بتامش واناطولی دخی شو محاربات یوزندن وولاتك محاربەدە اولوب اعیانلرك تفرد بولملرندن سرابا عصیان حالندە بولنمش ایدی خوابنامهٔ ویسی بو پادشاهە شو حال اوزرینە یازلمش بر کتابدر . سلطان احمد پك گنج ایدی لکن بختی یاور ایدی . مدبر ذاتلرە دوشدی لالا محمد پاشا فاتح اوستورغون اولەرق آلمانیا صلحە راضی اولدی مراد پاشا دسایس سیاسیە وحرب ایلە جلالیلرە غالب کلدی .

سلطان احمد مسعود الطالع اولمغلە براز تند خوی ایسەدە مراد پاشایە باباجغم دیە خدمتنی تقدیر ایتمشیدی انجق گنجلك حسبیلە ملکك تقرری کونلرندە پادشاهلغی امتداد ایتمش اولسە ایدی ملك بو پادشاهدن ایو خدمت مأمول ایدردی زیرا ایچجە عقلی ایشە ایروب ادمنە تسلیم اولمق شعارندن ایدی . حیفا کە سلطان احمد گنج وفات ایتدی اوغلی گنج اولمغلە برادری مصطفی اوچ آیلق بر پادشاهلق ایلدی قزلر اغاسی تسبیبیلە وزرا بونی خلعلە یکنی گنج عثمانی پادشاه ایتدیلر بو گنج بر سوء قرینە اوغرادی علیا دخی طریق حقدن عدولە باشلامشلردی ایشتە گنج عثمانی چابی علی پاشا خارجا وسرای خلق رئیسی قزلر اغاسی سلیمان اغا داخلا اغفال ایدەیورلردی قزاق حربی موفقیتسزلکی وحالا سائرە بر قاچ دفعە وزرا وعلما پرماغیلە قیام ایتلە ایشدە بولندیرلمش اولمسندن فساداتنە سببیت براقلمش اولان وپادشاه مخلوعك والدەسندن الدە ایتدیریلان عسکر

سلطان عثمانی تختندن الدیلر وفجیع صورتله عونهٔ مصطفویه عثمانی شهید ایتدیلر .

« عثمان اللهدن دیلرم نم کبی اول » دیه کوچك برادری محمدی بیگناه اعدامنده الدیغی آهك تأثیری ایله بو کنج دخی عزم عقبا ایلدی بونی ملت یاپدی دیه عثمانلی ملتنه اسناد ایدنلر غدر ایلرلر زیرا ملت او زمان عسکردن عبارت ایدی عسکر ایسه بر طاقم ذی نفوذ ضابطلره مربوط ایدیکه بونلر النجه هر بر شی اوله بیلوردی ایمدی بو حادثه او رتبه یکده سوء استعمال اولندیکه اك صکره عسکرله باشه چقیلهمز اولدی .

مصطفی ثانیا پادشاهلغی بسبتون والدهسی ایله اداره ایدر اولدی بو حالی از وقتده خلعه مجبوریت ویردی مراد رابع پادشاهلغی اله الشدرکه ینه اناطولی ایچنده اباره پاشا عاصیسی تورهمش وایران ایله محارب بولنهرق برارالق بغدادی المشیدی ایمدی شو اللی التمش سنه مدت ایچنده دولت عثمانیه صحیحاً خارجا مشاغل ایچنده قالمسندن داخلا خدمته وقت بولهمامشیدی بو نهدن ایلرو کلمشیدی مایهنك ازلغندن ایدی دولت اك بیوك قوتی دشمنلرینه قارشو کوندرهبور ایدی مایهسی آز اولان ملك ایچنده برطاقم اقربا وخویشاوندیی غائب ایدن اصل مایهده دخی کاهی مجارستان طرفلرنده محاربه اولمسندن اصلا راحت یوزی کورلمامك ودرسعادت ایسه فترت اوزره اولمق حسبندن بر ادمك حرکته کلمسی ایجه صداعی داعی اوله بیلوردی وخیام

ایسه قولایلشمش ایدی بو زمانلر اوائلده نه قدر بیهوده یره دولت توسع ایتدیکی اکلاشلمغه باشلدی ایشته عسکرلك اصول اداره‌سنجه بولسزلق دخی حس اولندی زیرا دیوشورمه اصوایله النان نفرات وغلطه مکتبی مخرجی اوله‌رق چیقان ضابط بشقه بر عسکر ایدی حالبوکه اللی سنه ایچنده عسکر تدریجله تعلیم وفروسیتدن محروم وحضریتله صنعته مألوف اولدقدن بشقه کبارك ترقی جاهنی تسریعه مأنوس اولمغه باشلامشلردی .

مراد رابع کنج ایسه‌ده جسور اولوب عسکرلرك انتظامسزلغی فورطنه سنه اوغرادی بغداد سفرلرینك امتدادی اوزرینه خسرو پاشانی اعدامندن منبعث آتش اختلالده پادشاه صدر وقت حافظ پاشانی وسوکیلی حسن چلبی وموسابی ورمشیدی عسکر انلری پارچه‌لیوب دیوان یرنده شهزاده‌لره وکلانی کفیل المشلر مراد رابع ایسه ایازه پاشا کبی جسور آدمی اله کتورمش وهرکونه امرینی انفاذ ایتدیرمکی آرزو ایتمش والحاصل بسبتون اصول استبداد اوزره حرکتله پادشاهلغنی خلقه طانتدیروب خسرو پاشانك وکندیسنك سیاستی دخی بیوك بردهشتی مستلزم اولمش وتختی ایچون اوچ قرنداشنی دخی شهید شهادتله دلسیر ایلمش نظام ملك نامنه برنجی دفعه اوله‌رق مفتی اخی زاده حسین افندی‌یی دخی معدوم ایتمش ووزرایه دخی سیاستله خوفنی یکیچری وقاوب اهالی‌یه تأثیر ایتدیروب بوقوتله بغدادی دخی المشدر .

مراد رابع عصرینك اك ممتاز بر پادشاهی ایسه‌ده پك خونریز

اولوب ميلان اهـل فساده يك چوق معصوملرى ترفيق اولنمش وحتى توتون يساغى شدتى ايچون مبتلا لرندن كميلان باشلرك افنـامى حـبلبله كناهنى قاضى زاده يوكلتمشدر ايشته مزار قوـ غوغنه كيروب برادمك دخان ايچركن پادشاهك تصادفيله دليكدن دومان چيقديغنى كورنجه آدمى چيقاردقده بن اولويم سزدير ياره قاريشورسكز ديمسى اوزرينه خلقك مبتلا اولديغى برشيئك اوكى النمغـه امكان اولمديغى اكلامشدر .

دردنجى مراد عصريچون لازم ايسه‌ده اكن طوبال رجب پاشانه لازم ايدى واوقدر بيكناهك قانه كيرمك دخى لايجوزدكميدر ؟ ايشته شرسياستك رتبهٔ نهايه‌يه وارمسى اوغلى اولماسندن براقش اولديغى الك كوچك برادرينى دخى مرافلو ايتمكه سبب اولمشدر اكر بوشهزاده دخى اولمسه ايدى عرق عثمانى معاذالله منقطع اولمسنه دخى سبب اولنيوردى .

عصرك شودهشتلو وقتى ايچنده پادشاهك بودرجـه شدتنى منع ايده‌جك علما يوقميدى ؟ وزرا يوقميدى ؟ خير يوغيدى ؟

(٣)

زيرا دورسليمانيده علما ارتق رسم حالنه كيرمش ايدى هرنقدر عصرمز زادكانى قدرده دكلسه‌ده اعلم دخى اولميه‌رق زادكاندن قاضعسكرلر قاضيلر اولمغه باشلامش ايدى . پادشاهك بيكنـاه ادم اولديرمسـنه مانع اوله‌جق ابوالسعودلر ابن كمالر جماليلر مؤيد زاده‌لر قالمامشيدى اويله ياوز حضورينه كيدوب برطاقم بيكناهى

الهجق ادملر شویله طورسون حتی اخی زاده‌یی مفتی ایکن بو . غدیرمسندن ناشی مراد رابعه سس چیقاره‌جق برشخص عالم بولنمیوردی بوسببدن موجودلر رتبه وقافیه‌یه مبتلا اولمشلردی . تمامیٔ اجرای شریعت اولنه‌میوب آرپه‌لق فلان بولالنمش بیکناه آدملر فتوالری النوب اعدام قولایلنمش ، ویسیلر نرکسیلر کبی مغلق عباره‌لرله فنون وعلومک کوز بویاجیلغی دوری کلمش ، والحاصل مراد رابع فاتح بغداد نامنی المش ایسه‌ده قرانداشنك خلعنه سبب اوله‌رق سنه‌لرجه ایشلر عکسنه کیتمشدر .

تاریخلر مراد رابعی بر جسور دیه یازرلر زیرا سلطنت اساسنی ازقالدی محو ایده‌جك درجه‌یه قدر جسارتی ایلرولمش ایدی .

شوکبح شهزاده‌لر اکر حسن قرینه مالك اولسه‌لرایدی بیوك خدمت ایده‌جکلرمش احمد عثمان مراد خانلر حسن خلق وجسارت صاحبی ایدیلر انجق متملق ادملرله کندیلرینی قوللانه مدیلر سلطان مراد خونریز سلطان عثمان ایسه تجربه‌سزایدی .

سلطان ابراهیم دورنده ذریت اولسون دینیله‌رك سلطان مراد ثالثه تجربه اولنان نسوان ایله حسن معاشرت طبیعیسنه ممانعت‌اولنمدی بوپادشاه ارتق اختیاره قادینلر حکایه‌لریله اکلنوب اك پارلاق بردورك پادشاهی دکل ایدی صقالنی اینجو ایله دوناتمق سمور دوشتمك قیو ایچی ایله صدر اعظم بوغلمق کبی حالات ابراهیمیه‌یه نهایت اولمیوب بویله بر صافدل پادشاهك

سوزلرینه الهام معناسنی ویرن ادملر وار ایدی ایشته بوارالق برجنجی حسین نام سوخته واوغلان پزونکی نامیله ملقب مصلح الدین نام کمسنه قاضیعسکرلك مقامنه قدر چیقمشلر ایدی .

دور تقرر ایچنده برخلع فجیعه‌سنی ظهورینه سببیت ویردیرن حاللر بونلر ایدی لکن بوپادشاهی اعدام دخی سوء تدبیراولدی سوء قرین ونظامی کوندن کونه بوزلمش برعسکر وایچلرندن اوفق‌پایه‌ده بعضیلرینك بیوك مرتبه‌یه یتشمەلرندن ناشی غیرته کلمش وکندولرندن سوور کورکار طاب اولنمسیله کیسهٔ اهالیدن کوزیاشلرینه باقیوب طوپلانمش اقچه بی فدا ایتمامك فکرینه دوشمش علمالر وامرالر بو پادشاهی افنایله یرینه یدی یاشنده اوغلی سلطان محمد رابعی چیقاردیلر .

کنج بر پادشاهك ایلك سنه‌لری کاهی یکیچری اغالری کاهی سرای متنفذانی تغلبیله کچوب برده والده شهید اولدقدن صکره کرید طرفلرینه حرب اولندیغی حالده امداد کوندرلیه‌جك صورتده بوغاز طیقانمش ودشمن سفائنی دونمامزك یولنی کسمکده بولنمش ایدی .

ایشته بو دورده بسبتون شهزاده‌لر دخی امور عامه‌یی اوزاقدن مشاهده‌دن محروم ایدیلوب پادشاهلرك سوء امنیتلری التنه کیرمشدرکه بوحالك اوتوزبش قرق یاشلرنده تجربه سز ادملرالنده ملکك براقلمسنی انتاج ایتمشدر .

اوائلده شهزادکانه سیاست اصولی کرچه محاسندن دکل ایسه‌ده

بو اصول دخی تجربه‌سزلکی مؤدی احوالدن ایدی . بز بو وراده وراثت اصولنده استحسان ایتدیکمز جهت شهزاده‌لرك اوسته تختك یتشمسیله شهزاده کانك سربست براقلمسی وممکن ایسه اوائلده ولایاته والیلکله اعزامی کبی نمدی دخی مکاتب عسکریه ده وعسکرلکده وسیاحتده بولندیرلمسی طرفلیسیز چونکه امورولایته آشنا اولوبده سلطنته کلان سلاطین بردرجه‌یه قدر احوال عالمدن خبردار ایدیلر لکن برنجی مصطفی وسلطان ابراهیم نه ایدیلر؟

ایشته اولادیت اصولنك اتخاذنده ایدیکه دائما پادشاه اولنلر برادرلرینی استرقاب ایده‌یورلردی .

(٤)

دور تقررده یولسزلقاری کیملر منعه لیاقتلی ایسه انلر خدمت ایتدی بونلر وزرا وعلما اولمیه‌جقمی ؟ ایشته بونلر اسکی اصولده قطع مراتبی ترك ایتلریله برنجیسی خوف جاندن ایکنجیسی قطع رتبه‌دن ناشی دولتی طریق خیره سوق یرینه دشمن جاه وجانلری عد ایلدکلری رقباسنی استخدام ایتمامك واقباللرینی محافظه ایتمك یولنده خدمتلری کوره یورلر دی .

صدراعظملر مستبد اوله‌رق قبه نشین وزرا ازالدقجه ازالمش وشیخ الاسلاملر اوائلده قاضیعسکرلره رتبةً متفوق اولسه‌لر بیله انلرك دخی سلسله‌ده وسائره ده مشارکتلری اولمغله شیخ . الاسلاملر دخی بسبتون طریقك ایشنی الوب ولی نعم عنوانی اخذ ایله صاحب دولت عنوانی الان صدراعظملرله اکثریا

متفق اولمشلر سرایدن دخی قزلر اغاسی اولنلر اوچنجی درجه‌یی بولمش اولمقله ارتق امور عباده باقمقدن قالمش صدر اعظملر ایسه اکثریا یکیچری اغالریله اوجاقلوبی اله الوب بوکا کلنده یعنی قتلدن خلاص ایتمك شیخ الاسلاملر اعطای فتوا ساحتلی طاوراتمق قزلر اغالری داخل قوتیله طشره‌لیاره میدان اوقومق حاللرندن امور عباده باقمقدن کوندن کونه غفلت وذهول اولنمش .

ایشته شو حاللر متسلسلا هر برینك منتسبانه دخی سرایته ولایتلر کتخدا وخزینه دار ومهردارکی وکلا دائره‌سی خدامته وقائع‌عسکر لکلر منتسبان اندرونه وچالیشمغی زائد منعطفن ایتمش زادکان علمیه‌یه عسکر امرالغی اولجه بر مکتب ادب شاکردانه منحصر ایکن کوندن کونه ساده چبوق طولدیرر وخوش صحبت سویلر خدام یدینه کچمکه باشلامش یعنی سلحدارلر چوقه دارلر سرایدن یکیچری اغالغی ووزارتله اخراج اولنوب مسند صدارته دخی اوقوه‌ایله صعوده باشلامشلر حتی طواشیلردن اق اغالره یله مساند تودیعنه باشلانمش ایدی .

سلطان مرادك سلحدار مصطفی پاشاسی سلطان ابراهیمك یوسف پاشاسی سلطان محمد رابعك مصاحب مصطفی پاشاسی جنجی خواجه خواجه زاده مسعود افندی وصاغرجی افندی کبی ادملر چیقمش حتی بر صدر اعظمه شیخ الاسلام صاغردر دینلدکده کاشکه کوردخی اولیدی کبی سوز سویلمش

قزلر اغالرندن مصطفى اغا سليمان اغا دلاور اغا يوسف اغا كبيلر ايسه درجهٔ نهايه‌ده نفوذلو اوله‌رق درسعادتده يكيچريلر دخى بويله اقبالپرستلر سايه‌سنده دائمى اختلالاتده بولنديرلمش والحاصل وقت تقررده ايشه جاندن دكل جامدن باقلمقده بولنمش ايدى. حالبوكه بومثللو ادملرك باشى تيغ قضادن قورتيله يورميدى دريا‌ده‌كى بالقلر كبى بربرينى ييورلرميدى. پاشالر اغالرحتى شيخ الاسلاملر قانيعسكرلريله سياستدن قورتلامقده ايديلر. علما فتوا ويرمكدن وزراعلمايه الى‌يتشدكجه انتقام المقدن خدام سراى ايشه الويرميان پاشالرى قانلى قيولره بالقخانه‌لره ايندیروب باشلرينى المقدن ومالارينى مصادره ايتديرمكدن خالى ايديلر .

قوة ايكى يه بولنشيدى برى عسكرله علما وياوزراوديكرى سر ايله‌قرنا ايدى . بودور تقررده آغر آغر مجازات اوله‌رق براز خوشنويس وشاعراولنلر دخى برپاشا وياعالمدوياخود سراى طاقمنه چاتمق ايچون بويله مقبللرينى مدح وستايش ايله‌پاره‌قزنمقده‌وعربى وفارسى معناسزمفهومسز الفاظ ايله مسجع ومقفى شيلر يازمغله‌معارف عثمانيه‌يى بوندن عبارت بيلديرمكه چالشمقده ايديلر كرچه كاتب چلبى اوقجى زاده‌قوچى بك كبيلريتشمش ايسه‌لرده ويسى نركسى عطائى كبى اصطلاح پردازان دخى اكسيكسز ايدى .

ايشته دولت عليه‌نك بودور تقررى ايچنده اسامه خدمت اولنه‌جق كونلر بويله‌لكله ومايهٔ عثمانى اولان بيننده سيف انتقام كشاده‌سندن خونريز داخلى وقعه‌لرله برطاقم خانه‌لر سونمكده‌ايدى

نصوحزاده ابشیر کورجی نبی اباره حسن عصیانلری ایسه اناطولینك کوبکنده بیله عدم اتحادی اثبات ایدر ایدی بوحال کوپرلیلره قدر کلمشیدی کوپریلیلر بو دولته یکرمی یدی سنه مدت اموردولت یداداره‌لرنده ایکن اییجه خدمت ایتدیلر . بونجیلری محمد پاشا خونریز ایسه‌ده اوزمانجه لازملی ایدی . سیاست دائرهٔ اعتدالی کچمش ایسه‌ده برازده محور اداره یرینی بولمشیدی و احمد فاضل پاشا «پدری بزم سرخوشی صدراعظم ایدیکز» دیه سلطان محمد وصیتنی حقلو اولدیغنی اثبات ایلدی بوذات کنج وفاضل ایدی حتی مفتی اسیری محمد افندی (پدرلری خونریز ایدی انشاالله بونلر پدرلرینه چکمز) دیه پادشاهك محمد پاشادن ممنون ایدم سوزینه مقابله سویلمسی اوزرینه فاضل پاشانك «افندی سزدن مقتوللر ایچون فتوا آلمزمیدی» سؤالنه مفتینك آلوردی ونیچون وبردیککز سؤالنه دخی قورقاردم جوابلریله مقابلنده « یا اللهدن قورقمزمیدیکز » سؤالیله مبهوت ایتمسی دخی فضلنه برهاندر تربیت کرده‌لری قره‌مصطفی پاشانك ایسه اوروپا محاربانده غلبه‌سیله اهتزاز ایدرك سلطان سلیمان وقتنده تجربه‌سی کچمش برخطایی تکرر ایله ویانه‌یی محاصره‌سی دخی ضیاعی موجب اولمشدی .

اوزمان ابراهیم پاشا مصطفی پاشایه خطاسنی بیانیله ارقه‌سنده برقلعه‌یی ترك ایتمامسی اخطارینی دیکلمیوب انهزامی متعاقب مصطفی پاشانك اوزونی اعدام ایلدیکنده بیچاره ابراهیم پاشانك «پادشاهمز بوکا قیمسون مجرد خطایی تعمیر ایده‌جك

یه کندو بیدر» دیدکده پادشاه حدتندن «مصطفی پاشا بی اعدام
بیوك خطالردن بریدر » دیردی .

(٥)

ممالك دشمن ایچنه طوغری ایکی طرفدن بیودلمش و تکرار براوج
اتش ایسه لرده جرملر خارجنده ضررلری اولیوردی ماجه ازایدی
تاویانه قپولرینه قدر کیدن ترکلرك ارقەلری نه ایدی ؟ وروپاده
برطاقم سرحد استحکاماتنده مقداری قلیل تربیه و تعلیمی یوما
فیوما کسب تناقص ایتمش سرحدلیلرله برقور دونه وریسنده
اسلادیقی قبول ایتمیان خرواتلر بلغارلر روملر دکلمی ؟ اسیاده
ایسه شاه اسماعیلك تخم فسادیله بیومش شیعیلر قزلباش کردلر
عربلر ایدی برنجی قسم دین اسلامه ایکنجی قسم ترکه خصم
اولوب « ینصرالسلطان » صدالری دیلده اولوب یورکده دکل
ایدی یمن تونس جزایر طرابلس رابطه‌سی ازالمش بر مملکت
اولوب تبریز بغداد کردستان اذربایجان روان ایسه کویا طرف
دولتدن اداره اولنور ظن ایدیلور بر خطه حالنده ایدیلر
خصوصا روم ایلینك سرحداتنده‌کی پاشالر دخی دشمن ملکنه
اقین ایتمك تاتارلر ایسه بسبتون رعایا برایانی چاپول ایله اسیر
چیقارمق کبی حالرله طائفهٔ افرنج واعجام واکراد بسبتون
صوغومغه میل ایتمشیدی .

بکلر بکیلر میرالولر مسلملر دفتر دارلر عامللر خصوصا
قاضیلر اوامر حکومتی تنفیذ یرینه کندی مطالب ومقاصدینی

ترویج ایتمکده و اکثریا والیلر و محافظلر حربه کیتدکله ممالک اورانك اعیان واشرافنه قلوب عدالت عثمانیه دخی کوزدن کونه سماع اسلامیانمزن کیدوب زجر وعنف النده هر قسم اهالی ازیلوب اهالی ایسه کندیلرینی براز تشویق ایدن اولور ایسه هر یرده فساده اویمقده و بوقدر واسع ملکك محافظه‌سی امر دشوار اولوب خصوصا درسعادتده درت بش ماه بعید بولنان سرحداتده نه اولدیغنی بیلمك بولمز اقدن ممکن اوله‌میوب اورالرك معموریتی ازالمغه یوز طوتوب اسلام محاربانندن ونفاق وشقاقدن دائمی صورتله ازالوب صنعت وتجارت خرستیانلر النده منحصر قالەرق هرشی تناقص ایله صوقونینك نهرلرله استفاده تصوری قوەده وسنان پاشانك یوللر وخانلر ومسافرخانه‌لر انشاسی تدابیری عدم ترقیده قالوب معموره‌لر برو بیابانه ومدنیلر بدوی حالنه دونمکده والحاصل دور تقرره لایق برصورتله اجرای حکومت اولنه‌میوب دولت علیه‌نك وجود عظیمی اوروپانك کوزینه باتمقده اولوب اوروپالیلر تنظیم عسکر ایتدیکی کونرده بز عسکریمزی دخی تنزل ایلدیکنی کورمکده ایدك .

دولت علیه بوزمان تقرر ایچون کندینه نه‌یاپمق ایجاب ایدر دی ؟ تبعه‌سنی اتحاد ایتدیرمك دکلمی ایدی ؟ عجبا بونی کیم ایده بیلوردی ؟ پادشاه بر وجوددر اوذات دائما حسن قرین ایله آتیه‌سنی تأمین ایده بیله‌جك ایدی والحاصل دور تقرر ایچنده پادشاهلردن احمد ومراد رابع وزرادن لالاحمد وقیوجی مراد

وکوپریلیلر ومشایخدن خواجه زاده لرله یحیی افندی کبیلر کلمـ
مش دکلسه‌ده بونلرده دولتی موقعنی غائب ایتدیرمامکدن وملکی
برفرعی اصلاحاتله بسبتون ظلمه یدنده الیقو یماقدن وعسکری
انتظامسزلغنه برازمیدان براقمقدن بشقه اساسه خدمت ایده‌مدیلر
بو سببدن معارف تدنی تربیه تناقص صنایع تقلیل بولمشدر .

« دور ضیاع »

(١)

مسامحات متمادیه وغوائل متعاقبه خادملرك خدمتنی دخی محو
ایدر زیرا بیك کشی یقار ایسه یوز کشینك یاپسی بر بنانك
قیامنی منتج اولمز بر ملکه یوز نسبتنده خدمت اولنور ایسه او
ملك تقرر بولور یوقسه اوتوز یکرمی اون نسبتنده اولان خدمتك
آخری ندامتدر بوزمانلره گلدی ایسه انی بچمکه مجبوراوله‌جق
ایدی تخم ملت تامجارستان ایلرولرنده محصول ویرمسنی آرزو
ایدردی برکیله بغدایی اکمکله بش ترلا بغدای النمز در
حداتده براقیلان عثمانلیلر اورالرك خرستیانلرینه دائما غلبه‌یوزندن
تحکم ویا اونلره میل ایله عجز کوسترلر ایدی .

سلطان سلیمان ویانه مغلوبیتنی برازتعمیرایده‌بیلمسی اوزمان
وزرا وعلما وامرانك اتحاد قلوبیله عدالتك اجراسی ایدی
لکن قره مصطفی پاشا انهزامیله ایکنجی ویانه‌مغلوبیتی پك غرد
مال اولیوردی محمدرابعك خلعنی انتاج ایدن محارابات‌وانهزامات

متوالیه ظهوره کلدی میراخور اسکیسی و بوقبیل ادملر ایش باشنه کچوریلیوردی عسکر ایسه ارتق انهزاملری کندولرینك سوء تدبیرندن زیاده پادشاهلرینك موفقیتسزلکنه ویرمکه باشلادیلر سلطان محمد اوزرینه عسکر غلوا ایتدی قرق سنه سلطنتی متعاقب کوپریلی اولادندن فاضل مصطفی پاشانك تبلیغیله استعفایه مجبور اولدی صدر اعظم سیاوش پاشا سراینده یاقلدی وکوپریلی قزی نکاحنده اولمغله کوپریلی مالی یغمایه کیتدی .

سلطان سلیمان سلطان احمد ثانیلر اوچر سنه‌دن از پادشاه اولدیلر اوروپا مهاجماتنه قارشو طوران فاضل مصطفی پاشا حربده شهید اولدی بو پادشاهلر اختیار اوله‌رق سلطنته چوب ایام معدوده‌لری حرب ایله کچدی بو پادشاهلر ایله برادرلری محمد رابع التی سنه ایچنده بر برینی متعاقب وفات ایلدیلر .

تخت سلطنت سلطان مصطفی ثانی‌یه نصیب اولدی بو ذات وانی محمد افندی نام واعظ مشهورك دامادی فیض‌الله افندی‌یی خواجه‌سی اولمغله ثانیا مفتی ایده‌رك اوكا رعایت ایلدی . الماس محمد پاشایی دخی وزیر ایتدی . بری متعصب ودیکری مبتدی ایکی مشاورینك تحت حکمنده ایدی بیچاره پادشاه حربه چیقدی اوروپاقوهٔ متفقه‌سی یعنی اوستریاله روسیه کبی دولت علیه‌یه دشمن اولان دولتلری قارشوسنده کوردی برکونده طوقوز وزیری حربده الماس ایله برابر شهید اولدیلر . قارلوچ مصالحه‌سی ایله بلغراد دخی داخل اوله‌رق عظیم ضیاعه اوغرادی .

ایشته بو حرب عظیم اوروپایی بزه تفوق ایتدیرمشدر بو حربده غائب اولان چوق ایدی لکن عموجه زاده یعنی کوپریلی یکنی حسین پاشا صدارتیله قزانیلان برصلح اوله‌یلدی زیرا حسین پاشا اکلایوردیکه ارتق محاربه‌یی تمدید خیالی تکثیردن بشقه برشی منتج دکلدر .

اعجبا سلطان مصطفی بوانهزامدن متنبه اولدیمی ؟ بلکه فیض الله افندی بتون اوغللرینی داماد لرینی خصم اقرباسنی خدمات دولته یرلشدیردی اوغلی فتح الله یرینه شیخ الاسلام اولمق اوزره پایهٔ فتوا الدی دامادلری پاشالر افندیلر وزیر وقاضیعسکر ایدیلر دیکر اوغللری دخی صدوردن اولوب والحاصل هر منصب عائله سنه ویرلدی . پادشاه ادرنه‌ده اوتوروب درسعادتده معزول قالمش ادملر وخواجه‌لر اتفاقه میدان بولدیلر ادرنه‌یه بر هیئت عصیانیه حالنده کیدلدی تلافی صفین وقوعنده غلبه عصاتده قالوب خلع وفیض الله خونه‌سی ایچون سیاست اولندی .

بوعبرت کافی دکلمیدی ؟ ازقالدی خلافت اصول اکبریتدن یله چیقوب سلطان احمد ثانی شهزاده‌سی ابراهیمه بیعت اولنه جقدی لکن سلطان احمد ثالثه بیعت اولندی احتمال وجود بولمدی سلطان احمد سلحدار علی پاشا قدر برحسن قرینه موفق اوله‌مدی .

سلحدار علی پاشا تماما موره‌یی الدی ازوقتده اییجه شان عثمانی‌یی اعلا ایلدی صکره ده بلغراده اورلدی روسیه دخی

بالطه‌جی محمد پاشا واسطه‌سیله بر عظیم خساره اوغرا دیسه‌ده تیموریاش تاریخنـده تفصیلی کوریله‌جکی وجهله انتریقلر ایله نتیجه‌سز قالـدی تبرداری زرزم ایتـدی دیرلر دلی پترو محاربه‌دن قورتلدی ، بوفرصتی قاچوردق .

نوشهرلی ابراهیم پاشا دوری‌بونی تعقیب ایلر شوسفاهت ایامنده دولت صفویه‌نك اضمحلالیله برفرصت دها الدن قاچدی سلطان احمد ثالث ایچون بوایکی خطا واقعدر . بری روسیه‌یی محوودیکری ایران شاهلغی بتون تحویل خصوصیدرنه‌چاره‌که کثرت اولادندن معلوم حالی یوزندن دامادی نوشهرلینك عجیب معامله‌ٔ سفیهانه‌سنده یاغماغندن ویامجاوبیتدن مشترك اولدی .

بوعصرده الك قیمتدار اشعارایدی . ادبیت عثمانیه‌نك الك پارلاق عصری اولوب سعد اباد صفاسی بوقنده ایدی . طرح باغزار دولت برینه طرح ازهار حدایق آبار وقوعه کلیوردی سیف وسنان مطروح حفره نسیان وبرینه‌سیر کلستان قائم اولدی .

احمد ثالث « وزیر مسـك سـن بم هب نکته دانمسـك . صداقتله نظیرك یوق مثل جانمسك . سن بنی ایندك دعوت نه‌ممکن ایلیم بن رد . درونده اولان مهرم کبی حرزجانمسك » دیه‌مقطع پایه‌جق درجه مصطفی ثانی‌یه‌تفوق ایتمشیدی . زیرا بوذاتده ابراهیم پاشا اوغللرینه دامادلرینه آدملرینه خدمات دولتی تقسیم ایلدی .

آه نه بیوك غفلتکه‌دور ضیاعی اکمال یولنه دوکولمشیدی ایرانه نسرلازم ایدی سنه‌لرجه اچیلدی خلق الدانق ایچون اسکدلره

اردولر کچیریلوب ینه عودت ایتدیرلدی .

بوحال دخی برخلعی منتج اولدی . ابراهیملر متعدد کیسه لرله وجوده کلمش کاشانه‌لر منهدم بوصورتله جیوش افکار عالیهٔ معنا منهزم اولدی .

(٢)

محمود اول عم بزرکوارینک وزراکی حدهٔ تدقیق وتجربه‌دن کچور اهلنه تفویض امورایت اموریکی بتم کبی برفلکزده‌ایکه دو. چار اولنمق اوزره « کیسه‌یه تودیع وامنیت ایته » مألنده کی نطقنی تلقی ایله جالس تخت عثمانی اولدی .

بو ذات بر خواجهٔ عقلك شاکردی اولمق کرکدر که صحیحا یکرمی سکزسال انزوادن صکره برعقل کامل صاحبی اولدیغنی اثبات ایتدی .

سنیم اوندن صکره کلان پادشاهلرك مافوقنده اوله‌رق طانیدیغمز محمود اول کلمه ایدی سعدابادصفاسنك خمارینی چکه‌جك ایدك .

ملکه داخلا وخارجاخدمت ایدر برپادشاه یکرمی بش سنه ایچنده بودولتی احیا ایتدی ایران وروسیه واوستریا دولتلریله اولان محاربه‌لرده قزاندی عزمنده قوی ایدی ملکه ادم یتشدیردی مجازاتی مکافاتی مستحقنه ایدی . عهده راعی عمارملکه ساعی ایدی اوستریااحتلالندن استفاده‌یی معاهده‌یی بوزمق یعنی عهد شکن اولمق مطالعه‌سندن ایلرو کلدی دیرلر بز دیرزکه محمود

اول قوۀ اصلیه انجق ملکی اداره‌یه کافی ایکن اولان حربده دده‌لرینك خطاسنی اکلامشیدی . بوکا اثباتمز ایران شاهی نادری سنی ایدوب ایکی بیوك اسلام دولتنی یان یانه تشکل ایتدیره‌رك اوروپایه بوقوه ایله دائمی برکوز طاغی اولمق ایدی .

آنه کوزل تدبیر ایدی . لکن تدبیر تقدیره اویمدی نادر مقتولاً زائل اولوب سلطان محمود وفات ایتدی . ایشته ساعی بویله اولور . دولتك حیاتنی تخیل ایله زمانی دکلا خلافنی دوشونمش برپادشاه عثمانی‌یی کندی جامعنه دفن ایتدیکی ایله ابتدای سلطنت ایدن برادری عثمانك اوچ سنه ازاولان سلطنتی اللی سنه‌دن متجاوز انزوانك تأثیری ایله حدت وعجول مشربلکیله هیچ برثمره‌یی انتاج ایده‌مدی .

عثمان ثالث امنیت ذاتیه‌سنی غائب ایتمش ومتکبرلره خصم اولمشیدی لکن راغب پاشایی عزل ایده‌جکی کیجه وفاتی غریب ایدی بوعصرده برابو وقوف احمداغاقزلر اغاسی ذی نفوذایدی هرنه ایسه سلطان عثمان برادرینك یتشدیردیکی وزرا ایله علمادن براز معاونت کوره‌بیاوردی «لکن آت بولنورمیدان بولنمز» مثلنه حالی ماصدق ایدی .

سلطان مصطفای ثالث ابن عمنه خلف اولدی برمنجم ایدی . غریبدرکه استخراجاتنده اوغلی سلیم ثالث ولادتنی پك مسعود بولدی لکن دیدیکی زمانده طوغمامسنه عارف اولدی بوذات دولتنی ارسلان ظن ایدردی راغب قوجه‌مش دیه ارزوسی

اولان حربی اعتدی اهالیلر اغلدی روسیه یه حرب اچدی یکیچری بسبتون تربیه سز تعلیمسز اولمشلر ایدی نتیجه یوز بیک عسکری روسیه نک معلم عسکری قارشوسنده منهزم اولدیجه تأسفی ارتدی . محسن زاده ایسه برخطای سیاسی ایله روسیه نک حربنی تمدیده سبب اولدی نهایت بو پادشاه مغموما وفات ایلدی .

یرینه قرنداشی عبد الحمید خان اختیار اولهرق نیجه سنه انزوادن صکره تخته چیقدقده دولتی بر آتش ایچنده بولنوب ضیاعلریله حرب قپاندی قینارجه معاهده لریله ایشه نتیجه ویردی .

(٣)

اوروپا لهستانی پایلاشمق اوزره روسیه ایله برابر اولدی دولت عثمانیه نک حال حاضرندن دهشته گلش اوروپا بوکون روسیه یه نه نظرله باقیورلر ایسه اوزمان دخی بزه اونظرله باقیورلردی .

غریبدرکه عثمانلی دولتی برقتولیك دولتی محافظه غیرتنده ایکن دین قرنداشلری اهالیلری روسلرله پایلاشیورلردی شرحربکه بزه قینارجه معاهده سنی امضا ایتدیردی بنك بیهوده وبی ثمره اولمدیمی ؟ نیجه ارسلانلری یتشدیرمش دولت علیه یی بر قادین (ایمپراطوریچه قترینه در) خرابه سبب اولدی بو حرب خطا لریمزی اثباته کافی ایدی لکن بز آکلایه مدق .

قریم برخطایه قربان اولدی . سلطان حمید ون شو تجربه‌دن

خلاصنی ایستر غیرتلو بر ذات ایدی چه فائده که نظامسز عسکرله ایکنجی بر حرب دها اغره مال اولمدیمی ؟ چالیشدی مهمات و سلاح ایلدی حربی اچدی وزیرینه اوغلم حقمده شکر و شکایتك ثمر در دیدی . لکن عسکر قوماندانلری کیم ایدی حرب نه اولدیغنی بیلورلر میدی . نه عثمانلی اردوسی اوستریا نیر طوری بر نجی فرانسوانی اسیر ایدرجهسنه غلبهلر قزاندی لکن روسیه اوستریا متفقا حرب ایلر فرانسه احتلال اتشی ایچنده دوشرکن اوروپادن بزه معاونت اولور میدی ؟ اسوج بزه معین اولدیسه ده اوده برشی بجره مدی .

سلطان سلیم قهرندن نزول ایله وفات ایدنجه یرینه خلف اولدقده عالم باشقه بردوره منحول ایدی بو حرب نجی ضیاعله قپاندی ایسه ده شان عثمانی بونده ایجه فرق ایلشدی .

(٤)

عسکر بسبتون دائره تعلیمدن چیقمشیدی سلیم ثالث تنسیقاته چالیشوب غیرتنی اثبات ایدردی لکن عصرینك رجال تنسیقات جدیده لاحقلرینه اساس اتخاذنده کوایچ بر طریق طوتمشلردی یینه وحالده براز ترقی کورلدی لکن فرانسهده اختلال اتشی ایلك ابتدا مصرك التیله علو افروز اولدی وحال تحویل بولنیقده ایله انکلتره و روسیه مقارنتی ایجاب ایتدیردی .

درسعادت غریب برطوره کیردی مصر النوب الده براز منتظم عسکر کورلدی .

یکیچری و عساکر نظامیه اراسنه بر بروت دوشوب بوایسه عصرك رجالنك ایکی قسم اولمسنه سبب اولدی .

برنجی قسم سرای رجالی ایدیکه فرانسه طرفنی التزام ایلدیلر ایکنجی قسم انکلتره‌یی الهالدیلر ایشته بو حاللر له سلیم ثالث یتیشدیردی ایبجه معارفه خدمت ایله‌یوردی لکن ولایت طشره اعیانلری تحت تغلبنده قالوب الده‌کی ملك اوزرنده حاکمیت کوندن کونه تنزل ایده‌یوردی .

بوقاریده ذکری کچن اعیانلر سنه‌لرجه ظلم و اعتسافله سلوك کبی دم‌ملتی امه‌لرندن سمورمشاردی هر یرده بر متغلب اولوب جزار پاشا احمد پاشا کتخداسی سلیمان پاشا عظمزاده عبداه پاشا عبدالجلیل زاده و جبارزاده و پاسبانزاده عثمان پاشا تپه‌دلنلی علی پاشا اشقودره‌لی محمود پاشا بابانلی پاشا کورجی شریف پاشا کبیلر وزارتی المش و عسکرلرله قالقشلری کوجاشمش متغلب دکلمی ایدیلر؟ حتی پاسبان زاده‌یی ودیندن کوچك حسین پاشا چیقاره‌مدی ساده بونلرمی، ترسنکلی اوغلی انك علمداری مصطفی قره‌عثمان اوغلی خزینه‌دار اوغلی بوسنه یانیه بکاری کرد بکاری هر بری برملکی الوب تونس جزایر طرابلس والیلری دخی هر بری کندیلر بجه معاهده عقد ایدر بر متغلب اولدیلر یمن بسیتون الدن کیتمش مصر دخی قواله‌لی محمد علی پاشا النه کچمش ایدی .

بونلر نه ایدی سوءاداره نتیجه‌سی دکلمی ایدی. سپاهیلر تیمارلیلر زعیملر دخی پاره‌المقده جسور حربده جبین اولرق آتلو عسکری

یوق حکمنه کیرمشیدی یکیچری عسکر اولیوب صاتیجی زمره‌سنه تحول ایتمشیدی سکردیم اوسته‌لری طولمباجی فنارلیلری کبی اولوب چورباجیلر ایسه طولمبه رئیسلری حکمنده ایدی تشبیهمز غریب کورنمسون بونلر حربه کیدنجه اردوبی یغما ایتمری طولمبه‌جیلرك حریقده خانه‌لری صویمرندن دها اشنع ایدی .

مترسدن ایلبیجی محمدك تفنك اتمسیله اوروپا ایله محاربه ایتمك وقتی دکل ایدی حالبوکه ایکن رجال عصر ارتکاب سرمایه‌سی اوله‌رق مال قارونه مالك اولیورلردی بو ایسه نتیجهٔ حمیت ومحویت سلبیه ایدی .

سلیم ثالث اکثر اسلافنه فائق ایسه‌ده طبعنده موسیقی‌یه وشعر وادبیاته میل کلی اولمسندن وقارشاهانه‌سی مکمل اولدیغی حالده معاملهٔ نازکی ایده‌یور وحتی قرناسنه بیله غضب ایده‌میوردی بوذات ترقیاته محمود اول قدر مائل اولوب تدبیرجه دخی مکمل ایسه‌ده نه چارکه ملایمت وحلمیتی کندیسنی فتق ورتق اموره غیر مقتدر کوستره‌یور ایدی .

(٥)

سلیم ثالث عساکرینی تجدید خلیاسنده ایکن برطوپال شیخ الاسلام بر کوسه موسی مکر وترتیباری اوزرینه منخلع اولدی .

صرب عصیانیله مصر غیابی وعلی الخصوص رقابت وانکلیز دونناسنك اطه‌لر اوکنه ورودی وروسلرك انف نخوتی وفسادی

بومقدم پادشاهی مقامندن ازاله یه اسباب کافیه‌دن اولدی .

تاریخ سلیمیه‌یی قرائت ایدنلر مصطفای رابع دخی نامداشی اوچ مصطفی کبی عدم موفقیته بردردیجی اولدیغنی فهم وخاصه مصیب اوله‌رق شهید سلیم ایچون بر تأثر حس ایده‌جکلرینی ظن ایلرز .

شو وقوعات کونلرنده دولت علیه نك بتون چرخ اداره‌سنه سکته کلوب خطیأت اسلافك تعمیرات موقته‌سیله اوغراشان یوزسنه ایچنده ایکی پادشاهك زمانی دخی دولت علیه‌نك بتون محو اولدیغی ایچون بر عنایت ربانیه عد ایدلملیدر .

زیرا شویله برزمانده روسیه کبی از وقتده بیوبوب حرص استیلا ایله قسطنطین ادلریله استانبول پرنسلکی ایچون پرنسلر یتشدیرمش بر دولت خصمی ایکن شوقدر انهزاملر اوزرینه یشایشی دخی توفیقات اخیره‌یه مظهریتنه بر خیرلی فالدر .

شویله بحرانلی زمانلر ایچنده کی وکلا ورجال وعلمای اسلامیه‌نك احوالنه دخی اجینور زیرا وکلا ورجال حمیدیه وسلیمیه پاره جانلی اوله‌رق علما ایسه بتون زادکانی جاهل وسفاهت عالمنه ودرس عاملری الت ایله اوغراشوب فقر وضرورت ایچنه مستغرق ایدیلر بو حالدن استفاده ایدن ایسه یکیچریلر اولوب وکلا ورجال جانلری خوفندن علما ایسه رتبه غوغاسندن بو اوجاغه میال ایدیلر .

شو انفراددن برایولك اوله بیلور دیکه هرکس ایچون بر خوف اولیور دی اکر عسکر نظامسز اولمسه ایدی شو عصرده ایدیجه ایشه یارارلر ایدی زیرا بوده اولمسه ایدی بو آدملر بسبتون پادشاهی اغفال ایله کندیلرینی عجاج درجه‌سنه ایصال ایتملری مأمول ایدی شو حاللر دور خساری جالب اولیوردی .

« دور خسار »

(١)

هرشی ذاتله قائم ایدی هر ایشه اهل وارباب ازایدی بیچاره محمود ثانی ابن عمنك دائرهٔ تربیه سندن مسند خلافته کچدیکی کون ارتق یاپیله جق نظام جدید عسکری اولدیغنی اکلادی لکن بونی علمدارله متفقرمی یاپه جق ایدی ؟ نه کزر !.

بو تجربه اوج ماهلق ایدی برفجیعهٔ آخره سبب اولدی طالع محمودی ایله تختنده تقرر حاصل اولدی .

روسیه حربی ایله اوغراشلدی لکن نظامسز عسکرله حرب تمامکه لی دکلمی ایدی ؟ برپادشاه اجدادی تختنی محافظه غیرتنه دوشمشیدی برحالنه قاپیلدیکه بوشخصده دخی کندیسنی پادشاهه صلاح ظاهری ایله کوسترد برقتمان ایدی .

ادم یوغیدی سلطان محمود حدت وشدت کوسترمکده حقلی ایدی زیرا ملك انتقام طبیعی یه اوغرامشیدی اسمارینی صایدیغمز متغلبلر ارتق بسبتون میدان المشیدی ادم یتشدیرمکه سعی

ایتدی . وزرا اوشاقاغندن ایش باشنه کچمش ادملردن مالکی قوتاره‌ق ایستدی لکن وقت تنك ایدی . خان کوشه‌لرندن باب عالیدن ارباب لیاقتی بولوب پاشاورجان ایلدی بونلر عالم وفاضل ایدیلر لکن ایچلرنده امور سیاسیه وادارهٔ ملکه عارف اولنلری از ایدی اولسه دخی دامن وکریبانی رقبلری النده ایدی کیدن والیلر اعیانلر دره‌بکلری الده اسیر ایدی دیمزایسه کده نفوزلری دخی کچمیور ایدی .

(۲)

عسکر ایسه ارتق بسبتون شمارمشیدی . نیجه یوزسنه‌لردن بری بوملکه خدمت ایتمش یکیچریلرك اخلاقی پك بوزلمش ایدی بو عسکر روسیه‌نك استرلیج اوجاغندن بدتر بر حالده اولوب عظمای دولت محافظهٔ حیات ایچون بونلره خدمت وبونلردن خوف ایدرلردی .

پادشاه ملکی مالك ایتمك ایستیوردی . علمدار سرایی ابلوقه‌سی کونی آل عثماندن بر شهزاده اولدیغی بیلمامسندن ناشی سلطنته مشاوره‌ده انلردن برینك تعیینی کبی برفکر سقیمه قدر چیقمغله دره بکلرینك قوتیله یشامق ایستماسی طبیعی ایدی فرصت دوشدوکجه بونلری استیصال ایده‌یوردی بونده پك حقلی ایدی زیرا بونلر حالیله قالسه بوکون دخی ادارهٔ ملك کوچلشه‌جك ایدی .

لکن خمار وضرار چوقالمقده ایدی زیرا داخل ایله اوغراشمق

لزوم اولمشیدی . دره بکلرندن بر چوغی دخی اقبالنی غائب ایده‌یوردی بو صورتله داخلا پادشاه ملك قزانوب حکمنی توسیع ایلیوردی ساده برینك استیصالنده حالنك سوء تدبیریله عجله اولدی اوده تپه دلنلی ایدیکه روم فترتی بونك حاتمانه محواٌلیه ابتدا ایتدی . حالت نه‌ایدی ؟

سردولتنده صحیحا بربلا دکلی ایدی ؟ چونکه قابل بروجود نفسندن غیریسنی ایسته‌مزدی . طالعی اقتضاسنجه پادشاه کندیسنه میل ایلمشدی فسادی اکالا شیلنجه اسب اقبالنی میدان انتقامده اوینامش ویکیچریلردن قوت‌الهرق پادشاهی الدانمش ایدی سلطان محمود عسکرك انتظامنی ایسترایدی لکن یاپه‌جق کیم ایدی ؟

(٣)

روملرك عصیانی نتیجهٔ سوء تدبیر وغفلت دکمیدی ؟ بونه بیوك ونه اوکلز یاره اولدی برپطریق لاحق فنارده وبرپطریق سابق منفاسنده انعدام بولدی لکن ایش چغرندن چیقدی زیرا قومیتدلر بولنه‌مدی روسیه بوحرب معنویسنده پك بیوك قزاندی .

اوروپا ایسه علیهمزده بولنمغه باشلادی نابلیون مطوت واقتداردن دوشدی ایشلرده فنالق اولدی اوروپا اتحادی حصوله کلدی روسیه دسیسه‌سی ایلرولدی .

داخلده ایسه حالتك ایلرو چکدیکی ادملر ایش باشنده ایدیلر صدراعظملر سوق حالتی ایله اولوب سائر رجال دخی برکشیدهٔ حالتی ایدیلر باب عنایتمآب حالتی مرجع خواص وعوام اولدی

ساقز ایوالق موره فترتلرنده اوروپا شکایتنه میدان ویریله‌جك درجه قتلار اولدی اسیر کبی اسرای رومیه پازارده صاتلدی بونلر افکار سیاسیه‌سی از اولان کبار زمانك تدابیر سیئه‌سی ایدی .

دور اقبال حالت ختامه ایردیسه‌ده ایشلر بولنه کیرمدی یکیچری ایسه بسبتون ازدی پادشاه بونلرك ایچنده سوزلرینی سوردی تبدلات اغوات بکتاشیانه ایسه حد ونهایت یوغیدی

بونلرك افناسنه بر مفتی حاضرلنمشیدی دولت علیه علیهنه برفکر سیاسی حصوله کلدی .

اوروپا بزه یك کج نظر اولدی زیرا دولت علیه‌نك روملر علیهنده کی سفك دمایه میدان براقمندن قورقدیلر سلطان زمانك فکر سیاسیسنی تحسین ایده‌میورلردی .

(٤)

علیهمزده نمایشلر باشلدی روسیه دولتی بوندن فرصت بولدی اوروپایی سم هلاهل لسانی ایله اوغولدی زهر فشان اوله‌رق باب عالی‌یه تکلیفات اولدی موره ایچون قوهٔ دولت مصروف ایدی لکن عسکر وارمیدی ؟ مصر وعثمانلی دونمالری ناوارین اوکنده یاندی امارت تکلیفنی سلطان زمان رد ایتدی موره یونان نامیله مستقل اولدی اوروپا نیم جزیره‌یه اورادن دخوله یول بولدی امضالنمش اولان سنداتفاق مضرتنی کوردك روسیه انکلیز فرانسز دونمالری متفقا حرکت ایلدیلر .

سلطان محمود جسور و عاقل ایدی لکن یالکز ایدی اطرافنده کیلره امنیتی ناقص ایدی بو پادشاه نه یاپدی بنه بونکله کندی ناموسنی محافظه ایلدی دوشوندیکی نه ایدی ؟ قوای دولتی اجتماع ایدی موفق اولدیمی ؟

اولدی یا زیرا یکیچری یی قالدیرمق کبی بر خدمتده بولندی . یکیچری محو اولدی طبیعی استانبولده دهشتلی بر قتال اولدی نام سلطانی ارتفاع ایتدی دولتی تهدید ایدن قوۀ عسکریه امحا ایدلدی لکن یری بوش قالدی . زیرا کبارك اجرای مافی الضمیرینه بو حائل ایدی اوقالقدی هرکس پادشاهی طانیدی ایسه ده پادشاهه حسن قرین بولنه مدی .

زمان بر حربی انتاج ایتدی بوده معلومیا روسیه ایدی عساکر نظامیه وجوده کلیوردی لکن حرب ایکنجی سالنه وارمدن اچیلدی بو حربی ضایع ایتدك باغراد صرب امارتی نامیله استقلال بولدی فرانسه ایسه جزایری والی حسین دایی یه حدتندن موقتاً دیه ضبط ایلدی مصر والیسی علیهمزه قیام ایتدی . بوزغون عسکریمز بونیده غائب ایلدی . آرناوودلر کردلر اوزرینه معاملات شدیده اولندی . بغدادی ضبط ایدن داود پاشا اورادن قالدیرلدی اشقودره‌لی مصطفی پاشا وسائر اعیان ومستولیان بلده کاملاً محوایله دولت علیه کرچه اراضیجه ضایع ایتدیسه ده بونك مقابلنی قزاندی بو دوری براز تشریح ایلیه‌لم بوده دور خوف نامیله اوله بیله جك .

دور خوف

(۱)

ملت عثمانیه‌یی تصرف اموال واملاکدن محروم ایدن بوکا مرکز خلافتك رضاسی یوغیدی . بونی احضار ایدن شی یکیچریلرك ازغونلرینك قوتیله مستولی اولان اعیان نامنی المش متولان بلاد ایدی بونلرهمان هر قصبه وبلکه ناحیه‌یی استیلا ایتمشلردی . حکومت ایچنده حکومت ایده یورلردی زیرا ملکك صاحبی سطحی طانیوب کندیلرینی فقرایه بر جبار طرزنده طانیتدیلر ایشته بتون غوائل بلادی بواحضار ایتمشیدی سلطان محمود ثانینك بونلری محو واستیصال ایلمسی بیوك خدمت ایدی بوهمت ملوکانه سنك قیمتی تقدیر اولنور زیرا ملکنی کندی اداره ایتمسی ارزو بیوردی برطاقم یتشمش ظلمه‌یی دفعه همتی اسلافنك وقتنده محاربادن باقیله میان ملکه باقلغی مؤدی اولدی دولت علیه‌نك بو موفقیتی پك بیوکدر زیرا دولت عباسیه وسائر بیوك دولتلری محو ایدن اعیان نامنه قوردلر دکلمیدر ؟ حکم سلطنتلری پایتختك قپوسندن ایلرویه کچمیان ملوکك عاقبتی نه اولمشیدی ایشته محمود خان بورالرینی عقلا محاکمه ایلدی ظاهرده دهشتلی کورینان برحالی موقع فعله کتوردی زیرا ملکی بو ایادیٔ قویه النده ازمکی ایستمدی یکیچری نه ایدی اعیانلر نه یاپاردی . بورالرینی اکلایه‌لم !

(۲)

ایشته یکیچری اصناف اعیانلر حاکم ایدی یکیچریلر بر

متغلب اعیانلر بر ظالم ایدی مملکتك حیاتی مالی عرضی بوایکی قسمه مسخر اولدی والیلرله محافظلر واعیانلرك ورجال آستانه‌نك سوزلری صققالرندن ایلرو کچه وردی قزغانلر قالقار اعیانلر باشنه درحال بر طاقم انسانلری طوپلاردی درسعادتده ظهوره کلان فسادلر ولایتده‌کی عصیانلر هپ بوایکی کوکك اثری ایدی والیلر اعیانلره تبصبص ایتمینجه کچینه‌مزدی بربازونده پاسبان اوغلی برخنکار دامادی کوچك حسین پاشاودیندن چیقاره‌مدی عظم زاده‌لر شامدن حسن پاشا زاده عونه‌سی بغداددن بر عصر قدر النه‌مدیلر کذا سائرلرنده بویله برترسنکلی اوغلنك بایراقجیسی مصطفی صدراعظمك برینی قاچوروب برینی طوتوب سلطان مصطفایی تختندن ایندیردی ایشته بر روتجق اعیانی بونی یاپار ایسه ارتق تپه دلنلیلر سائرلری نه یاپمزلر مصر دخی بو وقتلرده محمد علی پاشایه انتقال ایتدی سلطان محمود بونك اوزرینه حکمنی اجرا ایده‌مدی لکن سائرلرنده قالمدی .

(٣)

شو وقتده اوروپانك سیاسیاتی حقمزده پك موحش ایدی زیرا دولت علیه‌نك اصلاح اولنه‌جغی فکری تجسم ایتمشیدی . روسیه ایله منازعات ومحاربات نتیجه‌سی اوله‌رق بر اتفاق ضروریده اولدی بو دولت بوغازلری کندی سفائننه اچیق براقدیردی سینه‌دولته بربیوك جریحه آچیلوب برملك ایچنده برخوف جاری اولدی . محمد علی پاشا عسکری کوتاهیه‌یه قدر ایلرولدی

فرانسزلر جزایر طاغیله اوکا ظهیر ایدی دولت علیه اوروپا دولتلرندن هیچ برینه ایولك ایتمدی دیه‌مز ایسه‌کده فرانسه‌یه هیچ کتولك ایتمامشیدی نه چاره‌که فرانسه قرالنی حبسدن قورتاردیغنه مقابله اولنه‌رق فرانسه‌دن بر اراق مصری الق صکره جزایریده النه کچورمك نهایت روسیه‌ایله براشمك ومصری ارقه‌لق کبی حالات کورمدیمی ؟

عجبا دولت عثمانیه‌یه بوقدر جزا لایقمی ایدی ؟

دولت عثمانیه روسلره نه یاپمشیدی ؟ ارمنیلر یهودیلر والحاصل هر صنف تبعه‌سنه مساوات کامله مذهبیه‌می ویرمامشیدی ؟ اما یکیچری ازغون اعیانلر مستولی ایتمش اونلری استیصال ایچون خدمتمی ایتمدی ؟

ایشته اوروپا دولت عثمانیه اوزرینه پك ظالمانه ووقتسز ال اوزاتدیلر . اهلیلری الزام ایتمش واسوج قرالنی روسیه‌دن تصاحب ایلمش قوجه عثمانلی دولتنی بوقدر صیقمق بجامی ایدی ؟ انصاف اولنمدیکه روسیه استانبوله کلورسه اوروپا نه اوله‌جق ایدی لکن بونلری هپ احضارایدن نه‌ایدی بر تعرض ملی دکلیدی ؟

(٤)

اوروپایه رومار علیهنده‌کی شدت پك فنا تأثیر ایده‌یوردی صلاح الدین ایوبی وقتنده اچیلمش حرب کبی اهل صلیب دوری دیمز ایسه‌ده متمدن ومعارفنده اوروپانك مستبد بالرأی روسیه‌یه میل ایتمسی دخی امارهٔ تعصب عد اولنسه بجا دکلیدر ؟ ایشته دولت

علیه‌یی خراب ایدن روسیه دکل اوروپا ایدی زیرا روسیه‌نك دولت عثمانیه ملکنه کوز دیکمسی ابتدالرده اوستریانك پروسیانك حکره‌لری انکلیزلرله فرانسزلرك سایه‌سنده اولدی دولت علیه داخلا دوچار ضعف اولمش ایکن خارجا بو قدر مهاجماته طاقتمی کتوره‌جکدی لکن برکت ویرسونکه مایهٔ عثمانیده اولان فرط شجاعت ینه روسیه‌نك شو قدر مساعده کورمسی حالنده اوزریمزه تسلطی درجه‌سنی تخفیفه مدار ایدی . شو عصرده محمود ثانی پادشاه اولمسه ایدی خرابیت دها جسیم اولوردی انجق خاقان مشارالیه عاقل ومدبر اولمسندن قرنامسنك خطارات خیر خواهانه‌سنه قارشو طوردیغی حالده ینه ثمره‌سی او قدر مدهش اولدی .

(٥)

شونلردن نتیجه نه اولدی .

سلطان محمود خان ثانینك اصلاحات داخلیه‌یه شدتله تمکیله انکلتره‌یه میلی اولدی . ایشته عثمانلی ادارهٔ ملکیه‌سی کاملا دکیشه‌یوردی . حتی اوروپا کبی نظارتلر مجلسلر عسکری اداره‌لر تشکل ایتدی سفارتلر اچیلدی پادشاه چالیشیوردی لکن مصر اوزرینه ایکنجی تجربه سلطان مشار الیهی عازم سمت بقا ایتدی .

او پادشاهه یازیقکه جلوسی بر فترت وفاتی بر کدورت اوزره اولدی ایام سلطنتده کوله‌جك ایامی ازاولوب مدهوهابی

غلبه‌سیله نظام عسکری کندیسنی کولدیره بیلمشیدی . برنجیسی فاتح حرمین محترمین اولمغی ایکنجیسی تجدید سلطنت وخلافتی موجب اولدی تاریخلر پادشاه مشارالیهی خطالو کوستررلر ایسه‌ده بو خطیئات نفس شاهانه‌لرندن صدور ایتمیوب اسلافنك عصرندن ارثا انتقال ایدن احوالك تممی عد اولنملیدر .

« دور تجدد »

(۱)

غازی عبد المجید خان کنج ایکن پادشاه اولدی پدرندن میراث قالان مصر غائله‌سی ایله تجدید دولت هوسی برده رشید پاشا ایدی .

ایشته بو رشید پاشایه مالکیت خاقان مشارالیهك قابلیتی ایله جالب موفقیت اولدی .

تنظیمات اعلان اولندی . بو خصوص بیهوده سقفك دمایه نتیجه ویردی . مساواتی اعلان ایتدی ملکك اداره‌سنجه تجدد ایلدی مصراویه غلبه چالندی . محمد علی پاشا اولادینه مصر احسانیله محمد علی پاشا کلوب ایاق اوپدی مجارلر مسئله‌سنده اوروپایه قارشو خرستیانلر تصاحب ایدلدی . دولت علیه تمایکه تقسیمدن قورتارلدی بوقدر ایشلر اولدیغی صره‌ده پادشاه دخی اسلافنه تفوق ایده‌جك بر اقتداری بولدی کنج پادشاه تجربه ایله ملکنك حالنی اکلادی داخلا خدمتدن زیاده خارجا خدمت اولندی .

قریم محاربه‌سی انفصال رشیدی‌یه مصادف اوله‌رق ظهوره کلدی بو مسئله‌ده مصر مسئله‌سنده اولدیغی کبی اوروپادن معاونت اولنه‌رق غلبهٔ کامله‌یه مظهریت اولندی . لکن حیفا که بعض لزوملی ایشلره یا غوائلدن یا تجاهلدن باقیله‌مدی . بونلرده نه ایدی اصل مایه‌نك راحتنه خدمت ایدی یعنی عثمانلیلری ثروتلی ایلك ایدی ایشته هرشی بولنه کیردیسه‌ده بوکیره‌مدی .

سلطان مجید پك بیوك برپادشاه اولدی . سلطان محمود اولدن عسکره کلان اسلافنه بحق تفوق ایتدی لکن پدرینك شوعاونته اساساً خدمتی تقدیر اولنمایدر زیرا اکرچه سلیم ثالثله محمود ثانی ارالقده کلسه‌لر ایدی عبدالمجید خان دخی ملکی بر طاقم متغلبلره یکیچریلر النده بوله‌رق واوقومش یازمش ادملر یرینه سکبان یکیچری بوزونتیلریله ملکنی اداره‌یه مجبور اوله‌رق کنجلکنده شاشیره‌جق ایدی .

(٢)

رشید پاشا نه ایدی . عالی پاشا نه یاپدی ! بونی ازبجق اکلایه‌لم ! غیور رشید پاشا ملتنی سور عالی پاشا وطنی سور کندی مقاملرینی دوشونور بر وزیر ایدیلر انجق ایکیسیده حیات عثمانیه‌نك محافظه‌سی ایچون خارجا محافظ ایدیلر بو ذاتلر یتشدیردکلری ذوات پك کوزل پاسبان اوله‌بیلورلر لکن ملك داخلنده ترقی ایچون یا چالیشمدیلر یا چالیشمغه وقت بوله‌مدیلر یاخود بیلیورلردی .

طفمزغوائل خارجيه ايله اوغراشدقلرى حالده داخلاخدمته معين اولان بوعبارده اولميه‌رق ايكى طرفه ادم يتشديرمكه وقت بوله‌مديلر بونلر دولتك حياتى يوانى اوكرنمشلردى لكن رشيد پاشا اورتادان زائل اولنجه عالى پاشا رقيبسز قالمش ايسه‌ده ملك دخى صاغلام خادمنى غائب ايدرك رشيدسز قالمش ايدى عالى بيوك ادم ايدى وقتنده اوروپايى آويتدى .

سلطان مجيدك امر ايتديكى ذاتلر بو ايكى مستقيم اولوب ايشلر بو سببدن صواب اوزره ايدى .

(٣)

لكن اجنبى‌يه مفتونيت زياده‌لشدى . معارف ومدنيت غربه ميل وانهماك ايسه داخلده هرشئ ناقص كوسترمكه باعث اولدى بونك ايسه نتيجه‌سى كورلمك طبيعى ايدى ايشته شويله بر وقتده داخلا ترقياته خدمت حياتمزدن زياده اوروپايه بكنديرمك ايچون ايدى زيرا فرانسه وانكلتره‌نك چكلمز منتى التنده قالدق بونلر ايسه يكديكرينه رقيب اولديلر درسعادتده برينك سفيرى ديكرينك تفوقنى چكه‌مز اولدى بوخصوصدن باب عالى ايكى طرفى بردن استخدامده مضطر قالدى بر زمان كلديكه باب عالى فرانسه‌نك متنفذ ايمپراطورينه مائل اولديلر دولت عثمانيه فرانسه پولتيقه‌سنه چورلمكه باشلادى . بو صره‌ده پادشاه سلطان عبدالعزيز ايدى . سلطان مجيدك ذاتيله قائم قلان انكلتره محبتى تنزله ميال ايدى .

(٤)

صنایع داخلیه‌مز کوندن کونه تدنی ایلدی اهالیمز ساده زراعتله یشامق حالنه کلدی لکن یولمزلق خصوصاً شمندوفرسزلك زراعتی دخی تدنی ایتدیردی اوروپا ایله معاملاتمز تکثر ایدنجه دیونمز بونسبتده سفاهت وتسببمز تکثر ایلیوردی. عمومك ثروتی ایله سیان بر حالده خزینه‌نك تأدیاتی تناقص ایده یوردی بو کونلرده کویلیلر شهرلره واستانبوله اقین اقین کلمکه باشلادیلر ابادان اولان کویلر شنلکسز قالمغه باشلایوردی ادارهٔ ملك ایچون معین ذوات امر اداره‌ده برمکتب کورمامرلرندن ومعارف وصناعت وتجارت تدنی ایتمسندن ناشی خدمتلرینی یولنده ایده میورلردی .

کتبخانه‌لر قپالی قالوب علما وفضلا وکتاب ومحاسبین والحاصل زراع وتجار وصناع آزالمقده ایدی شوحال برنتیجهٔ مسعوده‌یی منتج اوله مزدی خارجاً ترقی فرع اولمغله داخلاً تدنی قریم مظفریتنی دخی عثمانلیاره فراموش ایتدیره یوردی .

(٥)

الکمهلك بودکل ایدی زیرا بودور تجدد ده عسکر و ملکی تنظیم ایده‌جك اتفاق ایدی حالبوکه عظمتلو امنا وکبار و صغار بیننده مباینت وضدیت موجود ایدی بوسببدن دشمنلر استفاده‌یه باشلادی .

سنوف اربعهٔ دولت وجماعات عثمانیه واهالیٔ مسکوته و

اصناف اراسنه قدر تعمیم ایتمش ویکدیکرینه ایصنمامقدن کتدکجه حکمی شدتله اجرا کورلمش حال منافرتدن نتیجهٔ حسنه تولد ایده میوردی .

حتی بوسببدن خلف وسلف وکلا وولات ومشیران وعلما یکدیکرینی استرقاب ایله قانونه مخالف نفیلر دخی ظهوره کلیوردی . ایمدی بوحالك دوامی در تجدد عدقلنان دوری دخی بر دور انتظارك ولی ایده جکنه هرکسی قانع ایده یوردی .

بودور ازوقتده حلول ایتدی .

دور انتظار

(١)

نیه انتظار ایده یوردك البته برمحرانه زیرا حال کونبکون اغرلشیوردی . اغراض کبار سلطان عزیز خانك عسکر و دونما ایچون دوکش اولدیغی پاره لرله الده ایدیلان قوتك بیله نقصاننه واتکارله پاره‌لر دوکیله‌رك یاپیلان تیوریولرندن اولنه‌جق استفاده‌نك قلتنه ومستبدانه حرکتله کوندن کونه دیونك تزایدینه هرکسی آکاه ایده یوردی .

الزه چوق پاره‌ویره‌یورلردی . بوملکدن نکل ایدی فائضله اغیاردن ایدی . بورجلی ویرکن کوزل چهره کوستررلکن اله‌جغی وقت اوچهره‌یی کوره‌جکمیدك بویوکمزینك اغرلشمشیدی ارتق بورجده بوله‌میوردق کرچه داخلا خدمتله واردات بر ثلث قدر تزاید ایتدی یعنی اللی التمش ملیون ویره‌جك برملکمزدن

یکرمی ملیون اله بیلمشیدك .

اوروپایه تقلید ایتمکده هنرمند اولدق ایسه‌ده اوروپا‌کبی ملکی ایدره‌ولده‌مدك پادشاهی بونده مسئول طوتمق ایستدك یوکی اوبیچاره‌یه یوکلتدك آرزوسنه‌ده دوشدك زیرا اوکیلر عسکرلرپایدی بزنه پاپدق انی دوشونه مدك عبدالعزیز خان سلاحاندیر دیغی عسکر الندن خلع اولندی . لکن بوکا سبب تسیب واسراف ایله برده هرسك غائله‌سی دکلمیدی ؟ عجبا بوتسیب واسراندن ساده برذاتمی مسئول اوله‌جق ایدی ؟ هرسك مسئله سنده سنه‌لرجه اکیلش برنخمی بولماسقدن سرای هماون مسئول اولمیوب البته ایش باشنده بولنانلر مسئول اولملیدی روسیه ایچون پادشاه حاضر-لنمشیدی لکن اصول استبداد اوبیچاره‌یی محو ایتدی .

حرب معلوممزدر . اجیسی یورکلرده‌در . بوزه البته داعئ عبرت وانتباه اولور . لکن بوحربدن اول قزانلمش برموفقیت واردر . اوده (قانون اساسیدرکه) منشئی اولان ذات حضرت پادشاهی تحسین عمومی‌یه مظهر اولمشدر .

(قانون اساسی) دولت علیه ایچون برمشروطیت معتدله اعطا-سنی امردرکه آل عثمان دولتی ایشته بونکله بیوك برنقصانی اکمال ایده‌یور . زیرا ینیچری قالقدقدن صکره عظما مسئولیتسز قالدی . تنظیمات جانلری مالری دخی تأمین ایلدی مؤخراً صا-در اولان فرمان عالیشانلر ایسه حقوقجه مساوات کامله‌یی اعطا ایده‌یوردی لکن برنقصانی واردی اوده پادشاهان آل عثمان

حضراتى، مهام سلطنتك تمشيت وتسويه‌سى ايچون مرخص ايلد- كارى دستور مكرملرينك برخوف محلى اولماسى ايدى . زيرا (لاتتم الرياسة الا بالسياسة) بيورلمسى حسبيله سياستجه بو برخطا ايدى .

اونيد (قانون اساسى) اكمال ايتدى. زيرا برنبچو نجى بولندى نهايت هر ايكيسيده الدن كيتدى .

حرب نتيجه‌سندن نقصانلر اكلاشلدى ؟

نقايص : تيموريوللر اولماسى ، نهرلر دن استفاده قلنماسى زراعتك شهرلرده قالمسى ، تجارت وصناعتك ندنيسى ، عسكرك هرصنفنه تعميم اولنماسى ، اوروپانك بزه درجهٔ محبتى ، روسيه نك حالى تدقيق اولنماسى ، معارفك تعميم اولنماسى استفادهٔ ملكك بيلنماسى .

بزى منهزم ايدن روسيه دكل ايدى عثمانليلرك حربده نه كونه ثبات ايتدكلرينى انكار قابل دكلدر بر لقمه اتمك برده صو اولنجه عسكريمز طاغلرده ككلك كبى سكر اوه‌لرده ارسلان كبى كوكرر دشمن قارشوسنه اتدن قلعه كبى طورر ضابطلره اطاعتده قيون كبى كورينور ضابطى قاچنجه‌چيل ياوريسى كبى طاغيلور والحاصل بر قلعه‌ده قالورسه صبر(ايوب) قدر صبر ايدر بر عسكره مالكز .

يانه ايدى ؟ يكرمى سنه ايچنده ايتديكمز نقصانلر محلسز توقيات ايلدى .

ايمدى بوقدر تجربه ايله وطن ايچون تأسف ايده‌لم‌مى؟ تأسف انسان اولانه ياقشمز زيرا انسان نيه قادر دكلدر ؟ چاليشنجه نه اولدق التيوز سنه‌ده بر بيوك دولت ابقا ايلدك چاليشمينجه نه اولدق اوده ميدانده ايمدى يأس ايتميه‌لم سعى ايده‌لم . محصول سعى ايله هرشى حصول بولور .

عجبا دولت عليه بوندن شديد مهالكه تصادف ايتديمى ؟ بو رساله اوقونورسه ارتقطه‌لر كوريلور ليكن بو مخاطراتى دفع ايدن برذات يتيشوب بودولت مؤبده تقويه بولمشدر .

ايمدى بوكون دخى چاليشور ايسه‌ك قزانه‌جغمزه اميد وانتظار ايتمليز .

حياتمز ايچون چاليشمقلغك يولى بيلمليز عجبا نه كونه اقدام لازم .

ينه اوروپادن ترقب وانتظارده‌مى قالمليز؟ اوروپايه كنديمزه ناجى مى بيله‌لم ؟ اوروپانك كوندردكلرينى كيه‌لم ؟ حرب ايچون سلاحمى تدارك ايده‌لم ؟

بو سؤاللره نه‌جواب ويره‌جكز بوقده بزم كوزيمزى باغليوب شوكرداب مخاطره‌يه كتورن نه اولديغنى اوكره‌نوبده انلردن تنفرمى ايتمليز ؟

اولكنه‌ده ايكنجيسنده خير خير ، زيرا مادامكه بر دولتز كنديمزك خطاسندن آكاه اولدقسه‌ده بزى خطايه كرفتار ايدن اوروپاديه عد ايتامليز .

زیرا روسیه وسائره اولسون هپسی بزم دوستمز اوله‌بیلور هپسیده دشمنمز اولمق قابلدر لکن بو دوستدر دیه وقوعات انی دشمن ایده‌جکنی فرض ایتمامك وبریکی دشمندر دیه دوست اولمیه‌جغنی قیاس ایتمك قدر غفلتدر هرشیٔ زمان تبدیل ایده‌جکندن دولت علیه‌نك نقطهٔ حیاتی خاتمه نامیله یازه‌جغمز آتیده ایضاح ایده‌لم .

(خاتمه)

دولت علیه حیاتی اضاعهٔ ملکیله فرض ایتمیانلره قارشو دیرزکه دولت عثمانیه دها حیاتی محافظه‌ایده‌جك قوه‌یه‌مالکدر . لکن هنر بونك حسن استعمالنده‌در .

بوقوه‌نك حسن استعمالی طریقنه کلنجه : اولاً بودولتك اصل‌مایه‌سنی چوغالتملی یعنی اسلاملری دیکلندیروب غیر مسلملری وطنه ایصندیره‌رق وطن دشمننه قارشو سلاحه صاردیرملی .

ملت عثمانیه‌یی یکوجود ایتمك مقدمات سعی نافع اوله‌بیلمك ایچون کویلیلر اوقوتدیریلوب یوللره تیمورلر دوشتدیریلوب نهرلر وجدوللر قوللانیلوب معرفت وصناعت وزراعت وتجارت طرقی کشاد اولنملی .

قبائل وعشایر اسکان اولنوب ملکك مایه‌سی تکثر ایتدیرلملی ، جمعیات فنونیه کشاد اولنوب معارف تعمیم اولنملی لسان عثمانی لسان عمومی اولنوب ملت عثمانیه‌نك هرخصوصده مساواتی قوه‌دن فعله کلملی .

دولت اوروپانك هر دولتیله خوش گچنوب بتون ملت صاحب بولنه خدمته موظف اولوب تمایلات اجنبیه‌دن زیاده تمایلات ملیه ووطنیه‌یه سعی اولنملی .

احسان پادشاهی اولمش مجالس عمومی ایفای وظیفه ایله هرکسه صنعت وتجارت وزراعت بولنده شوق وخواهش ایچون بویوللری قورقونج کوسترن بر طاقم صعوبات وتعسرات مندفع اولملی .

بودولت علیه دول سائرهٔ اسلامیه کبی بر دولته خلف اولمیوب کندی قانجیله فتح ایتمش اولدیغی ملکده سائر ملوك اسلامیه‌دن زیاده بر مدت حکمدار اولمش بر سلالهٔ طاهره ونجیبه نك یدنده مستقر وپایدار اولمسی ایچون آرزوکش اولان ملیونلرجه اسلاملر دوشونملیدرکه بودولتی یشاده‌جق برقوهٔ مادیه وارایسه اوده عدالت اوزره حرکتدر (شریعت) غرانك بزه امر ایتدیکی طریق اوزره‌سی وحرکت ایلر ایسه‌ك بودولت ازوقتده حال سابقنی بولور .

بو دولتی بر خلافت شکانه افراغ ایتمش سلاطین عثمانیه‌نك همت خارق العاده‌لری اولوب بوکون دخی بوخلافتی محافظه ایده‌جك ایسه اسلاملری بر نقطه‌ده اجتماع ایتدرمك ایچون بر تجربه‌درکه بوکون اورنك نشین مسند عدالت تخت خلافت ودیهیم افزای مقام شوکت اتسام سلطنت اولان ذات حضرت پادشاهی اطرافنده بولنان کافهٔ بندکان وداعیان ایچون بر امر

دینی و دنیوی اولدیغنی سلطنت عثمانیه بوکونه قدر هر مذهبه راعی بولندیغنی هرمتدین کیمسه نزدنده انکار اولنمز . انجق بو قدیم دولتی محافظه ایچون لازملی برطریق بتون مقامات عالیه‌نك انتخابلرینی یدنده بولندیرمقله دولتمز جهان حکمدارلرینك بر رعایت مخصوصه‌لرینی حائز اولمش اولدیغنی تخطر ایتدیکمزدن حیاتنك لزومنی درمیان ایچون شورایی بر مخطره مقامنده وطنداشلریمزه بیان ایلرزکه :

« دولت علیه عادلدر . پادشاهلری حقه راعیدر لکن بو دولتی عدالدن الیقویان ینه ایچمزدن یتیشوب نفع ذاتیسنی دوشونوبده خدمتی ناقص وریالی اولنلر و پادشاهلرندن حقی کتم ایدنلردر اگر سلاطین عثمانیه‌نك دائما مقارنلری خیر وحقانیتی التزام ایتسه‌لر وکبار وصغار (شرع احمدی) وقانون زمانه هرصورتله تابع بولنسه‌لرایدی بوکون بزتام القوه بولنه جقدق.

لکن کمالك زوالنی کوردیکمزله مأیوس ومحزون قلبلریمزه زوالك کمالنی کوره‌رك تجدید حیاة عثمانی ممکن الحصول اولوب بونك حصولی ایسه سعی واقداملەدر »

مساوات تامه‌یه مالکیت ایله بونی حسن استعمال ایچون چالیشمق وظیفه‌سنی دوشونمکی عمومزه وسعی وکسب ایله طریق تجارت وصناعت وزراعت وتجارتك توسعی اهالی‌یه ومعارفه خدمتی مأمورین واهالی‌یه والتزام عدالتی مأمورینه واصلاحات خصوصنی وکلا وولاته وحقوق خلافتی محافظه‌یی علمای اسلامه

وحقوق سلطنتی محافظه ایله جماعات بیننده اتحادك حصولنی رؤسای روحانیه یه تفهیم ایله برابر هیئت مجموعهٔ عثمانیزه دخی مقام شرف انسام سلطنته صداقت وخدمتك لزومنی توصیه یه عاجزانه مجاسرتله ختم کلام اولنور .

(ومن الله التوفیق)

3 1761 07130551 0